

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

SPRÁVA O STAVE MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA V SR

2022

Slovak Business Agency

Bratislava 2023

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2023

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek, obrázkov a máp	4
Zoznam skratiek	6
Úvod.....	10
Manažérske zhrnutie.....	11
1 Monitorovanie legislatívneho prostredia v roku 2020 (s vplyvom na MSP).....	14
1.1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MSP	14
1.2 Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2022.....	38
1.3 Návrhy na zníženie regulačnej záťaže v prospech MSP	66
2 Vývoj ekonomického prostredia v roku 2022	76
2.1 Vývoj makroekonomického prostredia v roku 2022	76
2.2 Očakávaná výkonnosť slovenského hospodárstva v roku 2023	81
2.3 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov MSP v roku 2022.....	82
3 Podpora malého a stredného podnikania.....	90
3.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2022.....	90
3.2 Opis poskytnutej pomoci pre MSP z pohľadu priamej a nepriamej formy podpory MSP.....	93
3.2.1 Priama forma podpory pre MSP	93
3.2.2 Nepriama forma podpory pre MSP	112
4 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov	157
4.1 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz.....	157
4.2 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov	169
Záver.....	178
Príloha	183

Zoznam grafov

Graf 1 Medziročná zmena HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-27	77
Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR	79
Graf 3 Medziročný rast cien výrobcov (index 100 = romr)	80
Graf 4 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR.....	81
Graf 5 Vývoj početnosti MSP v období 2018-2022.....	83
Graf 6 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2022.....	83
Graf 7 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2022	85
Graf 8 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2022	86
Graf 9 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2022	86
Graf 10 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike	88
Graf 11 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2022.....	88
Graf 12 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)	89
Graf 13 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2022.....	89
Graf 14 Vývoj celkového počtu živnostníkov a živnostníkov, ktorých pracovná činnosť vykazovala znaky závislej práce zamestnanca, v tis. (2011 – 30.6.2021)	160
Graf 15 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)	171
Graf 16 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania	172
Graf 17 Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2022.....	174
Graf 18 Zaoberáte sa oblasťou kybernetickej bezpečnosti vo svojej firme.....	175
Graf 19 Prínosy zo zavedenia inovačných aktivít pre firmu	177

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2022	83
Tabuľka 2 Objem podpory MSP podľa foriem financovania v r. 2022	92
Tabuľka 3 MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022	94
Tabuľka 4 SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2022.....	95
Tabuľka 5 ÚPSVaR: poskytnutá minimálna pomoc v r. 2022 podľa veľkosti podniku.....	96
Tabuľka 6 ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc na vzdelávanie v r. 2022 podľa veľkosti podniku.....	96
Tabuľka 7 ÚPSVaR: Štátna pomoc poskytnutá na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky SA.63532.....	97
Tabuľka 8 ÚPSVaR: Schémy štátnej pomoci pre dočasnú pomoc na podporu udržania zamestnanosti a podporu SZČO v období COVID-19.....	98
Tabuľka 9 MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022	98
Tabuľka 10 APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2022.....	98
Tabuľka 11 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2022	99
Tabuľka 12 Ministerstvo kultúry: realizovaná podpora MSP v r. 2022	99
Tabuľka 13 Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2022.....	100
Tabuľka 14 Fond na podporu kultúry národnostných menšín: realizovaná podpora MSP v r. 2022	100
Tabuľka 15 Audiovizuálny Fond: realizovaná podpora MSP v r. 2022.....	101
Tabuľka 16 MŽP SR: oblasti podpory pre MSP v rámci OP KŽP.....	101
Tabuľka 17 MIRRI SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022	102
Tabuľka 18 MO SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2022	104
Tabuľka 19 MZVaEZ SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2022	105
Tabuľka 20 BSK: vyčerpaná podpora MSP v oblasti BRDS v r. 2022.....	105
Tabuľka 21 KSK: podpora MSP v oblasti cestovného ruchu v r. 2022	105

Tabuľka 22 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v r. 2022	106
Tabuľka 23 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2022	106
Tabuľka 24 EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2022	106
Tabuľka 25 SLSP: Špeciálne úverové programy poskytnuté pre MSP v r. 2022.....	107
Tabuľka 26 SLSP: Podpora MSP zameraná na zmiernenie dopadov COVID-19 v r. 2022	108
Tabuľka 27 VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2022.....	109
Tabuľka 28 ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2022	110
Tabuľka 29 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2022	110
Tabuľka 30 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2022.....	111
Tabuľka 31 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2022	112
Tabuľka 32 SZRB: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022	112
Tabuľka 33 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022	113
Tabuľka 34 EXIMBANKA SR: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022	113
Tabuľka 35 UniCredit Bank: záručné programy poskytnuté pre MSP v r. 2022	114
Tabuľka 36 Finančné riaditeľstvo: poskytnuté daňové úľavy pre MSP v r. 2022.....	114
Tabuľka 37 Finančné riaditeľstvo: poskytnutá podpora pre MSP prostredníctvom colných úradov v r. 2022..	115
Tabuľka 38 Čerpanie služby Podpory rozvoja alternatívnych foriem podnikania a Podpory podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín v roku 2022	120
Tabuľka 39 Výsledky SBA v r. 2022 v rámci podpory MSP a FO – nepodnikateľov prostredníctvom uvedených nefinančných služieb - programov	120
Tabuľka 40 Výsledky SBA v r. 2021 v oblasti podpory internacionalizácie MSP	120
Tabuľka 41 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startupov v r. 2022	132
Tabuľka 42 SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2022	151
Tabuľka 43 Vybrané aktivity realizované UTI STU v r. 2022.....	156
Tabuľka 44 Vybrané aktivity realizované univerzitami v r. 2022.....	157

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP v r. 2022 z pohľadu odvetví	110
Obrázok 2 Zameranie hlavných aktivít SBA realizovaných prostredníctvom NP Podpora internacionalizácie .	121
Obrázok 3 Aktivity EEN.....	130
Obrázok 4 Oblasti podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky	132
Obrázok 5 Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe.....	133
Obrázok 6 Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb	135
Obrázok 7 Monitorovanie podnikateľského prostredia a aktivity realizované v r. 2021	137

Zoznam máp

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v r. 2021.....	87
---	----

Zoznam skratiek

AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
APTP	Aktívna politika trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
APZD	Asociácia priemyselných zväzov a dopravy
ASPEK	Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku
AVF	Audiovizuálny fond
BOZP	Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
BRDS	Bratislavská regionálna dotačná schéma
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CLR	Centrum lepšej regulácie
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
COVID-19	ochorenie vyvolané koronavírusom SARS-CoV-2
CRIF	Slovak Credit Bureau s.r.o.
EaSI	Program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnych inovácií
EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECB	Európska centrálna banka
EEN	Enterprise Europe Network
EF	Environmentálny Fond
EFSI	Európsky fond pre strategické investície
EGF	Pan-Európsky záručný fond
EIB	Európska investičná banka
EIC	Európska rada pre inovácie (z angl. European Innovation Council)
EIF	Európsky investičný fond
EIT	Európsky inovačný a technický inštitút
EK	Európska komisia
EP	Exekučný poriadok
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
EUBA	Ekonomická univerzita v Bratislave
FLPG	First loss portfolio guarantee
FM UK	Fakulta manažmentu Univerzity Komenského
FO	fyzická(é) osoba(y)
FPU	Fond na podporu umenia
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
Horizon Europe	Rámcový program Horizont Európa

IČPV	Identifikačné číslo/čísla poistného vzťahu
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
j.s.a.	jednoduchá spoločnosť na akcie
komisia RIA	Stála pracovná komisia Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov
KSK	Košický samosprávny kraj
KRT	Košice Región Turizmus
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MF SR	Ministerstvo financií SR
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR
MK SR	Ministerstvo kultúry SR
MO SR	Ministerstvo obrany SR
MPK	Medzirezortné pripomienkové konanie
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NBS	Národná banka Slovenska
NCP	Národný kontaktný bod
NEET	not in employment, education or training
NFP	nenávratný finančný príspevok
NIP	Národný inšpektorát práce
NP	národný projekt
NPC	Národné podnikateľské centrum
NPR	Národný program reforiem
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NS SR	Najvyšší súd Slovenskej republiky
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OP II	Operačný program
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OR SR	Obchodný register Slovenskej republiky
OZE	obnoviteľné zdroje energie
p. b.	percentuálny bod
PM	pracovné miesta
PO	právnická(é) osoba(y)
POCE	Podnikateľské centrum

POO	Plán obnovy a odolnosti
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PPK	Predbežné pripomienkové konanie
PRSL	Portfolio Risk Sharing Loan
PRV	Program rozvoja vidieka
PVV	Programové vyhlásenie vlády
PZS	pracovná zdravotná služba
R&D	Research & Development
RIS3 SK	Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
SACR	Slovenská agentúra pre cestovný ruch
SAFE	Survey on the Access to Finance of Enterprises
SAMRS	Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SDGs	Ciele udržateľného rozvoja (z angl. „Sustainable Deveelopment Goals“)
SIH	Slovak Investment Holding, a. s.
SIHAZ	SIH antikorona záruka
SLOVSEFF III	Program podpory rozvoja energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku (z ang.Slovakia Sustainable Energy Finance Facility)
SLSP	Slovenská sporiteľňa
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SPU	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
SR	Slovenská republika
STN	Slovenská technická norma
STU	Slovenská technická univerzita
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠC	špecifický cieľ
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TUKE	Technická univerzita v Košiciach
UNDP	Rozvojový program OSN (z angl. United Nations Development Programme)
UNIZA	Žilinská univerzita v Žiline
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR
UoZ	uchádzač(i) o zamestnanie

ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva SR
UTI STU	Univerzitný technologický inkubátor Slovenskej technickej univerzity
UVP	Univerzitný vedecký park
VaV	Výskum a vývoj
VFR	Viacročný finančný rámec
VÚC	Vyšší územný celok
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZMPS	Združenie mladých podnikateľov Slovenska
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska
ZSPS	Zväz stavebných podnikov Slovenska
ZÚ SR	Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok
Projekt Biz4Fun	Projekt „Let’s have fun with the business start-up“
Projekt BRESE	Projekt „Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship“
Projekt COCO4CCI	Projekt „Culture and Creative Industries COoperation COLider“
Projekt INNO INDUSTRY	Projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“
Projekt ROB-SME	Projekt „Robotics and SMEs“
Projekt THINGS+	Projekt „Introducing Service Innovation into product-based manufacturing companies“

Úvod

Z dlhodobého hľadiska je postavenie malých a stredných podnikov (ďalej len MSP) v národnom hospodárstve významné najmä z pohľadu príspevkov k celkovej zamestnanosti, pridanej hodnoty a podpory rozvoja ekonomiky. Význam malých a stredných podnikov možno sledovať aj v štruktúre ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov.

Predkladaná publikácia nadväzuje na sériu správ o stave MSP, ktoré sú spracovávané už od roku 1993 a každoročne prinášajú aktuálne informácie o postavení a trendoch prebiehajúcich v prostredí malých a stredných podnikov na Slovensku. Správa o stave MSP v SR v roku 2022 (ďalej len „Správa o stave MSP“) poskytuje prehľad o najpodstatnejších legislatívnych zmenách s vplyvom na MSP v sledovanom období spolu s návrhmi na zníženie regulačnej záťaže v prospech cielenej veľkostnej kategórie podnikov - MSP (kapitola 1). Kapitola 2 poskytuje prehľad o vývoji makroekonomického prostredia v roku 2022 vrátane hodnotenia postavenia MSP v SR a časti venovanej očakávaniam ďalšieho vývoja. Súčasťou Správy o stave MSP je aj bilancovanie realizovanej podpory, ktorá bola poskytovaná pre MSP na Slovensku v roku 2022 (kapitola 3). Predkladaný dokument obsahuje aj zhrnutie záverov z realizovaných analýz a prieskumov Slovak Business Agency (kapitola 4), ktoré dotvárajú celkový obraz o postavení MSP. Zámerom predloženej Správy je s ohľadom na zistenia, ktoré sú predmetom spracovania, poskytnúť relevantné odporúčania vo väzbe na zlepšovanie podnikateľského prostredia, prioritne v sektore MSP a podpory dynamiky ich rastu. Súčasťou hodnotenia situácie podnikania MSP na Slovensku v roku 2022 je prezentovanie výsledkov prieskumu Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ktorý predstavuje významnú globálnu štúdiu o dynamike podnikania.

Hodnotenie stavu a trendov rozvoja MSP je podkladom pre analýzu stavu podnikateľského prostredia v SR, ktorá sa každoročne predkladá vláde SR ako súčasť Správy o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike v zmysle uznesenia vlády SR č. 792 zo 17. júla 2002. Správa o stave MSP slúži ako podklad pre činnosť Vyslanca pre MSP (SME Envoy). Dokument je zároveň využívaný ako údajová báza pre sprostredkovanie informácií inštitúciám Európskej únie, OECD a ďalším subjektom, pričom slúži aj ako podklad pri spracovaní rôznych analýz a štúdií podnikateľského prostredia na Slovensku. Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2022 je rovnako ako jej predchádzajúce ročníky prístupná verejnosti prostredníctvom webstránky SBA. Tvorcovia dokumentu ďakujú spolupracovníkom z organizácií štátnej správy, verejnej správy, podnikateľských zväzov a združení, ako aj z mimovládneho sektora za dodané podklady, bez ktorých by nebolo možné pripraviť dokument v požadovanom rozsahu a kvalite.

Manažérske zhrnutie

Predložená Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2022 prezentuje komplexný pohľad na stav a vývoj podnikateľského prostredia v sektore malého a stredného podnikania a podpory MSP v sledovanom období. Zámerom správy je poukázať na vývojové tendencie a na najpodstatnejšie prijaté a účinné legislatívne zmeny v sledovanom monitorovacom roku, ktoré majú dopad na malé a stredné podniky. Zároveň je snahou poukázať na existujúce bariéry spolu s návrhmi opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia v prospech MSP.

Význam malých a stredných podnikov v slovenskej ekonomike vystihuje viacero ukazovateľov. Malé a stredné podniky tvoria 99,9 % z celkového počtu podnikateľských subjektov v slovenskom hospodárstve. V roku 2022 dosiahli malé a stredné podniky 74,7 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike.

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR rast hrubého domáceho produktu (HDP) Slovenska v roku 2022 predstavoval 1,7 %. Z pohľadu vývoja hospodárstva SR sa rast ekonomiky najvýraznejšie prejavil v 1. štvrťroku, kedy došlo k zvýšeniu HDP o 3 %. Podstatne nižšie tempo rastu dosiahla slovenská ekonomika v druhom a treťom štvrťroku (1,3 %). V poslednom kvartáli sa tempo rastu znížilo na 1,2 %.

V Európskej únii ako celku sa medziročne spomalila výkonnosť na 3,4 %, hlavne vplyvom nižšieho rastu významných ekonomík Európskej únie ako je Francúzsko, či Nemecko. Prepád hospodárstva dosiahla minulý rok len estónska ekonomika. Výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2022 bola takmer najnižšia v rámci EÚ. Slovenské hospodárstvo tak svojou výkonnosťou zaostávalo nielen za krajinami V4, ale aj za väčšinou krajín EÚ.

Podľa produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu súvisel dosiahnutý hospodársky rast s nárastom pridanej hodnoty o 1,4 %, hrubej produkcie o 4,8 % a medzis potreby o 7 %. Čisté dane z produktov sa zvýšili o 3,8 %. Rast hrubej pridanej hodnoty dosiahla väčšina z odvetví, pričom najvýznamnejší vplyv na vývoj ekonomiky mali odvetvia veľkoobchod, maloobchod; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby, s rastom o 7,5 %.

Zamestnanosť v národnom hospodárstve SR vykazovala v roku 2022 pozitívne tendencie, po predchádzajúcom dvojročnom negatívnom vývoji, čo spôsobovali dopady koronakrízy. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa zvýšil o 1,7 % na 2 394,9 tisíc (podľa štvrťročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

Počet zamestnaných osôb sa v roku 2022 zvyšoval v takmer všetkých odvetviach hospodárstva. Podľa indexov zamestnanosti došlo v predchádzajúcom roku k najvýraznejšiemu nárastu zamestnanosti v ubytovacích (o 9,8 %) a reštauračných službách (o 7,9 %). Práve v týchto odvetviach zamestnanosť vplyvom koronakrízy v predchádzajúcich rokoch poklesla najvýraznejšie. Významný rast zamestnanosti (o 4,8 %) bol zaznamenaný aj v sektore informačných a komunikačných činností. Zamestnanosť sa nezmenila druhý rok po sebe v sektore trhových služieb. Udržať svojich zamestnancov mali problém v roku 2022 aj podnikatelia pôsobiaci v odvetví priemyslu. Pokles zamestnanosti v priemysle dosiahol takmer 1 %.

V roku 2022 dosiahli malé a stredné podniky 74,7 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike. Podiel MSP na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR predstavoval 59,3 %. Zamestnanosť sa v medziročnom porovnaní zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách, okrem malých podnikov. V malých podnikoch

poklesol počet zamestnaných osôb o 3,0 %. Najväčší nárast zamestnanosti zaznamenali v roku 2022 mikropodniky, počet zamestnaných osôb sa im zvýšil o 6,4 %. Stredným podnikom vzrástla zamestnanosť o 4,2 %.

Pozitívny vývoj zaznamenali viaceré ekonomické ukazovatele MSP. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v roku 2022 zvýšila o viac ako jednu pätinu. Nárast investičnej aktivity MSP bol príznačný pre všetky kategórie MSP. Podiel MSP – právnických osôb na tvorbe hrubého fixného kapitálu narástol na 67,2 %. Rast podielu MSP je dosahovaný štvrtý rok po sebe. **Malé a stredné podniky zaznamenali významný nárast vývozu aj v roku 2022.** V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz všetkých veľkostných kategórií MSP. Najvyššiu dynamiku dosiahol rast vývozu stredných podnikov. Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov, ako veľkých podnikov, narástol podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska na 29,5 %. Z hľadiska teritoriálnej štruktúry MSP zostáva naďalej kľúčovým trh EÚ. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ sa medziročne zvýšil o 4,0 p. b. na 13,3 %, aj naďalej však pretrváva potreba výraznejšej podpory malých a stredných podnikov v danej oblasti.

V roku 2022 došlo k opätovnému nárastu počtu vzniknutých podnikateľov. Počet vzniknutých malých a stredných podnikov sa zvýšil o 2,2 % (resp. o 2 065) na 94 603 subjektov. Počet zaniknutých podnikateľských subjektov sa zvýšil (o 3,9 %) na 53 721 subjektov. Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 79,2 %. Vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých sa aj v roku 2022 premietol do čistého prírastku **podnikateľských subjektov**. Výška čistého prírastku v medziročnom porovnaní takmer nezmenila (40 882 podnikateľských subjektov). Ide o najvyššiu hodnotu čistého prírastku za uplynulých 10 rokov. Z výsledkov zároveň vyplýva, že **zánik jednej firmy v roku 2022 bol kompenzovaný vznikom takmer dvoch nových podnikateľských subjektov**. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2022 zvýšil počet vyhlásených konkurzov o viac ako 8 %, na 290. Počet povolených reštrukturalizácií narástol na 24.

Nevýrazné zastúpenie žien v slovenskom podnikateľskom sektore pretrvávalo aj v roku 2022. Podiel žien u fyzických osôb – podnikateľov sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenil. Ženy sa výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolání. V roku 2022 bol takmer každý druhý (47,9 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia. Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie u živnostníkov (26,2 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %). Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2022 medziročne nezmenilo, dosiahlo 10,4 %. Najviac FO - podnikateľov je vo vekovej kategórii 40 až 49 ročných.

V súlade s dlhodobými vývojovými tendenciami sledovanými v odvetvovej štruktúre MSP aj v roku 2022 mali najvýznamnejšie zastúpenie subjekty pôsobiace v oblasti služieb (48,1%). Mierny nárast zastúpenia vykazuje v posledných rokoch odvetvie stavebníctva, v ktorom bolo v roku 2022 zastúpených 19,3 % zo všetkých subjektov v rámci veľkostnej kategórie MSP. V obchode pôsobilo 15,3 % malých a stredných podnikov, v priemysle 13,4 % a v pôdohospodárstve 3,8 %.

Podnikateľské prostredie je na Slovensku charakterizované častými legislatívnymi zmenami, ktoré sa okrem iného dotýkajú aj povinností a požiadaviek ovplyvňujúcich sektor MSP. Aj v roku 2022 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien. Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané prevažne negatívne, nakoľko ich sledovanie

predstavuje pre podnikateľov neefektívne vynaložený čas. Je však potrebné zdôrazniť, že v roku 2022 už neboli natoľko prijímané zmeny nevyhnutné pre zmiernenie negatívnych dopadov súvisiacich s pandémiou COVID-19, ale skôr v súvislosti s energetickou krízou. Konkrétne opatrenia sú uvedené v časti Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2022.

Celkový objem podpory MSP bol v roku 2022 na úrovni 1 545,3 mil. Eur. Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory (mimo tzv. COVID podpory) dominovala priama forma podpory, ktorá dosiahla 85,6 % na celkovej podpore MSP. Nepriama forma podpory v prípade bežnej podpory dosiahla 14,4 % (mierny medziročný pokles nepriamej formy podpory). Celkové reálne čerpanie bežnej podpory bolo v medziročnom porovnaní vyššie. Hlavným dôvodom bola skutočnosť, že vyčlenené finančné prostriedky na plánované aktivity v bežnom roku sa už v takej veľkej miere nepresúvali a neakumulovali do nástrojov a opatrení so zámerom zmiernenia negatívnych dopadov pandémie COVID-19. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií bežnej podpory mala kategória úvery alebo pôžičky (40,1 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (41,5 %). Podrobnejší prehľad podpory malých a stredných podnikov je uvedený v kapitole 3.

Slovak Business Agency (ďalej len „SBA“) aj v roku 2022 naplňala ciele v oblasti poskytovania komplexnej pomoci cielenej na sektor malých a stredných podnikov, pričom pokračovala v ich podpore prostredníctvom realizácie viacerých národných projektov, v rámci ktorých ponúka široké portfólio služieb pre MSP a záujemcov o podnikanie či už v Bratislave alebo v jednotlivých regiónoch SR. SBA realizuje aj medzinárodné (pilotné) projekty za účelom otvárania tém „Small Business Act“.

SBA aktívne hodnotila materiály s vplyvom na podnikateľské prostredie, poskytovala stanoviská a pripomienky v rámci návrhov nových regulácií, a to prostredníctvom Centra lepšej regulácie (ďalej len „CLR“). CLR v monitorovacom roku hodnotilo (z obsahovej a procesnej stránky) reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie a poskytovala detailné stanoviská obsahujúce návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie z pohľadu MSP.

Predkladaná Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2022 obsahuje aj komplex návrhov a odporúčaní, primárne za účelom podpory kontinuálneho zlepšovania podnikateľského prostredia v sektore MSP vo väzbe na zlepšovanie ich konkurencieschopnosti a podpory dynamiky rastu.

Podpora zakladania a rastu podnikov, predovšetkým malých a stredných podnikov, patria medzi kľúčové aktivity, ktorými sa v konečnom dôsledku zvyšuje výkonnosť nielen regiónov, ale i celého hospodárstva. V súlade s potrebami MSP je preto naďalej nevyhnutné pokračovať v zefektívňovaní podpory pre MSP (na regionálnej i národnej úrovni). Podpora podnikania je významným nástrojom smerujúcim k rozvoju a stabilizácii podnikateľského sektora a konkurencieschopnosti krajiny. Za účelom podpory stabilného podnikateľského prostredia je potrebné kontinuálne pokračovať v systematickej spolupráci a koordinovanom prístupe všetkých zainteresovaných rezortov, ako aj v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov. Vzájomná a intenzívna spolupráca by mala smerovať k zlepšovaniu podmienok podnikania MSP.

1 Monitorovanie legislatívneho prostredia v roku 2020 (s vplyvom na MSP)

1.1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MSP

Zámerom podkapitoly je poskytnúť stručný prehľad vybraných podporných programov pre MSP¹ kreovaných na európskej a národnej úrovni (kontinuálne platných alebo aktuálne schválených resp. účinných). Európska únia vytvorila viacero programov na podporu MSP, pričom jej snahou je podporiť fyzické osoby, aby sa vo väčšej miere zapájali do podnikateľskej činnosti. Vláda SR má svojou činnosťou v úmysle podporiť MSP viacerými podpornými opatreniami spočívajúcimi v tvorbe legislatívnych zmien a v zlepšení prístupu k financiám pre MSP.

Jedným z dopadov pandémie COVID-19 bol nárast cien energií už koncom roka 2021. Dôvodom bol globálny nárast dopytu po energiách z dôvodu uvoľňovania a zlepšenia pandemickej situácie. Obmedzená ponuka dodávok plynu a nepriaznivých prírodných podmienok viedli k ďalšiemu napätiu aj v rámci podnikateľského prostredia. Uvedenú situáciu výrazne zhoršil vojnový konflikt na Ukrajine v roku 2022, v ktorom ceny plynu a energií dosahovali rekordné úrovne.

V predmetnej podkapitole sú spracované aj podporné programy, resp. opatrenia v kontexte doznievajúcich dopadov pandémie COVID-19 a tiež vplyvu vojnového konfliktu na Ukrajine v snahe zamedziť ich negatívnemu dopadu na podnikateľské prostredie s dôrazom na MSP.

Program pre Jednotný trh (Single Market Programme)

V novom programovom období 2021-2027 sa **program COSME² stal súčasťou Programu EÚ pre jednotný trh³**, ktorého cieľom je posilniť postavenie a ochranu

¹Súčasťou podporných programov je aj prehľad Európskych štrukturálnych a investičných fondov s dôrazom na podporu MSP.

²Európsky program pre podporu MSP.

spotrebiteľov a **umožniť malým a stredným podnikom prosperovať**. Európska komisia navrhla (pre dlhodobý rozpočet EÚ na obdobie 2021 – 2027) nový osobitný program s rozpočtom 4,2 miliardy Eur. Pre jednotlivé ciele je stanovené aj percentuálne rozdelenie finančných prostriedkov zo stanoveného rozpočtu.⁴ Pre MSP bolo pridelených 24 % z celkového rozpočtu.

Tento nový program má celkovo stanovených 6 cieľov, pričom jeden z nich sa týka prioritne podpory MSP. Konkrétne ide o cieľ 3 - **Zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov, najmä MSP**. Obsahom stanoveného cieľa je poskytovať rôzne formy podpory podnikom, najmä MSP ako sú napríklad granty a úverové záruky pre MSP v rámci Fondu InvestEU, uľahčiť prístup na trhy a znížiť administratívnu záťaž, podporovať rozširovanie inovácií a riešiť globálne a spoločenské výzvy, podporovať priaznivé podnikateľské prostredie a podnikateľskú kultúru.

Nástroj núdzovej pomoci pre jednotný trh

V rámci schváleného návrhu nariadenia Rady o riešení vysokých cien energií⁵ bol koncom septembra 2022 schválený nový nástroj krízového riadenia na koordináciu a **zabezpečenie voľného pohybu tovaru, služieb a osôb**, ako aj dostupnosti kritických produktov v čase krízy, ktorá ovplyvňuje jednotný trh.⁶ Jedno z prijatých opatrení v rámci nástroja je zamerané výlučne na MSP. Na základe uvedeného opatrenia môžu **krajiny EÚ dočasne stanoviť cenu za dodávku elektriny pre MSP s cieľom ďalej podporiť tie MSP, ktoré čelia vysokým cenám energií**. Opatrenia v rámci spomínaného nariadenia sa uplatňujú od začiatku decembra 2022 do konca decembra 2023.⁷

Program Digitálna Európa (Digital Europe - DIGITAL)

Nový program financovania EÚ na roky 2021 – 2027⁸ sprístupňuje ďalšie **finančné prostriedky**, ktoré sú dostupné nad rámec už existujúcich programov⁹. Na roky 2021 – 2023 sú na realizáciu programu Digitálna Európa zadefinované štyri pracovné programy.¹⁰ Hlavným cieľom programu je maximalizovať prínosy digitálnej transformácie pre občanov

³Jednotný trh EÚ je najväčším trhom na svete, na ktorom sa ľudia, tovary, služby a kapitál môžu pohybovať takmer rovnako slobodne ako v rámci jednej krajiny. Online. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/deeper-single-market/>

⁴Rozpočet Programu EÚ pre jednotný trh v %: Bezpečnosť potravín 41 %, Ochrana spotrebiteľov 5 %, Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP 24 %, Jednotný trh 11 %, Tvorba štatistík 14 %, Vývoj účinných európskych noriem 5 %.

⁵Dostupné online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12999-2022-INIT/sk/pdf>

⁶Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/deeper-single-market/timeline-single-market/>

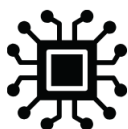
⁷Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/09/30/council-agrees-on-emergency-measures-to-reduce-energy-prices/>

⁸Dostupné online: https://eraportal.sk/eraportal/ine-europske-programy/digital-europe-programme/#tabs_desc_68216_2

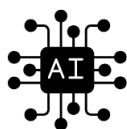
⁹Program Horizont Európa pre výskum a inovácie, Nástroj na prepájanie Európy v oblasti digitálnej infraštruktúry, Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

¹⁰Pracovný program DIGITAL Europe na roky 2021 – 2022, pracovný program EDIH na roky 2021 – 2023, Pracovný program kybernetickej bezpečnosti na roky 2021 – 2022

EÚ, podniky a orgány verejnej správy prostredníctvom posilnenia digitálnych kapacít EÚ v piatich kľúčových oblastiach. Program ponúka pre MSP na konkrétne opatrenia navýšenú mieru spolufinancovania vo výške 75 %.¹¹ Okrem **finančnej podpory MSP** je v rámci programu realizovaná aj **podpora prostredníctvom vzniku Európskych centier digitálnych inovácií**. Predstavujú jednotné kontaktné miesta, ktoré napomáhajú podnikom stať sa konkurencieschopnejšími s dôrazom na využívanie digitálnych technológií v súvislosti s obchodnými, výrobnými procesmi, ale aj ponukou služieb či produktov.

Vysokovýkonná
výpočtová technika

Umelá
inteligencia

Kybernetická
bezpečnosť a dôvera

Pokročilé digitálne
zručnosti

Zavádzanie, najlepšie využitie
digitálnej kapacity a intermobilita

Nástroj na prepájanie Európy (Connecting Europe Facility)

Jednou z kľúčových priorít pokračujúceho programu na obdobie 2021 – 2027 je umožniť a **posilniť synergie** medzi tromi sektormi: **doprava, energetika a informačné a komunikačné technológie**. Jednou z troch podporovaných oblastí v rámci programu je oblasť digitalizácie, s cieľom zlepšenia digitálnej infraštruktúry a **prístupu ku cloudovým službám pre MSP**.¹²

Program Invest EÚ

Program vychádza z úspešného modelu Investičného plánu pre Európu z obdobia 2015 – 2020 a združuje množstvo rôznych foriem financovania zo zdrojov EÚ.¹³ Cieľom programu¹⁴ na obdobie 2021 – 2027 je **stimulovať inovácie a tvorbu pracovných miest v Európe** prostredníctvom štyroch podporovaných oblastí programu: Udržateľná infraštruktúra, Výskum, inovácie a digitalizácia, MSP a Sociálne investície a zručnosti. Súčasťou rozpočtu sú súkromné a verejné finančné prostriedky chránené zárukou Európskeho fondu pre strategické investície vo výške 26, 2 mld. Eur, ktorou sú podporované investičné projekty finančných partnerov akými sú skupina Európskej investičnej banky, národné podporné banky a medzinárodné finančné inštitúcie.¹⁵ Do roku 2027 sa očakáva mobilizácia investícií v rámci programu vo výške viac ako 372 mld. Eur.¹⁶

¹¹Dostupné online: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/activities/support-businesses#tab_5

¹²Dostupné online: <https://www.bayfor.org/en/eu-funding/research-funding-programmes-for-smes/connecting-europe-facility-cef2-digital.html>

¹³Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/investeu_sk

¹⁴Dostupné online: <https://eraportal.sk/eraportal/ine-europske-programy/investeu/>

¹⁵Príkladom je národná investičná banka Bpifrance vo Francúzsku. V rámci programu InvestEU zastáva úlohu ústredného subjektu európskeho financovania vo Francúzsku tým, že pokračuje v spolupráci s Európskym investičným fondom, pričom už podpísala dve dohody o zárukách v celkovej výške 276 mil. Eur. na podporu inovatívnych MSP, priemyslu a kreatívneho a kultúrneho sektora. V roku 2022 s podporou Európskej komisie spustila poradenské služby na modernizáciu priemyslu a podporu podnikov postihnutých vojnou na Ukrajine s celkovým rozpočtom 15 mil. Eur a viac ako 2 000 príjemcami do roku 2027. Dostupné online: <https://www.bpifrance.com/2023/02/17/european-investeu-program-is-now-launched-in-france/>

¹⁶Dostupné online: <https://www.bpifrance.com/2023/02/17/european-investeu-program-is-now-launched-in-france/>

HORIZONT EURÓPA (HORIZON Europe)

Európska rada pre inovácie (European Innovation Council, EIC) programom HORIZONT EURÓPA¹⁷ stavia na skúsenostiach z predchádzajúceho programu Horizont 2020 (programové obdobie 2014-2020). HORIZONT EURÓPA je novým rámcovým programom EÚ, ktorý je zameraný najmä na malé podniky s cieľom ich podpory v oblasti výskumu a inovácií na obdobie rokov 2021 – 2027, s navrhnutým rozpočtom približne 95,5 mld. Eur.

Primárnym zámerom programu je **poskytovať financovanie prelomového výskumu**, vývoju a škálovaniu inovácií vo všetkých štádiách tohto cyklu a fungovať ako tzv. one-stop-shop pre všetkých inovátorov, ktorých vysoko rizikové technológie a riešenia s veľkým potenciálom úspechu na trhu nedokážu získať financovanie z iných zdrojov. Žiadateľmi o financovanie môžu byť vedecké, výskumno-vývojové inštitúcie, **individuálni vedci**, **neziskové organizácie**, ale aj **subjekty verejného a súkromného sektora**.

Na podporu vyššie uvedeného je snahou tohto programu, **maximálne zjednodušenie pravidiel a posilnenie transparentnosti a synergií medzi programami**. HORIZON Europe je založený na **princípe zníženia počtu sprostredkovateľov medzi poskytovateľom a príjemcom grantu**. Celá dokumentácia, t. j. od prípravy výziev, ich zverejnenie, prijímanie žiadostí o grant, ich hodnotenie, ako aj komunikácia prebieha priamo s Európskou komisiou, resp. s jej výkonnými agentúrami.

1. pilier Excelentná veda	2. pilier Globálne výzvy a konkurencieschopnosť európskeho priemyslu	3. pilier
Európska rada pre výskum (ERC)	Klastre • Zdravie • Kultúra, tvorivosť a inkluzívna spoločnosť • Civilná bezpečnosť pre spoločnosť • Digitalizácia, priemysel a vesmír • Klíma, energetika a mobilita • Potraviny, biohospodárstvo, prírodné zdroje • Poľnohospodárstvo a životné prostredie	Európska rada pre inováciu (EIC)
Akcie Marie Curie - Skłodowskej		Európske inovačné ekosystémy
Výskumné infraštruktúry		Európsky inovačný a technologických inštitút (EIT)
	Spoločné výskumné centrum	
Rozširovanie účasti a posilnenie Európskeho výskumného priestoru		
Rozširovanie účasti a šírenie excelentnosti	Reforma a zlepšenie európskeho systému výskumu a inovácií	

Medzi nové prvky programu Horizont Európa patria: Misie EÚ, Nový prístup k partnerstvám, Politika otvorenej vedy, Širšie možnosti pridružovania a Šírenie

¹⁷Nový rámcový program EÚ pre výskum a inovácie na obdobie 2021-2027.

excelentnosti. Obzvlášť dôležitým novým prvkom pre MSP je Európska rada pre inovácie s cieľom podpory inovácií, ktoré môže byť pre súkromných investorov rizikové (70 % rozpočtu vyčleneného pre MSP)¹⁸. V roku 2022 poskytla finančnú podporu prostredníctvom troch schém: **EIC Pathfinder**, **EIC Transition**, **EIC Accelerator**.¹⁹

V roku 2022 spustila Európska rada pre inovácie novú iniciatívu pod názvom EIC Scale-up 100, ktorej cieľom je identifikovať 100 deep-tech firiem. Zároveň umožnila firmám, najmä technologickým MSP strategického významu uchádzať sa o kapitálovú investíciu prostredníctvom schémy EIC Accelerator vo výške viac ako 15 mil. Eur a tiež uchádzať sa o známku excelentnosti „Seal of Excellence“. V rámci schémy EIC Pathfinder bola v roku 2022 spustená výzva na podporu projektov v 6 oblastiach, t. j. riadenie a zhodnocovanie oxidu uhličitého a dusíka, integrované riešenie strednodobého skladovania energie, kardiogenomika, technológie nepretržitej zdravotnej starostlivosti, digitálne skladovanie dát na báze DNA, alternatívne kvantové spracovanie informácií, komunikácia a snímanie. V rámci schémy EIC Transition boli v roku 2022 spustené 2 tematické výzvy t. j. EIC Transition Challenge: Zelené digitálne prístroje pre budúcnosť a EIC Transition Challenge: Terapia a diagnostika na báze RNA komplexných alebo zriedkavých genetických ochorení. Okrem toho pripravila na podporu žien inovátoriek tzv. inovačný index rodu a rôznorodosti s cieľom identifikovať medzery v tejto oblasti a poskytnúť ucelené informácie investorom, zákazníkom či tvorcom politik.²⁰

V rámci tretieho piliera programu zverejnil v roku 2022 Európsky inovačný a technologický inštitút výzvu pod názvom **EIT Manufacturing – Switch On Programme**²¹ a výzvu pod názvom **EIT Manufacturing – Supercharge Programme**²² zamerané na start-upy a scale-upy s cieľom poskytnúť im podporné služby v oblasti prístupu k financiám a rozvoja podnikania. Ďalšia z výziev pod názvom **EIT Digital Accelerator** bola zameraná na technologické scale-upy s cieľom ich podpory v rôznych oblastiach (digitálny priemysel, digitálne technológie, digitálne mesto, financie).²³

EIC Accelerator

Európska rada pre inovácie **poskytuje MSP okrem nefinančnej podpory aj finančnú podporu** prostredníctvom jednotlivých vyššie spomínaných schém. Najvýznamnejšou z nich je schéma EIC Accelerator²⁴, ktorá v novom programovom období 2021-2027 nahradila podpornú schému EIC Accelerator Pilot, fungujúcu od roku 2018. V porovnaní s pôvodnou schémou EIC Accelerator Pilot, nový **EIC Accelerator** má výrazne upravené pravidlá predkladania návrhov.²⁵

Aj napriek určitým odlišnostiam EIC Accelerator pokračuje v podpore stanovených cieľov, pričom je prioritne zameraný na podporu mimoriadne inovačných malých a stredných

¹⁸Dostupné online: <https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2022-06/rtd-2021-00013-02-00-sk-tra-01.pdf>

¹⁹Dostupné online: <https://www.slord.sk/aktuality/prehľad-výziev-eic-na-rok-2022-17-miliardy-pre-inovacie-s-globalnym-trhovym-potencialom/>

²⁰Dostupné online: <https://eraportal.sk/aktuality/eic-oblast-s-najvacsim-rocnym-rozpocetom-na-podporu-globalneho-skalovania-inovacii-zverejnila-svoj-program-na-rok-2022/>

²¹Dostupné online: <https://eraportal.sk/vyzvy/eit-manufacturing-switch-on-programme/?portal=heu>

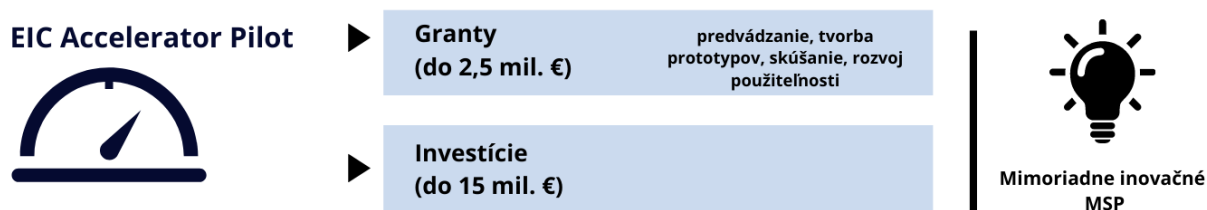
²²Dostupné online: <https://eraportal.sk/vyzvy/eit-manufacturing-supercharge-programme/?portal=heu>

²³Dostupné online: <https://eraportal.sk/vyzvy/eit-digital-accelerator/?portal=heu>

²⁴Dostupné online: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/horizon/wp-call/2021/wp_horizon-eic-2021_en.pdf

²⁵Dostupné online: https://eraportal.sk/horizont-europa/inovativna-europa/europska_rada_pre_inovacie/#tabs_desc_62568_1

podnikov s prelomovými produktmi a ambíciou uplatniť sa na medzinárodných trhoch. Cieľom programu je prekonať nedostatočné financovanie počiatočných fáz vysoko rizikového výskumu a inovácií stimulovať prelomové inovácie a zvýšiť komercializáciu výsledkov výskumu v rámci súkromného sektora pomocou finančných, koučingových a akceleračných nástrojov. Schémy EIC každoročne poskytujú financovanie v netematických (Open), ako aj v tematických (Challenge) výzvach. Témy sa aktualizujú pravidelne v ročných pracovných programoch.

V rámci uvedenej schémy mali v roku 2022 (a následne aj v roku 2023) možnosť najmä technologické MSP strategického významu uchádzať sa o kapitálovú investíciu vo výške viac ako 15 mil. Eur. V roku 2022 bolo v rámci programu vyhlásených niekoľko výziev. Cieľom výzvy pod názvom **EIC Accelerator Challenge: Technologies for Open Strategic Autonomy** bolo podporiť inovatívne MSP v rôznych oblastiach (Komponenty, technológie a systémy pre farmaceutický priemysel, Strategické zdravotnícke technológie, Udržateľné a inovatívne prístupy vrátane obehového prístupu ku kritickým surovinám, Nové aplikácie kvantových technológií, Inovatívne aplikácie využívajúce údaje a signály z vesmírnych infraštruktúr EÚ, Bezpečnostné technológie, Technológie pre inovatívne finančné a platobné infraštruktúry a služby).²⁶ Ďalšou z výziev pod názvom **EIC Accelerator Challenge: Technologies for 'Fit for 55'** bolo podporiť podniky zamerané na vývoj a rozširovanie technológií posilujúcich ekologickú transformáciu krajín EÚ.²⁷ Ďalšie výzvy spustené v roku 2022 a ukončené až v nasledujúcom roku 2023 boli zamerané na podporu inovatívnych MSP v oblasti liečby rakoviny, polovodičových a kvantových technologických komponentov, vesmírnych technológií, digitalizácie architektúry a stavebného inžinierstva a nových technológií pre odolné poľnohospodárstvo.²⁸

Program Eurostars 3

Pokračujúci **finančný program**²⁹ z roku 2008, ktorý je súčasťou aktivít siete EUREKA **podporuje najmä MSP s intenzívnym výskumom, vývojom a vysokým potenciálom rastu** v spolupráci s projektovými partnermi (veľké spoločnosti, univerzity, výskumné organizácie a iné typy organizácií). Prostredníctvom financovania medzinárodných projektov majú MSP príležitosť stať sa súčasťou globálnych hodnotových reťazcov a nových trhov. Program Eurostars 3 predstavuje ťažiskovú grantovú schému v rámci Európskeho partnerstva pre inovatívne MSP, ku ktorému pristúpila v roku 2022 Slovenská republika.³⁰ Najdôležitejším prínosom partnerstva, v porovnaní s predchádzajúcim programom Eurostars 2, je najmä **podporná schéma Innowide**, ktorá umožňuje MSP získať dodatočné finančné prostriedky

²⁶Dostupné online: <https://www.horizon-europe.gouv.fr/eic-accelerator-challenge-technologies-open-strategic-autonomy-29459>

²⁷Dostupné online: <https://www.horizon-europe.gouv.fr/eic-accelerator-challenge-technologies-fit-55-29462>

²⁸Dostupné online: https://eraportal.sk/archive-vyzvy/page/2/?s&post_type=vyzvy&order_field&order_type=asc&portal=heu&oblast-horizont=1124&status

²⁹Dostupné online: <https://www.minedu.sk/eurostars/>

³⁰Dostupné online: <https://vedanadosah.cvtisr.sk/ludia/slovenski-podnikatelia-mozu-expandovat-globalne-vdaka-novej-podpore/>

pre uskutočnenie technických, obchodných, právnych a sociálno-ekonomických aspektov realizovateľnosti podnikateľského zámeru (napr. uvedenie produktu na medzinárodný trh). V roku 2022 boli v rámci programu zverejnené dve výzvy pre inovatívne MSP.³¹

Program Euratomu v oblasti výskumu a odbornej prípravy

Predstavuje ďalší z európskych programov viacročného finančného rámca na obdobie 2021 – 2027. Cieľom programu je **realizácia jadrového výskumu a odborného vzdelávania**, s dôrazom na trvalé zvyšovanie jadrovej bezpečnosti, zlepšovanie fyzickej ochrany jadrových materiálov a jadrových zariadení, zvyšovanie ochrany pred žiarením a najmä príspevok k bezpečnej a efektívnej dlhodobej dekarbonizácii energetických systémov. Na roky 2021 – 2022 podpísala Európska komisia 28 grantových dohôd v rámci programu, na ktoré je súhrne alokovaný rozpočet vo výške 100 mil. Eur. Všetky projekty so slovenskými partnermi boli úspešné pri získavaní grantov a **Slovensko je tak zapojené až v desiatich projektoch**³². Medzi úspešných slovenských partnerov patrili aj jeden **MSP**³³.

Iniciatíva Small Business Act for Europe

Plán obnovy pre Európu

Pandémia COVID-19 podrobila členské krajiny EÚ mimoriadnej skúške. Kríza, ktorej začali čeliť, bola spojením krízy v oblasti verejného zdravia s recesiou. Bezprostredne po prepuknutí pandémie začala prijímať EÚ rôzne opatrenia určené na podporu najmä pracovných miest (vznik a udržanie), podnikov a členských štátov.

Spoločným úsilím na úrovni EÚ bolo zriadenie fondu obnovy, ktorý by bol zameraný na sektory, ktoré boli najviac zasiahnuté pandémiou COVID – 19 a na celkové zvládnutie mimoriadnej situácie v prvom kroku a postupné oživenie hospodárstva v druhom kroku.

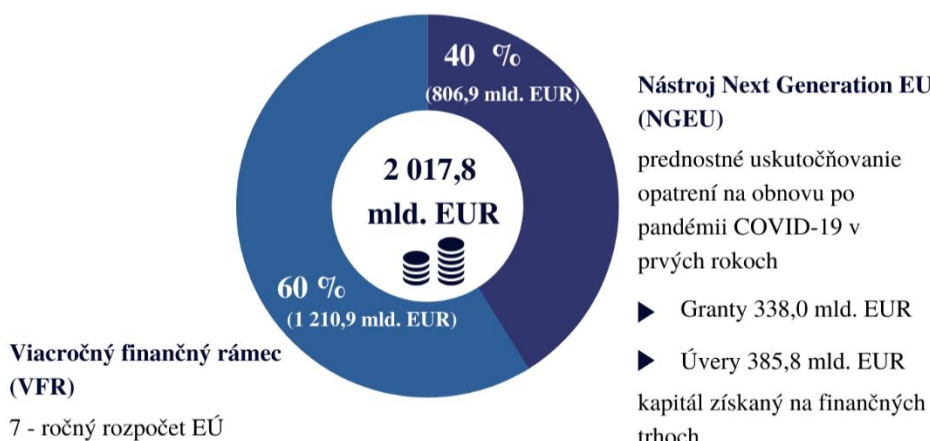
Po prvých spoločných rokovaníach v roku 2020, došlo v nasledujúcom roku k prijatiu potrebných opatrení k plánu obnovy. Lídri EÚ sa 21. júla 2020 dohodli na komplexnom balíku vo výške **2 017,8 mld. Eur**, v ktorom sa spája **viacročný finančný rámec (VFR)** v objeme 1 210,9 mld. Eur s mimoriadnym úsilím o obnovu v rámci **nástroja NextGenerationEU** v objeme 806,9 mld. Eur. Z toho 723,8 mld. Eur bolo vyčlenených na

³¹Dostupné online: <https://www.slord.sk/aktuality/program-eurostars-v-roku-2022-spusti-dve-vyzvy-pre-inovativne-msp/>

³²Dostupné online: <https://eraportal.sk/aktuality/rekordna-uspesnost-slovenska-v-ramci-vyzvy-euratomu-a-vznik-noveho-partnerstva-v-oblasti-ionizujuceho-ziarenia/?heu=1>

³³Inžinierska výpočtová spoločnosť Trnava, s.r.o

národné plány obnovy a odolnosti jednotlivých krajín formou grantov a úverov v rámci navrhovaného programu Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Na financovanie nástroja NextGenerationEU si EK požičiava finančné prostriedky na kapitálových trhoch za výhodnejšie úrokové sadzby, ako má väčšina členských štátov EÚ. Tie následne prerozdeľuje uvedeným členským štátom EÚ. Na pokrytie splátok nástroja NextGenerationEU sa však EK snaží o vytvorenie nových zdrojov príjmov EÚ, ako napr. v podobe mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach, digitálnej dane alebo dane z finančných transakcií, finančného príspevku súvisiaceho s podnikateľským sektorom alebo nového spoločného základu dane z príjmov z PO.

Európsky parlament a Rada EÚ prijala v prvej polovici februára 2021 nariadenie³⁴, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti v celkovej výške 723,8 mld. Eur, ktorý predstavuje kľúčový program nástroja NextGenerationEU. Členské štáty EÚ postupne v priebehu roka 2021 získali podporu na základe svojich národných plánov obnovy a odolnosti. Tie mali za úlohu v národných plánoch obnovy stanoviť ucelený balík projektov, reforiem a investícií, ktoré sa mali vzťahovať na šesť oblastí politiky európskeho významu. Národné plány obnovy a odolnosti bolo potrebné predložiť EK do 30. apríla 2021. V druhej polovici júna 2021 bol pozitívne posúdený aj slovenský návrh plánu obnovy.

Investičné a reformné opatrenia definované v jednotlivých komponentoch plánov obnovy a odolnosti krajín EÚ prispievajú k napĺňaniu **šiestich pilierov definovaných v programe „Mechanizmus na obnovu a odolnosť“**.

³⁴Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti.

Zelená transformácia

Digitálna transformácia

Intelligentný, udržateľný,
inkluzívny rast a pracovné
miesta

Sociálna a územná
súdržnosť

Politiky pre budúcu
generáciu, deti a mládež
vrátane vzdelávania a
zručností

Zdravie a odolnosť

Zároveň reflektujú na (negatívne) dopady pandémie COVID - 19 a s nimi súvisiace prehlbujúce sa regionálne rozdiely, ale aj na špecifické výzvy jednotlivých krajín.

Vo všeobecnosti sa opatrenia v rámci jednotlivých komponentov a pilierov navzájom dopĺňajú a prispievajú (priamo alebo nepriamo) k napĺňaniu každého zo šiestich pilierov.

Na podporu podnikateľského prostredia (najmä MSP) prispievajú najmä komponenty pokrývajúce **prvý pilier** – Zelená transformácia, **druhý pilier** – Digitálna transformácia, **tretí pilier** - Inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a pracovné miesta a **piaty pilier** - Odolnosť zdravotníctva, hospodárstva, sociálna a inštitucionálna odolnosť (s dôrazom na inštitucionálnu odolnosť). **Cielená podpora MSP** je obsiahnutá v samostatných komponentoch, subkomponentoch (opatreniach), alebo v rámci komponentov na podporu vybraných odvetví resp. sektorov (najmä tých zasiahnutých pandemiou COVID-19).

Program Pomoc pri obnove v záujme súdržnosti a územia Európy (REACT-EÚ)

Predstavuje dodatočné zdroje EÚ financované z Plánu obnovy pre Európu (NextGenerationEU). S celkovým objemom finančných prostriedkov na úrovni 50 mld. Eur podporí najmä prostredníctvom politiky súdržnosti v novom programovom období 2021 – 2027 investičné projekty, ktoré prispievajú k ekologickej, digitálnej a odolnej obnove hospodárstva vrátane podpory zachovania pracovných miest. Súčasťou podpory sú okrem vytvárania pracovných miest aj opatrenia na podporu zamestnanosti mladých ľudí, systémov zdravotnej starostlivosti a **poskytovania prevádzkového kapitálu a investičnej podpory pre MSP**³⁵.

Program Fond pre MSP (Ideas Powered for Business SME Fund)

Program predstavuje druhý fond EÚ pre **MSP**³⁶ zameraný na ich **podporu pri obnove po pandémii COVID-19 a tiež zelenej a digitálnej transformácie na roky 2022 – 2024** s rozpočtom 47 mil. Eur. Grantový program je vytvorený na pomoc **malým a stredným podnikom v EÚ** s cieľom ochrániť ich **práva duševného vlastníctva**. Je iniciatívou Európskej komisie, ktorú vykonáva Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (EUIPO).

³⁵Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/react-eu_sk

³⁶Dostupné online: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/sk/online-services/sme-fund>

Ochrana duševného vlastníctva prostredníctvom fondu pre MSP sa môže vzťahovať na rôzne aktíva vrátane ochranných známk, dizajnov, patentov a odrôd rastlín. Ide o tzv. program náhrad, v rámci ktorého sa vydávajú poukazy, ktoré sa môžu použiť na čiastočné pokrytie poplatkov za vybrané činnosti.³⁷

Program LIFE

Cieľom jedného z hlavných a pokračujúcich programov na podporu projektov v oblasti životného prostredia je prispievať k prechodu na udržateľné, obehové, energeticky efektívne, klimaticky neutrálne hospodárstvo založené na obnoviteľných zdrojoch energie a odolné proti zmene klímy. Je **významným zdrojom skúseností a inšpirácie**, a to aj pre spoluprácu v oblasti zeleného hospodárstva (tvorba zelených pracovných miest a **podpory MSP** v obehovom hospodárstve)³⁸. V novom programovom období 2021 – 2027 je podpora v rámci programu s rozpočtom 5,432 mld. Eur realizovaná prostredníctvom dvoch oblastí t. j. oblasť „Životné prostredie“, ktorá zahŕňa podprogram Príroda a biodiverzita a podprogram Obehové hospodárstvo a kvalita života. Druhá oblasť s názvom „Opatrenia v oblasti klímy“ zahŕňa podprogram Zmiernenie zmeny klímy a adaptácia na zmenu klímy a podprogram Prechod na čistú energiu.³⁹

Program REPowerEU

V dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine predstavila Európska Únia v roku 2022⁴⁰ plán na **úsporu energie, podporu energie z obnoviteľných zdrojov a diverzifikáciu dodávok energie do Európy**. Plán vychádza z ambiciózných opatrení navrhnutých v roku 2021 s cieľom pomôcť EÚ splniť ciele v oblasti klímy a životného prostredia. Jeho vykonávanie bude realizované prostredníctvom osobitnej kapitoly „REPowerEU“ zahrnutej v plánoch obnovy a odolnosti členských štátov EÚ⁴¹. Hlavným zdrojom financovania⁴² plánu je Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (NextGenerationEU). Financovanie grantov vo výške do 20 mld. Eur bude realizované z inovačného fondu (60 %) a z predaja emisných kvót systému obchodovania s emisiami (ETS) (40 %).⁴³

Medzi **klúčové ciele** plánu REPowerEU patria **úspory energie, diverzifikácia dodávok energie a zrýchlené zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie**. Opatrenia navrhnuté v rámci plánu REPowerEU **podporia MSP** v prekonávaní energetickej krízy a v investíciách do obnoviteľných zdrojov, energetickej infraštruktúry a prelomových technológií.⁴⁴

³⁷Dostupné online: <https://innonews.blog/2023/01/31/europsky-sme-fund-podpori-msp-v-oblasti-ochrany-prav-dusevneho-vlastnictva/>

³⁸Dostupné online: <https://www.switchtogreen.eu/the-life-programme/>

³⁹Dostupné online: <https://www.minzp.sk/life-2021-2027/program>

⁴⁰Plán predložený 18.mája 2022. Európsky parlament a Rada EÚ dosiahli v decembri 2022 politickú dohodu o financovaní plánu REPowerEU, ktorá krajinám EÚ umožnila pridať do svojich národných plánov obnovy a odolnosti osobitné kapitoly resp. kapitolu REPowerEU. Rada EÚ koncom februára 2023 formálne prijala príslušné pozmeňujúce nariadenie.

⁴¹Od členských štátov EÚ, ktoré predložia plán obnovy a odolnosti po nadobudnutí účinnosti nariadenia, by sa malo vyžadovať, aby do svojho plánu obnovy a odolnosti zahrnuli kapitolu REPowerEU.

⁴²Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/eu-recovery-plan/repowereu/>

⁴³Navyše, žiadne príjmy získané prostredníctvom ETS nemožno použiť na investovanie do fosílnych palív.

⁴⁴Dostupné online: <https://europske.noviny.sk/2023/02/14/repowereu-zahrnutie-energetickych-opatreni-do-narodnych-planov-obnovy/>

Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR)

Poskytuje finančné prostriedky verejným a súkromným subjektom vo všetkých regiónoch EÚ na **zníženie hospodárskych, sociálnych a územných rozdielov**. V programovom období 2021 – 2027 s celkovým rozpočtom viac ako 226 bil. Eur umožní fond investície do európskych regiónov s cieľom⁴⁵:

- **ich vyššej konkurencieschopnosti prostredníctvom podpory inovácií, digitalizácie a MSP**⁴⁶,
- ich prechodu na obnoviteľné a nízkouhlíkové zdroje,
- vzájomného prepojenia prostredníctvom zlepšenia mobility,
- zvýšenia zamestnanosti, kvalitnejšieho vzdelávania, sociálneho začlenenia a rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti, ako aj posilnenia odvetvia kultúry či udržateľného cestovného ruchu.

Európsky sociálny fond+ (ESF+)

V programovom období 2021 – 2027 s rozpočtom viac ako 99 bil. Eur financuje zásady Európskeho piliera sociálnych práv prostredníctvom **opatrení v oblasti zamestnanosti, vzdelávania a zručností a sociálneho začlenenia**. Cieľom fondu je podporovať členské štáty EÚ pri⁴⁷:

- riešení krízy spôsobenej pandémiou koronavírusu,
- dosiahnuť vysokú úroveň zamestnanosti a spravodlivú sociálnu ochranu,
- **podporovať kvalifikovanú a odolnú pracovnú silu, ktorá je pripravená na prechod na ekologické a digitálne hospodárstvo** (podpora MSP s cieľom zlepšenia ich konkurencieschopnosti, napr. prostredníctvom odbornej prípravy).

Fond pre spravodlivú transformáciu

Predstavuje nový fond v rámci politiky súdržnosti na programové obdobie 2021 – 2027. **Poskytuje finančnú podporu regiónom závislých na fosílnych palivách s cieľom ich ekologickej transformácie**. Medzi podporované oblasti fondu patria napr.:⁴⁸

- **investície do MSP,**
- vznik nových firiem,
- výskum a inovácie,
- transformácia existujúcich zariadení s vysokou uhlíkovou náročnosťou,
- zvyšovanie a rekvalifikácia pracovníkov s cieľom zachovania pracovných miest v dôsledku ekologickej transformácie.

⁴⁵Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-regional-development-fund-erdf_sk

⁴⁶Časť rozpočtu fondu (570 mil. Eur), ktorá je určená na medziregionálne investície do inovácií vykonáva v rámci priameho riadenia Výkonná agentúra Európskej rady pre inovácie a MSP (EISMEA) na základe dvojročného pracovného programu.

⁴⁷Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/european-social-fund_sk

⁴⁸Dostupné online: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/just-transition-fund_sk

Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond, Európsky sociálny fond+ a Fond pre spravodlivú transformáciu tvoria fondy politiky súdržnosti a takmer tretinu rozpočtu viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027. Politika súdržnosti EÚ (najmä Európsky fond regionálneho rozvoja) je najväčším zdrojom investícií v rámci rozpočtu viacročného finančného rámca 2021 - 2027 na podporu MSP⁴⁹. Prioritné oblasti podpory v rozsahu piatich cieľov politiky súdržnosti EÚ sú zamerané resp. niektoré z nich prispievajú k podpore podnikateľského prostredia (vrátane MSP).⁵⁰

Konkurencieschopnejšia
a inteligentnejšia Európa

Zelenšia, nízkouhlíková
a odolná Európa

Prepojenejšia
Európa

Sociálnejšia
Európa

Európa
bližšie k občanom

V roku 2022 navrhla EÚ aby sa končiaci rámec politiky súdržnosti na roky 2014 - 2020 stal flexibilnejším a pomohol členským štátom a regiónom prostredníctvom cielených a dočasných opatrení čeliť výzvam vyplývajúcim zo súčasnej energetickej krízy, a to až do výšky 10 % prostriedkov pridelených členským štátom, čo predstavuje takmer 40 mld. EUR.⁵¹ Sumy sa vyplácajú v závislosti od dostupných finančných prostriedkov v rámci stropov viacročného finančného rámca. Podpora je zameraná na MSP, ktoré sú obzvlášť postihnuté nárastom cien energií, na zachovanie pracovných miest zamestnancov a podnikateľskej činnosti samostatne zárobkovo činných osôb prostredníctvom flexibilnejších pracovných pomerov.

Európsky poľnohospodársky záručný fond (EAGF)

Predstavuje **prvý pilier spoločnej poľnohospodárskej politiky** s rozpočtom viac ako 291 mld. Eur v novom programovom období 2021 – 2027⁵². **Podporuje poľnohospodárov** v EÚ prostredníctvom **rôznych platobných režimov** vrátane režimu základných platieb, platieb na udržateľné poľnohospodárske metódy ("zelené priame platby") a **platieb pre mladých poľnohospodárov**. Súčasťou finančnej podpory sú opatrenia zamerané na stimuláciu a stabilizáciu poľnohospodárskych trhov, na pomoc pri skladovacích činnostiach a na podporu jednotlivých sektorov. Poskytuje finančné prostriedky krajinám EÚ aj na financovanie **osobitných programov pre poľnohospodárov a poľnohospodárske MSP** pôsobiace v oblastiach s nepriaznivými prírodnými podmienkami⁵³.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EAFRD)

Druhý pilier spoločnej poľnohospodárskej politiky s rozpočtom viac ako 95,5 mld. Eur, poskytuje podporu s cieľom zlepšenia konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, trvalo udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi a dosiahnutia vyváženého územného

⁴⁹Dostupné online: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/stories/s/An-Economy-that-works-for-people-Cohesion-Policy-s/n4ee-2h83/>

⁵⁰Dostupné online: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27416/1>

⁵¹Dostupné online: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2022:553:FIN&pk_campaign=preparatory&pk_source=EURLEX&pk_medium=TW&pk_keyword=Energy&pk_content=Communication

⁵²Počas prvých dvoch rokov nového programového obdobia sa naďalej uplatňujú existujúce nariadenia z predchádzajúceho programového obdobia 2014 – 2020 s cieľom zabezpečiť hladký prechod na realizáciu budúcich strategických plánov spoločnej poľnohospodárskej politiky.

⁵³Dostupné online: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/financing-cap/cap-funds_en#eagf

rozvoja vidieckych komunit. Súčasťou podpory je **investičná podpora prostredníctvom finančných nástrojov (úvery, záruky) pre vidiecke podniky (najmä MSP)**. V dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine prijala EÚ v júni 2022 v rámci fondu podporný mechanizmus vo výške 500 mil. Eur, ktorý umožňuje členským štátom EÚ do roku 2023 poskytovať **dočasnú finančnú podporu pre poľnohospodárov** (do výšky 15 tis. Eur) a **poľnohospodárske MSP** (do výšky 100 tis. Eur) na pokrytie zvýšených vstupných nákladov⁵⁴.

Európsky námorný, rybársky a akvakultúrny fond (EMFAF)

V programovom období 2021 – 2027 bude fond s rozpočtom viac ako 6 bil. Eur podporovať najmä maloobjemový pobrežný rybolov, mladých rybárov a najvzdialenejšie regióny, ako aj podporu udržateľnej akvakultúry. Ide o inovatívne projekty, ktoré prispievajú k udržateľnému využívaniu a riadeniu vodných a morských zdrojov. **Uľahčuje najmä prechod na udržateľný nízkouhlíkový rybolov a ochranu morskej biodiverzity a ekosystémov**. Jeho cieľom je okrem toho aj zlepšenie zručností a pracovných podmienok v odvetviach rybolovu a akvakultúry, hospodárskej a sociálnej vitality pobrežných komunit.⁵⁵ Okrem toho sú v rámci fondu vyčlenené **finančné prostriedky na podporu mladých rybárov** do 40 rokov, ktorí zaregistrujú svoju loď prvýkrát v rybárskej flotile EÚ.⁵⁶

Rastúcimi cenami energie a surovín boli v EÚ negatívne ovplyvnení aj **prevádzkovatelia (vrátane MSP) v oblasti rybolovu a akvakultúry**. Európska únia v snahe pomôcť tomuto odvetviu aktivovala v roku 2022 Európsky námorný, rybolovný a akvakultúrny fond,⁵⁷ s cieľom poskytnúť **finančnú kompenzáciu** uznaným organizáciám výrobcov a združeniam organizácií výrobcov, ktorí skladujú produkty rybolovu a finančnú kompenzáciu prevádzkovateľom v sektore rybolovu a akvakultúry vrátane spracovateľského sektora za straty príjmu a dodatočné náklady, ktoré im vznikli z dôvodu narušenia trhu spôsobeného vojnovým konfliktom na Ukrajine a s ním súvisiacich vplyvov na dodávateľský reťazec produktov rybolovu a akvakultúry.⁵⁸

Od začiatku energetickej krízy prišla Európska komisia s viacerými iniciatívami, ktorých cieľom je podporiť nielen domácnosti, ale aj MSP. Už v októbri 2021 Komisia zverejnila súbor opatrení, ktoré môžu krajiny EÚ využiť na pomoc podnikateľskému prostrediu. (napr. energetické poukážky, dotácie, daňové úľavy, solidárne príspevky výrobcov fosílnych palív pre podniky).⁵⁹

Vzhľadom na rozdiely v energetických a daňových systémoch v jednotlivých krajinách EÚ majú národné a miestne samosprávy najlepšie predpoklady na to, aby pomohli miestnym MSP namiesto toho, aby sa na úrovni EÚ hľadal univerzálny prístup. Európska komisia má zároveň niekoľko podporných programov, ktoré sa zameriavajú na MSP, pričom sa čoraz viac zameriavajú na prechod na čistú energiu. Ide o programy financovania EÚ, ako napr. vyššie spomínaný program COSME, LIFE Clean Energy Transition, Horizont Európa, InvestEU a európske štrukturálne a investičné fondy.

⁵⁴Dostupné online: <https://www.globaltradealert.org/state-act/64694/eu-new-mechanism-to-provide-exceptional-temporary-support-to-farmers-and-agricultural-smes-under-the-eafrd>

⁵⁵Dostupné online: <https://www.fi-compass.eu/funds/emfaf>

⁵⁶Dostupné online: <https://www.europarl.europa.eu/news/sk/headlines/society/20210701STO07545/europsky-namorny-rybolovny-a-akvakulturny-fond-pre-lepsi-udrzatelnost>

⁵⁷Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32022R1278>

⁵⁸Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32022R1278>

⁵⁹Dostupné online: https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/action-and-measures-energy-prices/coping-crisis_en

Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2020 – 2024

V zmysle nového *Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 – 2024*⁶⁰ (ďalej len „*Programové vyhlásenie vlády SR*“ alebo „*PVV SR*“) **sa vláda zaviazala vytvárať priaznivé podnikateľské podmienky** v duchu jednoduchých zákonov s nízkym administratívnym, finančným a regulačným zaťažením pre všetkých. Rovnako sa zaviazala zásadným spôsobom zjednodušiť daňový a odvodový systém a venovať pozornosť domácim firmám. V zmysle posilnenia systémového prístupu k zlepšovaniu podmienok pre podnikanie, ktorý dlhodobo absentoval, sa za kľúčový označuje flexibilný zákonník práce a pracovno-právna legislatíva, ktorá je považovaná za obzvlášť dôležitú nielen počas konjunktúr a kríz, ale aj pre prispôsobenie sa novým podmienkam po kríze.

V kontexte podnikateľského prostredia naviazaného na malé a stredné podniky sa v aktuálnom *Programovom vyhlásení vlády SR* uvádza záväzok vytvárania priaznivého prostredia pre rozvoj MSP a prihliadanie na uplatňovanie princípu „Najprv myslieť v malom“. Ďalej sa v ňom uvádza, že sa vláda zameria na zavedenie univerzálnej voľnej živnosti a bude vytvárať priaznivejšie podmienky nielen pre rozvoj rodinného podnikania, ale aj podnikania pre mladých ľudí, ženy a seniorov. V oblasti sociálnej ekonomiky bude vláda podporovať rozvoj sociálnej ekonomiky a tvorbu sociálnych podnikov, pre ktoré bude zároveň zabezpečovať kvalitné servisné a poradenské služby v spolupráci s MPSVR SR. Prostredníctvom zapájania malých a stredných podnikov do subdodávateľských reťazcov sa vláda SR zaviazala podporiť internacionalizáciu MSP.

Politika lepšej regulácie

Vláda SR sa zaviazala ešte v roku 2020 odbúrať časť byrokracie prostredníctvom zmien zákonov, ktoré uľahčia podnikanie. Zároveň sa zaviazala pokračovať v implementácii agendy lepšej regulácie, ktorá je nevyhnutým predpokladom skvalitnenia legislatívneho procesu a prijímaných zákonov. Na základe podnetov od podnikateľov bude vláda vykonávať ex post hodnotenie regulačných a administratívnych povinností v právnych predpisoch ovplyvňujúcich podnikanie. Ďalej vláda SR zabezpečí dodržiavanie a kontrolu princípu účinnosti zmien najdôležitejších zákonov, ktoré majú vplyv na podnikanie, raz do roka (k 1. januáru). Problém nepredvídateľnosti a netransparentnosti schvaľovania zákonov v parlamente, absencie posudzovania vplyvov poslaneckých návrhov, ako aj absencie konzultácií týchto návrhov bude vláda riešiť prostredníctvom zavedenia dôslednejšieho pripomienkovania poslaneckých návrhov zákonov, zavedením dostatočnej lehoty medzi druhým a tretím čítaním v NR SR a podrobným posudzovaním vplyvov.

Vláda SR od roku 2021 zaviedla princíp „1 in – 1 out“ a s účinnosťou od 1.1.2022 vstúpil do platnosti princíp „1 in – 2 out“⁶¹. Cieľom splnenia jedného zo záväzkov vlády SR je zastaviť nárast a následne dosahovať znižovanie regulačných povinností. Zároveň bude prehodnotená existujúca forma analýzy vplyvov na podnikateľské prostredie. Pri tvorbe regulácií bude podporovaný inovatívny prístup, v rámci ktorého budú využívané inteligentné riešenia v súlade s princípmi e-Governmentu.

Uznesením vlády SR č.383/2022, ktorým sa aktualizovala Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov bol splnený aj ďalší zo záväzkov Vlády SR zameraný na **vykonávanie ex post hodnotenia** regulačných a administratívnych povinností v právnych predpisoch. Cieľom ex post hodnotenia je posúdiť, či regulácie vyplývajúce z právnych

⁶⁰PVV SR na roky 2020 – 2024 bolo v apríli 2021 aktualizované.

⁶¹Každá novo zavádzaná regulácia v oblasti hospodárskej politiky bude mať vyčíslený finančný vplyv nárastu administratívnej záťaže na podniky aj na občanov a zároveň navrhnutý ekvivalentný pokles (1 in 1 out), respektíve dvojnásobný pokles (1 in 2 out) administratívnej záťaže.

predpisov alebo opatrenia vyplývajúce z nelegislatívnych materiálov po určitom čase ich pôsobenia splňajú svoj účel a či sú účinné a vhodné na riešenie príslušnej problematiky⁶².

Zlepšenie podnikateľského prostredia

V roku 2022 schválila vláda SR tzv. „**Kilečko 2**“, obsahujúce 198 opatrení, s cieľom znížiť nadmernú regulačnú záťaž v podnikaní a zvýšiť motiváciu k začatiu podnikania. Medzi opatrenia sa nachádzajú aj také, ktoré sa týkajú všetkých podnikateľov, ale aj podnikateľov vo vybraných odvetviach⁶³.

Okrem toho vláda SR čiastočne splnila v sledovanom roku aj ďalší zo svojich záväzkov zameraný na zavedenie systému druhej šance a **možnosti nápravy bez sankcie**, pri porušení povinností podnikateľom v rozsahu neohrozujúcom zdravie a bezpečnosť spotrebiteľov tak, aby dostal najmä pri administratívnych porušeníach možnosť na nápravu. Novelou č. 496/2022 Z. z. správca dane pokutu, ktorú je možné určiť podľa intervalového rozpätia, neuloží, ale upozorní podnikateľa na splnenie povinnosti.

Rodina

S dôrazom na podporu rodiny, ktorú vníma SR ako prioritný nástroj na riešenie problematiky nepriaznivého demografického vývoja bol v roku 2022 splnený aj jeden zo záväzkov vlády SR v tejto oblasti. V uvedenom roku bola schválená novela zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch⁶⁴, ktorou sa zaviedol **koncept obchodnej spoločnosti typu rodinný podnik**.

Cestovný ruch

Podľa Programového vyhlásenia vlády SR má Stratégia rozvoja udržateľného cestovného ruchu do roku 2030 určovať ďalšiu orientáciu v oblasti cestovného ruchu.⁶⁵ V súvislosti s COVID-19 má byť prvoradé vysporiadanie sa s negatívnymi následkami pandémie, ako aj oživenie odvetvia na Slovensku. V tomto smere sa vláda SR zaviazala prijať opatrenia zamerané na udržanie zamestnanosti a zabezpečenie konkurencieschopnosti subjektov cestovného ruchu. Okrem toho bude podporovať činnosť agentúry pre cestovný ruch (Slovakia Travel). Agentúra bude financovaná zo štátneho rozpočtu, ako aj z prostredia podnikateľskej sféry. Jej úlohou bude mapovanie a analýza zariadení cestovného ruchu na Slovensku, propagácia slovenského cestovného ruchu v zahraničí, ako aj analýza jednotlivých zahraničných trhov.

Vláda SR aj v roku 2022 pokračovala v poskytovaní **finančného príspevku** FO alebo PO pôsobiacim v oblasti cestovného ruchu na pokrytie **fixných nákladov**.⁶⁶ Okrem toho mohli v roku 2022 **organizácie cestovného ruchu použiť poskytnutú ročnú dotáciu zo štátneho rozpočtu čiastočne v rozsahu 15 % aj na prevádzkové náklady (napr. na marketing a propagáciu, činnosť turistického informačného centra, tvorbu a prevádzku rezervačného systému a iné)**.⁶⁷

⁶²Národný program reforiem Slovenskej republiky 2022

⁶³Dostupné online: <https://www.podnikajte.sk/pripravovane-zmeny-v-legislative/kilecko-2-ake-opatrenia-zmenia-podnikanie-od-2022>

⁶⁴Uvedená novela nadobudne účinnosť v roku 2023

⁶⁵Vláda SR zastáva názor, že základnú infraštruktúru, ktorá by vytvárala trh pre podnikanie v cestovnom ruchu by mal principiálne vytvárať štát. Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2020 – 2024.

⁶⁶Nárok na príspevok za mesiac január a február mali podnikatelia, ktorým tržby poklesli o viac ako 40 % v porovnaní s obdobím (január a február) pred pandemiou COVID-19

⁶⁷Dostupné online: <https://www.zmos.sk/co-prinasa-novela-zakona-o-podpore-cestovneho-ruchu-oznam/mid/405616/html>

Národný program reforiem Slovenskej republiky (2020-2024)

Národný program reforiem je zameraný na dlhodobejší proces príprav štrukturálnych reforiem a zároveň reaguje na špecifické odporúčania Rady EÚ pre Slovensko vytvorenými opatreniami. Predmetný dokument zohľadňuje aj Programové vyhlásenie vlády na roky 2020 až 2024, a práve z tohto dôvodu aj Národný program reforiem sa viaže na uvedené štvorročné obdobie. Okrem toho slúži aj ako nástroj na komunikáciu plnenia cieľov Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj a Európskeho piliera sociálnych práv, ktoré tak nahrádzajú v uplynulej dekáde nosnú stratégiu Európa 2020. Za pretrvávajúce najväčšie štrukturálne výzvy konvergencie slovenského hospodárstva boli identifikované **vzdelávanie, trh práce a alokačná efektívnosť podmienená efektívnou verejnou správou**.⁶⁸

V roku 2022 vláda SR pokračovala okrem plnenia opatrení na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 aj v plnení a navrhovaní opatrení v kľúčových štrukturálnych oblastiach (verejné financie, vzdelávanie, produktivita: výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia, trh práce a sociálne veci, bývanie, kvalita inštitúcií, zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť a zelená transformácia).

Opatrenia na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19 s dôrazom na podnikateľské prostredie:

S ohľadom na pretrvávajúce negatívne dopady pandémie COVID-19 pokračovala vláda SR **prostredníctvom schémy Prvá pomoc** aj v roku 2022 **v podpore udržania zamestnanosti a poskytovaní pomoci podnikateľom bez príjmu**. Zamestnávateľia mohli požiadať o príspevok na preplatenie mzdových nákladov zamestnancov. Oprávnené obdobie poskytovania finančnej pomoci bolo od 13. marca 2020 do 28. februára 2022. Schéma sa týkala aj samostatne zárobkovo-činných osôb (SZČO), ktoré sú zamestnávateľmi a ktorí udržali pracovné miesta aj v prípade prerušenia alebo obmedzenia svojej činnosti počas mimoriadnej situácie. Uvedenú podporu mohli zamestnávateľia a SZČO požiadať ešte aj za február 2022. Od začiatku marca 2022 vstúpil do účinnosti **zákon o podpore v čase skrátenej práce**, ktorý nahradil ad hoc schémy prijaté počas krízového obdobia (tzv. trvalý kurzarbeit).

Do konca februára 2022 vláda SR poskytovala podnikateľom a SZČO, ktorí nemali príjem paušálny príspevok na náhradu straty príjmu zo zárobkovej činnosti (315 Eur). Pre SZČO, ktorým z dôvodu pandémie poklesli tržby alebo museli svoje prevádzky zatvoriť, bola výška paušálneho príspevku od 270 Eur – 810 Eur.

Na podporu udržania zamestnanosti bola aj v roku 2022 poskytovaná finančná podpora podnikom prostredníctvom **preplácania uhradených nájmov**.

Odklad splatnosti sociálnych odvodov počas pandémie COVID-19 mohli požiadať SZČO a zamestnávateľia za zamestnancov ešte aj za február 2022.

⁶⁸Efektívnosť využívania zdrojov v ekonomike je do veľkej miery ovplyvnená inštitúciami v širšom ponímaní. Na Slovensku stále prevláda nízka vymožitelnosť vlastníckych práv, vysoké regulačné bariéry pre podnikateľov, nízka mobilita pracovnej sily medzi zamestnávateľmi a medzi regiónmi, neefektívnosť verejného sektora a všeobecne nízka dôvera vo verejné inštitúcie.

Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia

Začiatkom roka 2022 bola dokončená **transformácia Slovenskej akadémie vied (SAV)** s cieľom efektívnejšej spolupráce so súkromným sektorom. Zmena umožní viaczdrojové financovanie vrátane súkromných zdrojov, ktoré **stimulujú motiváciu pre spoluprácu so súkromným sektorom**, a to hlavne v oblasti ochrany duševného vlastníctva a z toho vyplývajúcej finančnej ziskovosti.

V tom istom roku nadobudol účinnosť **novelizovaný zákon č. 452/2021 Z.z. o elektronických komunikáciách**, ako reakcia na implementáciu európskej smernice, ktorou sa ustanovuje Európsky kódex elektronických komunikácií.⁷⁰ Hlavným zámerom uvedenej legislatívnej zmeny je podpora hospodárskej súťaže v oblasti elektronických komunikácií, rozvoj vnútorného trhu, ochrana záujmov koncových užívateľov a zabezpečenie prístupu k vysokokapacitným sieťam a ich využívanie všetkými občanmi a podnikateľskými subjektmi za primeranú cenu.

Trh práce a sociálne veci

V apríli 2022 nadobudlo účinnosť **nariadenie vlády č. 521/2022** s cieľom **udeľovania víz vysokokvalifikovaným štátnym príslušníkom tretích krajín**. Okrem toho nariadenie umožňuje absolventom slovenských a českých škôl, absolventom popredných zahraničných škôl, a špecialistom vo vybraných profesiách s vysokou pridanou hodnotou, prísť na územie SR, nájsť si zamestnanie po dobu 90 dní a následne sa zamestnať. V tom istom roku nadobudlo účinnosť aj nariadenie vlády č. 520/2021⁷¹ s cieľom udeľovania víz pre **vodičov autobusov a vodičov kamiónovej vnútroštátnej aj medzinárodnej dopravy**.⁷²

V roku 2022 bola prijatá **novela zákona č. 576/2004 Z.z. o poskytovaní zdravotnej starostlivosti** s cieľom **zefektívnenia procesu prijímania niektorých zdravotníckych povolaní**, skrátenie lehôt na vybavenie žiadosti, odstránenia požiadavky úradného osvedčenia kópie dokladov a zefektívnenia ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Začiatkom roka 2022 nadobudla účinnosť **novela zákona č. 61/2015 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave**, ktorá zavádza koncept **nadpodnikových vzdelávacích centier**, ktoré umožnia poskytovať praktickú výučbu pre žiakov s učebnou zmluvou s inými zamestnávateľmi. Touto úpravou sa podporí vstup MSP a samostatne zárobkových osôb do systému duálneho vzdelávania v prípadoch, keď nespĺňajú podmienky pre výkon praktického vyučovania.

⁶⁹Národný program reforiem 2022. Dostupné online: https://commission.europa.eu/system/files/2022-04/nrp_2022_slovakia_sk.pdf

⁷⁰Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1972 z 11. decembra 2018, ktorou sa ustanovuje Európsky kódex elektronických komunikácií

⁷¹Dostupné online: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/zamestnavanie-cudzincov-z-tretich-krajin-prinesie-pracovnu-silu-do-nedostatkovych-profesii.html>

⁷²Regulácia pracovnej mobility z tretích krajín je zabezpečená stanovením kvót pre jednotlivé povolania. Po udelení víz (až do vyčerpania kvót), budú môcť byť vybrané pracovné miesta obsadené štátnym príslušníkom tretej krajiny bez udeleného prechodného pobytu na účel zamestnania, ale zamestnávateľ bude mať v uvedených prípadoch informačnú povinnosť prostredníctvom informačnej karty pri vzniku, ako aj zániku pracovného pomeru.

Kvalita inštitúcií

V druhej polovici roka 2022 nadobudol účinnosť nový zákon č. 111/2022 Z. z. o riešení hroziaceho úpadku⁷³ s cieľom vytvorenia **efektívnych pravidiel na preventívnu reštrukturalizáciu**. Okrem toho práva úprava umožňuje účinnú reštrukturalizáciu už v počiatočnom štádiu insolvenčného procesu s cieľom zabrániť úpadku a pomôcť životaschopným podnikom dostať sa z ťažkostí.

V tom istom roku bola spustená **obojsmerná elektronická komunikácia** v rámci všetkých druhov daní smerom k daňovým subjektom s cieľom podporiť dobrovoľné plnenie daňových povinností a znížiť administratívnu záťaž.

V roku 2022 sa začal zverejňovať **index daňovej spoľahlivosti**, pričom sa stal právne nárokovateľný. Celý proces hodnotenia daňových subjektov a ich zaradovania do jednotlivých skupín (podľa spoľahlivosti) bude transparentný, aby každý daňový subjekt mal prehľad o tom, čo všetko vyhodnocuje finančná správa pri zostavovaní indexu. Zároveň bude finančná správa poskytovať benefity resp. uplatňovať obmedzenia podľa zaradenia daňového subjektu do uvedených skupín.

Uznesením vlády SR č. 383/2022 bola **aktualizovaná Jednotná metodika na posudzovanie vybraných vplyvov**, ktorou sa zaviedlo **vykonávanie ex post hodnotenia** regulačných a administratívnych povinností v právnych predpisoch. Cieľom ex post hodnotenia je posúdiť, či regulácie vyplývajúce z právnych predpisov alebo opatrenia vyplývajúce z nelegislatívnych materiálov po určitom čase ich pôsobenia spĺňajú svoj účel a či sú účinné a vhodné na riešenie príslušnej problematiky.

Zavedením **ochrany pred tzv. goldplatingom** v roku 2022 sa má zabrániť neprimeranému rozširovaniu povinností nad rámec minimálnych požiadaviek pri transpozícii EÚ právnych predpisov do národného právneho systému.⁷⁴

Zdravie a zdravotno-sociálna dlhodobá starostlivosť

Začiatkom roka 2022 bola zavedená **jednorazová finančná podpora** (max. 60 tis. Eur) **pri vytvorení nových ambulancií** v nedostatkových okresoch a obciach⁷⁵. Cieľom zavedenia príspevku je odstraňovanie finančných bariér pri vzniku nových ambulancií primárnej starostlivosti. Táto podpora by tiež mala motivovať lekárov a lekárky pôsobiť aj v oblastiach so zníženou dostupnosťou primárnej zdravotnej starostlivosti.

Zelená transformácia

Od januára 2022 funguje na Slovensku **zálohový systém na jednorazové nápojové obaly** s cieľom zvýšiť mieru zberu nápojových obalov, efektívne ich recyklovať a následne materiál využiť pri výrobe nových obalov.

⁷³ Dostupné online. <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=8519>

⁷⁴ Dostupné online. <https://www.mfsr.sk/files/archiv/12/Narodny-program-reforiem-2023.pdf>

⁷⁵ Prioritne ide o poskytovanie ambulantnej primárnej starostlivosti v tzv. čiernych okresoch

Oblasť	Pripravované/schvaľované opatrenia v roku 2022 s vplyvom na podnikateľské prostredie
Výskum, vývoj, inovácie a digitalizácia	• príprava Národnej stratégie podpory a rozvoja výskumu, vývoja a inovácií⁷⁶, • schválenie Akčného plánu digitálnej transformácie na roky 2023-2026⁷⁷, • ukončenie schvaľovania právnych predpisov ustanovujúcich právny rámec pre zjednotenie a úplnú digitalizáciu likvidácie konkurzu, reštrukturalizácie a oddĺženia vrátane postupov na digitalizáciu nútenej likvidácie.⁷⁸ Súčasťou nového informačného systému je aj funkcia včasného varovania hroziaceho úpadku, • príprava návrhu digitálnej podpory (elektronickej platformy) verejného obstarávania⁷⁹, • digitalizácia v oblasti územného plánovania a stavebného konania⁸⁰, • príprava štúdie a začatie procesu zavedenia nových informačných systémov pre elektronizáciu procesov (Obchodný register a Centralizovaný systém súdneho riadenia)⁸¹.
Trh práce a sociálne veci	• uznávanie dokladov o vzdelaní a odborných kvalifikáciách cudzincov nad rámec zdravotníckych profesií, • schválenie novely zákona č. 5/2004 o službách zamestnanosti⁸² s cieľom inovácie mechanizmov pre participáciu účastníkov trhu práce vo vzdelávaní a odbornej príprave⁸³.
Kvalita inštitúcií	• implementácia 2 antibyrokratických balíčkov⁸⁴ s opatreniami na zníženie administratívnej záťaže a dôrazom na podnikateľské prostredie.
Zelená transformácia	• schválenie Koncepcie rozvoja intermodálnej dopravy do roku 2030⁸⁵, • implementácia investícií v podobe pripravovaných výziev s cieľom podpory obnoviteľných zdrojov energie⁸⁶ a zvýšenia flexibility elektrizačnej sústavy, • podpora záujmu prepravcov o presun cestnej nákladnej dopravy na železničnú resp. intermodálnu dopravu prostredníctvom prípravy legislatívnych zmien a schém podpory⁸⁷, • podpora vývoja alternatívnych pohonov v sektore dopravy vrátane prípravy výziev na podporu rozvoja infraštruktúry pre vozidlá na alternatívny pohon.

⁷⁶Schválená 28.03.2023. Dostupné online: <https://eraportal.sk/aktuality/strategia-vyskumu-vyvoja-a-inovacie-je-schvalena/>

⁷⁷Schválený 14.12.2022. Dostupné online: <https://www.mirri.gov.sk/sekcie/informatizacia/digitalna-transformacia/akcny-plan-digitalnej-transformacie-slovenska-na-roky-2023-2026/index.html>

⁷⁸Vláda SR schválila dňa 18.1.2023 návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony. Plné nasadenie systému sa predpokladá do júna 2024.

⁷⁹Od 1.2.2023 platí povinnosť používať elektronickú platformu

⁸⁰27.04.2022 schválený zákon o územnom plánovaní a zákon o výstavbe s ich účinnosťou od 1.4.2023. Dostupné online: <http://lepsiezakony.sk/bola-prijata-nova-stavebna-legislativa/>

⁸¹Spustenie Obchodného registra umožňujúceho plnú elektronickú komunikáciu podnikateľov a súdov sa plánuje v roku 2023

⁸²Novela bola schválená 28.09.2022 s účinnosťou od 01.01.2023. Dostupné online: <https://www.employment.gov.sk/sk/uvodna-stranka/informacie-media/aktuality/efektivnejšie-opatrenia-trhu-prace-prinesu-zmeny-zakone-sluzbach-zamestnanosti.html>

⁸³Cieľom novely je okrem iného posilniť aj motiváciu zamestnávateľov prispievať ku vzdelávaniu svojich zamestnancov bez vytvárania dodatočnej administratívnej záťaže a zvyšovania nákladov. Jedným z opatrení je zriadenie Aliancie sektorových rád ktorá monitoruje požiadavky zamestnávateľov na kvalifikovanú pracovnú silu a prenáša tieto nároky trhu práce do systému celoživotného vzdelávania.

⁸⁴Antibyrokratický balíček „Kilečko2“ bol schválený 16.06.2022 a „Kilečko 3“ bol predstavený 04.07.2022. Dostupné online: <https://www.economy.gov.sk/podnikatelske-prostredie/opatrenia-na-zlepsenie-podnikatelskeho-prostredia/kilecko-3?csrt=9470535126071304283>

⁸⁵Schválená v apríli 2022. Obsahuje základný rámec krokov potrebných pre systémový rozvoj ekologických druhov nákladnej dopravy

⁸⁶V roku 2022 MH SR vyhlásilo prvú výzvu s alokáciou 39 mil. Eur na výstavbu nových obnoviteľných zdrojov energie. Dostupné online: <https://www.mfsr.sk/files/archiv/12/Narodny-program-reforiem-2023.pdf>

⁸⁷Začiatkom roka 2023 vyhlásilo MD SR dve výzvy na rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy. Dostupné online: <https://www.planobnovy.sk/aktuality/ministerstvo-dopravy-vyhlasilo-vyzvy-pre-kombinovanu-dopravu/>

Plán obnovy a odolnosti SR

Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej len „POO“) vznikol ako reakcia na negatívny vplyv pandémie COVID-19 na slovenské hospodárstvo. Je tiež reakciou na jeho identifikované štrukturálne výzvy, pričom medzi cieľové oblasti podpory patria:

- zelená ekonomika,
- vzdelávanie,
- veda, výskum a inovácie,
- zdravotníctvo,
- efektívna verejná správa a digitalizácia.

Zároveň je previazaný so šiestimi piliermi Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, ktorý by mal podľa článku 3 nariadenia (EÚ) 2021/241 zabezpečiť účinnú a významnú finančnú podporu na výraznejšie vykonávanie udržateľných reforiem v členských štátoch EÚ. V súvislosti s globálnymi megatrendmi je zároveň výzvou zvýšiť odolnosť ekonomiky v súvislosti s demografickými, technologickými a klimatickými zmenami na jednej strane a schopnosťou maximálne využiť nové príležitosti na druhej strane. Pozostáva z **97 míľnikov** a **99 cieľov**,⁸⁸ pričom ich dosahovanie je **úzko prepojené** s plnením opatrení v rámci **Národného programu reforiem Slovenskej republiky (2020-2024)**.

Slovenská republika predložila svoj POO Európskej komisii dňa 29.4.2021, ktorá ho 13.7.2021 schválila. Celkový objem schválených alokovaných finančných prostriedkov v podobe grantov (tzv. nenávratnej finančnej pomoci) na realizáciu investičných a reformných opatrení v rámci národného plánu obnovy a odolnosti je na úrovni 6328,6 mil. Eur⁸⁹. Plán obnovy a odolnosti SR zahŕňa 18 komponentov, ktoré reflektujú špecifické výzvy Slovenska a zároveň prispievajú k napĺňaniu šiestich základných pilierov definovaných v programe „Mechanizmus na obnovu a odolnosť“. Slovenská republika začala realizovať svoj POO prostredníctvom reforiem **v troch kľúčových oblastiach, a to vzdelávanie, justícia a zdravotníctvo**. Na počiatočnú realizáciu reformných opatrení požiadala o poskytnutie grantov v podobe predbežného financovania vo výške 822,7 mil. Eur, ktoré boli vyplatené 13. októbra 2021.

Koncom júla 2022 bola v rámci POO schválená prvá žiadosť o platbu⁹⁰ (398,7 mil. Eur bez predbežného financovania)⁹¹ na základe plnenia 14 míľnikov a 2 cieľov v oblastiach súdneho systému, vysokoškolského vzdelávania, výskumu a vývoja, fiškálneho rámca, energetického systému, zdravotníckeho systému, obehového hospodárstva, udržateľnej mobility, digitálnych zručností, verejného obstarávania, digitalizácie verejného sektora.⁹²

V nasledujúcej časti je prezentovaný **prehľad realizovaných opatrení** v rámci vybraných oblastí POO v roku **2022 s vplyvom na podnikateľské prostredie**, ktoré boli nevyhnutné pre splnenie jednotlivých míľnikov.

⁸⁸Míľniky sú viac koncentrované v prvých splátkach a ciele skôr v posledných splátkach slovenského POO

⁸⁹Z dôvodu lepšej než očakávanej makroekonomickej výkonnosti v období rokov 2020 – 2021 sa celková výška pridelených prostriedkov v júni 2022 pre Slovensko znížila na 6 007,3 mil. Eur (-5,1 %). Okrem toho na základe dohody z februára 2023, ktorá členským štátom umožňuje pridať do svojich plánov kapitoly týkajúce sa plánu REPowerEU, bude mať Slovensko dodatočné zdroje vo forme grantov (367 mil. Eur), ktoré sa majú vynaložiť na opatrenia v oblasti energetiky, a to najmä s dôrazom na ukončenie závislosti od ruských fosílnych palív a urýchlenie energetickej transformácie.

⁹⁰Slovensko podalo žiadosť o platbu 29.04.2022

⁹¹Dostupné

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI\(2022\)733642_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI(2022)733642_SK.pdf)

online:

⁹²Dostupné

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI\(2022\)733642_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI(2022)733642_SK.pdf)

online:

Energetika a obnoviteľné zdroje energie

V rámci oblasti **energetiky** boli naplánované **dve kľúčové reformy** s cieľom masívnejšej integrácie nových obnoviteľných zdrojov energie do elektrizačnej sústavy. Výsledkom reformy v **oblasti energetiky** bola novela zákona č. 251/2012 o energetike schválená a účinná od roku 2022, ktorá priniesla **dereguláciu maloobchodných cien elektriny**, zadefinovala **nových účastníkov na trhu s elektrinou** a ktorá zároveň **zefektívni povoloňovací proces** vrátane **zníženia administratívnej záťaže** pre účastníkov trhu.⁹³ Uvedená zmena umožňuje štátu pružne a efektívne reagovať v rizikových situáciách spojených s nedostupnosťou elektriny a plynu, ktorých cena je z veľkej časti tvorená na veľkoobchodných trhoch⁹⁴. Cieľom reformy v **oblasti podpory obnoviteľných zdrojov energie** (ďalej len „OZE“) je okrem iného **posilniť transparentné, konkurenčné a efektívne pravidlá** pre výberové konania na výstavbu nových zdrojov, čím prispeje k zvýšeniu využitia OZE v sektore elektroenergetiky a teplárstva.⁹⁵

V oblasti **regulácie sieťových odvetví** bola v roku 2022 schválená a v tom istom roku účinná novela zákona č. 250/2012 Z.z. o regulácii v sieťových odvetviach, ktorou sa **rozšírili doteraz platné právomoci Úradu pre reguláciu sieťových odvetví (URSO)** a posilnila spolupráca úradu s regulačnými orgánmi ostatných členských štátov.⁹⁶

Obehové hospodárstvo

V nadväznosti na zelenú transformáciu a **reformu nakladania so stavebným odpadom** v rámci POO bola roku 2022 schválená a začiatkom júla účinná novela zákona č. 79/2015 Z. z o odpadoch., zameraná na **zlepšenie odpadového hospodárstva v odvetví stavebníctva a demolácie**.⁹⁷ Hlavným cieľom novely je zvýšiť potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektora stavebníctva, čo bude viesť k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu. Jednou zo zavedených zmien s vplyvom aj na podnikateľské prostredie je zmena výšky poplatkov za uloženie stavebných a demolačných odpadov na skládky, povinnosť prednostne recyklovať časť stavebných a demolačných odpadov, selekcia demolácie budov⁹⁸ a splnenie nových ohlasovacích povinností.⁹⁹

Súdny systém

V oblasti **súdneho systému** (s vplyvom aj na podnikateľské prostredie) bola v roku 2022 **prijatá reforma zameraná na reorganizáciu a nové geografické rozloženie súdov (tzv. súdna mapa)**¹⁰⁰ s cieľom zrýchlenia súdnych konaní a umožnenia špecializácie súdov. Cieľom zmeny súdnej mapy¹⁰¹ v podmienkach SR bude vytvoriť priestor pre kvalitnejšiu a rýchlejšiu rozhodovaciu činnosť a zabezpečiť primeranú dostupnosť spravodlivosti aj

⁹³Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/top/velka-novela-zakona-o-energetika-a-o-regulacii-v-sietovych-odvetviach-schvalena>

⁹⁴Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=517677>

⁹⁵Dostupné online: <https://www.mhsr.sk/top/velka-novela-zakona-o-energetika-a-o-regulacii-v-sietovych-odvetviach-schvalena>

⁹⁶Dostupné online: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=517677>

⁹⁷Dostupné online: <https://www.odpady-portal.sk/Dokument/106824/stavebny-odpad-zakon-o-odpadoch-2022.aspx>

⁹⁸Postup resp. činnosť pri ktorej sú určené postupnosti demolačných činností s cieľom umožniť oddelenie a triedenie stavebných materiálov a odpadov.

⁹⁹Dostupné online: <https://www.odpady-portal.sk/Dokument/106539/stavebny-odpad-caka-reforma-ministerstvo-chce-stavebnikom-ulozit-nove-povinnosti.aspx>

¹⁰⁰Dostupné online: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI\(2022\)733642_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI(2022)733642_SK.pdf)

¹⁰¹Zavedenie zmien súdnej mapy do praxe sa očakáva v roku 2023

s ohľadom na podnikateľské prostredie. V tom istom roku schválila vláda SR 5 zákonov upravujúcich systém novej súdnej mapy, ktoré prinesú napr. zníženie počtu miestnych a špecializovaných súdov a vytvorenie 5 špecializovaných skupín sudcov t. j. civilných, obchodných, trestných, rodinných a správnych. Okrem toho bolo v roku 2022 schválené vytvorenie mestských súdov v Bratislave a Košiciach. K zrýchleniu súdnych konaní by mal prispieť aj projekt na budovanie a posilnenie alternatívneho riešenia súdnych sporov prostredníctvom mediácie.¹⁰²

Verejné obstarávanie

Aj s ohľadom na vojnový konflikt v roku 2022 upravuje schválená a v tom istom roku účinná novela zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní dve oblasti, t. j. **obmedzenie účasti vo verejnom obstarávaní a zjednotenie podmienok priameho rokovacieho konania**. Prísnejšie **obmedzenie účasti vo verejnom obstarávaní**, prináša pre subjekty v rámci vybraných oblastí nemožnosť vstupovať do zmluvných vzťahov s dodávateľmi z tretích krajín.¹⁰³

Ďalšia zo zmien súvisí s **uplatňovaním priameho rokovacieho konania**, pričom bol explicitne **vymedzený rozsah splnenia podmienok účasti**, potrebných na vyhodnotenie pri podlimitnom postupe zadávania zákazky priamym rokovacím konaním. Výsledkom uvedenej zmeny je, že verejný obstarávateľ nebude musieť vyhodnocovať splnenie podmienok účasti. Uvedená zmena reflektuje na potrebu flexibilne reagovať pri realizácii nákupu v špecifických situáciách ako napr. pandémie COVID-19. Na základe vyššie spomínanej novely bol vymedzený aj **osobitný dôvod použitia** priameho rokovacieho konania. Na základe dovtedy platných podmienok bolo možné priame rokovacie konanie uplatniť vo výnimočných prípadoch, v ktorých verejný obstarávateľ zákazky mohol vyzvať jedného konkrétneho uchádzača a prerokovať s ním podmienky zmluvy. Od marca 2022 je možné uplatniť priame rokovacie konanie prípade, ak v priebehu zmluvného plnenia na základe zmluvy nie je možné zo strany zmluvného dodávateľa splnenie záväzkov z nej vyplývajúcich. V takomto prípade môže verejný obstarávateľ uzavrieť zmluvu s uchádzačom, ktorý sa vo verejnom obstarávaní umiestnil ako ďalší v poradí, pričom musí byť splnená aspoň jedna z nasledujúcich podmienok t.j. verejný obstarávateľ platne odstúpi od pôvodnej zmluvy z dôvodu podstatného porušenia povinnosti dodávateľa, zmluvný dodávateľ v rozpore so zmluvou alebo všeobecne záväznými predpismi odstúpi od zmluvy, alebo ak zmluvný dodávateľ stratí v priebehu plnenia zmluvy schopnosť splniť záväzok vyplývajúci zo zmluvy.¹⁰⁴

Koncom októbra 2022 predložilo Slovensko žiadosť o platbu druhej splátky (708,8 mil. Eur v podobe grantov bez predbežného financovania),¹⁰⁵ ktorá sa týka 23 míľnikov a 6 cieľov v oblastiach energetiky a obnoviteľných zdrojov, intermodálnej dopravy, územného plánovania, predškolského vzdelávania, rozvoja univerzít, ako aj návrhu a schválenia Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií, Národnej stratégie digitálnych zručností a Akčného plánu pre digitálnu transformáciu Slovenska na roky 2023 – 2026).¹⁰⁶

¹⁰²Projekt je zameraný na identifikáciu bariér pre mimosúdne riešenie sporov, návrh vhodných opatrení pre zvýšenie právneho povedomia verejnosti o mimosúdnom riešení sporov a na zavádzanie alternatívnych nástrojov riešenia sporov.

¹⁰³Dostupné online: <https://www.uvo.gov.sk/metodika-vzdelavanie/velka-novela-zakon-c-395-2021-z-z/velka-novela-v-kocke>

¹⁰⁴Dostupné online: <https://www.uvo.gov.sk/metodika-vzdelavanie/velka-novela-zakon-c-395-2021-z-z/velka-novela-v-kocke>

¹⁰⁵Platba bola schválená 22.03.2023

¹⁰⁶Dostupné

online:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI\(2022\)733642_SK.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733642/EPRS_BRI(2022)733642_SK.pdf)

Dlhodobou kontinuálnou prioritou vlády SR je uľahčovanie podnikania odbúraním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie. Táto snaha je súčasťou širšej agendy lepšej regulácie, ktorá nie je zameraná iba na podnikateľov, ale prostredníctvom optimalizácie regulačného prostredia aj na všetkých občanov SR.

Začiatkom roka 2018 vláda SR prijala Stratégiu lepšej regulácie – RIA 2020 na zvyšovanie kvality zákonov a odbúranie nadbytočnej regulácie. Strategický materiál obsahuje sériu nástrojov, analýz a opatrení týkajúcich sa odstraňovania a predchádzania gold-platingu, nahliadania na regulácie a ich tvorbu behaviorálnymi prístupmi či odskúšanie metódy one-in one/two-out (za každé euro novej regulačnej záťaže by malo dôjsť k odstráneniu záťaže v rovnakej, resp. až dvojnásobnej výške). Cieľom je dbať na dôsledné posudzovanie vplyvu zákonov na podnikateľov a vytvárať tlak na znižovanie nákladov vyvolaných legislatívou. Medzi jej hlavné aspekty patrí skvalitnenie regulačného cyklu zákonov a strategických dokumentov na základe systematického uplatňovania princípov otvorenosti, zrozumiteľnosti, zapojenia verejnosti do ich prípravy a rozhodovania na základe informácií.

Rok 2021 priniesol splnenie jedného z hlavných míľnikov Stratégie RIA 2020 prostredníctvom zmien v Jednotnej metodike na posudzovanie vybraných vplyvov, ktorých cieľom je znížiť byrokráciu a náklady podnikateľského prostredia – s účinnosťou od 1.6.2021 oficiálne vstúpil do praxe vyššie spomenutý princíp **one in – two out**, ktorý nariaďuje predkladateľom materiálov na rokovanie vlády Slovenskej republiky alebo na rokovanie Stálej pracovnej komisie Legislatívnej rady vlády Slovenskej republiky za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia (IN) znížiť náklady podnikateľského prostredia (OUT) aspoň v dvojnásobnej výške. V prechodnom období od 1. júna 2021 do 31. decembra 2021 však bolo predkladateľom umožnené, aby za každé zvýšenie nákladov podnikateľského prostredia (IN) znižovali náklady podnikateľského prostredia (OUT) minimálne v rovnakej výške (one in – one out). Za účelom vedenia evidencie bol každému predkladateľovi zriadený **virtuálny účet regulácií** spravovaný ministerstvom hospodárstva, ktorý obsahuje údaje o vyčíslených vplyvoch predkladaných materiálov na podnikateľské prostredie. Výsledok kontroly plnenia mechanizmu znižovania byrokracie a nákladov bude obsahom súhrnnej správy o uplatňovaní mechanizmu znižovania byrokracie a nákladov, ktorú minister hospodárstva predloží vláde Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok každoročne do konca apríla. Týmto krokom sa tak naplnil jeden z najdôležitejších cieľov RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie. Ďalším dôležitým cieľom splneným v rámci stratégie RIA 2020 bola v roku 2021 aktualizácia rokovacieho poriadku Stálej pracovnej komisie.

Rok 2022 priniesol splnenie ďalšieho z hlavných míľnikov Stratégie RIA 2020 prostredníctvom zmien v Jednotnej metodike, ktorými sa s účinnosťou od 10.6.2022 zaviedlo **ex post hodnotenie existujúcich regulácií pôsobiacich v podnikateľskom prostredí**. Cieľom ex post hodnotenia regulácií je vyhodnotiť regulácie, resp. ustanovenia právnych predpisov, po určitom čase ich pôsobenia v prostredí, či spĺňajú účel, za ktorým boli prijaté, aké sú ich skutočné vplyvy a či sa počas pôsobenia regulácii v prostredí nevyskytli nezamýšľané dôsledky, nepredvídané v čase ich tvorby. **Ex post hodnotenie sa člení na hĺbkové a systematické ex post hodnotenie** a zameriava sa na regulácie pôsobiace v podnikateľskom prostredí. Zmeny a doplnenia Jednotnej metodiky v súvislosti s ex post hodnotením predstavujú prvý krok pre vytvorenie a zavedenie budúceho komplexného ex post hodnotenia, a to aj v súvislosti s ostatnými vplyvmi, sledovanými Jednotnou metodikou.

Zavedol sa taktiež **kontrolný mechanizmus**, ktorý môže uplatniť predkladateľ, ak je toho názoru, že Stála pracovná komisia Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov pri MH SR prekročila v rámci svojho stanoviska v predbežnom pripomienkovom konaní alebo záverečnom posúdení vybraných vplyvov svoju pôsobnosť. Nesúhlas so stanoviskom môže predkladateľ predložiť predsedovi Legislatívnej rady vlády SR, ktorý zaujme v danej veci stanovisko.

Ďalej sa ku koncu roka 2022 v Jednotnej metodike čiastočne upravil **inštitút ochrany pred neopodstatneným goldplatingom** s účinnosťou od 31.12.2022. Cieľom úpravy je zabrániť neprimeranému rozširovaniu obsahu národných právnych predpisov nad rámec minimálnych požiadaviek legislatívy EÚ. Využitie goldplatingu pri transpozícii alebo implementácii legislatívy EÚ môže byť nežiadúce, a preto by predkladateľ nemal ísť nad rámec minimálnych (nevyhnutných) požiadaviek legislatívy EÚ.

V zmysle zmien Jednotnej metodiky je MH SR v rámci predbežného pripomienkového konania povinné vykonávať farebné rozlíšenie informatívneho konsolidovaného znenia právneho predpisu tak, že budú farebne odlíšené ustanovenia alebo ich časti, ktoré majú vplyvy na podnikateľské prostredie, ktoré sú transpozíciou práva EÚ v jej minimálnej miere a ktoré sú goldplatingom.

Stála pracovná komisia Legislatívnej rady vlády SR na posudzovanie vybraných vplyvov (komisia RIA) zastáva funkciu národného koordinátora posudzovania vplyvov v SR. Z hľadiska jednotlivých fáz legislatívneho procesu je komisia RIA činná v rámci prípravnej fázy regulácií (ex ante). Zameriava sa predovšetkým na posudzovanie kvality doložky vybraných vplyvov a príslušných analýz vybraných vplyvov prostredníctvom predbežného pripomienkového konania (ďalej len „PPK“) a záverečného posúdenia vybraných vplyvov. Nezaoberá sa vecnou stránkou a obsahom predkladaných dokumentov.

Stanoviská komisie RIA sa najčastejšie týkajú nesprávneho, resp. nedostatočného vyplnenia doložky vybraných vplyvov a jednotlivých analýz vybraných vplyvov a vyčíslenia nákladov, ktoré navrhovaný predpis prináša. Komisia RIA sa vyjadruje aj **k nedodržaniu procesu posudzovania vybraných vplyvov, čo sa v roku 2022 stalo celkovo päťkrát**. Najčastejším príkladom je predloženie regulácie do PPK a zároveň aj do medzirezortného pripomienkového konania (ďalej len „MPK“), kedy komisia RIA proces PPK zastaví a uplatňuje si pripomienky v rámci MPK, zásadne s požiadavkou o predloženie na záverečné posúdenie.

Program Slovensko 2021 - 2027

Vláda SR schválila koncom júna 2022 Program Slovensko 2021 – 2027¹⁰⁷, ktorý predstavuje východiskový dokument pre implementáciu nových fondov EÚ.¹⁰⁸ Prostredníctvom Programu sa v období 2021 – 2027 budú realizovať investície z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, Európskeho sociálneho fondu plus, Kohézneho fondu a Fondu pre spravodlivú transformáciu. Zdroje z fondov EÚ na obdobie 2021 – 2027 budú vyčlenené na prioritné oblasti podpory v rozsahu piatich cieľov politiky súdržnosti EÚ.¹⁰⁹ Financovanie podnikateľského prostredia prostredníctvom finančných nástrojov (kapitál, kvázi-kapitál, záruky, úvery,) umožní podporiť väčší počet investícií revolvingovým použitím zdrojov, zjednoduší proces využívania fondov, a to najmä z hľadiska administratívnej záťaže. Okrem

¹⁰⁷Program schválený EK dňa 23.11.2022

¹⁰⁸Dostupné online: https://www.minv.sk/?ros_vsetky-spravy&sprava=niekolkorocne-usilie-speje-do-konca-vlada-sr-schvalila-program-slovensko-na-obdobie-2021-27

¹⁰⁹Prehľad oblastí uvedený v časti prístupu EÚ k podpore MSP

toho k zlepšeniu efektivity implementácie finančných nástrojov napomôže využívanie kombinácie návratnej a nenávratnej formy pomoci v rámci jednej operácie.¹¹⁰

Z pracovných stretnutí so zástupcami hlavných záujmových združení a zväzov podnikateľských subjektov SR vyplynulo¹¹¹, že v rámci cieľa „**Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa**“ sa dôraz kládol na **výskumno-vývojovú infraštruktúru** a s ňou spojené **nástroje** na jej vykonávanie, vytvorenie priestoru pre **podnikateľský sektor v procese prípravy výziev**, realizáciu **výskumno-vývojových a inovačných aktivít** v podnikoch, a to v **každom stupni inovačného reťazca** za účelom zavedenia dosiahnutej inovácie do produkčného procesu a ochrany práv duševného vlastníctva (vrátane nefinančnej a voucherovej podpory) a tiež na **spoluprácu** univerzít a vysokých škôl so súkromným sektorom pri zavádzaní inovácií. V rámci cieľa „**Zelenšia, nízkouhlíková a odolná Európa**“ bola pozornosť venovaná oblastiam týkajúcich sa **inštalácie bezemisných zariadení a systémov CZT** s cieľom zníženia emisie skleníkových plynov vrátane emisií metánu z biologicky rozložiteľných odpadov, ako aj znečisťujúcich látok do ovzdušia. V rámci cieľa „**Sociálnejšia a inkluzívnejšia Európa**“ bolo predmetom diskusie **zlepšenie podmienok prístupu k zamestnaniu** a podmienok k **aktivačným opatreniam**, pričom podpora bude zameraná najmä na znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie s dôrazom na mladých ľudí.

Prostredníctvom samostatného opatrenia v rámci cieľa programu „**Konkurencieschopnejšia a inteligentnejšia Európa**“ (Špecifický cieľ: Posilnenie udržateľného rastu a konkurencieschopnosti MSP a tvorby pracovných miest v MSP, a to aj produktívnymi investíciami) je osobitná pozornosť sústredená na stimuláciu rozvoja mikro, malých a stredných podnikov v rôznych sektoroch hospodárstva. Opatrenie je tiež zamerané na zvýšenie konkurencieschopnosti MSP zlepšenie ich prístupu k financovaniu, vrátane na mieru šitých finančných nástrojov kapitálového financovania zameraného na podporu start-upov. Ďalšie opatrenia v rámci uvedeného špecifického cieľa sú zamerané na podporu aktivít súvisiacich s internacionalizáciou MSP prostredníctvom nefinančnej a voucherovej podpory a na podporu sieťovania podnikateľských subjektov.¹¹²

1.2 Prehľad najpodstatnejších legislatívnych zmien v roku 2022

Aj v roku 2022 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien. Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané prevažne negatívne, nakoľko ich sledovanie predstavuje pre podnikateľov neefektívne vynaložený čas. Jedenásť najdôležitejších zákonov (Obchodný zákonník, Živnostenský zákon, Zákon o obchodnom registri, Zákon o dani z pridanej hodnoty, Zákon o správe daní, Zákon o účtovníctve, Zákonník práce, Zákon o dani z príjmov, Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice, Zákon o zdravotnom poistení, Zákon o sociálnom poistení), ktoré by MSP mali pravidelne sledovať, keďže sa ich

¹¹⁰Dostupné online: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27416/1>

¹¹¹Dostupné online: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27416/1>

¹¹²Dostupné online: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/program-slovensko-2021-2027-schvaleny-Europskou-komisiou-dna-23112022/>

úzko dotýkajú, bolo v uplynulom roku menených celkovo **47-krát** (počet zmien s účinnosťou v roku 2022). V porovnaní s rokom 2021, kedy boli vyššie uvedené zákony ovplyvňujúce podnikateľské prostredie upravené **celkovo 40-krát** (počet zmien s účinnosťou v roku 2021), sa teda **jedná o medziročný nárast o 17,5 %**. Je však potrebné zdôrazniť, že v roku 2022 už neboli natoľko prijímané zmeny nevyhnutné pre zmiernenie negatívnych dopadov súvisiacich s pandemiou COVID-19, ale skôr v súvislosti s energetickou krízou. **Novelizácie zákonov v predmetnom roku so sebou priniesli pozitívne zmeny v podmienkach podnikania, ale zároveň mali aj negatívne dopady na MSP.**

§ **Zákony schválené v roku 2021 s účinnosťou od roku 2022**

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2021, s nadobudnutím účinnosti až od 1. januára 2022.

a) Zvýšenie minimálnej mzdy na rok 2022

Keďže sociálni partneri (zástupcovia zamestnávateľov a zamestnancov) do 15. júla 2021 nedospeli k dohode, výška minimálnej mzdy bola určená na základe tzv. automatu (t. j. podľa ustanovenia § 8 zákona č. 663/2007 Z. z. o minimálnej mzde) ako 57 % priemernej mesačnej nominálnej mzdy zamestnanca v hospodárstve SR za rok 2020, ktorá bola podľa údajov Štatistického úradu vo výške 1 133 Eur.

Od 1. januára 2022 došlo k:

- **nárastu minimálnej mzdy na rok 2022 na 646 Eur**, čo predstavuje nárast o 23 Eur oproti výške minimálnej mzdy na rok 2021,
- **nárastu hodinovej minimálnej mzdy na 3,713 Eur.**

b) Príplatky zamestnancov na rok 2022

Zmenou mechanizmu pre určovanie výšky príplatkov od 1. januára 2021 bola výška príplatkov na rok 2022 určená pevnou sumou, ktorá vychádzala zo sumy minimálnej mzdy schválenej pre rok 2021 (t. j. 623 Eur). Z uvedeného dôvodu sa výška väčšiny príplatkov v roku 2022 nemenila.

Od 1. januára 2022 je príplatok za prácu v sobotu vo výške najmenej 1,79 Eur za hodinu, pričom je možné dohodnúť aj nižšiu sumu príplatku, ale najmenej vo výške 1,61 Eur za hodinu. Príplatok za prácu v nedeľu je vo výške najmenej 3,58 Eur za hodinu, pričom je možné dohodnúť aj nižšiu sumu príplatku, ale najmenej vo výške 3,22 Eur. Príplatok za nočnú prácu je vo výške najmenej 1,43 Eur za hodinu v prípade nerizikovej práce a vo výške najmenej 1,79 Eur v prípade rizikovej práce.

Výška náhrady mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti na pracovisku na rozdiel od ostatných príplatkov ostala **ako jediná naviazaná na minimálnu hodinovú mzdu**, a preto jej výška bola na rok 2022 určená najmenej v sume minimálnej hodinovej mzdy pre rok 2022, teda 3,713 Eura. Výška náhrady mzdy za neaktívnu časť pracovnej pohotovosti mimo pracoviska na rok 2022 bola určená na 0,72 Eura na hodinu.

c) Zrušenie povinnosti zasielať osvedčenie o registrácii (tzv. „kartičky DPH“) a zavedenie indexu daňovej spoľahlivosti

Novelou zákona č. 408/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov **s účinnosťou od 1. januára 2022** došlo k zrušeniu povinnosti správcu dane zasielať daňovým subjektom osvedčenie o registrácii, tzv. „kartičky DPH“, ktoré bolo potrebné vrátiť po skončení podnikania a priniesť správcovi dane vždy za účelom vyznačenia zmien.

Rovnako došlo aj k zavedeniu transparentného **indexu daňovej spoľahlivosti** - daňové subjekty, ktoré si budú zodpovedne plniť svoje daňové povinnosti, budú odmeňované rôznymi benefitmi. V súvislosti so zavedením indexu daňovej spoľahlivosti bola prijatá aj **vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky č. 544/2021 Z. z.** o kritériách na určenie indexu daňovej spoľahlivosti **s účinnosťou od 1. januára 2022**, ktorá ustanovila presné kritériá na určovanie tohto indexu. Medzi kritériá patria napríklad plnenie povinnosti podať daňové priznanie, súhrnný výkaz a kontrolný výkaz v lehote, plnenie povinnosti podať hlásenie o vyúčtovaní dane a o úhrne príjmov zo závislej činnosti, plnenie povinnosti uviesť daň v daňovom priznaní v správnej výške, plnenie povinnosti zaplatiť alebo odvieť daň, plnenie povinnosti umožniť vykonanie daňovej kontroly alebo riadne plnenie povinností vo vzťahu k používaniu elektronickej registračnej pokladnice alebo pokladnice e-kasa klient.

Finančná správa SR poskytuje prostredníctvom indexu daňovej spoľahlivosti **benefity daňovým subjektom**, vyhodnoteným ako spoľahlivé a vysoko spoľahlivé. Vysoko spoľahlivé daňové subjekty sú oprávnené využívať benefity, z ktorých časť vyplýva priamo z príslušných právnych predpisov a časť je určená finančnou správou (napr. znižuje sa úhrada za žiadosť o vydanie rozhodnutia o odsúhlasení použitia metódy ocenenia pri transferovom oceňovaní na polovičnú výšku alebo uprednostňuje sa výkon miestneho zisťovania pred daňovou kontrolou pre účely preverenia nároku na vrátenie nadmerného odpočtu). Spoľahlivé daňové subjekty smú využívať len benefity, ktoré sú určené finančnou správou (napr. vydanie potvrdenia o stave osobného účtu v lehote do 15 dní).

Daňové subjekty, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti – menej spoľahlivý, sú motivované ku zmene svojho správania nemožnosťou využívania predmetných benefitov a správca dane bude oprávnený voči nim uplatniť obmedzenia.

Index daňovej spoľahlivosti má motivačný a nie sankčný charakter. Každý hodnotený daňový subjekt pozná dôvody svojho hodnotenia, a v prípade nesúhlasu má možnosť podať opravný prostriedok, ktorým je námietka.

Hodnotenie daňových subjektov zverejňuje Finančné riaditeľstvo SR na svojom webovom sídle formou aktualizovaného zoznamu daňových subjektov, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti. V zozname daňových subjektov, ktorým bol určený index daňovej spoľahlivosti, sa hodnotený daňový subjekt zverejní až po uplynutí lehoty na podanie námietky proti oznámeniu o indexe daňovej spoľahlivosti alebo po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia, ktorým námietke nebolo vyhovené.

Ďalšou súvisiacou zmenou je aj zavedenie diskvalifikácie fyzických osôb - **vylúčenie fyzických osôb, ktoré sú štatutármi daňových subjektov, ktoré si neplnia zákonné povinnosti.** Týmto rozhodnutím bude fyzická osoba vylúčená z možnosti byť najmä štatutárnym orgánom alebo jeho členom, členom dozorného orgánu alebo prokuristom vo všetkých obchodných spoločnostiach a družstvách, a to až na tri roky.

d) Zjednodušenie elektronizácie účtovných dokladov

Novelou zákona č. 456/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve *s účinnosťou od 1. januára 2022* sa spresnili a zjednodušili ustanovenia zákona o listinnej a elektronickej podobe účtovného záznamu.

Nanovo sa ustanovili možné spôsoby zmeny podoby účtovného záznamu (z listinnej do elektronickej podoby). **Umožnilo sa nahradiť vlastnoručný podpis akýmkoľvek elektronickým podpisom, ktorý umožní preukázateľnú identifikáciu osoby, ako aj skenovať dokumenty bez použitia zaručenej konverzie.** Jednoduchšou sa stala aj archivácia účtovníctva - doklady sa už nemusia uchovávať v papierovej podobe, stačí elektronická.

Ďalšími zmenami sú ustanovenie povinného obsahu výročnej správy pre neziskové organizácie, ktoré ho nemali určený a povinné predkladanie účtovných dokumentov (účtovných závierok, výkazov, či poznámok) do Registra účtovných závierok už iba elektronicky.

Určila sa dolná hranica pokuty pri závažnom porušení zákona o účtovníctve na výšku od 1 000 Eur. Takisto sa určila výška sankcie v prípade, ak si účtovná jednotka nesplní povinnosť uloženia účtovného dokumentu do registra, nakoľko daňový úrad nebude mať k dispozícii účtovnú závierku, na základe ktorej by bolo možné z hodnoty majetku vyčíslieť výšku sankcie. Výška tejto pokuty je ustanovená od 100 Eur do 10 000 Eur.

e) Farmári môžu predávať mäso na tzv. farmárskych bitúnkoch

Novelou zákona č. 405/2021 Z. z., ktorou sa dopĺňa zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti *s účinnosťou od 1. januára 2022* sa zaviedli tzv. farmárske bitúňky.

Farmári ako prevádzkovatelia potravinárskych podnikov môžu uvádzať na trh mäso domácich kopytníkov a zveri z farmových chovov, ktoré bolo vyrobené a manipulovalo sa s ním v prevádzkarni, ktorá spĺňa požiadavky podľa osobitných predpisov a bola schválená alebo podmienene schválená.

f) Zaviedol sa inštitút tzv. nadpodnikového vzdelávacieho centra

Novelou zákona č. 413/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov *s účinnosťou od 1. januára 2022* sa zaviedol nový inštitút tzv. nadpodnikového vzdelávacieho centra, čím sa podporil vstup malých a stredných podnikov a SZČO do systému duálneho vzdelávania.

Praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania sa môže vykonávať okrem iného aj na pracovisku iného zamestnávateľa alebo v nadpodnikovom vzdelávacom centre. Zaviedol sa aj osobitný model experimentálneho overovania odborov vzdelávania na stredných odborných školách, stredných športových školách, stredných umeleckých školách a konzervatóriách, ktorý má zosúladiť potreby trhu práce a zamestnávateľov.

Zamestnávateľ môže popri svojom názve používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum, ak poskytuje najmenej tri roky praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania žiakom, ktorí majú uzatvorenú učebnú zmluvu s iným zamestnávateľom, uskutočňuje profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov, spolupracuje s vysokými školami pri rozvoji odborného vzdelávania a prípravy alebo najmenej dva roky uskutočňuje odbornú prípravu inštruktorov alebo hlavných inštruktorov.

Oprávnenie používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum udeľuje zamestnávateľovi príslušná stavovská organizácia alebo príslušná profesijná organizácia. Zároveň táto organizácia vykonáva aj kontrolu dodržiavania podmienok, za ktorých udelila

oprávnenie používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum. Ak zamestnávateľ prestane spĺňať podmienky na používanie označenia nadpodnikové vzdelávacie centrum príslušná stavovská organizácia alebo profesijná organizácia má právo odňať oprávnenie používať toto označenie.

V zmysle ustanovenia § 22a ods. 1 až 3 zákona môže **zamestnávateľ popri svojom názve používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum, ak:**

- a) poskytuje najmenej tri roky praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania žiakom, ktorí majú uzatvorenú učebnú zmluvu s iným zamestnávateľom,
- b) uskutočňuje profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov,
- c) uskutočňuje najmenej dva roky odbornú prípravu inštruktorov alebo hlavných inštruktorov,
- d) má schválenú stratégiu kvality odborného vzdelávania a prípravy podľa potrieb trhu práce,
- e) spolupracuje s vysokými školami pri rozvoji odborného vzdelávania a prípravy a
- f) spĺňa ďalšie kritériá určené vnútorným predpisom príslušnej stavovskej organizácie alebo príslušnej profesijnej organizácie.

Oprávnenie používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum udeľuje zamestnávateľovi príslušná stavovská organizácia alebo príslušná profesijná organizácia. Príslušná stavovská organizácia alebo príslušná profesijná organizácia vykonáva kontrolu dodržiavania podmienok, za ktorých udelila oprávnenie používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum. Príslušná stavovská organizácia alebo príslušná profesijná organizácia odníme oprávnenie používať označenie nadpodnikové vzdelávacie centrum, ak zamestnávateľ prestane spĺňať zákonné podmienky.

g) Zrovnoprávnenie daňového zaťaženia stravných lístkov a finančného príspevku na stravovanie

Novelou zákona č. 76/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce s **účinnosťou od 1. januára 2022** došlo k zrovnoprávneniu daňového zaťaženia stravných lístkov a účelovo viazaného finančného príspevku na stravovanie. **Finančný príspevok na stravovanie** bol rovnako ako stravný lístok **oslobodený od dane z príjmov do výšky 2,81 Eur** do 30.4.2022, od 1.5.2022 **do výšky 3,30 Eur** a od 1.9.2022 **do výšky 3,52 Eur** (55 % stravného poskytovaného pri pracovnej ceste v trvaní 5 až 12 hodín). Na oslobodenie od dane sa tak vzťahuje strop stanovený Zákonníkom práce a ďalšími zákonmi.

Ďalšia zmena sa týka **SZČO, na základe ktorej už nie je potrebné preukazovať výšku stravného daňovým dokladom** (napr. dokladmi z jedla alebo dokladmi z nákupu stravovacích poukázok).

i) Zriadenie nového registra potravín pre potravinový semafor

Novelou zákona č. 69/2021 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách s **účinnosťou od 1. januára 2022** došlo k vytvoreniu nového registra - **registra potravín pre potravinový semafor** na účely poskytnutia informácií a podpory predaja vyrábaných potravín.

Ide o informačný systém, ktorý obsahuje informácie o potravine a prevádzkovateľovi, ako napr. zloženie potraviny, jej kvalita, pôvod, cieľová skupina spotrebiteľov a iné. **Registrácia je dobrovoľná.**

j) Nový zákon o elektronických komunikáciách

Bol prijatý nový zákon č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách s účinnosťou od 1. februára 2022.

Jeho účelom je **podpora hospodárskej súťaže, rozvoj vnútorného trhu, ochrana záujmov koncových užívateľov a zabezpečenie prístupu k vysokokapacitným sieťam** a ich využívanie občanmi a podnikateľskými subjektami, v čo najväčšej miere za primeranú cenu (v súvislosti so zavádzaním a využívaním nových technológií a nárastom dopytu po online službách).

Zmeny sa týkajú definícií pojmov (okrem iného aj definície mikropodniku a malého podniku), regulácie hospodárskej súťaže v sektore elektronických komunikácií, posilnenia ochrany spotrebiteľov v súvislosti s ich využívaním a pod.

Zákon upravuje aj práva a povinnosti spotrebiteľov a podnikateľských subjektov pôsobiacich v sektore elektronických komunikácií, ako aj kompetencie orgánov štátnej správy v tejto oblasti.

k) Spustenie elektronickej obojsmernej komunikácie s Finančnou správou SR

S účinnosťou od 1. januára 2022 sa spustila obojsmerná komunikácia pre daňovú oblasť.

Finančná správa teda s daňovými subjektmi komunikuje kompletne elektronicky. Minulosťou sa stali oznámenia o uložení zásielky na pošte - tzv. žlté lístky. Úradné dokumenty sa posielajú do elektronických schránok cez Ústredný portál verejnej správy.

l) Povinné zaokrúhľovanie cien pri platbách v hotovosti

Novelou č. 457/2021 Z. z., ktorou sa mení zákon č. 18/1996 Z. z. o cenách s účinnosťou od 1. júla 2022 sa zaviedlo povinné zaokrúhľovanie cien a tovarov a služieb pri platbách v hotovosti s cieľom minimalizovať potrebu používania 1 a 2 eurocentových mincí, čo by malo viesť k zníženiu nákladov podnikateľov a verejnosti za poplatky bánk za vloženie, resp. spracovanie 1 a 2 eurocentových mincí a k zjednodušeniu vydávania mincí pri hotovostnom platobnom styku. **U obchodníkov tak došlo k eliminácii platieb 1 a 2 centovými mincami.**

Tieto najmenšie mince sa však nerušia, len sa upravuje spôsob ich zaokrúhľovania pri platení v hotovosti, zákazníci nimi môžu platiť aj naďalej. **Zaokrúhľovať sa bude až výsledná suma nákupu**, a to matematickým spôsobom k piatim centom. Zmena sa týka iba platieb v hotovosti, **ak by sa celý nákup platil napríklad platobnou kartou, suma sa nezaokrúhľuje.**

Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou od roku 2022

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2022, s nadobudnutím účinnosti tiež v roku 2022. Jedná sa o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

a) Zmeny v Autorskom zákone

Na základe **novely č. 71/2022 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon **s účinnosťou od 25. marca 2022 sa prebrali smernice EÚ a došlo k viacerým dôležitým zmenám v tejto oblasti**, napríklad sa:

- rozšírila definícia obchodne nedostupného diela bez ohľadu na typ jeho ochrany,
- zaviedlo nové právo špeciálne pre vydavateľov periodík (t. j. periodicky vydávaných tlačív, časopisov a pod.),
- zaviedli nové povinnosti pre poskytovateľov on-line služieb zdieľania obsahu,
- uľahčilo cezhraničné poskytovanie on-line služieb a obsahu,
- zaviedli nové možnosti používania a licencovania kreatívneho obsahu,
- zaviedli nové pravidlá pre zmluvné vzťahy medzi podnikateľmi – autormi diel či držiteľmi licencií a nadobúdateľmi alebo používateľmi,
- upravili pravidlá poskytovania odmiern pre autorov.

Bola zavedená **nová výnimka na použitie diela s cieľom zachovania kultúrneho dedičstva**. V zmysle tejto výnimky bude možné vyhotovovať rozmnoženiny diela s použitím vhodného prostriedku či technológie zachovávaní, a to v akomkoľvek formáte alebo na akomkoľvek nosiči, v požadovanom množstve v ktoromkoľvek štádiu životnosti diel a v rozsahu potrebnom na účely zachovávaní diela.

Zároveň predmetnou novelou **došlo aj k rozšíreniu a doplneniu obchodne nedostupných diel**. Za obchodne nedostupné dielo sa považuje zverejnené dielo, ak k jeho rozmnoženiu nie je možné (ani po vynaložení primeraného úsilia) získať prístup na trh inak ako kúpou použitej veci alebo na základe žiadosti o udelenie licencie, ktorá nie je bežne dostupná, je trvalo uložené v knižnici, archíve, múzeu alebo u zákonného depozitára a je zapísané vo verejne prístupnom zozname obchodne nedostupných diel vedenom Úradom Európskej únie pre duševné vlastníctvo po dobu najmenej 6 mesiacov, pričom nedošlo k jeho vyradeniu.

Upravilo sa tiež uzatváranie rozšírených hromadných licenčných zmlúv. Organizácia kolektívnej správy môže takouto licenčnou zmluvou poskytnúť nadobúdateľovi súhlas napríklad na použitie obchodne nedostupného diela vyhotovením rozmnoženiny, verejným prenosom alebo verejným rozširovaním jeho rozmnoženiny prevodom vlastníckeho práva na nekomerčné účely, vysielanie diel vrátane vysielania prostredníctvom satelitu, vyhotovenie rozmnoženiny literárneho diela, či verejný prenos uskutočňovaný poskytovateľom služby zdieľania obsahu on-line.

Do Autorského zákona sa **začlenila aj zásada krajiny pôvodu pri doplnkových on-line službách do už existujúcich inštitútov a zmlúv v zmysle Autorského zákona**. Vďaka rozšíreniu územného rozsahu licencie tak viac nebude nutné vysporiadať práva aj v iných členských štátoch EÚ, kde sú doplnkové on-line služby tiež dostupné. Právo vydavateľa periodika zahŕňa výhradné majetkové práva, ktoré sú aj prevoditeľné. Tieto majetkové práva trvajú 2 roky od zverejnenia.

Čo sa týka **poskytovania odmiern pre autorov**, tieto by mali byť poskytované ako jednorazové platby, najmä ak je časový rozsah licencie najviac jeden rok alebo ak ide o použitie diela s časovým rozsahom najviac 5 rokov. Takisto ide aj o prípad, ak v čase udelenia licencie je možné vyčíslit' očakávané príjmy alebo výnosy, ktoré možno využitím licencie

dosiahnuť a tieto príjmy alebo výnosy sú v licenčnej zmluve výslovne vyčíslené a odmena zodpovedá týmto príjmom alebo výnosom a je proporcionálna.

Avšak, ak je odmena proporcionálna k tvorivému podielu autora na zhodnocovanom diele, ale celkom zjavne nezodpovedá výnosu dosiahnutému neskorším využitím diela, autor má právo na dodatočnú odmenu (resp. vyrovnanie). Autor môže právo na dodatočnú odmenu uplatniť najskôr po uplynutí troch rokov od zverejnenia diela. Na účely uplatnenia tohto práva má autor právo na informáciu o príjmoch alebo výnosoch z využitia licencie osobitne za každý spôsob použitia a vyúčtovanie odmeny.

Zaviedli sa taktiež povinnosti pre poskytovateľov on-line služieb zdieľania obsahu, pričom sa upravila aj **zodpovednosť poskytovateľov za konkrétne spôsoby použitia autorsky chráneného obsahu**. Poskytovateľ služby zdieľania obsahu on-line nesie zodpovednosť za neoprávnený verejný prenos diela, ak nepreukáže, že vynaložil úsilie na získanie súhlasu na toto použitie, vynaložil úsilie na zaistenie nedostupnosti diela (v súlade s vysokými odvetvovými štandardmi odbornej starostlivosti) a bez zbytočného odkladu po tom, čo od autora dostal dostatočne odôvodnené oznámenie, znemožnil prístup k oznámenému dielu alebo ho odstránil zo svojho webového sídla.

b) Uvoľnil sa trh v oblasti metrológie

Na základe **novely č. 58/2022 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 157/2018 Z. z. o metrológii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 198/2020 Z. z. **s účinnosťou od 1. apríla 2022 sa uvoľnili rôzne pravidlá v oblasti metrológie.**

Jedná sa o prísne regulácie overovania niektorých druhov meradiel, novelou sa spresnilo úradné meranie, oprava a montáž určených meradiel, ako aj výkon úradného merania a registrácie na opravu alebo montáž určených meradiel alebo balenia a dovozu spotrebiteľských balení. Predĺžil sa tiež čas platnosti overenia určených meradiel najviac na 5 rokov.

Novelou sa **odstránili niektoré informačné povinnosti**: zrušila sa povinnosť prikladať k žiadosti o autorizáciu a k žiadosti o registráciu niektoré dokumenty – kópie dokladov (zriaďovacej alebo zakladacej listiny, dokladu o spôsobilosti v oblasti metrológie, čestné vyhlásenia štatutárneho orgánu o splnení požiadaviek, osvedčenie o akreditácii). Zrušila sa aj povinnosť pre autorizované osoby informovať Slovenský metrologický inšpektorát o kontrolách a ich výsledkoch.

Súčasťou zákona je aj **racionalizácia podmienok metrologického dozoru vo vzťahu k ukladaniu pokút**, čím sa umožňuje inšpektorom Slovenského metrologického inšpektorátu (SMI) uložiť blokovú pokutu aj v prípadoch, ak dozorovaná osoba pri vykonávaných meraniach nepoužíva určené meradlo alebo keď je viac ako len jedno porušenie zákona o metrológii, čím sa pozitívne ovplyvní podnikateľské prostredie, nakoľko dozorovaná osoba sa bude môcť zaplatením blokovej pokuty vyhnúť administratívne správne konaniu a uloženiu vyššej pokuty.

Zavádza sa aj systém, ktorý umožňuje znížiť sumu uloženej pokuty v rámci metrologického dozoru o jednu tretinu pre dozorovanú osobu za splnenia ustanovených podmienok. Ak dozorovaná osoba podmienky nesplní, je povinná uhradiť pokutu v plnej výške.

c) Nový zákon o riešení hroziaceho úpadku podnikateľov

Bol prijatý nový zákon č. 111/2022 Z. z. o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov s *účinnosťou od 17. júla 2022*.

Nová právna úprava riešenia hroziaceho úpadku podnikateľov **má za cieľ rýchlu reštrukturalizáciu v počiatočnom štádiu a zabránenie tak úpadku dlžníka, ako aj riešenie situácie insolvenčným konaním.**

Hroziaci úpadok sa bude riešiť v preventívnom konaní, ktorým je verejná alebo neverejná preventívna reštrukturalizácia. Zavádzajú sa aj tzv. nástroje včasného varovania, ktoré majú slúžiť na upozornenie podnikateľa k prijatiu opatrení na odvrátenie úpadku.

Novoprijatým zákonom sa ďalej zaviedli napríklad:

- povinnosť dlžníka vybrať si správcu v preventívnom konaní,
- povinnosť zápisu dlžníka do Registra partnerov verejného sektora, zvýšenie súdneho poplatku za konkurzné konanie,
- súdny poplatok pre konkurzy trvajúce 4 a viac rokov,
- zvýšenie súdneho poplatku za podanie námietky zaujatosti,
- možnosť konania schôdze veriteľov aj prostredníctvom videokonferencie,
- možnosť oddlženého dlžníka pokračovať v podnikateľskej činnosti alebo získať živnosť,
- elektronické prihlasovanie pohľadávky.

Zaviedla sa tiež **špeciálna skúška pre správcov**, pričom sa zvýšil aj ročný poplatok správcu za trvanie zápisu v zozname správcov.

V novom zákone **sa upravila aj tzv. dočasná ochrana podnikateľov**, ktorí sú vo finančných ťažkostiach, ako aj jej podmienky. Udelením dočasnej ochrany sa podnikateľovi poskytne dostatočný čas na reštrukturalizáciu. Dočasnú ochranu bude dlžníkovi udeľovať súd na obdobie 3 mesiacov, pričom je možné jej opätovné predĺženie o ďalšie 3 mesiace.

Počas trvania dočasnej ochrany napríklad nemožno voči dlžníkovi:

- vyhlásiť konkurz alebo povoliť reštrukturalizáciu,
- viesť exekučné konanie,
- začať výkon zabezpečovacieho práva na jeho majetok,
- započítať voči nemu spriaznenú pohľadávku.

Novým zákonom o riešení hroziaceho úpadku **sa zrušil zákon č. 421/2020 Z. z. o dočasnej ochrane podnikateľov vo finančných ťažkostiach.**

d) Zaviedol sa Centrálny register účtov

Bol prijatý nový zákon č. 123/2022 Z. z. o centrálnom registri účtov s *účinnosťou od 1. mája 2022*, ktorým sa implementuje V. AML smernica proti praniu špinavých peňazí.

Zriadil sa centrálny register účtov ako centralizovaný automatizovaný mechanizmus na včasnú identifikáciu majiteľov a disponentov bankových alebo platobných účtov, vrátane bezpečnostných schránok, ktorého správcom bude Ministerstvo financií SR.

Využitie dát z registra bude predpokladom **pre následné zaistenia majetkov a výnosov pochádzajúcich z trestnej činnosti**, ako aj pre účinné predchádzanie, odhaľovanie

a vyšetrovanie organizovanej trestnej činnosti, korupcie, legalizácie výnosov z financovania terorizmu a daňových únikov.

V zmysle prijatého zákona poskytujú banky do centrálneho registra účtov údaje o svojich klientoch na evidenciu osôb vlastníacich alebo kontrolujúcich účty a bezpečnostné schránky, pričom efektívnejšia je aj komunikácia medzi bankami a oprávnenými subjektmi. Došlo tiež k úprave už existujúcich pravidiel na predchádzanie legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu. Centrálny register účtov by mal byť podľa vyjadrení Ministerstva financií SR spustený koncom roka 2023.

e) Ustanovil sa nový koeficient sadzby dane tzv. neudržiavanej stavby

Novelou zákona č. 178/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady s účinnosťou od 15. júna 2022 sa umožnilo mestám a obciam vyrubiť vyššiu daň z tzv. schátraných stavieb – ide o neudržiavané stavby, ktoré nezodpovedajú základným požiadavkám alebo ohrozujú život a zdravie osôb.

Ako najúčinnější prostriedok, ktorý môže vlastníkov tzv. schátraných stavieb motivovať zabezpečiť ich riadnu údržbu, je ekonomický nástroj v podobe povinnosti platiť vyššiu daň zo stavieb.

Novela zákona upravuje koeficient (násobok) ročnej sadzby dane, ktorého hodnotu (od 1 až do výšky 10), budú môcť určiť mestá a obce vo všeobecne záväznom nariadení, a ktorý ovplyvní výpočet výšky dane z tzv. schátraných stavieb.

Zvýšenú daň z tzv. schátraných stavieb bude možné daňovníkovi vyrubiť až v prípade, že zámer uplatniť na jeho nehnuteľnosť takýto koeficient mu bol aspoň dvakrát písomne oznámený. Koeficient sadzby dane neudržiavanej stavby možno zmeniť alebo zrušiť len k 1.1. zdaňovacieho obdobia.

f) Zmeny v segmente potravín

Novelou zákona č. 211/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 491/2001 Z. z. o organizovaní trhu s vybranými poľnohospodárskymi výrobkami v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. júla 2022 došlo k významným zmenám v segmente regulácie potravín (predaj, marketing, vývoz potravín a výška sankcií za porušenie ustanovení zákona).

- **Je možné predávať potraviny aj po uplynutí dátumu minimálnej trvanlivosti, avšak iba vtedy, ak budú bezpečné:**

Tieto potraviny musia byť zreteľne označené a umiestnené oddelene od ostatných potravín. Prevádzkovateľ s predajnou plochou väčšou ako 400 m² je povinný najneskôr 48 hodín pred umiestnením potravín, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, na trh ponúknuť tieto potraviny najmenej jednej charitatívnej organizácii. Prevádzkovateľ môže potraviny, ktorým uplynul dátum minimálnej trvanlivosti, predávať, ak charitatívna organizácia do 48 hodín od ponuky neprejaví záujem o tieto potraviny alebo ich odmietne.

- **Bol zrušený povinný 50 % podiel slovenských potravín v reklamných materiáloch:**

Ten, kto predáva potraviny, vrátane predaja na diaľku, je pri propagácii a marketingu poľnohospodárskych výrobkov a potravín prostredníctvom letáku, reklamného časopisu alebo

inej obdobnej formy komunikácie povinný uviesť na ktorejkoľvek strane propagačného letáku informáciu o percentuálnom podiele poľnohospodárskych výrobkov a potravín vyrobených v Slovenskej republike (*uvedených v propagačnom letáku slovami: „Tento propagačný leták obsahuje ... %-ný podiel potravín vyrobených na Slovensku.“*). **Predajcovia si teda môžu sami určiť, ktoré výrobky do letákov zaradia, resp. ktoré nie, a aj to, koľko priestoru im vyčlenia.** Veľkosť písma tejto informácie bude najmenej 8 milimetrov a musí byť čitateľná bez jej narušenia iným textom, obrázkom či iným prvkom.

- **Každý väčší pripravovaný vývoz potravinárskych komodít s objemom nad 400 ton počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu bude musieť slovenský vývozca hlásiť štátu:**

Ten potom prehodnotí, či daný obchod nespôsobí nedostatok domácej ponuky surovín. Ak štát proti obchodu nezasiahne, vývozca ho môže zrealizovať. V súvislosti s uvedenou povinnosťou bola zverejnená **Vyhláška č. 258/2022 Z. z. Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, ktorou sa určuje zoznam poľnohospodárskych a potravinárskych komodít a kritická hodnota ich skladových zásob, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti štátu a vzory oznámení sa ustanovuje zoznam** (ďalej len „vyhláška“). Všetky tri druhy oznámenia o skladových zásobách komodít sa podávajú prostredníctvom elektronického formulára zverejneného na webovom sídle Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (ďalej len „ministerstvo“). Do zoznamu komodít, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti štátu bola zaradená pšenica, raž, jačmeň, ovos, kukurica, sója, repka, slnečnica a pekárske kvasinky.

Podnikatelia, ktorí umiestňujú na trh niektorú z týchto vybraných komodít uvedenej vo vyhláške sú povinní vždy do desiatich dní elektronicky oznámiť ministerstvu množstvo svojich skladových zásob k 31. júlu a k 31. decembru kalendárneho roka.

Podnikatelia, ktorí plánujú počas trvania mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu vyviezť do iného členského štátu EÚ alebo do tretej krajiny niektorú z vybraných komodít uvedenej vo vyhláške v množstve viac ako 400 ton za kalendárny mesiac, sú povinní elektronicky oznámiť túto skutočnosť ministerstvu do desiateho dňa kalendárneho mesiaca bezprostredne predchádzajúceho kalendárneho mesiaca, v ktorom chce komoditu vyviezť.

V prípade nesplnenia oznamovacej povinnosti hrozí podnikateľom pokuta vo výške od 100 Eur do 20 000 Eur.

- **Znižuje sa minimálna hranica pokuty pri opakovanom porušení povinností, za ktoré už bola pokuta uložená :**

Obchodným reťazcom by už teda nemali hroziť likvidačné pokuty, ktoré často spôsobovali aj úplné zatvorenie dotknutej prevádzky, nakoľko sa znížila minimálna hranica pokuty na 4- násobok sadzby pokuty, a teda najmenej 4 000 Eur.

g) Zavedenie povinnosti zabezpečovať recykláciu stavebného odpadu

Novelou zákona č. 230/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov **s účinnosťou od 30. júna 2022 sa zaviedla povinná selektívna demolácia**, vrátane systému kontroly pred a po demolácii stavieb.

Zaviedla sa aj povinnosť zriadenia miesta na triedenie odpadov pri stavbách a demoláciách, čím sa zvýši potreba skladovacích kapacít. Podnikateľom pribudla povinnosť

zabezpečiť zhodnotenie a recykláciu stavebného odpadu a odpadu z demolácie, vrátane zasypávacích prác pri stavbách nad 300 m². Pôvodca odpadu je tiež povinný tieto odpady materiálovo zhodnotiť a recyklát priamo na stavbe prednostne využiť pri svojej činnosti.

Pribudli aj administratívne povinnosti, spočívajúce v písomnom ohlásení najneskôr 3 dni vopred pred demoláciou a ďalšom písomnom ohlásení najneskôr do 30 dní po demolácii orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva.

Hlavným cieľom tejto novely je zvýšiť potenciál obehovej ekonomiky v oblasti stavebného odpadu a sektoru stavebníctva, čo má **viest' k vyššej miere recyklácie a predchádzaniu vzniku stavebného odpadu**. Má sa tiež zvýšiť spracovanie stavebného materiálu a jeho opätovné využitie.

h) Nový zákon o mediálnych službách

Bol prijatý **nový zákon o mediálnych službách č. 264/2022 Z. z. s účinnosťou od 1. augusta 2022**, ktorým sa zrušil pôvodný zákon o vysielaní a retransmisii a zákon o digitálnom vysielaní.

Platformy na zdieľanie videí sú novým zákonom zahrnuté do regulačného rámca audiovizuálnych mediálnych služieb. Novela upravuje ich práva a povinnosti, pre takéto platformy sa napríklad zavádzajú pokuty v prípade, ak neodstránia škodlivý obsah (z hľadiska podnecovania k nenávisti, násiliu alebo terorizmu) alebo ak nezamedzia jeho ďalšiemu šíreniu, a to až do výšky 100 000 Eur.

Upravili sa tiež detailne **podmienky mediálnej komerčnej komunikácie**, teda telenákupného oznamu, telenákupu, sponzorovania, umiestňovania produktov, a pod.

Všetky médiá majú povinnosť zapísať sa do registra partnerov verejného sektora, a to bez ohľadu na to, či obchodujú so štátom alebo nie (inak im hrozí pokuta).

Médiá majú tiež **povinnosť zverejniť zoznam svojich investorov alebo darcov**, v prípade, že príspevok presiahne sumu 2 000 Eur v kalendárnom roku.

Upravili sa povinné kvóty pre slovenskú hudbu v komerčných médiách vo výške 25 % a pre verejnoprávnu RTVS vo výške 35 % času vysielania hudobných diel za kalendárny mesiac. Vysielateľ je povinný zabezpečiť titulky a posunkové tlmočenie: titulky v 25 % zo všetkých vysielacích programov a hlasové komentovanie pre nevidiacich v 10 % všetkých vysielacích programov.

i) Nový zákon o publikáciách

Bol prijatý **nový zákon č. 265/2022 o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (zákon o publikáciách) s účinnosťou od 1. augusta 2022**.

Cieľom nového zákona o publikáciách je reflektovať aktuálny vývoj a nové požiadavky v oblasti šírenia informácií, a to nielen prostredníctvom tradičnej periodickej tlače, ale aj prostredníctvom elektronických periodických publikácií a webových portálov.

Nový zákon o publikáciách definuje publikáciu ako slovom, písmom alebo obrazom vyjadrený obsah alebo súbor obsahov, verejne rozširovaný na území SR alebo určený na sprístupňovanie verejnosti na území SR s cieľom informovať, zabávať alebo vzdelávať širokú verejnosť.

V zmysle zákona publikáciou nie je:

- audiovizuálne dielo, audiovizuálny záznam umeleckého výkonu a audiovizuálny záznam programu,

- zvukový záznam umeleckého výkonu hudobného diela a zvukový záznam programu.

Publikácie sa delia na:

- periodické publikácie (periodická tlač, elektronická periodická publikácia a webový portál),
- neperiodické publikácie.

Popri tomto rozdelení publikácií zákon prináša aj **nové kategórie vedeckých publikácií a odborných publikácií**, ktoré predurčujú, akým depozitárom sa majú povinné deponáty takýchto publikácií odovzdávať.

Nový zákon **upravil povinnosti vydavateľov periodických publikácií, tlačových agentúr a prevádzkovateľov webových portálov**. Zmenil sa najmä mechanizmus odovzdávania povinných výtlačkov periodických a neperiodických publikácií a povinných rozmnoženín slovenských diel knižniciam – diela sa posielajú v menšom rozsahu a menšiemu počtu knižníc.

Ďalej sa upravujú aj povinnosti vydavateľov periodických publikácií, tlačových agentúr a prevádzkovateľov webových portálov najmä tým, že sa **zavádza povinnosť odlišiteľnosti inzercie**, ktorá musí byť ľahko odlišiteľná od redakčného obsahu a vydavateľ ani tlačová agentúra nemajú niesť zodpovednosť za pravdivosť informácií zverejnenej v inzercii, inej formy propagácie či klamlivej a porovnávacej reklamy.

Zavedla sa aj povinnosť vydavateľa periodickej publikácie a prevádzkovateľa spravodajského webového portálu, pred začatím vydávania alebo sprístupňovania periodickej publikácie, **zapísať sa do registra partnerov verejného sektora (RPVS)**. Rovnako majú povinnosť aj počas vydávania alebo sprístupňovania periodickej publikácie verejnosti byť zapísaní v registri partnerov verejného sektora. V prípade ak táto povinnosť nebude splnená, Ministerstvo kultúry SR vykoná ich výmaz zo zoznamu periodickej tlače z vlastného podnetu.

Povinnosť zápisu do RPVS sa nevzťahuje na vydavateľa periodickej publikácie a prevádzkovateľa spravodajského webového portálu, ktorí vydávajú alebo sprístupňujú verejnosti výlučne periodickú publikáciu, ktorá je:

- vedeckou periodickou publikáciou,
- komunitným periodikom.

Nový zákon nahrádza inštitúty právo na odpoveď a právo na opravu, a to **právom na vyjadrenie**, ktoré sa bude po novom týkať aj spravodajských webových portálov, ktoré sú zaradené k periodickým publikáciám. Predmetom práva na vyjadrenie je nepravdivé alebo neúplné skutkové tvrdenie o konkrétnej fyzickej alebo právnickej osobe.

Významnou zmenou je aj **zriadenie Registra v oblasti médií a audiovizízie**, ktorý má viesť Ministerstvo kultúry SR s cieľom umožniť verejnosti ucelený a prehľadný prístup k aktuálnym informáciám o poskytovateľoch, službách a tovaroch v oblasti médií a audiovizízie. Tento register bude obsahovať napríklad údaje o vydavateľoch periodických publikácií, o prevádzkovateľoch webových portálov, o prevádzkovateľoch retransmisie či o distribútoroch audiovizuálnych diel.

j) Zaviedli sa zmeny v súvislosti so súkromnou bezpečnostnou službou (SBS)

Novela zákona č. 247/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon o poskytovaní služieb v oblasti súkromnej bezpečnosti (zákon o súkromnej bezpečnosti) č. 473/2005 Z. z.

s účinnosťou od 1. augusta 2022 priniesla viacero novínok v oblasti súkromnej bezpečnosti.

Zabezpečilo sa **zjednotenie evidencie** osôb prihlásených na odbornú prípravu, záznamníkov vydávaných osobám prihláseným na odbornú prípravu a evidencie záznamníkov do novo vytvorenej evidencie osôb a priebehu odbornej prípravy.

Zaviedla sa aj evidencia osôb poverených výkonom technickej služby a zrušil sa inštitút zodpovednej osoby.

Novela zaviedla aj **novú formu skúšky odbornej spôsobilosti**. Skúška, pozostávajúca z písomného testu a ústnej skúšky, sa nahradila skúšobným testom v elektronickej forme. Tento test je vykonávaný v priestoroch Ministerstva vnútra SR, preto akreditovaná osoba už nebude mať povinnosť zabezpečiť miesto na vykonanie testu. Akreditovaná osoba viac nebude mať ani povinnosť zabezpečiť pomôcky na vykonanie testu.

k) Zmeny v živnostenskom zákone

Novelou č. 249/2022 Z. z., ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia (tzv. Kilečko 2) **s účinnosťou od 1. septembra 2022, došlo k týmto významným zmenám v živnostenskom zákone, a to:**

- **z dvoch rokov na štyri roky sa predĺžila lehota**, po uplynutí ktorej môže živnostenský úrad zrušiť živnosť, ak podnikateľ nezačal prevádzkovať živnosť po vzniku živnostenského oprávnenia alebo, ak túto živnosť bez pozastavenia prevádzkovania živnosti prestal prevádzkovať,
- v Prílohe č. 2 živnostenského zákona **došlo k výmazu živnosti predaja pyrotechnických výrobkov kategórie F2, kategórie F3, kategórie T1 a kategórie P1 z tzv. viazaných živností.**

Uvedené živnosti sa stali voľnými. Pomenovanie „predavač pyrotechnických výrobkov“ sa nahrádza spojením „osoba predávajúca pyrotechnické výrobky“. Zrušuje sa tiež odbornosť predavača pyrotechnických výrobkov, a s ňou súvisiace osvedčenie o odbornej spôsobilosti predavača pyrotechnických výrobkov.

m) Zaviedla sa možnosť predaja bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet cez internet

Novelou č. 249/2022 Z. z., ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia (tzv. Kilečko 2) **s účinnosťou od 1. septembra 2022 sa zaviedla možnosť predaja bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet cez internet** (elektronické zariadenia, tabakové náplne, príslušenstvo, respektíve ich rôzne kombinácie).

Ustanovenie upravujúce zákaz predaja na miestach, kde sa pohybujú ohrozené skupiny – deti a seniori, sa doplnilo o zákaz predaja bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet. **Zákaz podomového predaja tabakových výrobkov sa zrušil.**

Umožnil sa predaj tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet na diaľku. Túto možnosť predaja však zákon umožňuje, len ak je predajca vybavený systémom overovania veku, pomocou ktorého možno v čase predaja overiť, či kupujúci spĺňa požiadavku minimálneho veku 18 rokov a poskytne Slovenskej obchodnej inšpekcii podrobné informácie o systéme overovania veku a jeho fungovaní.

n) Umožnilo sa bezplatné poskytnutie pôvodných slovenských technických noriem v čase mimoriadnej situácie

Novelou č. 249/2022 Z. z., ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia (tzv. Kilečko 2) **s účinnosťou od 1. septembra 2022 sa umožnilo** Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR **rozhodnúť o udelení súhlasu na bezodplatné poskytnutie pôvodných slovenských technických noriem alebo pôvodných technických normalizačných informácií širokému okruhu subjektov** - tie pôvodné boli bezodplatne sprístupnené na webovom sídle ÚNMS po dobu trvania mimoriadnej situácie.

Na toto rozhodnutie ÚNMS SR **sa nevzťahovali ustanovenia zákona o správnom konaní, a teda neboli spoplatnené**. Vybrané pôvodné STN alebo pôvodné TNI mohli v čase mimoriadnej situácie pomôcť napríklad pri úprave technických zariadení alebo výrobných postupov a tým napr. zaistiť bezpečnosť a kontinuitu podnikania, prípadne dodávku naliehavo potrebných výrobkov.

o) Novelou Zákonníka práce sa upravili pracovné podmienky zamestnancov

Novelou č. 350/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce, a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony **s účinnosťou od 1. novembra 2022 sa zabezpečujú transparentné a predvídateľné pracovné podmienky pre zamestnancov povinnou transpozíciou 2 smerníc, a to:**

- Smernice EÚ o transparentných a predvídateľných pracovných podmienkach v Európskej únii,
- Smernice EÚ o rovnováhe medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami.

Prijaté boli nasledovné zmeny:

- *doplnenie vybraných ustanovení Zákonníka práce týkajúcich sa pracovnej zmluvy a poskytovania informácií o pracovných podmienkach a podmienkach zamestnávania,*

Ide predovšetkým o presné vymedzenie okruhov informácií, ktoré zamestnávateľ poskytuje svojim zamestnancom, ako aj o vymedzenie časového horizontu na ich poskytnutie. Zároveň sa ustanovila možnosť poskytovania informácií aj v elektronickej podobe. Transpozíciou smerníc z veľkej časti iba dochádza k legislatívnej úprave súčasnej bežnej praxe u zamestnávateľov a nejde o zavádzanie nového typu povinností:

- *rozšírenie, resp. spresnenie okruhu informácií, ktoré má zamestnanec dostať s cieľom, aby bola zabezpečená požiadavka transparentnosti a predvídateľnosti vykonávanej práce,*
- *ustanovenie práva zamestnanca žiadať prechod na inú formu zamestnania (napr. z určitej doby na neurčitý čas),*
- *ustanovenie poskytovania informácií aj v elektronickej podobe.*

Jasné vyjadrenie možnosti elektronickej komunikácie v zákone, ako aj jednoznačné rozdelenie informácií na dohodnutý obsah pracovnej zmluvy (t. j. jeho náležitosti) a zvyšné informácie, ktoré sa môžu stať zmluvným obsahom pracovnej zmluvy ale aj nemusia, uľahčí fungovanie zamestnávateľov v každodennom živote, keďže väčšinu pravidiel nastavuje zamestnávateľ sám (ak u neho nepôsobia zástupcovia zamestnancov) podľa ustanovení

Zákonníka práce (napr. presná dĺžka pracovného času, pracovné dni, rozvrhy práce, rozsah dovolenky, a pod.).

Novelou Zákonníka práce sa **doplnili a spresnili ustanovenia, ktoré sa týkajú rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom rodičov a osôb s opatrovateľskými povinnosťami**, napr. inštitút tzv. otcovskej dovolenky, možnosť žiadať flexibilné formy práce, ak ide o osoby, ktoré sa napr. starajú o deti.

Zároveň sa novelizoval aj zákon o sociálnom poistení, čím sa **umožnilo súbežné čerpanie materského otcom aj matkou dieťaťa počas dvoch týždňov v období šiestich týždňov od narodenia dieťaťa**.

Novelou zákona o rodičovskom príspevku sa zase umožnilo súbežné poskytovanie rodičovského príspevku a materského, ktoré sa vypláca otcovi dieťaťa počas trvania tzv. otcovskej dovolenky. **Otcovská dovolenka je platená zo sociálneho poistenia, a teda pre zamestnávateľa nevzniknú dodatočné náklady.**

p) Zrušenie inštitútu integrovaného obslužného miesta (IOM)

Novelou **č. 325/2022 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente), a ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony **s účinnosťou od 7. októbra 2022 sa skvalitnilo poskytovanie elektronickej verejnej komunikácie.**

Spresnili sa pravidlá doručovania orgánom verejnej moci v postavení účastníka konania, a tiež došlo k úprave pravidiel doručovania s cieľom vyhnúť sa špekulatívnemu konaniu majiteľa elektronickej schránky pri jej deaktivácii, t. j. deaktivácia nemá vplyv na doručovanie elektronickej úradnej správy vrátane všetkých elektronických dokumentov, ktorá bola do elektronickej schránky uložená pred vykonaním deaktivácie.

V oblasti autorizácie sa **spresnila úprava používania autorizácie klikom pre všetky podania** odosielané prostredníctvom Ústredného portálu verejnej správy. Upustilo sa od povinnosti vedenia lokálnej evidencie zaručených konverzií a zaviedlo sa používanie len centrálnej evidencie zaručených konverzií, v spojení so zjednodušením náležitostí osvedčovacej doložky.

Zásadnou zmenou je najmä **zrušenie inštitútu integrovaného obslužného miesta, pričom niektoré z činností budú poskytované aj naďalej na základe iných ustanovení zákona o e-Governmente, resp. osobitných predpisov** (napr. vykonávanie zaručenej konverzie alebo vydávanie elektronického odpisu a výstupu z informačných systémov verejnej správy).

r) Zavedenie grafických symbolov pre zapísané označenie pôvodu výrobkov

Novelou **č. 337/2022 Z. z.**, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov **s účinnosťou od 1. novembra 2022 sa zaviedli grafické symboly pre zapísané označenie pôvodu výrobku a pre zapísané zemepisné označenie výrobku**, čím tieto výrobky získajú ochranu prostredníctvom práva priemyselného vlastníctva.

Novela bola reakciou na dopyt používateľov systému označení pôvodu a zemepisných označení. Označenie pôvodu alebo zemepisné označenie je možné získať pre výnimočné výrobky, ktorých špecifické vlastnosti, kvalita alebo povest' sú dané zemepisným prostredím s jeho charakteristickými prírodnými a ľudskými faktormi.

Ide o výrobky, ktoré nie sú poľnohospodárskymi výrobkami, potravinami, vínami, aromatizovanými vínymi výrobkami a liehovinami a ktoré bývajú obvykle označované aj ako remeselné či priemyselné výrobky.

Pre lepšie poznanie uvedenej kategórie výrobkov, ľahšiu identifikáciu týchto výrobkov na trhu a uľahčenie orientácie spotrebiteľa na trhu sa pre danú kategóriu výrobkov sa zaviedli aj grafické symboly pre zapísané označenie pôvodu výrobku a pre zapísané zemepisné označenie výrobku, ktoré doteraz v zákone absentovali. Použitie príslušného grafického symbolu na výrobku bude **na báze dobrovoľnosti**.

s) Zníženie administratívnej náročnosti pri registrácii malých plavidiel

Novelou č. 336/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 338/2000 Z. z. o vnútrozemskej plavbe a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. novembra 2022 došlo k zníženiu administratívnej náročnosti pri registrácii malých plavidiel s vlastným strojovým pohonom, v nadväznosti na vedecko-technický pokrok v oblasti vývoja lodných motorov a ich výkonu.

A to zvýšením hranice výkonu vlastného strojového zariadenia na registráciu malého plavidla s vlastným strojovým pohonom. Cieľom je **odbremeniť prevádzkovateľov malých plavidiel s vlastným strojovým pohonom od povinnosti registrovať malé plavidlá s výkonom pohonného strojového zariadenia väčším ako 4 kW a posunúť hranicu registrácie na výkon pohonného strojového zariadenia väčší ako 11 kW.**

Povinnosť byť držiteľom preukazu odbornej spôsobilosti vodcu malého plavidla pri vedení malého plavidla ostáva v zákone zachovaná aj pri výkone pohonného strojového zariadenia väčšom ako 4 kW.

Prijatou novelou sa zosúladiť aj podmienky prevádzky malého plavidla na nasledovaných vodných cestách medzi Českou republikou a Slovenskou republikou, a tiež sa umožní v súlade so zákonom viesť malé plavidlo s vlastným strojovým pohonom bez preukazu odbornej spôsobilosti vodcu malého plavidla aj na ostatných nasledovaných vodných cestách Slovenskej republiky v záujme rozvoja turistického ruchu.

t) Vznikli nové povinnosti pre autorizované osoby strelných zbraní

Novelou č. 268/2022, ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 64/2019 Z. z. o sprístupňovaní strelných zbraní a streliva na civilné použitie na trhu v znení zákona č. 376/2019 Z. z. a ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 15. októbra 2022 došlo k zmenám úpravy použitej terminológie, požiadaviek na tlmič, posudzovania zhody tlmiča, označovania tlmiča a výstupných dokumentov posudzovania zhody tlmiča.

Jednou z takýchto úprav je aj zavedenie povinnosti pre autorizované osoby vyhotovovať počas posudzovania zhody strelnej zbrane vyrobenej podstatnou úpravou strelnej zbrane a strelnej zbrane vyrobenej podstatnou úpravou strelnej zbrane, ktorej súčasťou je tlmič fotodokumentáciu strelnej zbrane.

Fotodokumentácia je bežnou súčasťou výstupných dokumentov posudzovania zhody notifikovaných osôb napríklad v oblasti osobných ochranných prostriedkov, hračiek a využíva sa pri identifikácii výrobkov v rôznych oblastiach verejného záujmu.

Zavedenie tejto povinnosti teda zjednoduší spôsob kontroly, či výstupné dokumenty boli vydané k príslušnej strelnej zbrane, čo výrazne pomôže napríklad pri kontrole pri predkladaní žiadosti o dovoz a vývoz strelných zbraní. Novelou sa do príloh zákona doplnili ustanovenia o základných požiadavkách pre tlmič, spôsobe výkonu kusového overenia tlmiča a následného kusového overenia tlmiča.

Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou od roku 2023

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2022, s nadobudnutím účinnosti v roku 2023. Ide o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

a) Umožňuje sa zjednodušeným spôsobom založiť spoločnosť s ručením obmedzeným

Novelou zákona č. 8/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony sa **s účinnosťou od 1. februára 2023** umožnilo **zjednodušeným spôsobom založiť spoločnosť s ručením obmedzeným**, a to prostredníctvom na to určeného elektronického formulára na vytvorenie spoločenskej zmluvy.

Spoločnosť s ručením obmedzeným môže byť založená zjednodušeným spôsobom, ak sú splnené tieto podmienky:

- spoločnosť nemá viac ako päť spoločníkov,
- spoločnosť je založená za účelom podnikania,
- predmetom podnikania spoločnosti sú len vybrané činnosti zodpovedajúce zoznamu voľných živností podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní,
- predmet podnikania spoločnosti netvorí viac ako 15 vybraných činností zodpovedajúcich zoznamu voľných živností podľa osobitného predpisu o živnostenskom podnikaní,
- obchodné meno spoločnosti musí obsahovať dodatok označujúci právnu formu „s. r. o.“,
- vklady spoločníkov spoločnosti sú výlučne peňažné,
- správcom vkladu je konateľ,
- spoločnosť nemá ustanovenú dozornú radu.

Novela umožňuje zriadiť podnik alebo organizačnú zložku podniku zahraničnej právnickej osoby, ktorá má sídlo v niektorom z členských štátov EÚ, taktiež zjednodušeným spôsobom po splnení zákonných podmienok.

Novela zaviedla aj **zoznam voľných živností**. Ak zakladatelia budú postupovať zjednodušeným spôsobom založenia a zapísania do obchodného registra vo vzťahu k týmto voľným živnostiam **vznikne živnostenské oprávnenie automaticky** zápisom do obchodného registra. Pred zápisom do obchodného registra nie je potrebné žiadať živnostenský úrad o vydanie osvedčenia o živnostenskom oprávnení.

Návrhy na zápis spoločností zakladaných zjednodušeným spôsobom bude vybavovať **Okresný súd v Žiline**.

b) Zavedenie oznamovacej povinnosti pre prevádzkovateľov digitálnych platforiem

Novelou zákona č. 250/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 442/2012 Z. z. o medzinárodnej pomoci a spolupráci pri správe daní **s účinnosťou od 1. januára 2023** sa **zaviedla oznamovacia povinnosť pre prevádzkovateľov digitálnych platforiem**, ktorí musia Finančnej správe SR jedenkrát ročne oznamovať informácie o predávajúcich, ktorí platformu využívajú na predaj, ako aj údaje o ich príjmoch v e-shopoch a aplikáciách.

Zavedol sa tak nový druh automatickej výmeny informácií o predávajúcich využívajúcich digitálne platformy.

Oznamovacia povinnosť sa týka najmä digitálnych platforiem v oblasti prenájmu nehnuteľností, poskytovania služieb (ubytovacích, dopravných, stravovacích), predaja tovaru a prenájmu dopravy. **V prípade, že si subjekty oznamovaciu povinnosť nesplnia, hrozí im pokuta do 3 000 Eur.**

c) Rozšírenie výnimky z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania rodinných príslušníkov aj na 2 – osobové s.r.o.

Novelou zákona č. 112/2022 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní *s účinnosťou od 1. januára 2023* sa rozšírila výnimka z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania pre rodinných príslušníkov aj na 2-osobové s.r.o. (pokiaľ sú spoločníkmi príbuzní v priamom rade, súrodenci alebo manželia).

Aby bolo možné uplatniť pre rodinného príslušníka výnimku z nelegálneho zamestnávania, resp. z nelegálnej práce, musia byť v súčasnosti **splnené viaceré podmienky**, a to:

- práca je týmto rodinným príslušníkom vykonávaná pre fyzickú osobu – podnikateľa alebo právnickú osobu, ktorou je spoločnosť s ručením obmedzeným s najviac dvoma spoločníkmi,
- rodinný príslušník je dôchodkovo poistený, alebo je poberateľom dôchodku alebo je žiakom alebo študentom vo veku do 26 rokov.

d) Zjednodušenie podmienok zamestnávania sezónnych zamestnancov

Novela zákona č. 248/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov *s účinnosťou od 1. januára 2023* zaviedla nový poddruh dohody o pracovnej činnosti, a to **dohodu o pracovnej činnosti na výkon sezónnej práce**. Táto dohoda má mať maximálny rozsah **520 hodín** v kalendárnom roku a priemerný týždenný pracovný čas za obdobie najviac štyroch mesiacov **nesmie presiahnuť 40 hodín**.

Osoba vykonávajúca sezónnu prácu na základe takejto dohody, bude zároveň zamestnancom na účely nemocenského a dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti, bez ohľadu na to, či jej vznikne právo na pravidelný alebo nepravidelný mesačný príjem.

Novelou sa ustanovuje aj výnimka z platenia poistného na starobné poistenie a poistného na poistenie v nezamestnanosti formou **novej odvodovej odpočítateľnej položky pri výkone sezónnej práce** (v sume 50 % priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve SR spred dvoch rokov).

Pri vyššom príjme ako odvodová odpočítateľná položka zamestnanec spolu so svojím zamestnávateľom zaplatí poistné na starobné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti len zo sumy, ktorá prevyšuje odpočítateľnú položku. Za obdobia, počas ktorých sa nebude platiť poistné, sezónnemu pracovníkovi nevznikne nárok na predčasný starobný dôchodok, starobný dôchodok a súvisiace pozostalostné dôchodky ani na dávku v nezamestnanosti.

e) Zmeny v zákone o dani z príjmov

Novelou zákona č. 496/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony **s účinnosťou od 1. januára 2023** došlo k zmene spôsobu registrácie daňovníkov na daň z príjmov a to tak, že **správca dane bude registrovať daňovníkov – právnické a fyzické osoby na daň z príjmov z úradnej moci**. Registráciu správca dane vykoná na základe údajov zapísaných do registrov, ako je obchodný register a živnostenský register.

Definícia ekonomického prepojenia sa doplnila o spočítavania podielov blízkych osôb. Podľa tohto novelizovaného ustanovenia sa na účely počítania priameho podielu, nepriameho podielu alebo nepriameho odvodeného podielu spočítavajú podiely blízkych osôb, a ak ich súčet je najmenej 25 %, príslušné osoby alebo subjekty sa považujú za ekonomicky prepojené.

Ide o prípad, ak má napríklad manžel podiel 100 % v spoločnosti Alfa a 15 % v spoločnosti Beta a manželka má taktiež podiel 15 %, ale len v spoločnosti Beta, podľa nového znenia sa považujú tieto spoločnosti za prepojené, nakoľko súčet podielu príslušných osôb je viac ako 25 %.

Doplnila sa aj definíciu významnej kontrolovanej transakcie alebo skupiny kontrolovaných transakcií. **Za kontrolovanú transakciu sa už nepovažuje** právny vzťah alebo iný obdobný vzťah, na základe ktorého ani jedna závislá osoba nedosiahne zdaniteľný príjem (výnos), ani daňový výdavok v príslušnom zdaňovacom období v hodnote prevyšujúcej 10 000 Eur. Uvedené neplatí, ak ide o úver alebo pôžičku s istinou nad 50 000 Eur.

Okrem toho sa spresňujú pravidlá pri úprave základu dane závislej osoby, a to: pravidlá pri úprave základu dane v prípade nedodržania princípu nezávislého vzťahu a pravidlá pri úprave zahrňovania nákladov vynaložených inou závislou osobou do základu dane daňovníka. Pričom tieto pravidlá sa rozdeľujú do dvoch samostatných bodov, a to z dôvodu odstránenia problémov pri daňových kontrolách (napr. nejednoznačné označenie titulu dorubenia dodatočnej dane pri službách prijatých od závislých osôb a pod.).

Daňovým výdavkom veriteľa sa stál aj záväzok odpustený podľa reštrukturalizačného plánu. Novelou sa dopĺňa aj ustanovenie, ktoré upravuje situácie tzv. zákonného a daňovo uznaného odpisu pohľadávok o zánik pohľadávky v dôsledku jej odpustenia pri tzv. preventívnej reštrukturalizácii. Preventívna reštrukturalizácia spočíva na aktívnom jednaní dlžníka, ktorý podáva návrh na jej začatie. Má za úlohu vypracovať plán, ktorý obsahuje reštrukturalizačné opatrenia, a v rámci nich môže obsahovať aj odpustenie záväzku dlžníka.

Od 1.1.2023 je pohľadávka v rozsahu, v akom je záväzok (dlh) podľa potvrdeného plánu odpustený, u veriteľa daňovým výdavkom.

Ďalšou zmenou súvisiacou s preventívnym reštrukturalizačným konaním je **doplnenie možnosti zahrňovania tvorby opravných položiek k pohľadávkam voči dlžníkovi, ktoré s týmto konaním súvisia do daňových výdavkov**, a to obdobne, ako je tomu v prípade pohľadávok voči dlžníkovi v tzv. klasickej (úpadkovej) reštrukturalizácii.

f) Zamestnávateľa majú možnosť prispieť na bývanie svojich zamestnancov

Bol prijatý nový zákon č. 222/2022 Z. z. o štátnej podpore nájomného bývania a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. januára 2023 sa stanovila

možnosť pre zamestnávateľa poskytnúť svojim zamestnancom, ktorí budú nájomcami bytov so štátnou podporou, príspevok na nájomné.

Výška tohto príspevku na jedného zamestnanca je limitovaná na sumu najviac 4 Eur na m² podlahovej plochy bytu, a zároveň **maximálnou výškou sumy príspevku 360 Eur** za kalendárny mesiac. Zamestnanec môže za kalendárny mesiac požiadať o príspevok na štátom podporované nájomné bývanie **len u jedného zamestnávateľa.**

g) Trvalé zníženie DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor na 10 %

Novelou zákona č. 516/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. januára 2023 došlo k zníženiu sadzby DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor (reštauračné a stravovacie služby) z pôvodných 20 % na 10 %. Toto zníženie DPH podľa predmetnej novely však platilo len do konca marca 2023 (t. j. len na tri mesiace).

Trvalé zníženie DPH pre športoviská, vleky a gastro sektor na 10 % bolo schválené **novelou zákona č. 9/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov s účinnosťou od 1. apríla 2023.**

h) Zavedenie podmienok skúšobnej prevádzky automatizovaných vozidiel

Novela zákona č. 429/2022 Z. z., ktorou sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti s rozvojom automatizovaných vozidiel s účinnosťou od 2. januára 2023 zaviedla podmienky skúšobnej prevádzky automatizovaných vozidiel a plne automatizovaných vozidiel, ako aj úpravu ďalších aspektov súvisiacich so zavedením takýchto vozidiel do skúšobnej prevádzky na pozemných komunikáciách. Zároveň sa ustanovili podmienky povolenia prevádzky automatizovaného doručovacieho vozidla, vrátane konkrétnych povinností držiteľa povolenia prevádzky automatizovaného doručovacieho vozidla.

Vodičom automatizovaného doručovacieho vozidla smie byť len osoba staršia ako 18 rokov. Automatizované doručovacie vozidlo môže jazdiť aj po chodníku a iných miestach, po ktorých môžu chodiť chodci, avšak v takom prípade smie jazdiť rýchlosťou najviac 6 km za hodinu. Automatizované doručovacie vozidlo smie prepravovať náklad len v uzavretom prepravnom priestore.

V súvislosti s novou právnou úpravou skúšobnej prevádzky automatizovaných vozidiel vznikol aj **nový správny poplatok za vydanie tzv. povolenia prevádzky automatizovaného vozidla.**

Ustanovili sa taktiež aj **nové pojmy pre oblasť inteligentnej mobility**, a to pojmov ako automatizovaný systém riadenia a automatizované doručovacie vozidlo.

i) Upustilo sa od vymáhania pokút za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov (rodných čísel) do obchodného registra

Novelou zákona č. 8/2023 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. februára 2023 sa upustilo od vymáhania pokút za nesplnenie povinnosti podať návrh na zápis zmeny zapísaných údajov (rodných čísel) do obchodného registra.

Obchodné spoločnosti zapísané do obchodného registra pred 1. októbrom 2020 mali povinnosť mať zapísané identifikačný údaj osôb t. j. rodné číslo napríklad u konateľov, spoločníkov, akcionárov a iných osôb zapísaných v Obchodnom registri, a to najneskôr do 30. septembra 2022. **V prípade nesplnenie tejto povinnosti zápisu údajov hrozila**

podnikateľom pokuta až do výšky 3 310 Eur. Ku koncu roka 2022 nemalo povinnosť zápisu rodných čísiel do obchodného registra splnených až 87 370 podnikateľských subjektov.

j) Zavedenie definície rodinného podniku a základné podmienky rodinného podnikania

Novela zákona č. 494/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch *s účinnosťou od 1. júla 2023* zaviedla definíciu rodinného podniku a základné podmienky rodinného podnikania.

Jednou z prvých zmien, ktoré novela zákona priniesla je **zavedenie definície rodinného podniku**, ktorým sa rozumie nielen obchodná spoločnosť (napr. s.r.o.) či družstvo, ale aj fyzická osoba – podnikateľ (napr. živnostník), a to za podmienky, že členovia spoločnej rodiny (napr. manželia) spĺňajú zákonné požiadavky (t. j. majú na podnik zákonom ustanovené väzby – napr. živnostník môže mať status rodinného podniku, ak v pracovnoprávnom vzťahu zamestnáva aspoň jedného člena spoločnej rodiny).

V nadväznosti na túto definíciu novela určila, koho treba považovať za člena spoločnej rodiny. Sú to napríklad manželia, potomkovia či súrodenci.

Novela umožnila rodinným podnikom získať osobitný status. Od 1. júla 2023 zákon rozlišuje tieto druhy rodinných podnikov:

- evidovaný rodinný podnik,
- registrovaný rodinný podnik.

Podnik, ktorý bude spĺňať definíčné znaky rodinného podniku, môže požiadať o zaradenie do evidencie rodinných podnikov. Okrem evidovaného rodinného podniku novela zákona rozlišuje ešte registrovaný rodinný podnik, avšak **samotná registrácia je na dobrovoľnej báze.**

Aby bol podnik označený ako registrovaný rodinný podnik musí prejsť procesom registrácie. Formulár žiadosti pre registráciu určí Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktoré bude posudzovať žiadosť, overí splnenie podmienok a vydá **osvedčenie o priznaní štatútu registrovaného rodinného podniku.**

Dôležitou podmienkou pre registráciu rodinného podniku je **založenie tzv. rady rodinného podniku**, ktorá musí mať minimálne troch členov, a zároveň väčšinu jej členov musia tvoriť členovia spoločnej rodiny. Vnútnú organizáciu a fungovanie rady rodinného podniku má upravovať **štatút rady rodinného podniku**, ktorý schvaľuje rodinný podnik (t. j. obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba-podnikateľ). Rada rodinného podniku má zasadať najmenej raz za kalendárny rok. Zo zasadnutia rady rodinného podniku sa vyhotovuje zápisnica, ktorú rodinný podnik na požiadanie poskytne Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Medzi **hlavné kompetencie rady rodinného podniku** patrí napríklad rozhodovanie o dlhodobom strategickom smerovaní rodinného podniku alebo o nástupníctve a príprave budúcej generácie na prevzatie rodinného podniku.

Registrovaný rodinný podnik je zároveň povinný v písomnom styku uvádzať označenie „*registrovaný rodinný podnik*“ alebo skratku „*r. r. p.*“. **Označenie „registrovaný rodinný podnik“ sa zapisuje aj do obchodného registra.**

Obsahom žiadosti o registráciu rodinného podniku musí byť aj informácia, akú percentuálnu časť zo zisku po zdanení použije rodinný podnik na posilnenie svojich vnútorných a vonkajších vzťahov (najmenej to musí byť 12 % zo zisku po zdanení).

Za posilnenie vnútorných a vonkajších vzťahov sa považuje použitie finančných prostriedkov na príspevky na dobrovoľné dôchodkové poistenie, starobné dôchodkové poistenie, vzdelávanie členov rodiny, či rekreáciu členov rodiny alebo aj zamestnancov. Zároveň sa, ale môže 12 % zisku po zdanení použiť aj na krytie účtovnej straty podniku.

Týchto 12 % bude musieť rodinný podnik sledovať v účtovníctve osobitne, a to cez analytické alebo iné pomocné evidencie, následne ministerstvo udelí štatút registrovaného rodinného podniku. **Podmienky na priznanie štatútu je nutné splňať neustále.**

Novela definuje aj tzv. rodinnú farmu, pričom sa jedná o rodinný podnik, ktorý vykonáva poľnohospodársku činnosť, vrátane hospodárskeho chovu rýb alebo produkuje, spracováva a obchodu s poľnohospodárskymi surovinami a výrobkami. **Rodinné farmy majú taktiež možnosť sa zaregistrovať.**

Štátnu správu v oblasti rodinných podnikov bude od 1. júla 2023 vykonávať Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Medzi jeho oprávnenia podľa novely zákona patrí napríklad:

- priznať a zrušiť štatút registrovaného rodinného podniku,
- zaradiť rodinný podnik do evidencie rodinných podnikov a vyradiť podnik z tejto evidencie,
- vykonávať kontrolu a dodržiavania povinností podľa zákona,
- ukladať pokuty v prípade porušenia ustanovení zákona.

k) Zmeny v oblasti služieb zamestnanosti

Novelou zákona č. 488/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti s účinnosťou od 1. januára 2023 sa zaviedlo niekoľko významných zmien v oblasti služieb zamestnanosti.

Prijatou novelou zákona došlo k revízii právneho rámca poskytovania finančných príspevkov v rámci aktívnych opatrení na trhu práce (AOTP) za účelom zlepšenia ich efektívnosti a účinnosti.

V tomto zmysle sa:

- **Zvýšila výška príspevku na vykonávanie absolventskej praxe** zo sumy 65 % životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu **na 100 % sumy životného minima** pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Zároveň platí, že príspevok sa kráti za hodiny absencie, nie za dni absencie, najmä s poukazom, že niektoré z absencií (napr. návšteva lekára) trvajú len niekoľko hodín.
- **Skrátila sa doba trvania povinnosti nepretržite vykonávať alebo prevádzkovať samostatnú zárobkovú činnosť (SZČ), a to z troch rokov na dva roky** po poskytnutí príspevku.
- **Nahradil sa príspevok na vzdelávanie a prípravu pre trh práce, ktoré si zabezpečil z vlastnej iniciatívy príspevkom na podporu rekvalifikácie uchádzača o zamestnanie.** Úprava chce pomôcť ľuďom rozvíjať si zručnosti na rýchlo sa meniacom trhu práce, ktorí si potrebujú neustále dopĺňať svoje vedomosti, zručnosti a

kompetencie, pretože ich vzdelanie a odborná príprava nepostačujú na splnenie aktuálnych alebo očakávaných potrieb trhu práce.

- **Zmenil sa charakter príspevku na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb** pre obec alebo formou menších služieb pre samosprávny kraj **na fakultatívny**, t. j. nenáročný, zároveň sa upravilo aj obdobie podpory najviac na šesť kalendárnych mesiacov v rozsahu najviac 20 hodín týždenne s možnosťou predĺženia ich vykonávania najviac o ďalších šesť kalendárnych mesiacov. Cieľom je uplatnenie intenzívnejšieho prístupu pri udržiavaní pracovných návykov a rozvoji zručností dlhodobo nezamestnaného občana ktorý je členom domácnosti, ktorému sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a tiež skrátenie obdobia, počas ktorého nesmie byť v pracovnoprávnom vzťahu.
- Zjednotili sa AOTP zamerané na **podporu zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie** a väčší dôraz sa bude klásť na podporu zamestnávania najviac ohrozených skupín na trhu práce, občanov starších ako 50 rokov veku, dlhodobo nezamestnaných a nízko kvalifikovaných občanov alebo uchádzačov o zamestnanie mladších ako 30 rokov veku, ktorí sú významne ohrození na trhu práce.
- **Vypustil sa príspevok na presťahovanie za prácou**, nakoľko príspevok má takmer rovnocenné zameranie, ako v prípade poskytovania príspevku na podporu mobility za prácou.

Novelou zákona tiež **došlo k zavedeniu informačnej povinnosti pre zamestnávateľa, ku ktorému bude vyslaný občan EÚ**. Oproti predchádzajúcej právnej úprave sa povinnosť líši v jej nositeľovi. V prípade novely ide o tuzemského zamestnávateľa, pričom v prípade predchádzajúcej právnej úpravy išlo o hostujúceho zamestnávateľa.

Najzásadnejší rozdiel spočíva v rozsahu údajov, ktoré tieto subjekty predkladajú, ten je nevyhnutný na vykonávanie kontroly, analytické a štatistické účely.

V oblasti zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín sa novela zákona zamerala na uľahčenie zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín, naviazaním určenia zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily na úroveň krajov, s vypustením podmienky miery evidovanej nezamestnanosti nižšej ako 5 %.

V súvislosti s udrzaním kvalifikovanej pracovnej sily sa novelou **zaviedla možnosť zamestnávania štátneho príslušníka tretej krajiny počas obdobia rozhodovania o žiadosti o obnove prechodného pobytu na účel zamestnania** a uľahčenie obnovenia prechodného pobytu na účel zamestnania vypustením požiadavky na prihladenie na situáciu na trhu práce a umožnenie udržania kvalifikovanej pracovnej sily v rovnakom zamestnaní.

Novela zákona tiež **vypustila povinnosť sprostredkovateľa zamestnania za úhradu predkladať mesačné správy o sprostredkovaných zamestnaniach** a ponechala, obdobne ako pri agentúrach dočasného zamestnávania, **predkladanie len jednej ročnej súhrnnej správy o činnosti sprostredkovateľa**.

Zároveň sa umožnilo sprostredkovateľom zamestnania za úhradu viesť evidenciu občanov, ktorým sprostredkoval zamestnanie za úhradu a poskytovať údaje elektronicky s použitím informačného systému služieb zamestnanosti cez Portál Podnikateľ.

Elektronicky poskytnuté údaje sú podkladom pre správy o činnosti sprostredkovateľa zamestnania za úhradu za kalendárny rok. **Odstránila sa písomná forma** predkladania uvedených dokumentov a spracovanie údajov z listinnej formy na rôzne štatistické a kontrolné účely.

Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou v roku 2022 v súvislosti s energetickou krízou

Nižšie uvedené právne predpisy boli schválené Národnou radou SR v roku 2022, s nadobudnutím účinnosti v roku 2022, pričom sa jedná o zákony, ktoré reagujú na vzniknutú energetickú krízu v súvislosti s vojnou na Ukrajine.

a) Zavedenie cenovej regulácie elektriny a plynu

Novelou č. 85/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. apríla 2022 sa zaviedla cenová regulácia dodávok elektriny a plynu pre cenovo regulované skupiny odberateľov (v prípade, ak o odoberanie energie za regulované ceny požiadajú), a to:

- pre odberateľov elektriny v domácnosti,
- pre odberateľov plynu v domácnosti,
- pre tzv. malé podniky, t. j. odberateľov elektriny a plynu mimo domácnosti s ročným odberom elektriny najviac 30 000 kWh alebo ročným odberom plynu najviac 100 000 kWh.

Novela bola zacielená na podporu rozvoja lokálnych zdrojov z obnoviteľných zdrojov energie, ktoré si budú môcť inštalovať koncoví odberatelia elektriny až do výšky maximálnej rezervovanej kapacity ich odberných miest. Zrušil sa tak limit inštalovaného výkonu lokálnych zdrojov vo výške 500 kW, ako aj ďalší limit 10 % inštalovaného výkonu lokálneho zdroja pre dodávku prebytočnej elektriny vyrobenej lokálnym zdrojom.

Zaviedla sa aj **osobitná zodpovednosť za škodu dodávateľa elektriny a plynu voči odberateľom**, ak stratil spôsobilosť dodávať elektrinu alebo plyn. Každý „skrachovaný“ dodávateľ energie, ktorý požiadá o vrátenie licencie, bude musieť odovzdať za nákupné ceny (obstarávacie náklady navýšené o jadrovú infláciu) plyn či elektrinu dodávateľovi poslednej inštalácie.

b) Definovanie stavu núdze v energetike

Novelou zákona č. 324/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 7. októbra 2022 sa zabránilo negatívnemu vplyvu vysokého nárastu cien elektriny a plynu na najzraniteľnejších odberateľov prostredníctvom návrhu všeobecného hospodárskeho záujmu a rozšírenie stavu núdze v energetike.

Novela zákona rozšírila súčasný koncept stavu núdze v energetike o situáciu, kedy cena veľkoobchodných energetických komodít na trhoch dosahuje veľmi vysoké hodnoty, ktoré by mohli mať za následok cenovú nedostupnosť elektrickej energie a plynu pre odberateľov, a zároveň by mohlo vyvolať ohrozenie bezpečnosti štátu, zdravia, alebo života veľkej skupiny odberateľov elektriny, či hrozbu značných hospodárskych škôd u koncových odberateľov na vymedzenom území.

Novela tiež definovala súhrn opatrení ako obmedzenie medzioblastnej kapacity na cezhraničné obchodovanie s elektrinou, využitie výrobných kapacít domácich zariadení na

výrobu elektriny určenej na dodávky koncovým odberateľom za stanovené ceny. Rovnaký mechanizmus platí aj v prípade plynu.

Stav núdze bude môcť v tomto prípade vyhlásiť vláda iba na návrh MH SR a zároveň bude oprávnená rozhodovať o uložení opatrení, ktoré nariadi rezort hospodárstva vyhláškou.

V tomto prípade bude vláda ceny určovať nariadením a novela bude upravovať výnimku z bežnej cenovej regulácie. Cena teda nebude stanovená Úradom pre reguláciu sieťových odvetvím (ÚRSO).

Súčasne sa zaviedlo časové obmedzenie trvania stavu núdze na 180 dní s možnosťou opakovaného predĺženia a kontrola vlády, konkrétne prostredníctvom nevyhnutnosti schváliť predĺženie trvania stavu núdze parlamentom.

Povinnosť dodávok plynu určeným odberateľom za stanovené ceny v čase núdze sa zároveň nebude vzťahovať na strategické zásoby iných štátov uložené v zásobníkoch na území Slovenska. Rovnako sa táto povinnosť nebude vzťahovať ani na základnú náplň zásobníka.

c) Noví účastníci na trhu s energiami

Novelou zákona č. 256/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 1. októbra 2022 pribudli okrem výrobcov, prevádzkovateľov prenosovej a distribučnej sústavy a siete, či dodávateľov plynu a elektriny na trh s energiami aj aktívni odberatelia, energetické spoločenstvá, prevádzkovatelia zariadení na uskladňovanie elektriny či agregátori.

Okrem právnej úpravy nových účastníkov trhu s elektrinou a trhu s plynom novela zákona priniesla aj právnu úpravu uskladňovania elektriny, zmeny v oblasti ochrany spotrebiteľa či úpravu doterajších právnych podmienok pre nasadzovanie tzv. inteligentných meracích systémov do konkrétnych odberných miest.

Na dosiahnutie a udržanie bezpečnej a spoľahlivej prevádzky prenosovej alebo distribučnej sústavy v reálnom čase definuje novela aj nové práva a povinnosti prevádzkovateľov distribučných sústav a prevádzkovateľov prenosovej sústavy. **Prijatie uvedenej novely zákona o energetike je jedným z míľnikov, ktorej splnenie umožní čerpanie finančných prostriedkov EÚ z Plánu obnovy a odolnosti SR na investície zamerané na rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a zvýšenie flexibility elektroenergetického systému.**

d) Štát zadotoval vysoké ceny energií podnikov

Novelou zákona č. 402/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky s účinnosťou od 30. novembra 2022 sa umožnilo rozšírenie štátnej podpory podnikov o dotácie na vysoké ceny elektriny a plynu.

Podnikatelia o dotáciu mohli požiadať v listinnej alebo elektronickej forme. Maximálnu výšku dotácie, oprávnené obdobie a oprávnený náklad na určenie jej výšky Ministerstvo hospodárstva SR určilo vo výzve na predkladanie žiadostí.

Kompenzovali sa späťne účty za september a október 2022, keď boli ceny energií najvyššie. Sumu za jednu megawatthodinu (MWh) plynu a elektriny pre určenie výšky dotácie ustanovila vláda SR **Nariadením č. 425/2022 Z. z.**, ktorým sa ustanovuje suma za jednu MWh plynu a suma za jednu MWh elektriny pre určenie výšky dotácie, a to konkrétne:

- suma za jednu MWh plynu bola stanovená na 99 Eur,
- suma za jednu MWh elektriny bola stanovená na 199 Eur.

Oprávneným nákladom pre určenie výšky dotácie bol súčin množstva zemného plynu a/alebo elektriny vyjadrené v MWh, ktoré žiadateľ ako koncový odberateľ odobral od dodávateľa, a zvýšenia ceny, ktoré zaplatil za spotrebovanú dodávku komodity zemného plynu a/alebo elektriny vyjadrenú v EUR/MWh.

Dané zvýšenie ceny sa vypočítalo ako rozdiel medzi jednotkovou cenou za dodávku komodity, ktorú žiadateľ zaplatil v priemere počas oprávneného obdobia a jednotkovou cenou za dodávku komodity elektriny vo výške 199 Eur za MWh a/alebo jednotkovou cenou za dodávku komodity plynu vo výške 99 Eur za MWh.

Novela zákona zároveň umožnila, aby sa mohli bežné výdavky na podporu poskytovaných z výdavkov štátneho rozpočtu z dôvodu kompenzácie zvýšenia cien plynu a elektriny rozpočtované v roku 2022 a 2023 použiť až do konca roka 2024.

e) Zaviedol sa solidárny príspevok z činností v odvetviach ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií

Bol prijatý nový zákon č. 519/2022 Z. z. o solidárnom príspevku z činností v odvetviach ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií a o doplnení niektorých zákonov s účinnosťou od 31. decembra 2022 s cieľom riešiť vysoké ceny energií.

Zákon obsahuje opatrenia, ktorými sa bude **vykonávať povinný dočasný solidárny príspevok**. V zákone sa upresnil výpočet solidárneho príspevku právnických osôb, ktoré vykonávajú svoju činnosť v odvetí ropy, zemného plynu, uhlia a rafinérií. Zákon ďalej upravil správu a použitie solidárneho príspevku.

Výpočet príspevku:

- **pri výpočte základu pre výpočet príspevku sa vychádza zo základu dane z príjmov zníženého o odpočet daňovej straty a po uplatnení nárokov na zníženie základu dane z príjmov za každé zdaňovacie obdobie dane z príjmov prispievateľa so začiatkom v kalendárnom roku 2022 a za každé zdaňovacie obdobie prispievateľa, ktoré začína v kalendárnom roku 2023,**
- **sadzba príspevku je 55 % zo základu pre výpočet príspevku,**
- **príspevkovým obdobím je dvanásť bezprostredne po sebe nasledujúcich kalendárnych mesiacov nasledujúcich po príslušnom zdaňovacom období,**
- **prispievateľ je povinný doručiť daňovému úradu do uplynutia lehoty na podanie daňového priznania k dani z príjmov za príslušné zdaňovacie obdobie oznámenie, v ktorom uvedie:** identifikačné údaje o prispievateľovi, najmä jeho názov, sídlo, identifikačné číslo organizácie a daňové identifikačné číslo, ak mu bolo pridelené, zdaňovacie obdobie na účely platenia príspevku, základ pre výpočet príspevku, výšku príspevku,
- **na správu príspevku sa primerane použije daňový poriadok,**
- **správu príspevku vykonáva daňový úrad, ktorý je príslušný na správu dane z príjmov prispievateľa podľa daňového poriadku.**

Zákony schválené v roku 2022 s účinnosťou v roku 2023 v súvislosti s energetickou krízou

Nižšie uvedené právne predpisy boli schválené Národnou radou SR v roku 2022, s nadobudnutím účinnosti v roku 2023, pričom sa jedná o zákony, ktoré reagujú na vzniknutú energetickú krízu v súvislosti s vojnou na Ukrajine.

a) Zavedenie odvodu z nadmerných príjmov pre dodávateľov a výrobcov energií a inštitút krízovej regulácie

Novela zákona č. 433/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 5. februára 2023 zaviedla 90 % odvod z nadmerných príjmov pre dodávateľov energií a výrobcov energií zo zariadení s inštalovaným výkonom nad 0,9 megawattu.

Nadmerným príjmom sa rozumie príjem presahujúci stanovený strop, ktorý určí vláda nariadením, a to v rozpätí od 50 Eur do 250 Eur za MWh podľa typu zdroja energie. Predmetom odvodu zároveň nebude ani energia vyrobená v prečerpávacích vodných elektrárnach, z biometánu a z obnoviteľných zdrojov výrobcami, ktorí si uplatňujú podporu doplatkom, zároveň si uplatňujú podporu výkupom elektriny výkupcom elektriny za cenu vykupovanej elektriny a zároveň si uplatňujú právo výrobcu elektriny na prevzatie zodpovednosti za odchýlku výkupcom elektriny pre toto zariadenie, a ani nadmerný príjem za redispečing či náhrady za neodobratú elektrinu.

Odvod sa má vzťahovať na jednotlivé kalendárne mesiace do 31. decembra 2024, pričom prvý mesiac určí vláda svojim nariadením stanovujúcim cenové stropy.

Novela zákona zároveň umožňuje vláde SR poskytnúť dotácie pre podnikateľov v tepelnej energetike na pokrytie rozdielu medzi cenou tepla schválenou alebo určenou Úradom pre reguláciu sieťových odvetví a cenou tepla, ktorú určí vláda nariadením.

Novelou zákona sa zavádza aj inštitút krízovej regulácie, ktorý umožňuje vláde vykonať reguláciu činnosti, tovaru alebo ceny v sieťových odvetviach, ak dôjde k mimoriadnej situácii na trhu s tovarom a s ním súvisiacimi regulovanými činnosťami, ohrozeniu odberateľov vplyvom neúmerného nárastu cien tovarov alebo hrozia štátu značné hospodárske škody.

Pri krízovej regulácii sa cenové rozhodnutia vydané Úradom pre reguláciu sieťových odvetví neuplatňujú. Vláda určí ceny a podmienky ich uplatnenia svojim nariadením, pričom môže určiť ceny za zákonom regulovanú činnosť alebo individuálne ceny pre regulovaný subjekt. Vláda môže krízovú reguláciu vykonať len na návrh Ministerstva hospodárstva a najdlhšie na jeden rok. Ak dôvody, pre ktoré došlo k vykonaniu krízovej regulácie pretrvávajú, vláda môže krízovú reguláciu predĺžiť na nevyhnutne potrebný čas.

b) Ustanovilo sa vydávanie záruk pôvodu pre plyn z obnoviteľných zdrojov

Novelou č. 363/2022 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s účinnosťou od 1. januára 2023 sa ustanovil nový právny rámec vydávania záruk pôvodu pre plyn z obnoviteľných zdrojov. Tým sa vytvoril jednotný prostriedok preukázania pôvodu plynu z obnoviteľných zdrojov koncovým odberateľom, čím sa uľahčil cezhraničný obchod s takýmto plynom.

Záruka pôvodu elektriny je doklad preukazujúci, že elektrina bola vyrobená v zariadení na výrobu elektriny zo zdroja uvedeného v záruke.

Novelou zákona sa taktiež upravil **spôsob podpory a podmienky podpory obnoviteľného plynu**, a to prednostnou distribúciou obnoviteľného plynu, ktorým je biometán prostredníctvom distribučnej plynárenskej siete, vydaním záruky pôvodu pre obnoviteľný plyn, vydaním potvrdenia o množstve biometánu a samotnou podporou výroby elektriny z biometánu na základe uplatnenia potvrdenia o množstve biometánu.

Zachováva sa právo výrobcov elektriny kombinovanou výrobou, ktorí vyrábajú elektrinu zo zemného plynu, **uplatniť si právo na doplatok** na množstvo elektriny vyrobenej vysoko účinnou kombinovanou výrobou z biometánu, ak doručia zúčtovateľovi podpory potvrdenie o množstve biometánu.

Predmetné zmeny napomôžu napĺňaniu záväzku Slovenskej republiky pri plnení európskych cieľov v oblasti výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a **dosahovania uhlíkovej neutrality**.

1.3 Návrhy na zníženie regulačnej záťaže v prospech MSP

Zámerom predmetnej časti *Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2022* je sprostredkovať návrhy opatrení na zlepšenie regulácie v prospech MSP. Napriek snahám CLR, predovšetkým vo forme zásadných pripomienok v rámci predbežného pripomienkového konania (PPK) a záverečného posúdenia (ZP), možno konštatovať, že aj v roku 2022 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov. Predkladatelia vyčíslili náklady regulácie **iba v 54 materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie**, čo pri celkovom počte **147 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie predstavuje necelých 37 %**. Celkové náklady na podnikateľské prostredie v prípade predmetných 54 materiálov tvorili 116,29 mil. Eur, pričom celkové úspory predstavovali 138,92 mil. Eur. Čisté úspory podnikateľského prostredia teda v týchto 54 prípadoch, v ktorých predkladatelia vyčíslili vplyvy, predstavovali 22,63 mil. Eur. Výraznú úsporu pre podnikateľské prostredie odhadli predkladatelia najmä v prípade novely zákona č. 79/2015 o odpadoch (vo výške cca. 11,5 mil. Eur), vyhlášky ÚRSO, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia dodávky plynu (cca. 39,9 mil. Eur), vyhlášky ÚRSO, ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v tepelnej energetike (cca. 7,2 mil. Eur), či novely vyhlášky ÚRSO č. 24/2013 Z. z, ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov (cca. 18,9 mil. Eur). **Tieto čísla však predstavujú značne skreslený pohľad na celkové náklady a úspory predložených materiálov a do budúcnosti je teda nevyhnutné, aby predkladatelia vynakladali podstatne väčšie úsilie pri kvantifikácii nákladov regulácie.**

Priestor, v ktorom by mohlo dôjsť k zníženiu regulačnej záťaže, vidí CLR v nasledovných oblastiach (v ktorých navrhuje konkrétne opatrenia):

A) Lepšia regulácia pre MSP

Zásady a odporúčania, ktoré CLR sformulovalo v časti A na základe skúseností zo svojej každodennej činnosti a spolupráce s relevantnými podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MSP, by si mali osvojiť všetci tvorcovia regulácie, aby bola pre MSP prijateľným systémom pravidiel. Mnohé z týchto odporúčaní sú súčasťou strategického dokumentu RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie z dielne MH SR, prípadne sú už zakotvené v samotnej Jednotnej metodike. Uvedené zásady a odporúčania sú klasifikované: a) z hľadiska procesu aplikácie pravidiel lepšej regulácie; b) z hľadiska ich obsahu; c) z hľadiska doterajších iniciatív, ktorých obsahom sú zozbierané opatrenia, ktoré vyplynuli z praxe, a ktorých aplikácia je predpokladom odstránenia administratívnej a inej záťaže MSP. V časti B je venovaná pozornosť konkrétnym obsahovým návrhom, v prípade jednoznačnej zodpovednosti je uvedený príslušný tvorca regulácie.

a) Z hľadiska procesu¹¹³

- dostatočne zreteľne naformulovať obsah **predbežnej informácie**, aby z nej bol zrejmý zámer tvorcu regulácie, čo do potenciálu vzniku vplyvov na MSP,
- uskutočniť **konzultácie** s dotknutými subjektmi a brať ich návrhy do úvahy, prijímať kompromisy, vnímať konzultujúce MSP ako rovnocenných partnerov pri tvorbe regulácie,
- v **Analýze vplyvov na podnikateľské prostredie** určiť, na ktorú z veľkostných kategórií podnikov bude mať navrhovaný materiál vplyv a kvantifikovať približný počet dotknutých podnikateľov s využitím dostupných štatistík, evidencií a dát,
- v rámci zavádzania nových povinností pre podnikateľské subjekty zvážiť povinnosť zavedenia **zjednodušených režimov pre MSP** (napr. vo forme výnimiek z povinností, prechodných období, znížených sadzieb, zjednodušených formulárov),
- v prípade navrhovania novej povinnosti, resp. sprísňovania existujúcej povinnosti, navrhnúť tiež odstránenie resp. zjednodušenie inej existujúcej povinnosti prípadne viacerých povinností **vo výške zodpovedajúcej dvojnásobku záťaže (princíp „one in, two out“ – jednu prijať, dve zrušiť)**,
- vyhnúť sa implementácii smerníc EÚ nad ich minimálny rámec, t.j. nevytvárať zbytočné rozširujúce povinnosti (tzv. **efekt neopodstatneného gold-platingu**),
- rozšíriť pravidlá agendy lepšej regulácie aj na reguláciu prijímanú na základe zákonodarnej iniciatívy poslancov a výborov **NR SR** (napr. povinná Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie s kvantifikáciou vplyvov, stanovisko Komisie pre posudzovanie vplyvov),
- v súlade s odporúčaniami OECD zaviesť proces hodnotenia dopadov aj pri **reguláciách prijímaných na regionálnej úrovni** (t. j. na úrovni miest, obcí a vyšších územných celkov).

¹¹³Od momentu zrodu myšlienky novelizovať reguláciu až po prehodnotenie jej účelnosti po uplynutí určitého obdobia od nadobudnutia účinnosti.

b) Z hľadiska obsahu¹¹⁴

- ďalej pokračovať v zlepšovaní funkcionality **portálu Slov-lex** (napr. zlepšovanie filtrov vyhľadávania, zavedenie režimu sledovania zmien, aktuálnosť legislatívneho procesu jednotlivých materiálov, ako aj sprievodnej dokumentácie a pod.),
- **realizovať všetky ambície projektu RIA 2020**, vrátane podpory budovania analytických kapacít na jednotlivých ministerstvách či vytvorenia registra regulácií (ktorý by obsahoval aj nástroj tzv. rozhodovací strom, a prostredníctvom ktorého by každý podnikateľ prakticky a jednoducho získal prehľad o regulácií, ktorá sa ho týka),
- vykonať **audit opodstatnenosti a primeranosti všetkých povinností, ktoré vyplývajú podnikateľom z regulácie**, kvantifikovať celkové náklady spojené s ich plnením, uskutočniť medzinárodné porovnanie v sporných oblastiach a inšpirovať sa best practices zo zahraničia a následne odstrániť všetky povinnosti, ktoré sú neúmerné (nakol'ko vo vzťahu k účelu spôsobujú nepríjemnú administratívnu či finančnú záťaž podnikateľom).

c) Z hľadiska doterajších iniciatív

- pokračovať v plnení opatrení prijatých ako súčasť Antibyrokratických balíčkov – tzv. Kilečiek I. – III. (17 opatrení v stave „nesplnené“),
- dôsledne **uplatňovať a princíp one in – two out** aj v prípade poslaneckých zákonov a zároveň rozšíriť jeho uplatnenie aj na regulácie, ktoré upravujú výšku či sadzbu daní, odvodov a ciel,
- kontrolovať plnenie úloh, ktoré jednotlivým ministerstvám a ÚOŠS vyplynuli z výsledku auditu gold-platingu z roku 2019 a dôsledne uplatňovať **princíp ochrany pred neopodstatneným gold-platingom** pri transpozícii Smerníc EÚ,
- zlepšiť proces **ex-post hodnotenia** prostredníctvom zvýšenia účasti podnikateľských subjektov na konzultačnom procese,
- riešiť podnety podnikateľskej verejnosti zasielaných už niekoľko rokov do ankety **Byrokratický nezmysel roka** a vyhodnocovaných zástupcami podnikateľskej obce a odborníkmi na lepšiu reguláciu – doposiaľ sa podarilo z 11 ročníkov rebríčka TOP 10 vyriešiť približne 50 % podnetov.

B) Konkrétne návrhy zmeny regulácie

a) Pracovné právo a zamestnávanie

- prijať kompromis pri vyplácaní príplatkov pre zamestnancov za prácu nadčas, v sobotu, nedeľu a vo sviatok pre všetky MSP bez výnimky – formou oslobodenia príplatkov od dane a odvodov (do určitej sumy/navýšených, resp. novo ustanovených/v plnej výške) (MPSVR SR),

¹¹⁴Na zabezpečenie fungovania pravidiel lepšej regulácie prostredníctvom uvedených inštitútov.

- odstrániť máťúcu právnu úpravu prihlasovania zamestnanca do Sociálnej poisťovne v lehote 8 dní od začatia výkonu činnosti vo vzťahu k výkonu kontroly a možnosti uloženia pokuty (MPSVR SR),
- zrušiť obmedzenie možnosti byť „dohodárom“ a zároveň evidovaným na úrade práce v dĺžke 40 dní v kalendárnom roku u jedného zamestnávateľa (MPSVR SR),
- vypustiť zákaz „dohodárov“ programovať, fotografovať, vytvárať grafické práce, odborné texty či iné autorsky chránené diela v § 223 ods.4 Zákonníka práce (MPSVR SR),
- zvýšiť časovú dotáciu dohôd o pracovnej činnosti z 10 na 20 hodín týždenne v ustanovení § 228a ods. 1 písm. a) zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR),
- zmierniť následky nelegálneho zamestnávania, za ktoré je podnikateľ trestaný dvakrát -pokutou, ako aj následkami, ktoré vyplývajú z 5 ročného zápisu do Centrálného registra nelegálnych zamestnávateľom (MPSVR SR),
- určiť zoznam odporúčaných dokumentov, ktoré môže inšpektorát práce pri kontrole žiadať podľa § 12 ods. 1 písm. d) zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť podnikateľa zisťovať, či zamestnanci jeho dodávateľa nevykonávajú nelegálnu prácu podľa ustanovenia § 7b ods. 4 až 11 Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa nahlasovať voľné pracovné miesto a jeho charakteristiku úradu práce, sociálnych vecí a rodiny podľa § 62 ods. 6 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPSVR SR),
- zrušiť povinnosť zamestnávateľa zasielať písomnú správu o splnení opatrení na odstránenie zistených porušení predpisov po vykonaní inšpekcie práce podľa § 14 ods. 2 zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce aj podľa vzoru zrušenia rovnakej povinnosti predkladania písomnej správy o splnení opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a príčin ich vzniku po kontrole Sociálnej poisťovne (daná povinnosť bola zrušená novelou č. 198/2020 Z. z. zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení s účinnosťou od 21.7.2020) (MPSVaR SR),
- zvýšiť rozsah týždenného pracovného času študentov z 20 hodín na 40 hodín (podľa § 227 ods. 2 Zákonníka práce),
- umožniť, aby sa dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru mohli uzatvárať na dobu neurčitú (§ 226 ods. 1 § 228 ods. 2 § 228a ods. 3 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce) (MPSVaR SR),
- umožniť, aby bezplatná pomoc príbuzných vo všetkých obchodných spoločnostiach (nielen v 1 a 2-osobových s. r. o.) nebola považovaná za nelegálnu prácu podľa § 2a ods. 2 zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MPSVR SR),
- znížiť maximálnu výšku pokuty ukladanú Sociálnou poisťovňou za omeškanie platieb alebo za platby v nesprávnej výške ustanovenú v § 239 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (MPSVaR SR),

- znížiť neúmerne prísne sankcie za oneskorené prihlásenie nového zamestnanca do Sociálnej poisťovne podľa § 2 ods. 2 písm. b) zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní (MPSVaR SR),
- odstrániť duplicitnú oznamovaciu povinnosť zamestnávateľov voči zdravotnej poisťovni zamestnanca pri jeho prechode z materskej na rodičovskú dovolenku ustanovenú v § 24 ods. 1 písm. c) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť zasielania evidenčných listov dôchodkového zabezpečenia zamestnávateľom do Sociálnej poisťovne podľa § 231 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení (MPSVaR SR),
- zrušiť poskytovanie stravovania pre zamestnancov formou gastrolístkov podľa § 152 ods. 7 zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR),
- zdobrovoľniť rekreačné poukazy ustanovené v § 152a zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce (MPSVaR SR),
- zrušiť povinnosť ustanovenú v ustanovení § 152 Zákonníka práce poskytovať gastrolístky/finančný príspevok vopred (MPSVaR SR).

b) Dane a účtovníctvo

- opätovne umožniť oslobodenie príjmu z príležitostných činností do 500 Eur u fyzickej osoby aj v prípade, ak ide o protistranu, ktorá si tento výdavok uplatní do daňových nákladov (resp. môže si ich uplatniť) (MF SR),
- opätovne zaviesť zníženú sadzbu dane z príjmu pre subjekty s obratom do 100 000 Eur (MF SR),
- riešenie daňovo-odvodového zaťaženia v prípade súbehu živnosti a závislej práce (ak SZČO podniká v rámci vedľajšej činnosti, teda najmä popri zamestnaní – závislej činnosti, z ktorej príjmu už uhrádza odvody, mala by sa táto skutočnosť premietnuť do zvýhodneného vzorca pre výpočet odvodov (MF SR; SP; MPSVR SR),
- znížiť povinnú dobu archivácie účtovných dokumentov zo súčasných 10 rokov na minimálne pôvodných 5 rokov, nakoľko podnikateľom vznikajú zabezpečením tohto opatrenia dodatočné náklady (MF SR),
- odstrániť povinnosť vyplniť žiadosť o vrátenie preplatku na dani v prípade jeho vzniku (MF SR),
- umožniť dosiahnutie daňovej straty pri prenájme nehnuteľnosti (MF SR),
- zmeniť povinnosť zasielať mesačné prehľady o zrazených a odvedených preddavkoch na daň na minimálne štvrtročné zasielanie prehľadov o zrazených a odvedených preddavkoch na daň, čím sa zmenší administratívna záťaž podnikateľov (MF SR),
- prehodnotiť daň z neživotného poistenia vo výške 8 % (MF SR),
- navýšiť, resp. úplne zrušiť limit 20 000 Eur pre uplatňovanie paušálnych výdavkov SZČO (MF SR),
- zvýšiť % sadzbu paušálnych výdavkov zo súčasných 60 % v kľúčových odvetviach hospodárstva (napr. podnikanie v poľnohospodárstve) (MF SR),
- zmena zložitého vzorca používaného pre výpočet mesačného vymeriavacieho základu, z ktorého sa odvíja výška sociálneho poistenia SZČO (MF SR),
- zrušiť povinnosť, resp. predĺžiť lehotu oznamovania skončenia uplatňovania osobitného režimu DPH na základe prijatých platieb (MF SR),

- prehodnotiť zdaňovanie príspevkov pre zamestnancov zo sociálneho fondu (napr. aj príspevok na účasť na kultúrnych a športových podujatiach je zdaniteľným príjmom zamestnanca a zamestnávateľ je povinný zraziť z neho preddavok na daň podľa § 35 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov) (MF SR),
- zaviesť zjednodušený daňovo-odvodový režim pre SZČO s určitou hranicou príjmov, pod ktorými by daň z príjmu a odvody na sociálne a zdravotné poistenie nahradil jednotný mesačný poplatok (MF SR),
- znížiť ročnú sadzbu dane z ťažkých nákladných vozidiel, t. j. motorových vozidiel alebo jazdných súprav, určených výlučne na prepravu tovaru po ceste s celkovou maximálnou prípustnou hmotnosťou naloženého vozidla minimálne 12 ton, bližšie k minimálnym sadzbám stanovených legislatívou EÚ (MF SR),
- zrušiť povinnosť zakúpenia diaľničnej známky na prípojné vozidlo (príves alebo prívesný vozík) pri prekročení súčtu najväčšej technicky prípustnej celkovej hmotnosti motorového vozidla a najväčšej technicky prípustnej celkovej hmotnosti prípojného vozidla nad 3,5 t podľa § 2 ods. 2 písm. b) v zákona č. 488/2013 Z. z. o diaľničnej známke (MDaV SR),
- vylúčiť kontrolované transakcie z definície mikrodaňovníka v zákone o dani z príjmov, nakoľko podnikateľ v prípade ich vykonania stráca štatút mikrodaňovníka, a tým aj výhody s ním spojené (napr. zvýhodnené podmienky pre odpisovanie hmotného majetku, zvýhodnené pravidlá odpočtu daňovej straty) / resp. úplne zrušiť inštitút mikrodaňovníka v právnom poriadku SR (MF SR),
- znížiť daň z kryptomien z aktuálnych 21 % (MF SR),
- zlúčiť 3 výkazy DPH - daňové priznanie, kontrolný výkaz a súhrnný výkaz a nahradiť ho zasielaním jedného podania (MF SR),
- znížiť dobu odpisovania elektrobicyklov zo 6 na 2 roky ustanovenú v § 26 ods. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (MF SR),
- rozšíriť okruh daňovníkov a transakcií, pri ktorých nie je potrebné pripravovať transferovú dokumentáciu (MF SR),
- stanoviť výnimku z povinností povinnej osoby podľa § 5 zákona o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti v odôvodnených prípadoch (MF SR).

c) Obchodné právo

- zrušiť zákaz používať suroviny od drobných farmárov na podnikanie (MPRV SR),
- uľahčiť prevod majetku v rámci generačnej výmeny v obchodných spoločnostiach (MH SR),
- zrušiť podmienku pre majiteľov jasli mať vysokoškolské vzdelanie a bezbariérovú prevádzku (MŠVVaŠ SR),
- znížiť požadované základné imanie spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.) na 1 Eur (MS SR),
- zakotviť, že s. r. o. s minimálnym základným imaním nemusí povinne vytvárať rezervný fond / resp. úplne zrušiť povinné vedenie rezervného fondu v obchodných spoločnostiach (MS SR),
- v súlade s čoraz vyššou mierou digitalizácie umožniť v spoločnostiach účasť na riadení distančným spôsobom (t. j. per rollam) a zaviesť pravidlá a podmienky takéhoto hlasovania v obchodných spoločnostiach (MS SR),
- zrušiť požiadavku na overenie podpisu predsedu valného zhromaždenia (MS SR),

- zaviesť možnosť vydávať rozličné druhy akcií (zakladateľské a investorské) spoločnostiam s premenlivým základným imanom (MS SR),
- zaviesť inštitút všeobecnej voľnej živnosti (MV SR),
- umožniť založenie voľnej živnosti aj osobám od 16 rokov veku resp. umožniť podnikanie nepľnoletých na Slovensku po vzore Českej republiky (MS SR),
- umožniť založenie akejkoľvek obchodnej spoločnosti online spôsobom v Obchodnom zákonníku (MS SR),
- umožniť, aby zodpovedný zástupca na Slovensku mohol byť ustanovený vo viacerých prevádzkarňach bez potrebného povolenia výnimky po vzore Českej republiky, t. j. jedna osoba (zodpovedný zástupca) môže vykonávať túto funkciu vo viacerých prevádzkarňach, pričom je nastavený limit v zákone – napr. nie viac ako pre 4 podnikateľov (MV SR),
- zavedenie automatického oznámenia a zaevidovania skutočnosti, že si štatutár zmenil trvalé bydlisko a došlo k vyhotoveniu nového občianskeho preukazu v obchodnom registri, s ohľadom na zbytočnú byrokráciu a náklady, ktoré zmena trvalého pobytu, resp. vyhotovenie nového občianskeho preukazu štatutára so sebou momentálne prináša (MS SR),
- zrušiť povinnosť zložiť preddavok na odmenu likvidátora v prípade, ak likvidátor vykonáva svoju funkciu bez nároku na odmenu (MS SR),
- zakotviť premlčaciu dobu nárokov obchodnej spoločnosti voči členom orgánov, ktorá bude plynúť odo dňa, kedy skončia vo svojej funkcii (MS SR),
- zaviesť ako štandardný režim bezodplatného výkonu funkcie členov štatutárneho orgánu, prokuristu, členov dozorného orgánu a vedúceho organizačnej zložky (MS SR),
- zaviesť nárok na príspevok v nezamestnanosti aj pre štatutárov obchodných spoločností za predpokladu nízkej mesačnej odmeny (MPSVaR SR),
- zosúladiť terminológiu v oblasti obchodného, účtovného, konkurzného a daňového práva v pojmoch ako napr. základné imanie, obchodné imanie, základný kapitál, podnik, a pod. (MH SR; MS SR),
- odstrániť prekážky v súvislosti so získaním licencie pre prevádzkovateľov autobusovej dopravy, ktorí chcú poskytovať dopravu na území viacerých VÚC prostredníctvom doplnenia nového ustanovenia do zákona o cestnej doprave č. 56/2012 Z. z. (napr. § 10a), ktorým by sa umožnilo automaticky udeliť licenciu tomu prevádzkovateľovi, ktorý už disponuje licenciou na území iného VÚC v rámci SR, a zároveň spĺňa všetky aktuálne zákonné podmienky definované v § 10 ods. 3 zákona o cestnej doprave (MDaV SR),
- reflektovať vedecko-technický pokrok v oblasti legislatívy motorových vozidiel v zákone o cestovných náhradách (rozšíriť znenie zákona o využívanie elektrických vozidiel pri pracovných cestách, nakoľko zákon upravuje spôsob určenia náhrady za spotrebované pohonné látky len vo vzťahu k motorovým vozidlám s pohonomi na štandardné palivá, akými sú napríklad benzín, nafta, LPG, CNG alebo vodík, avšak nie je upravený postup, na základe ktorého sa určuje náhrada za spotrebované pohonné látky v prípade použitia plug-in hybridného elektrického vozidla alebo elektrického vozidla) (MDaV SR).

d) Nadmerná byrokracia, neúmerná finančná záťaž a právna neistota

- významne liberalizovať nelogickú povinnosť ubytovateľov nahlasovať ubytovaných cudzincov do 5 dní od ubytovania cudzineckej polícii, ktorá okrem nadmernej administratívnej záťaže neprináša želaný účel, nakoľko priemerná doba ubytovania je nižšia ako 5 dňová lehota v § 113 písm. c) zákona č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MV SR),
- zjednodušiť proces posudzovania žiadostí o nepriamu formu podpory podnikania (MH SR),
- riešiť situáciu pri výmene občianskeho preukazu s elektronickým čipom, nakoľko s dočasným dokladom sa nedá prihlásiť do elektronickej schránky - v zákone č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) (MV SR),
- zaviesť alternatívnu možnosť prihlásenia sa do elektronickej schránky, a to menom a heslom či mobilným kľúčom - v zákone č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) (MIRRI SR),
- v prípade súkromných bezpečnostných služieb ustanoviť výnimku z povinnosti zamestnávania povinného podielu zamestnancov so zdravotným postihnutím podľa § 63 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti, nakoľko zákon im umožňuje zamestnávať len osoby bez zdravotného postihnutia, resp. osoby zdravotne spôsobilé (súkromná bezpečnostná služba je tak prakticky automaticky odsúdená na povinnosť uhrádzať povinný odvod podľa § 65 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti za nesplnenie povinnosti zamestnávať určený podiel osôb zo zdravotným postihnutím) (MPSVaR SR),
- zrušiť nadbytočnú povinnosť zriaďovateľov jasli reportovať úradom ako fungujú a aký majú výsledok hospodárenia, aj v prípade, ak na svoje fungovanie nepoberajú žiadne dotácie podľa § 67a ods. 1 a 3 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) (MPSVaR SR),
- vypustiť povinnosť vykonania kontroly originality pri vývoze auta do zahraničia ustanovenú v § 116 ods. 6 zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorá predstavuje pre podnikateľov finančnú a administratívnu záťaž (MD SR),
- vyriešiť situáciu nemožnosti zapísať zmenu konečného užívateľa výhod v rovnakom formulári ako inú zmenu v s. r. o. (momentálne je nutné podať na obchodný register dve podania pod dvomi rôznymi číslami podania, ktoré sú väčšinou pridelené aj dvom rôznym vyšším súdnym úradníkom a oddeleniam), tak aby mohol podnikateľ vykonať obe zmeny údajov v jednom formulári a zaplatil iba jeden správny poplatok vo výške 33 Eur (MS SR),
- uviesť priamo v príslušných legislatívnych predpisoch alebo v jednotnom zákone všetky Slovenské technické normy, ktoré sú zamestnávateľia povinní dodržiavať pre oblasť BOZP, a zároveň poskytnúť tieto normy zdarma zamestnávateľom prostredníctvom webového portálu (s ohľadom na fakt, že oblasť BOZP a noriem, ktoré v tejto oblasti treba dodržiavať nie je upravená jednoznačne a zákonodarca by mal jasne uviesť, ktoré STN je nevyhnutné dodržiavať pre zabezpečenie minimálnej bezpečnosti v oblasti BOZP zo strany zamestnávateľa) (MPSVaR SR),

- doplniť zákon č. 145/1995 Z. z o správnych poplatkoch o upresnenie, v zmysle ktorého poplatník (podnikateľ) nebude povinný preukazovať úhradu poplatku, ktorú si príslušný úrad overí sám, resp. vykonať takú elektronizáciu procesu, aby úrady mali prehľad o úhrade poplatníka ihneď a nemuseli kvôli tomu prerušovať správne konanie (MV SR),
- zautomatizovať výmenu informácií medzi regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva po schválení príslušnej prevádzkarne tak, aby v prípade, že sa jedná o prevádzku súvisiacu akokoľvek s potravinami, nemusel podnikateľ zvlášť oznamovať vznik tejto prevádzkarne ešte aj príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe SR pod hrozbou vysokej pokuty, resp. zrušiť alebo znížiť predmetnú sankciu za neoznámenie prevádzkarne podľa § 28 ods. 2 písm. l) zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách (MPaRV SR),
- zrušiť oprávnenie obce ukladať fyzickým osobám- podnikateľom a právnickým osobám povinnosť oznamovať obci čas predaja v obchode a čas prevádzky služieb z dôvodu, že povinnosť oznámiť zriadenie prevádzkarne si podnikateľ splnil už voči živnostenskému úradu (MV SR),
- zrušiť povinnosť označovať pôvod mäsa v stravovacích a reštauračných zariadeniach, nakoľko ani v prípade použitia polotovarov pri príprave jedál sa pôvod mäsa uvádzať nemusí, a navyše táto povinnosť platí už viac ako 3 roky, avšak stále neexistuje vyhláška, ktorá by upresňovala spôsob uvádzania pôvodu mäsa v týchto zariadeniach (MPaRV SR),
- zrušiť povinnosť nahlasovania stavu zásob, ktoré sú nevyhnutné na zabezpečenie potravinovej bezpečnosti štátu podľa § 24 ods. 1 a 2 zákona č. 152/1995 Zb. o potravinách, nakoľko sa jedná o duplicitu zasielania údajov zo strany povinných subjektov (povinnosť podľa § 24 ods. 1 zákona č. 152/1995 Zb. majú podnikatelia dvakrát ročne, v rovnakej frekvencii však vyplňajú aj polročný výkaz zo Štatistického úradu) (MPaRV SR),
- zabezpečiť, aby elektronicky podpísané dokumenty od orgánov verejnej správy bolo možné vytlačiť a použiť na právne účely bez potreby zaručenej konverzie (MIRRI SR),
- odstrániť povinnosť žiadať obec o povolenie, ak chce dať zamestnávateľ zamestnancovi paletu na využitie v domácnosti podľa § 97 ods.1 písm. n) zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (MŽP SR),
- znížiť zaťaženie podnikateľov spojené so získavaním súhlasu od orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva v prípade odovzdávania odpadov vhodných na využitie v domácnosti (napr. odpadové drevo z paliet, bedne na tovar atď.), t. j. navrhujeme zrušiť povinnosť získavania tohto súhlasu od orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva, ktorý je navyše aj spoplatnený sumou 11 Eur (MŽP SR),
- znížiť výšku sankcií za porušenie povinností v zmysle zákona o ochrane osobných údajov (GDPR) a zaviesť možnosť tzv. druhej šance, resp. odpustenia sankcie pri prvom porušení (ÚOOÚ SR),
- zaviesť možnosť zápisu do OR SR prostredníctvom notárskych úradov po vzore Českej republiky (MS SR),
- zaviesť do sankčného mechanizmu zákonov (napr. zákon o ochrane spotrebiteľa či zákon o odpadoch) tzv. druhú šancu – t. j. uloženiu pokuty by malo predchádzať upozornenie a možnosť nápravy drobných nedostatkov (MS SR; MH SR; MŽP SR),

- zrušiť opätovnú povinnosť duplicitného nahlasovania bankových účtov určených na podnikanie (MF SR),
- vytvoriť jedno kontaktné miesto, umožňujúce v jednom kroku vykonať a ohlásiť zmeny v OR SR a zosúladiť s ďalšími registrami ako napr. CDCP, NCDP, OCP, ZRSR, a s tým súvisiaci centralizovaný systém spravovania, aktualizácie, evidencie a zdieľania dát medzi verejnými inštitúciami (MS SR),
- zrušiť povinnosť viesť a uchovávať evidenciu o neobalových materiáloch a ohlasovať údaje z nej Ministerstvu životného prostredia pre výrobcov neobalových výrobkov, ktorí uvádzajú na trh v Slovenskej republike v súhrnnom množstve menej ako 100 kg neobalových výrobkov za kalendárny rok s ohľadom na už platné ustanovenie § 74 ods. 4 zákona č. 79/2015 Z. z. o odpadoch, ktoré liberalizuje týchto výrobcov z viacerých povinností (MŽP SR),
- upraviť teploty skladovania mäsových výrobkov tak, že ich hodnoty neustanoví Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR č. 83/2016 Z. z. o mäsových výrobkoch, ale len výrobca (MPaRV SR),
- zabezpečiť nastavenie splniteľných teplotných podmienok pri skladovaní potravín, a to rozšírením rozpätí v ustanovení § 9 ods. 3 písm. a) až c) Výnosu MPRV SR a MZ SR z 25. júla 2007 č. 28167/2007-OL, ktorým sa vydáva hlava Potravinového kódexu Slovenskej republiky (MPaRV SR),
- prehodnotiť možnosť zakúpiť si diaľničnú známku na ľubovoľný počet dní, najviac 365 dní v zákone č. 488/2013 Z.z. o diaľničnej známke a o zmene niektorých zákonov (MDaV SR),
- znížiť pokuty ustanovené v § 124 zákona č. 452/2021 Z. z. o elektronických komunikáciách týkajúce sa cookies na európske minimum (MD SR a MIRRI SR),
- vytvoriť centrálnu evidenciu všetkých samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) a umožniť elektronickú formu ohlásenia činnosti SHR v zákone č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov (MPaRV SR),
- preniesť kompetenciu evidencie samostatne hospodáriacich roľníkov z obcí na Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPaRV SR),
- zrušiť povinnosť vypracovať prevádzkový poriadok a ponechať hygienické pravidlá len v medziach úpravy HACCP (MZ SR),
- zrušiť povinnosť vykonávania kontrol a revízií pre elektrické spotrebiče skupiny E (tlačiarne, PC v kanceláriách) (MPSVaR SR).

2 Vývoj ekonomického prostredia v roku 2022

2.1 Vývoj makroekonomického prostredia v roku 2022

Hrubý domáci produkt

Následky vojenského konfliktu na Ukrajine a následné vysoké ceny energií negatívne ovplyvnili výkonnosť slovenského hospodárstva. Slovenská ekonomika si napriek tomu udržala pozitívny vývoj, ale rástla podstatne nižším tempom v porovnaní s predchádzajúcim rokom 2021 (rast o 4,7 %).

Rast hrubého domáceho produktu (HDP) Slovenska dosiahol podľa predbežných údajov ŠÚ SR 1,7 %¹¹⁵. Z pohľadu vývoja hospodárstva SR v jednotlivých štvrtrokoch sa rast ekonomiky najvýraznejšie prejavil v 1. štvrtroku, kedy došlo k zvýšeniu HDP o 3 %. Podstatne nižšie tempo rastu dosiahla slovenská ekonomika v druhom a treťom štvrtroku (1,3 %). V poslednom kvartáli sa tempo rastu znížilo na 1,2 %.

Podľa produkčnej metódy zostavovania hrubého domáceho produktu súvisel dosiahnutý hospodársky rast s nárastom pridanej hodnoty o 1,4 %, hrubej produkcie o 4,8 % a medzispotreby o 7 %. Čisté dane z produktov sa zvýšili o 3,8 %. Rast hrubej pridanej hodnoty dosiahla väčšina z odvetví, pričom najvýznamnejší vplyv na vývoj ekonomiky mali odvetvia veľkoobchod, maloobchod; doprava a skladovanie; ubytovacie a stravovacie služby, s rastom o 7,5 %.

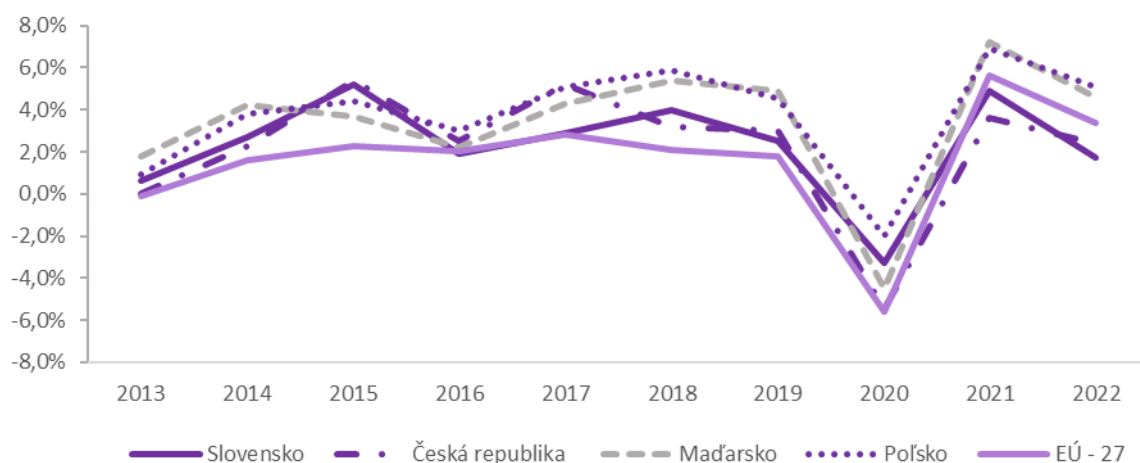
Pozitívny vývoj zaznamenali v roku 2022 aj všetky výdavkové zložky HDP. Zahraničný dopyt sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 1 %. Nárast zaznamenal aj dovoz výrobkov a služieb (o 3 %). Domáci dopyt narástol o 3,6 %. Zvýšená neistota nepribrzdila ani spotrebu domácností, ktorá sa zvýšila o 5,2 % a významným spôsobom prispela k rastu ekonomiky. Tvorba hrubého kapitálu narástla o 6,3 %, z toho tvorba hrubého fixného kapitálu bola vyššia o 6,5 %. Investície vzrástli vo väčšine sektorov priemyselnej výroby, najvýraznejšie vo výrobe počítačových, elektronických a optických výrobkov (o 46 %). Výroba dopravných prostriedkov vykázala nárast investícií o 6,4 %. Investície sa zvyšovali najmä do strojov, zariadení, dopravných prostriedkov a stavieb.

Slovenská ekonomika svojou výkonnosťou v roku 2022 zaostala za výkonnosťou ostatných krajín V4, ako aj EÚ-27. Spomedzi krajín V4 dosiahlo najvyššiu výkonnosť poľské hospodárstvo s rastom 5,1 %, nasledované Maďarskom (rast 4,6 %). S výrazným odstupom za Maďarskom sa umiestnila Česká republika (rast 2,4 %) a Slovensko (rast 1,7 %).

V Európskej únii ako celku sa medziročne spomalila výkonnosť na 3,4 %, hlavne vplyvom nižšieho rastu významných ekonomík Európskej únie ako je Francúzsko, či Nemecko. Prepad hospodárstva dosiahla minulý rok len estónska ekonomika. Výkonnosť slovenskej ekonomiky v roku 2022 bola takmer najnižšia v rámci EÚ. Slovenské hospodárstvo tak svojou výkonnosťou zaostávalo nielen za krajinami V4, ale aj za väčšinou krajín EÚ.

¹¹⁵Zdroj: ŠÚ SR, Štatistická správa o hospodárstve SR vo 4. štvrtroku 2022

Graf 1 Medziročná zmena HDP v stálych cenách v krajinách V4 a v EÚ-27

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

Nižšia výkonnosť slovenskej ekonomiky súvisela aj negatívnym vývojom v sektore priemyslu, najvýznamnejšieho odvetvia ekonomiky SR, ktorý tvorí jednu pätinu z celkového hrubého domáceho produktu.

V roku 2022 zaznamenala priemyselná produkcia po predchádzajúcom náraste pokles o 4,7 %. Priemyselná produkcia poklesla vo väčšine priemyselných odvetví. Produkcia v kľúčovom sektore výroby dopravných prostriedkov sa znížila o 3,1 %. Pokles zaznamenala aj výroba kovov a kovových konštrukcií (o 5,7 %), či výroba počítačových a elektronických zariadení (o 8,9 %). Produkcia strojov a zariadení sa v medziročnom porovnaní takmer nezmenila. Nárast zaznamenala len výroba predmetov krátkodobej spotreby.

Stavebná produkcia na Slovensku v bežných cenách narástla takmer o miliardu Eur, resp. o 17,5 %. Vzrástol objem stavebných prác v oblasti novej výstavby, modernizáciách a reštrukturalizáciách, na opravách a údržbe, ako aj stavebná produkcia realizovaná v zahraničí. **Vplyvom vysokého rastu cien však dosiahol rast stavebnej produkcie v stálych cenách len 0,1 %.** Nárast zaznamenali aj tržby v maloobchode, ktoré medziročne stúpili v stálych cenách o 4,3 %. Po predchádzajúcom poklese sa zvýšili aj tržby v stravovacích službách, ktoré v stálych cenách narástli až o 18,2 %.

Zahraničný obchod

Spomalenie ekonomickej aktivity u našich hlavných obchodných partnerov znížilo aj dopyt po našich výrobkoch a službách. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz tovarov a služieb o 1,0 %. Zo Slovenska sa vyviezli tovary a služby v celkovej hodnote 107 047,3 mil. Eur.

Dovoz tovaru a služieb sa zvýšil výraznejšie (o 3,0 %) ako vývoz, objem dovezeného tovaru a služieb predstavoval 113 850,9 mil. Eur.

Záporné saldo zahraničného obchodu tovarov a služieb bolo na úrovni 6 803,6 mil. Eur. Exportná výkonnosť ekonomiky, ktorá vyjadruje podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, dosiahla úroveň 99,4 %. Dovočná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP predstavovala 105,7 %.

Z teritoriálneho hľadiska sa vývoz zvýšil do väčšiny krajín. V rámci najvýznamnejších obchodných partnerov narástol vývoz tovarov dvojciferným tempom najmä do Nemecka, Českej republiky, Talianska, Rakúska, či Maďarska. V rámci hlavných ekonomických zoskupení vzrástol vývoz o približne 16 % do krajín EÚ, ako aj do krajín OECD.

Tovarová štruktúra sa vyznačovala nárastom vývozu motorových vozidiel o 10,2 %, elektrických strojov a prístrojov o 21,3 % a strojov a zariadení o 14,8 %.

Trh práce

Zamestnanosť v národnom hospodárstve SR vykazovala v roku 2022 pozitívne tendencie, po predchádzajúcom dvojročnom negatívnom vývoji, ktoré spôsobovali dopady koronakrízy. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa zvýšil o 1,7 % na 2 394,9 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR).

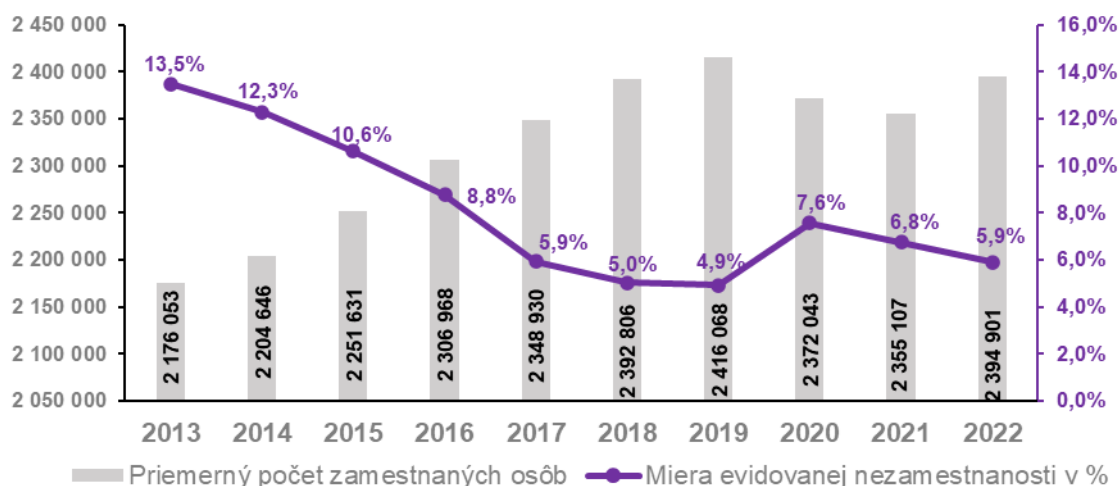
Počet zamestnaných osôb sa v roku 2022 zvyšoval v takmer všetkých odvetviach hospodárstiev. Podľa indexov zamestnanosti došlo v predchádzajúcom roku k najvýraznejšiemu nárastu zamestnanosti v ubytovacích (o 9,8 %) a reštauračných službách (o 7,9 %). Práve v týchto odvetviach zamestnanosť vplyvom koronakrízy v predchádzajúcich rokoch poklesla najvýraznejšie. Významný rast zamestnanosti (o 4,8 %) bol zaznamenaný aj v sektore informačných a komunikačných činností. Zamestnanosť sa nezmenila druhý rok po sebe v sektore trhových služieb. Udržať svojich zamestnancov mali problém v roku 2022 aj podnikatelia pôsobiaci v odvetví priemyslu. Pokles zamestnanosti v priemysle dosiahol takmer 1 %.

Zamestnanosť sa zvýšila aj v podnikovom sektore. V porovnaní s rokom 2021 narástla o 1,6 % (o 29,5 tisíc osôb) na 1 900,1 tisíc zamestnaných osôb. Podiel osôb zamestnaných v ziskovo orientovanom podnikovom sektore na celkovom počte zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR sa takmer nezmenil, dosiahol 79,3 %.

Počet pracujúcich cudzincov na Slovensku sa v roku 2022 zvýšil na 87 998. Najpočetnejšou skupinou cudzincov pracujúcich boli v sledovanom roku štátni príslušníci Ukrajiny, Srbska a Rumunska.

Nárast počtu zamestnaných osôb sa prirodzene prejavil aj na zlepšení ukazovateľov dokumentujúcich vývoj nezamestnanosti. **Na konci roka 2022 dosiahla miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku úroveň 5,9 %.** Počas prvých 11-tich mesiacov minulého roka nezamestnanosť medzimesačne pravidelne klesala, mierny nárast zaznamenala len v decembri (o 0,07 p. b.). V minulom roku došlo aj k poklesu evidovaných uchádzačov o zamestnanie, ich počet sa znížil o 11,0 %, resp. o 22 082 osôb. V evidencii uchádzačov o zamestnanie bolo podstatne menej aj ľudí nezamestnaných viac ako 12 mesiacov, občanov starších ako 50 rokov, ako aj mladých ľudí.

Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Priemerná mzda v slovenskom hospodárstve vykázala v roku 2022 dynamický rast. V medziročnom porovnaní sa zvýšila o 7,7 % a dosiahla 1 304 Eur. Dosiahnutý rast priemernej mzdy bol vyšší ako v predchádzajúcom roku (nárast o 6,9 %). Reálna mzda vplyvom vysokej inflácie poklesla o 4,5 %. Rast priemernej mzdy sa prejavil vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v Banskobystrickom a Nitrianskom kraji.

Priemerná mzda vzrástla vo všetkých veľkostných kategóriách podnikateľských subjektov. Z odvetvového hľadiska bola najvyššia mzda dosahovaná v sektore informačných a komunikačných činností (2 254 Eur) a vo finančných a poisťovacích službách (2 247 Eur). Najnižšia mzda bola naopak zaznamenaná v ubytovacích a stravovacích činnostiach (764 Eur), v ostatných činnostiach (860 Eur) a v stavebníctve (914 Eur).

Cenový vývoj

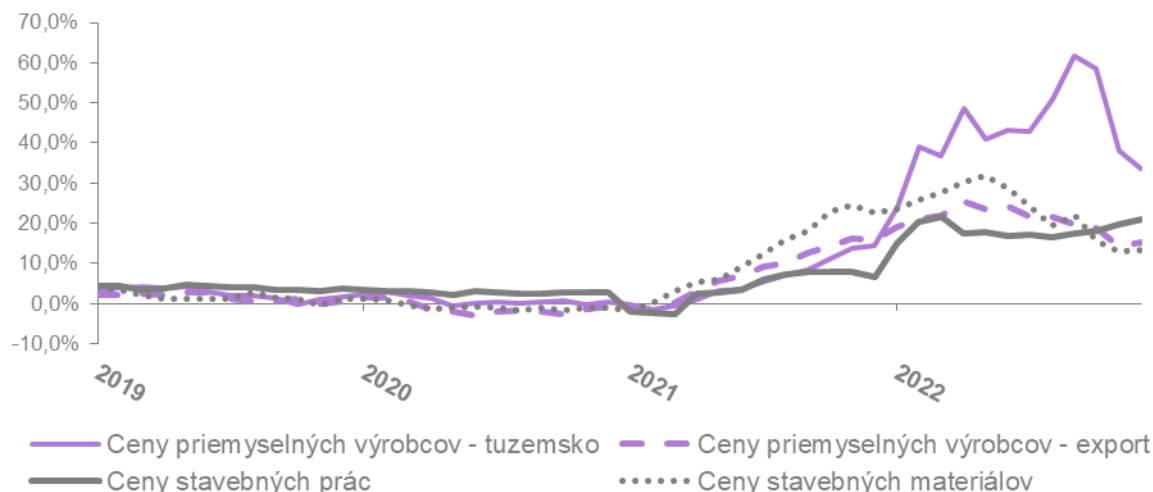
Vývoj spotrebiteľských cien sa v roku 2022 vyznačoval rastúcou dynamikou. **Inflácia kontinuálne rástla od začiatku minulého roka a na konci roka dosiahli ceny tovarov a služieb 22-ročné maximum (15,2 %).** Priemerná hodnota inflácie sa v roku 2022 zvýšila na 12,8 %. V roku 2021 dosiahla len 3,2 %.

Nárast cenovej hladiny v rozhodujúcej miere ovplyvňoval nárast cien potravín (o 19,3 %), nákladov na bývanie vrátane energií (o 15,5 %) a pohonných hmôt (o 26,1 %). Výrazné zdražovanie pohonných hmôt začalo v druhom štvrtroku, ako následok vypuknutia vojny na Ukrajine, medziročne sa ich ceny zvýšili o viac ako 37 %. Od leta začali ceny pohonných hmôt postupne klesať a na konci roka boli drahšie už len o 14,8 %.

Dynamický rast cien má negatívne následky nielen na obyvateľstvo, ale aj na ekonomickú aktivitu podnikateľského sektora. **Razantný cenový nárast zaznamenala väčšina najvýznamnejších výrobkov.** Ceny priemyselných výrobcov pre tuzemský trh v roku 2022 medziročne vzrástli až o 43,3 %. Z cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko najvyšší rast dosahovali ceny koksu a rafinovaných ropných produktov (o 70,4 %) a chemikálií a chemických produktov (o 50,4 %). Ceny priemyselných výrobkov pre export sa zvýšili o jednu pätinu.

V stavebníctve došlo k nárastu cien materiálov a výrobkov o takmer jednu štvrtinu. Mierne nižším tempom (o 18,3 %) sa zvýšili ceny stavebných prác. Významný nárast zaznamenali aj ceny poľnohospodárskych výrobkov, ktoré sa zvýšili o viac ako jednu tretinu.

Graf 3 Medziročný rast cien výrobcov (index 100 = romr)

Zdroj: NBS, na základe údajov ŠÚ SR, spracované SBA

Poskytovanie bankových úverov

Podľa informácií NBS¹¹⁶ sa úverová aktivita v podnikovom sektore počas roka 2022 vyznačovala rozdielnymi tendenciami. **Pomerne silný medziročný rast dosahovalo čerpanie podnikových úverov do konca tretieho kvartálu.** Významnú časť prírastku podnikových úverov mali v tomto období krátkodobé úvery. Najvýraznejší rast krátkodobých úverov bol zreteľný v odvetviach obchodu, priemyslu, ale aj v energetickom sektore. Úverová aktivita rástla aj vďaka vyššiemu financovaniu sektora komerčných nehnuteľností. Príspevok dlhodobých úverov so splatnosťou nad 5 rokov v tomto období mierne poklesol.

Utlmenie čerpania podnikových úverov nastalo v poslednom štvrtroku 2022 a pokračovalo aj začiatkom roka 2023. Spomalenie úverovej aktivity malo plošný charakter naprieč jednotlivými kategóriami úverov, ako aj vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov.

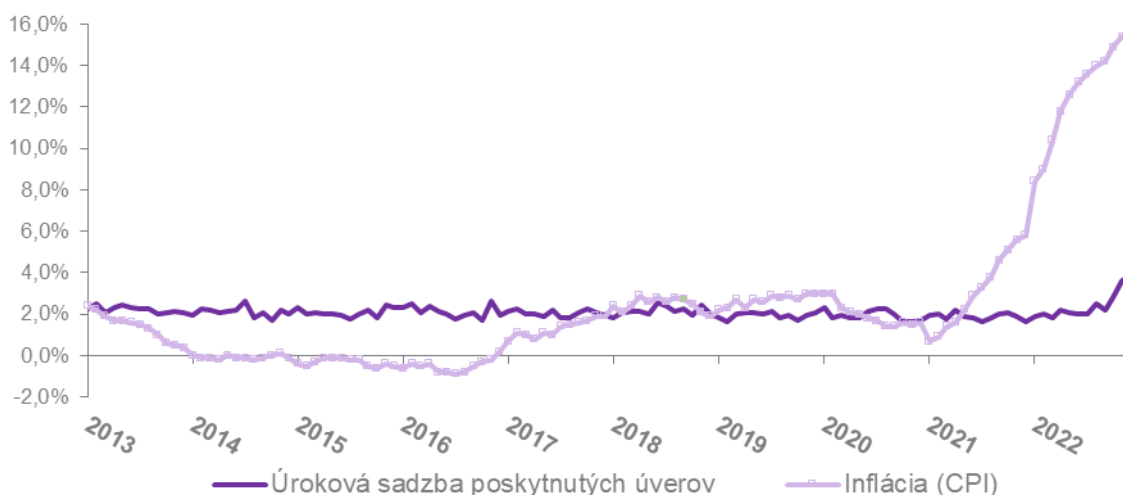
Na miernejší rast čerpania podnikových úverov mali vplyv prevažne dopytové faktory. Na strane ponuky tlmil úverovú aktivitu nárast úrokov v dôsledku rastu základnej úrokovej sadzby. K poklesu dopytu po úveroch dochádzalo taktiež v dôsledku vyšších úrokových sadzieb. Pod klesajúci dopyt sa podpísal aj nižší záujem o investičné úvery a o refinancovanie existujúceho dlhu. Záujem si zachovalo len prevádzkové financovanie.

Rastúce úrokové sadzby na podnikových úveroch vyvolávajú tlak na značnú časť podnikového sektora v súvislosti s rastúcimi nákladmi na obsluhu dlhu. Podľa informácií NBS len 28 % podnikových úverov má zakontrahovanú fixnú úrokovú sadzbu. V zostávajúcej, dominantnej časti podnikových úverov dochádza k nárastu úrokovej sadzby v dôsledku rastúcej základnej úrokovej sadzby. Približne 60 % podnikových úverov je poskytovaných s variabilnou úrokovou sadzbou naviazanou na EURIBOR. Tieto úvery sa vyznačovali najvyšším nárastom úrokových sadzieb.

¹¹⁶NBS: Správa o finančnej stabilite, november 2022; Správa o finančnej stabilite, máj 2023.

Zhoršené podmienky čerpania podnikových úverov sa zatiaľ nepremietli do nárastu podielu zlyhaných úverov. Podiel ako aj objem zlyhaných úverov sa vyznačoval poklesom, pričom podiel zlyhaných úverov klesal vo väčšine odvetví. K nárastu tohto ukazovateľa došlo len v prípade ubytovacích a stravovacích služieb, ktoré boli najviac poznačené pandémiou.

Graf 4 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, spracované SBA

2.2 Očakávaná výkonnosť slovenského hospodárstva v roku 2023

Faktorom, ktorý od roku 2020 vplýval na vývoj ako globálnej, tak aj slovenskej ekonomiky, bola pandémia COVID-19. Vplyv pandémie na hospodárstvo sme prezentovali v *Správe o stave malého a stredného podnikania v roku 2020* a v *Správe o stave malého a stredného podnikania v roku 2021*. Avšak, v roku 2022 sa situácia zmenila a ústredným faktorom sa stala vojna na Ukrajine.

Aj napriek dôsledkom vojny na Ukrajine zaznamenalo slovenské hospodárstvo pozitívny vývoj, dosiahnutý rast bol však podstatne nižší ako v roku 2021. Nižšia dynamika rastu slovenského hospodárstva sa premietla aj na aktivite malých a stredných podnikateľov. Početnosť aktívnych MSP sa zvýšila, ale tempo rastu bolo nižšie ako v predošlom roku. Pozitívny vývoj v oblasti investičnej aktivity MSP pokračoval aj v roku 2022 a bol príznačný pre všetky veľkostné kategórie. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa zvýšila o viac ako jednu pätinu.¹¹⁷

Ceny energií rástli už v roku 2021. Dochádzalo k tomu najmä z dôvodu postupného uvoľňovania protipandemických opatrení a zvyšovania mobility, čo viedlo v priebehu roka 2021 ku globálnemu nárastu dopytu po ropy. Na druhej strane ponuka ropy nereagovala dostatočne pružne. Tlak na rast cien (najmä energií) zhoršovala v roku 2022 vojna na Ukrajine. Zvýšenie inflácie ovplyvňovali najmä ceny energií, ktoré sa tak premietali do vyšších nákladov podnikov. Ceny potravín sa taktiež zrýchľovali. Problém rastúcich cien sa týkal aj ďalšieho spektra vstupov.¹¹⁸ Európska centrálna banka bola nútená reagovať na vzniknutú situáciu a postupne znižuje mieru podpory pre ekonomiku prostredníctvom

¹¹⁷SBA. 2023. Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2022. Dostupné online: <https://monitoringmsp.sk/2023/03/31/analyticke-a-statisticke-vystupy-pravidelne/>

¹¹⁸NBS. Frankfurtské hárky. Máj 2022. Dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/frankfurtske-harky/>

zvyšovania sadzieb. Po období podporovania ekonomického oživenia v čase pandémie tak dochádza k sprísňovaniu nastavenia menovej politiky.¹¹⁹

Kým v roku 2022 vplývali na vysokú infláciu na Slovensku najmä externé faktory (ceny energetických a poľnohospodárskych komodít na zahraničných trhoch, výmenné kurzy a ceny importov), v roku 2023 očakáva NBS zmenu charakteru inflácie a vyšší vplyv domácich faktorov (dopyt a mzdy).¹²⁰ V roku 2023 by inflácia podľa odhadov NBS mala pokračovať v klesajúcom trende z vysokých úrovní a slabší spotrebiteľský dopyt by mal tlmiť ďalší cenový rast.¹²¹

Odhad ekonomickej výkonnosti Slovenska (NBS, jún 2023) sa oproti jarnej predikcii nezmenil. Hlavným zdrojom rastu by mal byť v roku 2023 najmä dopyt zo zahraničia a čerpanie eurofondov. Avšak utlmujúco by mal pôsobiť spotrebiteľský dopyt. Na slovenskú exportnú výkonnosť pozitívne vplyva priaznivý vývoj v automobilovom priemysle. Na druhej strane, reálna kúpyschopnosť v krajinách, s ktorými Slovensko najviac obchoduje aj naďalej klesá. Hoci sa predikcia exportnej výkonnosti mierne zhoršila, čistý vývoz by ekonomiku mal podporiť. Spomedzi komponentov domáceho dopytu by mali investície ako jediné prispievať k rastu ekonomiky. Potenciál predstavuje najmä objem nevyčerpaných prostriedkov z európskych fondov.¹²²

Mimoriadna situácia spojená s vojnou na Ukrajine vyvoláva špecifické potreby štrukturálnych zmien. V tomto kontexte sa zdôrazňuje význam obnoviteľných zdrojov energie, znižovania energetickej závislosti a posilňovania energetickej bezpečnosti. Na druhej strane, zhoršené investičné prostredie môže viesť k spomaleniu nevyhnutných štrukturálnych zmien.

2.3 Vývoj kvantitatívnych ukazovateľov MSP v roku 2022

Početnosť MSP

Početnosť malých a stredných podnikov patrí medzi základné kvantitatívne ukazovatele charakterizujúce stav sektora MSP. Aj v roku 2022 sa podnikatelia na Slovensku museli vysporiadať s viacerými negatívnymi vplyvmi, ktoré významným spôsobom ovplyvňovali ich podnikateľské aktivity. V prvom rade to boli následky vojenského konfliktu na Ukrajine, ako aj vysoké ceny energetických vstupov a ďalších cien.

Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo aj v roku 2022 k rastu početnosti malých a stredných podnikov. **Počet malých a stredných podnikateľov sa zvýšil o 5,7 %.** Dosiahnutý rast bol nižší ako v roku 2021 (o 6,2 %). **V absolútnom vyjadrení bol počet aktívnych MSP 670 161.** V medziročnom porovnaní sa početnosť MSP zvýšila o 35 852 subjektov.

Z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií podnikov **došlo k najvýraznejšiemu nárastu početnosti v skupine mikropodnikov s 0-9 zamestnancami, medziročne o 5,8 %, resp. o 35 677 subjektov.** V prípade ostatných veľkostných kategórií MSP neboli zaznamenané výraznejšie zmeny. Počet malých podnikov sa zvýšil len o 1,1 % a stredných podnikov o 0,8 %.

¹¹⁹NBS. Frankfurtské hárky. Október 2022. Dostupné online: <https://nbs.sk/publikacie/frankfurtske-harky/>

¹²⁰NBS. Ekonomický a menový vývoj jar 2023. Elektronická verzia: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/ekonomicky-a-menovy-vyvoj>

¹²¹NBS. Ekonomický a menový vývoj leto 2023. Elektronická verzia: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/ekonomicky-a-menovy-vyvoj>

¹²²NBS. Ekonomický a menový vývoj leto 2023. Elektronická verzia: <https://www.nbs.sk/sk/publikacie/ekonomicky-a-menovy-vyvoj>

Tabuľka 1 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2022

Veľkostné kategórie	abs. počet	v %	Index 2022/2021	rozdiel abs.
Mikropodniky (0-9)	653 792	97,5%	105,8	35 677
Malé podniky (10-49)	13 622	2,0%	101,1	153
Stredné podniky (50-249)	2 747	0,4%	100,8	22
Veľké podniky (250 a viac)	656	0,1%	100,2	1
Spolu MSP	670 161	99,9%	105,7	35 852
Spolu podnikateľské subjekty	670 817	100,0%	105,6	35 853

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

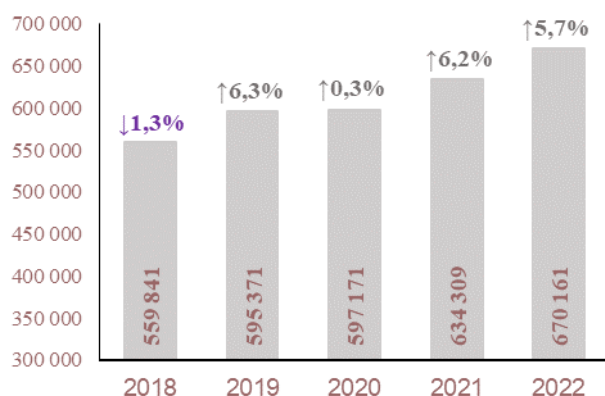
Podnikateľský sektor na Slovensku sa dlhodobo vyznačuje vysokým zastúpením mikropodnikov. Z celkového počtu aktívnych podnikateľských subjektov v roku 2022 tvorili mikropodniky až 97,5 %. V absolútnom vyjadrení to predstavuje 653 792 subjektov. Vysoké zastúpenie mikropodnikov môže súvisieť s neochotou firiem zvyšovať počet pracovných miest z dôvodu reštriktívnych postupov prijímania nových zamestnancov a pretrvávajúceho vysokého odvodového zaťaženia. Štruktúru podnikateľských subjektov ďalej doplnili malé podniky s podielom 2,0 % a stredné podniky s najmenším zastúpením 0,4 %.

Takmer polovica aktívnych MSP (48,1 %; 322 564) minulý rok pôsobila v odvetví služieb. Približne jedna pätina MSP bola aktívna v odvetví stavebníctva (19,3 %, 129 490). Trojicu najvýznamnejších odvetví dopĺňa obchod (15,3 %, 102 733). Okrem toho 13,4 % aktívnych MSP pôsobilo v sektore priemyslu (90 128) a 3,8 % v pôdohospodárstve (25 246).

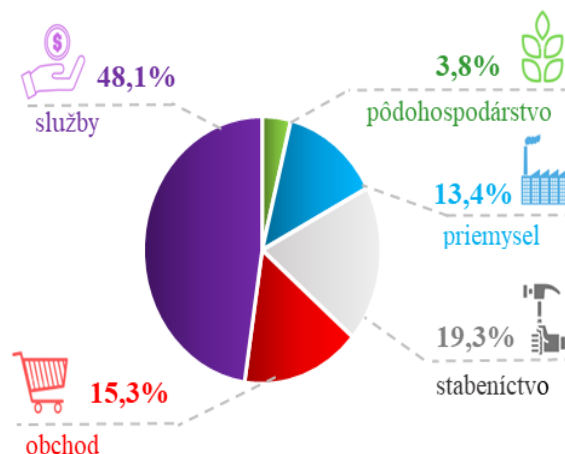
Z dlhodobého hľadiska sa odvetvová štruktúra MSP vyznačuje rastúcim zastúpením odvetvia služieb, čo je sprevádzané poklesom odvetvia obchodu. Zastúpenie pôdohospodárstva a priemyslu sa v posledných rokoch nezmenilo. Mierny nárast zastúpenia vykazujú v posledných rokoch stavebníctvo.

Odvetvová štruktúra je značne diferencovaná z pohľadu jednotlivých veľkostných kategórií podnikov. MSP s vyšším počtom zamestnancov sa vyznačujú vyšším zastúpením priemyslu. U mikropodnikov a malých podnikov je naopak dosahované vyššie zastúpenie odvetvia stavebníctva a služieb.

Graf 5 Vývoj početnosti MSP v období 2018-2022 Graf 6 Odvetvová štruktúra MSP v r. 2022

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov (EAO) v SR, sa zvýšila aj v roku 2022. Dosiahla úroveň 24,7 %. To znamená, že na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov na Slovensku pripadá približne 25 aktívnych MSP. Slovensko v porovnaní s ostatnými krajinami EÚ zaraďuje medzi krajiny s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.

V roku 2022 sa druhý rok po sebe zvýšil podiel fyzických osôb – podnikateľov na celkovom počte aktívnych malých a stredných podnikov, na 60,3 %. Zastúpenie MSP – právnických osôb sa znížilo o 0,9 p. b. na 39,7 %. **Počet aktívnych fyzických osôb - podnikateľov sa zvýšil o 7,3 %.** Za medziročným rastom fyzických osôb – podnikateľov stojí opätovné „oživenie“ živnostníkov. Ich počet sa zvýšil o 7,6 %. V prípade slobodných povolání bol zaznamenaný medziročný rast o 3 %. Počet samostatne hospodáriacich roľníkov poklesol o 2,1 %.

Medziročný nárast zaznamenal aj počet MSP – právnických osôb. Ich počet sa zvýšil o 3,3 % na 265 929 subjektov. Z pohľadu jednotlivých právnych foriem MSP – právnických osôb, sú dlhodobo v najväčšej miere zastúpené spoločnosti s ručením obmedzeným, v roku 2022 tvorili 95,3 %. Medzi MSP – právnickými osobami na Slovensku majú jasnú prevahu subjekty v súkromnom tuzemskom vlastníctve. V minulom roku tvorili 88,3 %. Vlastnícku štruktúru ďalej dopĺňajú podniky v zahraničnom vlastníctve s 7,6 %, medzinárodnom súkromnom vlastníctve s 2,7 % a v družstevnom vlastníctve s podielom 0,6 %.

Vznik a zánik podnikateľských subjektov¹²³

V roku 2022 došlo k opätovnému nárastu počtu vzniknutých podnikateľov¹²⁴. Počet vzniknutých malých a stredných podnikov sa zvýšil o 2,2 % (resp. o 2 065) na 94 603 subjektov.

Z celkového počtu novo registrovaných malých a stredných podnikov tvorili približne jednu pätinu (21,7 %, resp. 20 492) MSP – právnické osoby. Ďalších 72,5 % (resp. 74 111) nových MSP tvorili FO – podnikatelia, pričom najväčší záujem bol o živnostenské podnikanie. Nové podnikateľské príležitosti dokázali začínajúci podnikatelia využiť v mnohých odvetviach. Záujem o vstup do podnikania sa zvýšil predovšetkým v sektoroch, ktoré v predchádzajúcich dvoch rokoch najvýznamnejšie pocítili negatívne dopady pandémie, a to v ostatných službách (o 23,4 %) a v ubytovaní a stravovaní (o 11,0 %). Vysoký rast nových podnikateľských subjektov bol zaznamenaný aj v odvetví priemyslu (o 9,2 %) a v doprave a informačných činnostiach (o 9,4 %).

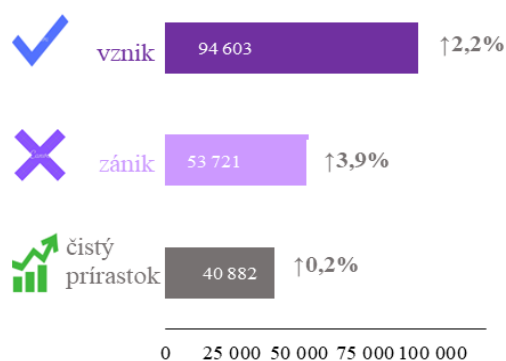
Počet zaniknutých podnikateľských subjektov sa zvýšil (o 3,9 %) na 53 721 subjektov. Z celkového počtu zrušených firiem tvorili podniky – právnické osoby 12,8 % (6 880). Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 79,2 %.

Nárast počtu zaniknutých subjektov súvisel predovšetkým s rastom počtu ukončených živností, ktoré sa v medziročnom porovnaní zvýšili o 15,4 %. Pozitívny medziročný vývoj je možné sledovať v prípade ostatných právnych foriem. Počet zaniknutých podnikov – právnických osôb poklesol o 34 %. Počet samostatne hospodáriacich roľníkov bol nižší o 9,5 % a slobodných povolání o 3 %.

¹²³Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku a zániku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

¹²⁴Vznik a zánik firiem je určený z údajov Registra organizácií ŠÚ SR podľa dátumu administratívneho vzniku, resp. zániku podnikateľských subjektov.

Graf 7 **Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v r. 2022**

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA.

porovnaní takmer nezmenila (40 882 podnikateľských subjektov). Ide o najvyššiu hodnotu čistého prírastu za uplynulých 10 rokov. Z výsledkov zároveň vyplýva, že **zánik jednej firmy v roku 2022 bol kompenzovaný vznikom takmer dvoch nových podnikateľských subjektov**, presnejšie 1,8.

Zvýšený počet ukončených podnikateľských aktivít sa prejavil aj na výsledkoch konkurznej štatistiky. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2022 zvýšil počet vyhlásených konkurzov o viac ako 8 % na 290. Počet povolených reštrukturalizácií narástol na 24.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerne vysokým podielom vzniknutých, ako aj zaniknutých subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov, čo poukazuje na vysokú dynamiku podnikania na Slovensku.

Rodová a veková štruktúra FO – podnikateľov

Nevýrazné zastúpenie žien v slovenskom podnikateľskom sektore pretrvávalo aj v roku 2022. Podiel žien u fyzických osôb – podnikateľov sa v medzioročnom porovnaní takmer nezmenil. Druhý rok po sebe mierne poklesol (o 0,1 p. b.), na úroveň 27,5 %. V dlhodobom horizonte predchádzajúcich 10 rokov sa jedná o najnižšiu úroveň zastúpenia žien. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (72,5 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

Ženy sa výraznejšie presadzujú len u osôb podnikajúcich formou slobodných povolaní. V roku 2022 bol takmer každý druhý (47,9 %) podnikateľ pôsobiaci v slobodných povolaniach ženského pohlavia. Približne jednu štvrtinu dosiahli ženy zastúpenie u živnostníkov (26,2 %) a samostatne hospodáriacich roľníkov (24,2 %). V porovnaní s rokom 2021 sa zastúpenie žien mierne zvýšilo len medzi samostatne hospodáriacimi roľníkmi (o 0,1 p. b.)

Z odvetvového hľadiska rozbiehajú ženy svoj biznis predovšetkým v odvetviach služieb, ktoré sa vyznačujú menšou kapitálovou náročnosťou. Uvedená preferencia v podnikaní žien sa prejavuje aj na zastúpení žien živnostníčok v rámci jednotlivých sektorov hospodárstva. Najvyššie zastúpenie žien živnostníčok je zaznamenané v odvetví ostatných služieb (67,0 %;

Zvýšený počet zánikov bol v roku 2022 evidovaný takmer vo všetkých hlavných odvetviach hospodárstva. Viac ako o jednu desatinu sa zvýšil počet zaniknutých firiem v stavebníctve (o 13,2 %), v doprave, informačných a komunikačných činnostiach (o 12,8 %) a pôdohospodárstve (o 12,9 %). Pokles počtu zaniknutých subjektov nastal len v dvoch odvetviach, v obchode (o 15,6 %) a ubytovaní a stravovaní (o 9,2 %).

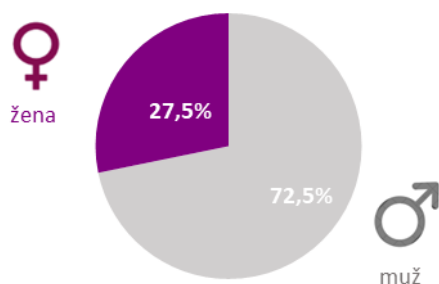
Vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých sa aj v roku 2022 premietol do čistého prírastku podnikateľských subjektov. Výška čistého prírastku v medzioročnom

sekcia SK NACE P až S), pričom dané odvetvie sa zároveň vyznačuje dlhodobým nárastom zastúpenia žien.

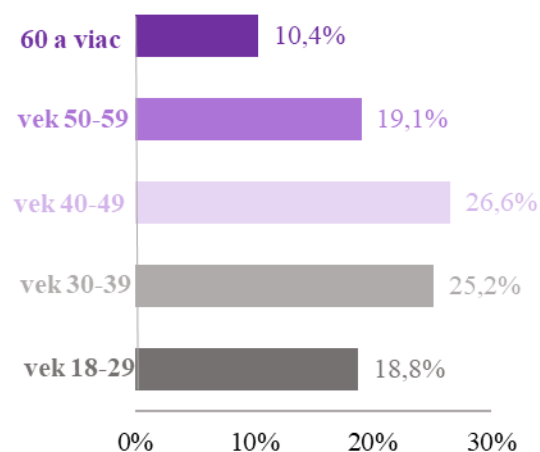
Najvyššie zastúpenie aktívnych fyzických osôb – podnikateľov z pohľadu veku je v kategórii 40 až 49-ročných. Ich podiel dosiahol v roku 2022 viac ako jednu štvrtinu (26,6 %). Druhou najpočetnejšou skupinou z pohľadu veku boli podnikatelia vo vekovej kategórii 30 až 39 rokov, ktorí tvorili takmer jednu štvrtinu (24,9 %) z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Trojicu najviac zastúpených vekových kategórií dopĺňajú podnikatelia vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných, ktorých podiel predstavoval takmer jednu pätinu (19,4 %).

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb - podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Nárast zastúpenia mladých podnikateľov prebieha kontinuálne od roku 2014, dovtedy ich zastúpenie každoročne klesalo. Zastúpenie starších podnikateľov sa v roku 2022 medziročne nezmenilo, dosiahol 10,4 %. Pričom aj v strednodobom horizonte osciluje okolo úrovne 10,5 %.

Graf 8 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v r. 2022 Graf 9 Veková štruktúra FO – podnikateľov v r. 2022

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

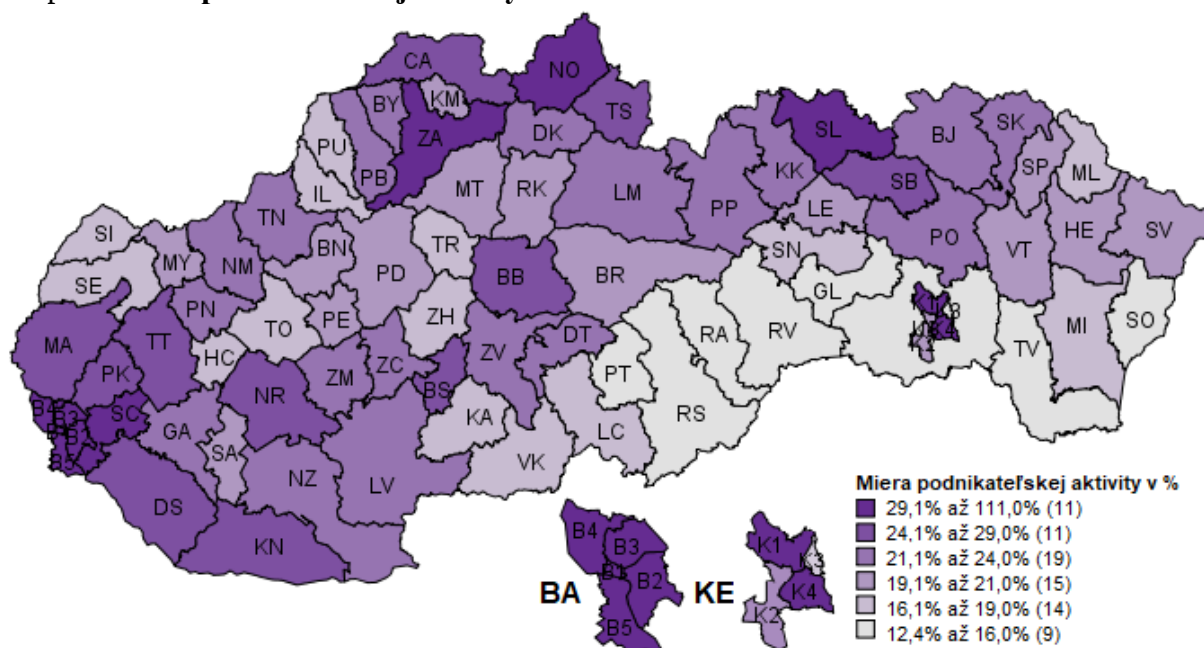
Regionálne aspekty podnikania MSP

Bratislavský kraj si udržiava prvenstvo regiónu s najvyšším počtom malých a stredných podnikov. V roku 2022 mal v ňom sídlo takmer **každý piaty malý a stredný podnik** (23,0 %). S výrazným odstupom nasleduje Žilinský kraj, kde malo sídlo 13,5 % aktívnych MSP a Prešovský kraj s 13,2 %. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. Najmenej, len 9,1 % MSP bolo registrovaných v Trenčianskom kraji.

Medziročne sa počet aktívnych MSP zvýšil vo všetkých krajoch na Slovensku. Najvýznamnejší nárast počtu malých a stredných podnikov bol zaznamenaný v Trnavskom (o 6,4 %) a v Bratislavskom kraji (o 6,3 %). Najnižšia dynamika rastu bola zaznamenaná v Trenčianskom (o 4,8 %), Banskobystrickom a Žilinskom kraji (zhodne o 4,9 %).

Najvyššia miera podnikateľskej aktivity, je dosahovaná v okresoch mesta Bratislava, Košice a vo vybraných okresoch severného Slovenska. Vyššou mierou podnikateľskej aktivity sa celkovo vyznačujú regióny západného a severného Slovenska, naopak nízka miera podnikateľskej aktivity je dosahovaná v menej rozvinutých regiónoch, na východnom Slovensku a juhu stredného Slovenska.

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v roku 2022

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

Zamestnanosť MSP

Zamestnanosť v národnom hospodárstve zaznamenala pozitívny vývoj, po predchádzajúcom dvojročnom poklese. Priemerný počet zamestnaných osôb v národnom hospodárstve sa zvýšil o 1,7 % na 2 394,9 tisíc (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). **Zamestnanosť narástla aj v podnikovom sektore. V porovnaní s rokom 2021 sa zvýšila o 1,6 %** (o 29,5 tisíc osôb) na 1 900,1 tisíc zamestnaných osôb.

K oživeniu zamestnanosti došlo aj v sektore malých a stredných podnikov. **Priemerný počet zamestnaných osôb sa v kategórii malých a stredných podnikov (vrátane FO – podnikateľov) medziročne zvýšil o 2,2 % (o 30,6 tis. osôb) na 1 420, 5 tisíc zamestnaných osôb.** Napriek nárastu zamestnanosti, počet zamestnaných osôb v sektore malých a stredných podnikov nedosiahol doteraz najvyššiu úroveň z roku 2019 (1 430,8 tisíc osôb).

Zamestnanosť sa v medziročnom porovnaní zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách, okrem malých podnikov. V malých podnikoch poklesol počet zamestnaných osôb o 3,0 %. Najväčší nárast zamestnanosti zaznamenali v roku 2022 mikropodniky, počet zamestnaných osôb sa im zvýšil o 6,4 %. Stredným podnikom vzrástla zamestnanosť o 4,2 %.

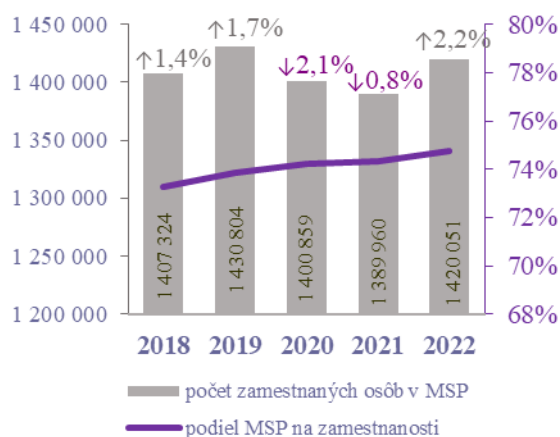
V roku 2022 dosiahli malé a stredné podniky 74,7 % podiel na zamestnanosti v podnikovej ekonomike. Podiel MSP na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR predstavoval 59,3 %.

Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií a právnych foriem sa na celkovom počte zamestnaných osôb v podnikovom sektore podieľali jednou tretinou (33,8 %) FO – podnikatelia (FO – podnikatelia a nimi zamestnávané osoby). Podiel mikropodnikov predstavoval 14,0 %, malých podnikov 12,6 % a stredných podnikov 14,3 %. Jednou štvrtinou (25,2 %) sa na celkovom počte zamestnaných osôb podieľali veľké podniky.

Z odvetvového hľadiska je možné na základe dostupných údajov monitorovať stav zamestnanosti podľa veľkostných kategórií za skupinu podnikov – právnických osôb.

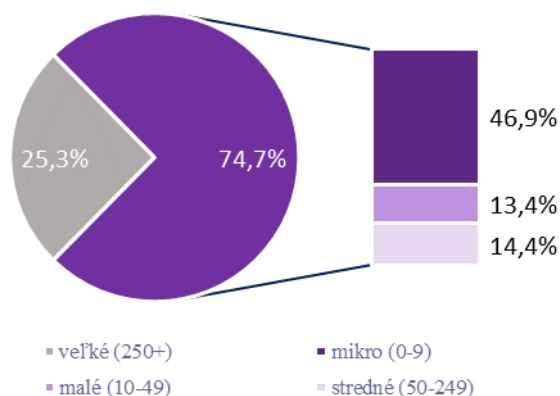
Najvyšší podiel dosahujú MSP-PO na zamestnanosti v odvetví pôdohospodárstva (90,5 %), ubytovania a stravovania (93,4 %) a stavebníctva (92,0 %). Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (66,1 %), obchodných služieb (71,8 %) a ostatných služieb (66,7 %). Jediným odvetvím, v rámci ktorého sa prejavuje dominancia veľkých podnikov (PO) na zamestnanosti je priemysel (podiel MSP-PO predstavuje 46,2 %), čo je prirodzené vzhľadom na pozíciu veľkých priemyselných podnikov v národnom hospodárstve SR.

Graf 10 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Graf 11 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v r. 2022

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Ekonomické ukazovatele MSP

Ekonomické výsledky malých a stredných podnikov v najvýznamnejších odvetviach hospodárstva vykazovali prevažne pozitívne tendencie. Nárast tržieb v sektore priemyslu bol v roku 2022 zreteľný vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Tržby celého sektora MSP sa v bežných cenách medziročne zvýšili o takmer jednu tretinu (o 31,4 %). V stálych cenách dosiahol rast tržieb v jednotlivých veľkostných kategóriách MSP od 3,1 % do 24,9 %. Podiel malých a stredných podnikov na celkových tržbách v priemysle sa v porovnaní s rokom 2021 takmer nezmenil, dosiahol jednu tretinu (33,4 %).

Stavebná produkcia malých a stredných podnikov (vrátanie živnostníkov) sa v bežných cenách zvýšila o 17,9 %. K nárastu stavebnej produkcie MSP prispeli všetky kategórie podnikateľských subjektov. V stálych cenách dosiahli rast stavebnej produkcie len malé podniky od 20 do 49 zamestnancov (o 5,6 %). Malé a stredné podniky tvorili súhrnne až 86,9 % z celkovej stavebnej produkcie v roku 2022.

Celkový nárast tržieb malých a stredných podnikov v službách dosiahol v bežných cenách 9,9 %. Najvýznamnejší nárast zaznamenali malé podniky, ich tržby sa zvýšili o 10,7 %.

Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v roku 2022 zvýšila o viac ako jednu pätinu. Nárast investičnej aktivity MSP bol príznačný pre všetky kategórie MSP. Podiel MSP – právnických osôb na tvorbe hrubého fixného kapitálu narástol na 67,2 %. Rast podielu MSP je dosahovaný štvrtý rok po sebe. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP sa na tvorbe hrubého fixného kapitálu v roku 2022 najväčšou mierou podieľali malé podniky s počtom zamestnancov od 0 do 49.

Dôležitý ukazovateľ, ktorý odzrkadľuje úroveň konkurencieschopnosti a ekonomickej výkonnosti sektora MSP je aj produktivita práce. Slovenské malé a stredné podniky dlhodobo zaostávajú v dosiahnutej produktivite práce za svojimi konkurentami v krajinách EÚ. Slovensko sa zaraďuje medzi krajiny s najnižšou produktivitou práce MSP.

Zahraničný obchod MSP

Malé a stredné podniky zaznamenali významný nárast vývozu aj v roku 2022. Podľa predbežných výsledkov sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil vývoz MSP o 18,5 %. V absolútnom vyjadrení dosiahol vývoz MSP 23 965,8 mil. Eur. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz všetkým veľkostným kategóriám MSP. Najvyššiu dynamiku dosiahol rast vývozu stredných podnikov. Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov, ako veľkých podnikov, narástol podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska na 29,5 %.

Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ, kde má Slovensko svojich najvýznamnejších obchodných partnerov ako napr. Nemecko, Česko, Maďarsko, Poľsko alebo Rakúsko.

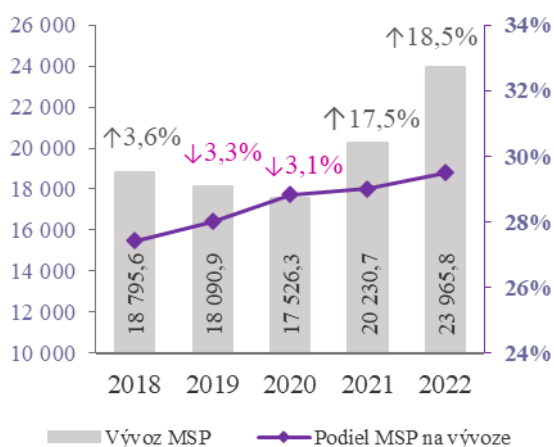
V roku 2022 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 86,7 % z celkového vývozu MSP. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ sa medziročne zvýšil o 4,0 p. b. na 13,3 %.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP na Slovensku vyznačujú najnižším podielom na celkovom vývoze do tretích krajín, čo poukazuje na potrebu výraznejšej podpory MSP v danej oblasti.

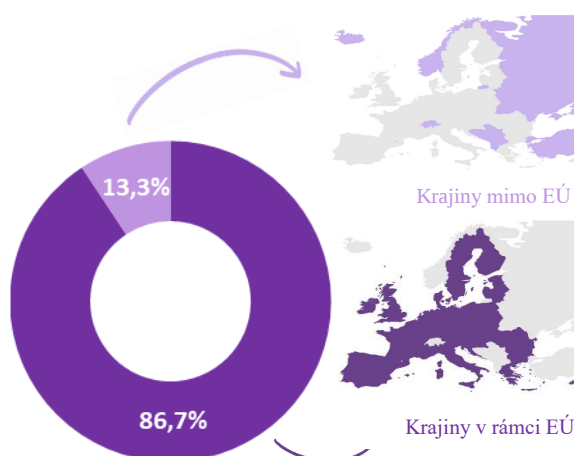
Obdobne ako vývoz, aj dovoz MSP sa zvýšil o 18,5 %. Až tri štvrtiny z celkového dovozu MSP tvoril dovoz z členských krajín EÚ-27. Dovozy sa zvýšil vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Nárast dovozu medzi jednotlivými kategóriami podnikov však nevykazoval významné odlišnosti.

Pasívne saldo MSP dosiahlo v roku 2022 hodnotu 11 596 mil. Eur. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa pasívne saldo zahranično-obchodnej bilancie zhoršilo o 1 809 mil. Eur, resp. o 18,5 %.

Graf 12 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)

Graf 13 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v r. 2022

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

3 Podpora malého a stredného podnikania

3.1 Prehľad čerpanej priamej a nepriamej podpory pre MSP v roku 2022

Systém inštitucionálnej podpory MSP sa v podmienkach SR realizuje na vertikálnej, ako aj horizontálnej úrovni. Medzi inštitúcie, ktoré poskytujú podporu (priamu alebo nepriamu) pre MSP na Slovensku, patria najmä ústredné orgány štátnej správy, špecializované agentúry, bankové inštitúcie a fondy, ako aj záujmové, profesijné a stavovské združenia. Medzi hlavné ciele podpory malých a stredných podnikov patrí najmä vytváranie vhodného podnikateľského prostredia a eliminácia, resp. odstraňovanie prekážok, ktoré môžu vyplývať aj z charakteru veľkostnej kategórie podnikov a zároveň vplývať na ďalší rozvoj podnikania MSP.

Zákon o podpore malého a stredného podnikania č. 290/2016 Z. z. upravuje formy poskytovania podpory v oblasti malého a stredného podnikania, pričom sa rozlišuje medzi priamou (nenávratný finančný príspevok, dotácia, a pod.) a nepriamou formou podpory MSP (informácie a poradenstvo, vzdelávanie, organizovanie a podpora účasti na stážach, výstavách a pod.). V nadväznosti na predmetné členenie foriem poskytovanej podpory sú v texte nižšie prezentované výsledky o poskytnutej podpore malým a stredným podnikom v uplynulom roku.

Odborná literatúra v oblasti podpory podnikania MSP pristupuje k členeniu jednotlivých kategórií v rámci foriem podpory z rôznych hľadísk. Pre účely predmetnej *Správy o stave MSP* a z pohľadu zachytenia komplexného ponímania podpory malých a stredných podnikov, je primárnym a kľúčovým východiskom predmetný zákon o podpore malého a stredného podnikania. Vzhľadom na cieľ zachytenia sú východiskom aj ďalšie teoretické poznatky, ktoré umožňujú komplexne interpretovať výsledky realizovanej podpory MSP na Slovensku.¹²⁵ S vyššie uvedeným zámerom je klasifikácia jednotlivých kategórií podpory v súlade s tou, ktorú používa Európska komisia.

Výsledkom stretu kombinácie viacerých prístupov je členenie podpory MSP v nasledujúcej štruktúre. **Do priamej formy podpory** MSP sú v nasledujúcej kapitole začlenené kategórie: dotácie, nenávratné finančné príspevky, granty; poskytnuté úvery alebo pôžičky pre malé a stredné podniky a nástroje rizikového kapitálu. **Do nepriamej formy podpory** malých a stredných podnikov sú začlenené kategórie: bankové záruky (prevzaté), stimuly a úľavy na dani a pokutách; vrátane projektových schém, ktoré sa nepriamo podieľajú na podpore podnikania MSP (napr. poradenstvo, informačné služby, mentorstvo, vzdelávanie podnikateľov, služby inkubátorov a pod.) – kategória Iné. Údaje uvedené v tabuľke č. 2 sú výsledkom zozbieraných podkladových materiálov od príslušných, inštitúcií. Vyčíslená podpora malého a stredného podnikania je limitovaná dodanými podkladmi, ktoré boli doručené do uzávierky evidencie došlých podkladov. Vzhľadom na dodané podklady bola jedným z ďalších limitujúcich faktorov skutočnosť, že niektoré z oslovených inštitúcií neevidujú realizovanú podporu podľa veľkostnej kategórie podnikov.¹²⁶ Aj z týchto dôvodov sa môže celkové finančné čerpanie odchyľovať od skutočného stavu.

¹²⁵V súvislosti so zachytením komplexného ponímania podpory bola inšpiráciou aj: Šubertová E., Kinčíková M.. Podpora podnikania pre malé a stredné podniky. 2014; Šubertová a kol.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2011; Chodasová A., Bujnová D.. Podnikanie v malých a stredných podnikoch. 2008.

¹²⁶A v niektorých prípadoch bola vyčíslená len alokácia finančných prostriedkov.

Rok 2022 sa niesol v znamení znižujúcej sa podpory v súvislosti s COVID – 19. Podpora v rámci schém COVID – 19 bola na úrovni viac ako 600 mil. Eur. V dôsledku mimoriadnej podpory spojenej s elimináciou negatívnych dopadov koronavírusu na podnikateľský sektor a za účelom zachovania sledovania realizovanej podpory v bežnom období, je objem celkovej podpory MSP v členení na bežnú podporu, ktorá bola do príchodu pandémie bežne vykazovaná. Súčasťou celkovej podpory je tzv. COVID podpora, ktorá vznikla v reakcii na situáciu spojenú s koronavírusom. V rámci dotácie pre MSP samostatne prvýkrát vyčíslujeme aj schému podpory v rámci zmierňovania dopadov energetickej krízy, a to v rámci bežnej podpory. Už v roku 2022 sa totiž prvé schémy spustili a významne ovplyvnia dotácie pre MSP v roku nasledujúcom. Samostatne sme tiež vyčíslili priame náklady na ubytovanie odídených z Ukrajiny, keďže ide o schému, ktorej trvanie je dočasné a ovplyvnené vývojom vojny.

Aj v tomto roku výrazne prevládala finančná pomoc. Na čerpaní finančnej podpory mali naďalej, aj keď znižujúci sa vplyv tzv. COVIDové nástroje, čo je v súlade aj s výsledkami prieskumov, v rámci ktorých podnikateľské subjekty považovali priamu finančnú pomoc za najúčinnějšíe finančné opatrenia pri zmierňovaní dopadov pandémie.¹²⁷ Podnikatelia v prieskumoch (viď Kapitola 4) však dôraznejšie požadujú finančnú pomoc súvisiacu so zmierňovaním cien energií a vstupov, na čo v roku boli zamerané niektoré podporné schémy, nie však dostatočne, či už z hľadiska výšky podpory alebo z hľadiska početnosti.

Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory, mimo špecifickej COVID podpory, bezvýhradne dominovala priama forma podpory, t. j. dosiahla ešte vyšší podiel ako minulý rok, a to 85,6 % (medziročný pokles zastúpenia nepriamej formy podpory). Najvýznamnejší podiel na bežnej podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií mala **kategória dotácie, NFP, granty** (41,5 %) a **kategória úvery alebo pôžičky** (40,3 %). Medzi významnejšie kategórie, napriek miernemu medziročnému poklesu patrili aj stimuly a úľavy na dani a pokutách (8,5 %). Menej významnými boli v uplynulom roku rizikový kapitál (4,1 %) a bankové záruky (2,5 %). Z hľadiska členenia podpory malých a stredných podnikov **významne prevládala finančná podpora**.

V medziročnom porovnaní bola výška reálneho čerpania bežnej podpory výrazne vyššia ako tomu bolo v roku 2021 (približne o 60 %).¹²⁸ Za nárastom podpory je na jednej strane aj schéma na riešenie následkov energetickej krízy ako i presun časti finančných nástrojov z COVID podpory naspäť k bežnej podpore. Výrazne narástla podpora poskytnutá z prostriedkov MH SR, a to aj v dôsledku zlepšeného čerpania európskych zdrojov.¹²⁹ Veľmi výrazne narástli aj úvery ako priama forma podpory. Súvis s rastom úverov môžeme hľadať v rastúcich cenách vstupov, ako i energií a riešení „cash flow“ väčšieho množstva podnikov.

V sledovanom roku 2022 bola časť aktivít zo začiatku roka prispôbená podmienkam pandémie (napr. bolo poskytované špecifické poradenstvo, alebo aktivity, pri ktorých to bolo možné, sa preniesli do online priestoru. Veľká časť podpory sa však už vrátila do predpandemických čias. Oproti minulému roku sa napríklad zvýšil aj počet podnikateľských misií.

V súvislosti s vyhodnotením COVID podpory, ktorá bola v roku 2022 poskytnutá sektoru malých a stredných podnikov je možné konštatovať, že bezvýhradne prevládala finančná

¹²⁷Prieskum SBA. Napr.: http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2021/03/COVID_2021_final.pdf

¹²⁸Pre účely medziročného porovnania nastala korekcia objemu podpory vo viacerých sledovaných kategóriách objemu podpory MSP za rok 2019. Vzhľadom na uvedenú korekciu, výsledky za rok 2020 sa nebudú zhodovať s uvedeným objemom (aj podielom) vyčísleným v minuloročnej *Správe o stave MSP*.

¹²⁹Medzi ďalšie dôvody patrila napr. aj skutočnosť, že došlo k čerpaniu nástrojov pre MSP z predchádzajúceho obdobia.

podpora. Najväčší objem podpory pre MSP bol poskytnutý zo strany MPSVaR SR. Medzi ďalších významných poskytovateľov tzv. COVID podpory patrilo MDV, MH SR a SIH (viac v časti Opisu poskytnutej pomoci pre MSP). Z hľadiska sledovaných kategórií, najväčšie zastúpenie na COVID podpore MSP zaznamenala kategória: dotácie, NFP, granty; bankové záruky a kategória úvery alebo pôžičky.

V súvislosti s vojnou na Ukrajine vznikla tiež špecifická situácia v oblasti podpory MSP v súvislosti s odídencami z Ukrajiny. V tomto prípade MDV poskytlo príspevok na ubytovanie odidenca, pričom podpora MSP v rámci tohto programu dosiahla sumu viac ako 28 mil. Eur a vyčíslujeme ju samostatne. Je otázne, do akej miery bude táto podpora poskytovaná v ďalších rokoch a výška tejto podpory závisí od vývoja vojenského konfliktu.

S ohľadom na vzniknutú situáciu spojenú s vývojom pandemickej situácie v krajine, je práve prístup k financiám jedným z kľúčových oblastí podpory. Účelom poskytovania zvýhodnených úverov na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb pre sektor MSP a úrokovej dotácie na zníženie úrokových sadzieb (tzv. bonifikácia úroku) bolo pomôcť malým a stredným podnikom vysporiadať sa s obmedzeným prístupom ku kapitálu, ktorý je spôsobený krízovou situáciou (mimo kontroly podnikov). Zároveň bolo účelom podporných nástrojov umožniť im aj udržanie pracovných miest, a to aj napriek vzniknutej situácii. Oproti predošlému obdobiu výzvu pre podniky predstavoval aj rast cien vstupov, kde opäť banky mohli úvermi pomôcť absorbovať niektoré cenové šoky.

Na druhej strane, zvýšená zadlženosť môže do budúcnosti predstavovať pre MSP riziko. Čo teoreticky môže obmedziť budúce možnosti financovania projektov (formou dlhového financovania).

Tabuľka 2 Objem podpory MSP podľa foriem financovania v r. 2022

	Forma podpory	Kategória podpory	Objem finančných prostriedkov	Percentuálne zastúpenie formy podpory na celkovej podpore MSP
Bežná podpora	Priama forma podpory	Dotácie, NFP, granty ¹³⁰	367 057 222 Eur	41,5%
		- z toho dotácie na energie	36 435 322 Eur	4,1%
		Úvery alebo pôžičky	354 325 361 Eur	40,1%
		Rizikový kapitál	36 048 000 Eur	4,1%
	Nepriama forma podpory	Bankové záruky	22 247 120 Eur	2,5%
		Stimuly, úľavy na dani a pokutách	29 950 615 Eur	3,4%
		Iné (poradenstvo a služby)	74 991 848 Eur	8,5%
	Podpora MSP celkom (bežná podpora)		884 620 165 Eur	100 %
COVID podpora			632 068 158 Eur	-
Ukrajinská vojna			28 586 108,25 Eur	-

Zdroj: SBA, spracované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií

¹³⁰V rámci kategórie dotácie, NFP, granty je súčasťou údaj od MH SR za OP II, v rámci ktorého boli v podkladoch uvedené údaje za EÚ zdroj (ERDF). Spolufinancovanie so SR sa neposkytuje, každý prijímateľ (podnik) je povinný časť projektu financovať z vlastných zdrojov, intenzita poskytnutej pomoci je v zmysle schém štátnej pomoci, resp. de minimis. Vyčíslená suma za MH SR zahŕňala len údaje za dopytovo-orientované projekty a nezahŕňala sumy za národné projekty za SBA, SARIO (kategória Iné) a SIEA (kategória Dotácie, NFP, granty), ktoré sú vyčíslené osobitne.

3.2 Opis poskytnutej pomoci pre MSP z pohľadu priamej a nepriamej formy podpory MSP

3.2.1 Priama forma podpory pre MSP

Dotácie, nenávratný finančný príspevok, granty

Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) je najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP, ktorý pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít. V rámci **operačného programu OP II (časť v gescii MH SR¹³¹)** bolo v roku 2022 podporených celkovo 152 MSP (z toho 70 mikropodnikov, 44 malých podnikov a 26 stredných podnikov, 12 podnikov spadalo do kategórie MSP bez presnej špecifikácie veľkosti). Výška alokovaných prostriedkov bola pre MSP na úrovni 222 444 253 Eur a výška skutočného celkového čerpania (spolu zdroje EÚ a SR) predstavovala 38 967 281 Eur (z toho mikropodniky čerpali podporu vo výške 416 253 Eur, malé podniky vo výške 3 340 963 Eur a stredné podniky vo výške 35 210 065 Eur).

V roku 2022 čerpalo investičnú pomoc vo forme **dotácie na obstaraný dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok** jeden prijímateľ investičnej pomoci – MSP. Suma pomernej časti dotácie pre podnik zo sídlom v Prešovskom kraji predstavovala 238 602,19 Eur. Okrem toho bola schválená **investičná pomoc** s cieľom podpory zamestnanosti a investícií do nových technológií, s dopadom na znižovanie regionálnych disparít, či zavádzania inovácií v priemyselnej výrobe a pri poskytovaní služieb v technologických centrách a centrách strategických služieb pre tri podniky spĺňajúce kritéria MSP. Celková investičná pomoc predstavovala 3 899 095 Eur, z toho úľava na dani z príjmov 2 200 648 a príspevok na vytvorené nové pracovné miesta 1 698 447 Eur. Počet podporených pracovných miest predstavoval počet 161.

Ministerstvo hospodárstva podporilo v roku 2022 MSP aj v súvislosti s ochorením COVID – 19, ktoré doznievalo najmä v úvode roka. Realizovaná bola **dotácia na nájomné podnikom**, ktorých užívanie prevádzok na dohodnutý účel bolo v súvislosti so zamedzením následkov šírenia nebezpečnej nakažlivej ľudskej choroby COVID – 19 bolo opatreniami orgánov štátnej správy alebo uznesením Vlády SR znemožnené alebo podstatne obmedzené zákazom prítomnosti verejnosti v prevádzke. V rámci MSP bolo v roku 2022 podporených 7151 MSP v celkovej výške 11 398 930,83 Eur.

¹³¹Reálne čerpanie zahŕňa údaje iba za dopytovo-orientované projekty.

V roku 2022 ministerstvo realizovalo pomoc na krytie dodatočných nákladov podnikov v dôsledku zvýšených cien plynu a elektriny. Cieľom bolo pomáhať podnikom zasiahnutým vysokými cenami energií preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené vojnou na Ukrajine, v dôsledku ktorej dochádza k vysokým nárastom cien elektriny na trhoch EÚ za účelom udržania zamestnanosti, urýchlene podporiť finančnú kondíciu, likviditu a peňažný tok podnikov a zamestnancov, zabrániť kolapsu podnikateľského prostredia a zachovať strategické a kritické procesy nutné pre zvládnutie tohto obdobia so zachovaním stability a minimalizácie paniky. Pomoc bola realizovaná na základe schválenej **Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v zmysle Dočasného krízového rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine SA. 104846 (2022/N)** a príslušnej výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie za oprávnené obdobie august až september 2022, ktorá bola vyhlásená dňa 1.12.2022 a ukončená dňa 22.12.2022. V rámci výzvy bolo v roku 2022 v rámci MSP podporených 4 473 príjemcov v celkovej sume 36 435 321,81 Eur.

Ministerstvo realizovalo aj **dotácie na podporu priemyselných klastrových organizácií**. Ministerstvo uzatvorilo zmluvy o poskytnutí dotácie so siedmimi klastrami v celkovej výške cca 234 tisíc Eur. Základným cieľom výzvy bolo zvýšiť konkurencieschopnosť členov priemyselných klastrových organizácií prostredníctvom podpory ich vzájomnej spolupráce v oblasti realizácie programov rozvoja inovácií, ako aj posilnenie ich postavenia v medzinárodnom meradle.

Tabuľka 3 MH SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2022
OP Integrovaná infraštruktúra – časť výskum a inovácií v gescii SO MH	38 967 280 Eur
Dotácia na pokrytie dodatočných nákladov v dôsledku zvýšenia cien plynu a elektriny	36 435 321,81 Eur
Schéma podpory priemyselných klastrových organizácií	234 000 Eur
Investičná pomoc na obstaraný DHM a DNM	238 602,19 Eur
Investičná pomoc (úľava na dani z príjmov)	2 200 648 Eur
Investičná pomoc (príspevok na vytvorené nové pracovné miesta)	1 698 447 Eur
Schéma minimálnej pomoci na podporu MSP v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 (DM 28/2021); Schéma štátnej pomoci na podporu ekonomiky v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 – dotácia na nájomné v znení dodatku č. 3 SA. 100900 (2021/N)	11 398 930,83 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MH SR¹³²

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA) pôsobí ako sprostredkovateľský orgán a implementačná agentúra pre štrukturálne fondy. V programovom období rokov 2014–2020 implementuje dva operačné programy – OP II¹³³ a OP Kvalita životného prostredia, ktorých dočerpanie prebieha do konca roka 2023.

¹³²Pozn.: Inovačný fond, ktorého účelom je prostredníctvom trvalého rozvoja hodnôt v oblasti vedy výskumu podporovať inovačný rozvoj SR, nevyhlásil v roku 2022 žiadnu výzvu na predkladanie projektov.

¹³³Pozn.: do 12/2019 OP Výskum a inovácie. Dostupné na: <https://www.siea.sk/strukturalne-fondy-eu/operacny-program-integrovana-infrastruktura/>

V rámci OP II podporila SIEA v roku 2022:

V rámci Národného projektu zvýšenie inovačnej výkonnosti slovenskej ekonomiky MSP v celkovom objeme 2 497 105,43 Eur. Podpora spolu zahŕňala 191 podporených podnikov.¹³⁴

V rámci NP Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu bolo v roku 2022 podporených 473 MSP v celkovej hodnote inovačných voucherov 1 828 272,11Eur.

V oblasti zameranej na podporu inovácií a technologického transferu 2 podniky v celkovej hodnote oprávnených výdavkov 687 143,64 Eur, a v oblasti na podporu nových a začínajúcich mikro-, malých a stredných podnikov 15 podnikov v celkovej hodnote oprávnených výdavkov 3 010 869,31 Eur. Ide o projekty v stave „Riadne ukončené“ a „Zmluva uzavretá“, ktoré v roku 2022 čerpali NFP.

V rámci OP KŽP podporila SIEA 22 podnikov v rámci špecifického cieľa 411, 101 podnikov v rámci špecifického cieľa 421 a 5 podnikov v rámci špecifického cieľa 451 v celkovej hodnote 11 913 009,96 Eur.

Celková podpora MSP z programov implementovaných v SIEA bolo podporených 809 podnikov v sume 18 108 128,34 Eur.

Tabuľka 4 SIEA: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Operačný program	Špecifický cieľ	Výška reálneho čerpania v r. 2022
OP II	ŠC 1.2.2 a 2.2.2 Národný projekt zvýšenie inovačnej výkonnosti	2 497 105,43 Eur
	ŠC 3.3.1 a 4.1.1 Inovačné vouchre	1 828 272,11 Eur
	ŠC 1.2.2 Podpora inovácií a technologického transferu	687 143,64 Eur
	ŠC 3.1.1 Podpora nových a začínajúcich MSP	3 010 869,31 Eur
OP KŽP	ŠC 4.1.1 Zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR	1 410 706,86 Eur
	ŠC 4.2.1. Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch	10 093 094,13 Eur
	ŠC 4.5.1. Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple	409 208,97 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIEA

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSV SR) – podporu pre MSP poskytuje MPSV najmä prostredníctvom **Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny**. V roku 2022 poskytlo na pomoc MSP na podporu zamestnanosti¹³⁵ z verejných finančných prostriedkov, a to prostredníctvom viacerých podporných schém.

¹³⁴Bez špecifikácie veľkostnej kategórie podnikov.

¹³⁵Poskytnutá pomoc bola v súlade s právnymi predpismi EÚ podľa: a) Nariadenia Komisie (EÚ) č.14707/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 (ďalej len schéma de minimis č. 16/2014“); b) Nariadenia Komisie č. 1408/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby č. 7/2015 (ďalej len „schéma de minimis č. 7/2015“); c) Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014, ktoré je právnym základom Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím č. SA 40975 (2015X) (ďalej len „schéma SA.40975 (2015/X)“) v znení SA.62540 z marca 2021, v znení dodatku č. 1 z 22.9.2021 SA. 100385 a v znení dodatku č. 2 z 22.12.2021 SA.101576.

Poskytnutá minimálna pomoc (Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti DM – 16/2014, Schéma pomoci *de minimis* na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej výroby DM 7/2015) pre MSP tvorila asi 59,33 mil. eur, čo predstavuje 80,81 % z celkovej poskytnutej minimálnej pomoci.

Tabuľka 5 ÚPSVaR: poskytnutá minimálna pomoc v r. 2022 podľa veľkosti podniku

Poskytnutá minimálna pomoc v r. 2022 (podľa veľkosti podniku)	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	43,77 mil. Eur	59,62 %
		Malé podniky	12,65 mil. Eur	17,23 %
		Stredné podniky	2,91 mil. Eur	3,96 %
		Spolu MSP	59,33 mil. Eur	80,81 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		73,42 mil. Eur	100,00%

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

Pozn.:* v kategórii „Nezadaná veľkosť podniku“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

Štátna pomoc poskytnutá podľa Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení príslušných dodatkov – schéma SA.40975 (2015/X); schéma SA.62540; schéma SA.100385; schéma SA.101576.

Tabuľka 6 ÚPSVaR: poskytnutá štátna pomoc na vzdelávanie v r. 2022 podľa veľkosti podniku

Štátna schéma pomoci poskytnutá podľa schémy SA 101 576	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	11,77 mil. Eur	40,19 %
		Malé podniky	12,70 mil. Eur	43,37 %
		Stredné podniky	3,79 mil. Eur	12,94 %
		Spolu MSP	28,26 mil. Eur	96,50 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		1,02	100,00%

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

Pozn.:* v kategórii „Nezadaná veľkosť podniku“ sa nachádzajú poberatelia príspevku, ktorí v čase uzatvorenia dohody nemajú v ISSZ vyplnenú ekonomickú charakteristiku žiadateľa – veľkosť podniku.

Štátna pomoc poskytnutá podľa Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení príslušných dodatkov – schéma SA.40975 (2015/X); schéma SA.62540; schéma SA.100385; schéma SA.101576.

V roku 2022 bola poskytnutá štátna pomoc na podporu vzdelávania v súlade s čl. 31 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy, a to v rámci opatrenia - Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávajú znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím v znení dodatku č. 2 SA 101 576 vo výške **29,28 mil. Eur** zo zdrojov štátneho rozpočtu. Štátna pomoc bola poskytnutá **240 prijímateľom** pomoci.

Štátna pomoc poskytnutá na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky v rámci schémy SA 63532 bola poskytnutá vo výške spolu 120 mil. Eur, z ktorých 99,99 % išlo na podporu MSP.

Tabuľka 7 ÚPSVaR: Štátna pomoc poskytnutá na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky SA.63532

Štátna schéma pomoci poskytnutá podľa schémy SA 63532	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikropodniky	0,04 mil. Eur	33,33 %
		Malé podniky	0,08 mil. Eur	66,66 %
		Stredné podniky	0,00 mil. Eur	0,00 %
		Spolu MSP	0,12 mil. Eur	100 %
	Minimálna pomoc celkom (vrátane pomoci pre veľké podniky a kategóriu tzv. nezadaná veľkosť podniku*)		0,00 mil. Eur	0,00

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

V rámci pomoci na podporu zamestnanosti v rámci opatrení COVID – 19 boli realizované aj v roku 2022 niektoré podporné opatrenia. Pomoc na podporu zamestnanosti v rámci opatrení COVID - 19 v rámci rezortu MPSVR SR bola poskytnutá v celkovom objeme 278,82 mil. Eur zo štátneho rozpočtu, pričom pomoc bola poskytnutá 576 319 oprávneným prijímateľom pomoci a predstavovala 78,70 % z celkovej pomoci poskytnutej MPSVR SR.

Štátna pomoc v roku 2022 poskytnutá na podporu zamestnanosti v rámci opatrení COVID – 19 v zmysle oddielu 3.1 a 3.10 Oznámenia Komisie – Dočasného rámca pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v súčasnej situácii spôsobenej nákazou COVID-19, a to v rámci opatrení:

- Schéma štátnej pomoci na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 **SA.56986** bola poskytnutá v celkovej výške **231,95 mil. Eur** zo štátneho rozpočtu pre **497 811** oprávnených prijímateľov pomoci (MSP + veľké podniky),
- Schéma štátnej pomoci na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 v znení dodatku č. 1 **SA.59280** bola poskytnutá v celkovej výške **0,80 mil. Eur** zo štátneho rozpočtu pre **1 405** oprávnených prijímateľov pomoci (MSP + veľké podniky),
- Schéma štátnej pomoci na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 v znení dodatku č. 1 - 2 **SA. 62004** bola poskytnutá v celkovej výške **10,62 mil. Eur** zo štátneho rozpočtu pre **19 155** oprávnených prijímateľov pomoci (MSP + veľké podniky),
- Schéma štátnej pomoci na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 v znení dodatku č. 1 – 3 **SA. 63294** bola poskytnutá v celkovej výške **19,88 mil. Eur** zo štátneho rozpočtu pre **32 381** oprávnených prijímateľov pomoci (MSP + veľké podniky),
- Schéma štátnej pomoci na podporu udržania zamestnanosti a podporu samostatne zárobkovo činných osôb v období situácie spôsobenej nákazou COVID-19 v znení dodatku č. 1 – 4 **SA. 101016** bola poskytnutá v celkovej výške **15,57 mil. Eur** zo

štátneho rozpočtu pre 25 567 oprávnených prijímateľov pomoci (MSP + veľké podniky).

Tabuľka 8 ÚPSVaR: Schémy štátnej pomoci pre dočasnú pomoc na podporu udržania zamestnanosti a podporu SZČO v období COVID-19

Poskytnutá pomoc v zmysle oddielu 3.1 a 3.10 dočasného rámca (Podpora v rámci COVID – 19)	Poskytnutá podpora spolu		Výška podpory v mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	MSP	250,95 mil. Eur	90,00 %
		Veľké podniky	27,87 mil. Eur	10,00 %
		Spolu MSP	250,95 mil. Eur	90,00 %

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ÚPSVaR

Prostredníctvom regionálnej investičnej pomoci bola v roku 2022 poskytnutá investorom podpora formou príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta. Podľa údajov, **v roku 2022 nebol poskytnutý príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta pre prijímateľa z veľkostnej kategórie MSP**. Celkovo bolo podporených 7 veľkých podnikov v celkovej výške 1,60 mil. Eur.¹³⁶

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR) v roku 2022 prostredníctvom programu **Podpora finančnej gramotnosti a podnikateľského vzdelávania v projekte Priame platby** podporilo 884 MSP. Výška skutočného čerpania pre podporené MSP bola na úrovni 4 480 600 Eur.

Tabuľka 9 MŠVVaŠ SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Podpora finančnej gramotnosti a podnikateľského prostredia	4 480 600,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MŠVVaŠ SR

Fond na podporu športu schválil v roku 2022 v rámci výzvy č. 2022/001 – Poskytnutie mimoriadnej podpory pre podniky prevádzkujúce športovú infraštruktúru¹³⁷ - celkovo 102 žiadostí vo výške 1 400 968,78 Eur.¹³⁸

Agentúra na podporu výskumu a vývoja (APVV) realizovala v roku 2022 aktivity na podporu malého a stredného podnikania prostredníctvom poskytovania nenávratných finančných prostriedkov v zmysle schém štátnej pomoci SA.49175 a SA.58654. V roku 2022 agentúra podporila spolu 22 MSP. Z hľadiska bližšej špecifikácie išlo o 8 podporených mikropodnikov, 8 malých podnikov a 6 stredných podnikov. Výška skutočne čerpaných finančných prostriedkov v rámci podporených podnikov z veľkostnej kategórie MSP bola v roku 2022 na úrovni 1 837 414,9 Eur.

Tabuľka 10 APVV: realizovaná podpora MSP v r. 2022

	Mikropodniky	Malé podniky	Stredné podniky	Spolu MSP
Spolu	518 651,10	773 700,90	545 062,90	1 837 414,9

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od APVV

¹³⁶Predkladanie žiadostí zo strany investorov na čerpanie príspevku bolo ovplyvnené pandemickou situáciou COVID-19. Zdroj: doručené podklady od ÚPSVaR.

¹³⁷Cieľom výzvy je podpora podnikov prevádzkujúcich športovú infraštruktúru prostredníctvom pokrytia časti fixných nákladov, ktoré museli podniky vynaložiť v čase ich núteného čiastočného alebo úplného uzatvorenia z dôvodu opatrení Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a v čase po opätovnom spustení ich prevádzky, keď sa prejavili dôsledky pandémie ochorenia COVID-19.

¹³⁸V doručených podkladoch nebolo bližšie definované koľko z tohto počtu tvorili MSP.

Ministerstvo pôdohospodárstva (MPRV SR) poskytlo v roku 2021 štátnu pomoc prostredníctvom Programu rozvoja vidieka a podľa osobitných právnych predpisov v celkovej sume 99,67 mil. Eur. (podiel štátnej pomoci poskytnutej MSP v t. 2022 tvoril 91 %). Podľa údajov od MPRV SR, ministerstvo zvýšilo objem poskytnutých finančných prostriedkov na štátnu pomoc oproti roku 2021 o 138,27 %. K zvýšeniu objemu finančných prostriedkov poskytnutých ministerstvom na štátnu pomoc v roku 2022 v porovnaní s rokom 2021 došlo najmä z dôvodu opatrení na náhrady škôd spôsobených nepriaznivou poveternostnou udalosťou, ktorú možno prirovnať k prírodnej katastrofe (SUCHO 2022) a pomoci na podporu potravinárskeho sektora v dôsledku agresie Ruska proti Ukrajine.

Prostredníctvom údajov od Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) boli v rámci Programu rozvoja vidieka v roku 2022 podporené MSP v oblastiach, ktoré sú uvedené v prehľadnej tabuľke.

Tabuľka 11 PPA: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Realizovaná podpora prostredníctvom podopatrení Programu rozvoja vidieka (PRV)	Výška reálneho čerpania pre podporené MSP v r. 2022
4.1 Podpora na investície do poľnohospodárskych podnikov	6 549 081,96 Eur
4.2 Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov	1 281 756,70 Eur
6.1 Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov	4 862 700,00 Eur
6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností	1 619 098,62Eur
8.3 Podpora na prevenciu škôd v lesoch spôsobených lesnými požiarmi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	459 129,79 Eur
8.4 Podpora na obnovu lesov poškodených lesnými požiarmi a prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami	28 423,00 Eur
8.6 Podpora investícií do lesníckych technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh	3 059 837,91 Eur
16.4 Podpora na horizontálnu a vertikálnu spoluprácu medzi subjektmi dodávateľského reťazca pri zriaďovaní a rozvoji krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov a na propagačné činnosti v miestnom kontexte, ktoré súvisia s rozvojom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov	299 243,40 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od PPA

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (MK SR) podporilo prostredníctvom dotačného schém v roku 2022 podporilo spolu 298 MSP. Pre rok 2022 sa dotačný systém skladal z nasledovných programov. Prostredníctvom programu **Obnovme si svoj dom** bolo podporených 10 MSP v objeme 202 000 Eur. Programom **Kultúra znevýhodnených skupín** bolo podporených 14 MSP v súhrnnej sume 97 108 Eur. **Integrovaný regionálny operačný program – mobilizácia kreatívneho potenciálu v regióne** bolo podporených 174 MSP v sume 6 772 753,11 Eur (z toho 6 168 652,28 Eur z fondov EÚ a 604 100,83 Eur zo zdrojov štátneho rozpočtu). Posledný program podpory zahŕňal kultúrne poukazy, s podporou pre 100 MSP v súhrnnej výške dotácie zo štátneho rozpočtu 1 002 860 Eur.

Tabuľka 12 Ministerstvo kultúry: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Realizovaná podpora	Počet podporených MSP	Výška podpory (v Eur)
Integrovaný regionálny operačný program – mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch	174	6 772 753,11 Eur
Kultúrne poukazy	100	1 002 860,00 Eur
Kultúra znevýhodnených skupín	14	97 108,00 Eur
Obnovme si svoj dom	10	202 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MK SR

*vrátane COVID podpory

Prostredníctvom **Fondu na podporu umenia (FPU)** prostredníctvom svojej hlavnej činnosti v roku 2022 podporil 1 263 MSP, z toho 1 098 mikropodnikov, 135 malých podnikov a 30 stredných podnikov. Výška skutočného čerpania¹³⁹ finančných prostriedkov bola na úrovni 11 114 702,00 Eur.

Tabuľka 13 **Fond na podporu umenia: realizovaná podpora MSP v r. 2022**

Realizovaná podpora	Počet podporených MSP	Výška podpory (v Eur)
Podpora podľa zákona č. 284/2014 (§ ods. 2)	1 263	11 114 702,00

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od FPU

Prostredníctvom **Fondu na podporu kultúry národnostných menšín** podporil v roku 2022 867 podnikov v celkovej sume 8 074 721,11 Eur. Jednotlivé programy¹⁴⁰, majú dopad na vznik, šírenie a prezentáciu výsledkov kultúrnych a vedeckých aktivít zameraných na podporu kultúry národnostných menšín v Slovenskej republike a v zahraničí.

Tabuľka 14 **Fond na podporu kultúry národnostných menšín: realizovaná podpora MSP v r. 2022**

Realizovaná podpora	Počet podporených MSP	Výška podpory (v Eur)
Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu	485	3 638 771
Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti	142	2 154 438
Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia	200	2 137 064
Podpora zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám	40	249 658

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Fondu na podporu kultúry národnostných menšín

Audiovizuálny fond (AVF) prostredníctvom dotačného systému podporil v roku 2022 celkovo 137 MSP vo výške 16 735 889 Eur (vrátane COVID podpory a podpory z dôvodu vojny na Ukrajine). Subjekty boli podporené prostredníctvom nasledovných programov. **Prostredníctvom programu Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel** bolo v roku 2021, formou dotácie, podporených 53 MSP (z toho 51 mikro podnikov a dva malé podniky). Výška skutočného čerpania bola v sledovanom roku na úrovni 7 562 800 Eur.

Programom 2, ktorý poskytuje **Audiovizuálny fond je Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel**. Okrem štandardnej podpory v tomto programe bola čerpaná aj mimoriadna podpora, určená na zmiernenie dopadov v súvislosti s pandémiou COVID – 19 a zmiernenie dopadov v súvislosti s vojnovým konfliktom na Ukrajine a s ním prehlbujúcim sa rastom cien. Formou dotácie v rámci tohto programu bolo v roku 2022 podporených celkovo 55 podnikov z veľkostnej kategórie MSP (z toho 37 mikropodnikov, 16 malých podnikov a 2 stredne veľké podniky). Výška skutočného čerpania predstavovala 1 287 308 Eur (z toho podporené mikropodniky čerpali 701 318 Eur, malé podniky 486 673 Eur a stredné podniky 96 317 Eur). V rámci štandardnej podpory predstavovalo čerpanie

¹³⁹Čerpanie nie je naviazané na kalendárny rok. Reálne čerpanie je možné určiť až po predložení vyúčtovania jeho kontroly a uzavretia projektu.

¹⁴⁰Medzi programy patria: a) Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu; b) Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti; Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia; c) Podpora zabezpečenia intelektuálneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

v Programe 2 1 100 308 Eur, pre 44 podnikov (z toho 31 mikropodnikov, 11 malých podnikov a 2 stredne veľké podniky). Mimoriadna podpora v programe Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel predstavovala 187 000 Eur, pre 11 MSP (z toho 6 mikropodnikov a 5 malých podnikov)

Prostredníctvom programu Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry boli formou dotácie podporené 2 MSP (konkrétne 2 mikropodniky). Celková výška skutočného čerpania pre MSP predstavovala 43 000,00 Eur.

Prostredníctvom programu Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike boli formou dotácie podporené 2 MSP (konkrétne 2 mikropodniky). Výška čerpaných finančných príspevkov v sledovanom roku 2021 predstavovala 18 200,00 Eur. V neposlednom rade bolo **prostredníctvom programu Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike** podporených formou dotácie 25 MSP, resp. 24 mikropodnikov a 1 malý podnik. Výška skutočného čerpania v roku 2022 predstavovala 7 824 776 Eur (z toho podporené mikropodniky čerpali 7 689 776,00 a malé podniky 134 805,00 Eur).

Tabuľka 15 Audiovizuálny Fond: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Dotačný systém Audiovizuálneho fondu podľa jednotlivých programov	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel	7 562 800,00 Eur
Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti (Mimoriadna COVID VÝZVA 9/2020)	1 287 308,00 Eur
Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry	43 000,00 Eur
Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike	18 200,00 Eur
Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike	7 824 581,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Audiovizuálneho fondu

Ministerstvo životného prostredia SR (MŽP SR). V roku 2022 nebol formou dotácie z Environmentálneho fondu žiaden subjekt spadajúci do veľkostnej kategórie MSP.¹⁴¹ V sledovanom roku nebol ani formou úveru z Environmentálneho fondu podporený žiaden subjekt z veľkostnej kategórie podnikov malých a stredných podnikov. V roku 2022 boli prostredníctvom výzvy OPKŽP-PO1-SC111-2016-16 v rámci OP KŽP podporené 3 MSP. Reálne čerpanie pre podporené malé a stredné podniky bolo na úrovni 2 264 582,1 Eur. Malé a stredné podniky môžu byť podporené najmä v rámci nasledovných špecifických cieľov OP KŽP:

Tabuľka 16 MŽP SR: oblasti podpory pre MSP v rámci OP KŽP

Špecifický cieľ
1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov
1.3.1 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity najmä v rámci sústavy Natura 2020
1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality
4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe
4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch
4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MŽP SR

¹⁴¹Informácia je limitovaná termínom uzávierky podkladov.

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR¹⁴² (MIRRI SR) prostredníctvom programu **Podpory najmenej rozvinutých okresov**, podľa zákona č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, poskytla v roku 2022 pomoc pre 155 MSP. Výška skutočného čerpania pre podporené podniky z veľkostnej kategórie MSP bola na úrovni 11 630 534 Eur.

MIRRI SR prostredníctvom cezhraničného programu INTERREG V-A Slovenská republika – Maďarsko v roku 2022 podporila 16 MSP sumou 1 690 728,19 (skutočné čerpanie) Eur a prostredníctvom cezhraničného programu INTERREG V-A Slovenská republika – Česká republika podporila 9 MSP sumou 650 700,44 Eur (vyčerpaná podpora). V rámci regionálneho operačného programu boli čerpané prostriedky vo výške 4,8 mil. Eur pre 101 MSP.

V rámci programu „Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca“ boli úspešné tri MSP, ktoré vyčerпали sumu 339 483,92 Eur.

Tabuľka 17 MIRRI SR: realizovaná podpora MSP v r. 2022

Realizovaná podpora	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Podnikanie v oblasti kultúry, kultúrne dedičstvo a kultúrna spolupráca	339 483,92 Eur
INTERREG V-A SK – HU	1 690 728,19 Eur
INTERREG V-A SK – CZ	650 700,44 Eur
PODPORA NAJMEŇ ROZVINUTÝCH OKRESOV PODĽA ZÁKONA Č. 336/2015 Z.Z. O PODPORE NAJMEŇ ROZVINUTÝCH OKRESOV A O ZMENE A DOPLNENÍ NIEKTORÝCH ZÁKONOV	11 630 534,00 Eur
Integrovaný regionálny operačný program	4 806 750,33 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MIRRI SR

Uznesením vlády SR č. 329 z 27. mája 2020 bodom B.4 určené MIRRI SR ako národný kontaktný bod pre Program nadnárodnej spolupráce Stredná Európa 2021 - 2027 a Dunajský nadnárodný program 2021 – 2027. Programy ponúkajú podporu rozvoja štruktúr spolupráce medzi mikro, malými a strednými podnikmi. Prínosy pre podnikateľský sektor vyplývajúci z realizácie projektov je možné očakávať v závislosti od miery zapojenia a úspešnosti subjektov vo výzvach oboch Programov.

Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky (MDV SR) v roku 2022 uskutočnilo priamu, ako aj nepriamu podporu prostredníctvom viacerých opatrení, a to predovšetkým v doprave, vo výstavbe a v cestovnom ruchu. V súvislosti s pandémiou COVID-19 boli vytvorené na podporu podnikov v doprave (v cestovnom ruchu) Schémy štátnej pomoci a výzvy, ktoré prispievajú na podporu udržania prevádzky, konkurencieschopnosti zasiahnutých podnikov a zamestnanosti MSP. Základom podpory v pôsobnosti MDV SR je investovanie do dopravnej infraštruktúry, predovšetkým prípravou a výstavbou diaľnic, obnovou cestných objektov, rozvojom cyklistickej dopravy, modernizáciou železničných úsekov a pod. Zabezpečením lepšej dostupnosti cestnej a železničnej siete prispieva pozitívne na rozvoj podnikateľskej činnosti.

V oblasti cestovného ruchu, **prostredníctvom Schémy minimálnej pomoci na podporu podnikov v odvetví cestovného ruchu v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19**

¹⁴²Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 417 z 1.7.2020 bol schválený štatút Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky.

(DM-17/2020¹⁴³) bolo podporených 537 z veľkostnej kategórie MSP v celkovej výške 1 912 657,87Eur. Celková alokácia pre MSP bola na úrovni 24 598 691,4 Eur. V dôsledku vojnového konfliktu na Ukrajine a s ním prehlbujúcim sa rastom cien energií v nadväznosti na vydané Nariadenia Vlády SR boli poskytnuté finančné prostriedky na zmiernenie dopadu týchto negatívnych vplyvov na subjekty poskytujúce ubytovanie osobám, ktoré museli opustiť krajinu. Predmetom pomoci je kompenzovať časť nákladov subjektom, ktorý poskytli ubytovanie odídencom v oprávnenom období.¹⁴⁴

Tabuľka 18 MDV SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2022

Podpora MSP v oblasti cestovného ruchu v súvislosti s pandémiou s COVID-19 a vojnou na Ukrajine	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Schéma minimálnej pomoci DM-17/2020	1 912 657,87 Eur
Pomoc lex Ukrajina – príspevok za ubytovanie odídenca	28 586 108,25 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MDV SR

Okrem toho, v oblasti cestnej dopravy poskytlo MDV SR v roku 2022 v rámci programu 05306 – Schéma minimálnej pomoci na podporu niektorých subjektov v oblasti cestnej dopravy v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 (DM – 19/2021) finančné príspevky, ktoré sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 19 MDV SR: realizovaná podpora v oblasti cestnej dopravy v r. 2022

Názov Schémy	Podporené subjekty	Poskytnutá výška podpory v r. 2022
Schéma minimálnej pomoci na podporu niektorých subjektov podnikajúcich v oblasti cestnej dopravy v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 v znení dodatku č. 2 (DM - 19/2021)	FO v počte 70 žiadateľov	968 509,80Eur
	PO (a.s., s.r.o.) v počte 110 žiadateľov	2 923 440,83 Eur
Schéma minimálnej pomoci na podporu niektorých subjektov podnikajúcich v oblasti cestnej dopravy v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 v znení dodatku č. 3 (DM - 19/2021)	FO v počte 85 žiadateľov	827 426,40 Eur
	PO (a.s., s.r.o.) v počte 108 žiadateľov	1 608 991,58Eur
	n. o. v počte 1 žiadateľa	4 486,40 Eur
	obec v počte 1 žiadateľa	1 636,80 Eur
Schéma minimálnej pomoci na podporu niektorých subjektov podnikajúcich v oblasti cestnej dopravy v súvislosti s vypuknutím ochorenia COVID-19 v znení dodatku č. 3 (DM - 19/2021)	FO v počte 8 žiadateľov	1 136 144,70 Eur
	PO (a.s., s.r.o.) v počte 21 žiadateľov	5 773 708,22 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MDV SR

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky (MO SR) podporilo 6 stredne veľkých podnikov a dva malé podniky prostredníctvom Medzirezortného programu 060EI – Výskum a vývoj na podporu obrany štátu a zároveň dva malé podniky. Celková alokácia predstavovala 1 025 648,90 Eur (z toho 243 850 Eur pre malé podniky a 781 798,90 Eur pre veľké podniky),

¹⁴³Minimálna pomoc podľa tejto schémy sa poskytuje formou príspevku na odstránenie negatívnych následkov pandémie COVID-19 (ďalej len „finančný príspevok“). Cieľom pomoci je podpora podnikov v odvetví cestovného ruchu a poskytnutie finančného príspevku pre pokrytie časti nekrytých fixných nákladov, ktoré podniky museli vynaložiť v čase ich núteného uzatvorenia z dôvodu opatrenia Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a v čase po opätovnom spustení ich prevádzky, keď sa prejavili negatívne dôsledky pandémie ochorenia COVID-19 na fungovanie zariadení cestovného ruchu. Pomoc je určená na kompenzáciu škôd vzniknutých žiadateľom, ktorí sú definovaní v článku E príslušnej schémy, ktoré im vznikli ako priame následky opatrení prijatých na zmiernenie negatívnych následkov pandémie, ktorá vznikla z dôvodu ochorenia COVID-19.

¹⁴⁴Cieľom je poskytnutie príspevku za poskytnutie ubytovania odídencom v súvislosti s ozbrojeným konfliktom na Ukrajine v súlade s ustanovením § 27a ods. 1 písm. e) a § 27k zákona č. 91/2010 Z. z. za podmienok stanovených v zákone č. 91/2010 Z. z. a v § 2 Nariadenia Vlády Slovenskej republiky o príspevku za poskytnutie ubytovania odídencom v súvislosti so situáciou na Ukrajine.

pričom celkové čerpanie predstavovalo 980 401,99 Eur (z toho 213 891,11 Eur pre malé podniky a 769 510,88 Eur pre stredne veľké podniky).

Na konci roka 2022 poskytlo MO SR dotácie v rámci vyššie uvedeného programu:

- 1 strednému podniku (s alokáciou 113 091 Eur a reálnym čerpaním 113 091 Eur), konkrétne išlo o vývoj energetického kontajnera pre transformáciu elektrických napájacích sústav,
- 1 strednému podniku (s alokáciou 190 332 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 178 500 Eur), konkrétne išlo o diaľkové ovládanie zbraňových systémov,
- 1 malému podniku (s alokáciou 83 850 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 76 509,86 Eur), konkrétne išlo o projekt Digital Twin Training Centre,
- 1 strednému podniku (s alokáciou 46 339 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 45 882,98 Eur), konkrétne išlo o projekt Zvyšovanie úrovne ochrany kritickej infraštruktúry - výskum nových, ekologicky akceptovateľných metód boja so škodcami lesa na území v správe podniku vojenské lesy a majetky,
- 1 strednému podniku (s alokáciou 219 822,75 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 219 822,75 Eur na Znižovanie environmentálnej záťaže – výskum špecializovaného systému samohybnéj techniky s nulovými emisiami a maximálnym dôrazom na ochranu životného prostredia v súlade s environmentálnou stratégiou a cieľmi trvalo udržateľného rozvoja SR,
- 1 strednému podniku (s alokáciou 162 515,55 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 162 515,55 Eur), konkrétne išlo o projekt Remedácie životného prostredia v zónach kontaminovaných činnosťou ozbrojených síl,
- 1 malému podniku (s alokáciou 160 000 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 137 381,25 Eur), išlo o projekt Hybridnej balistickej obrany,
- 1 malému podniku na vývoj 120 mm autonómneho automatického mínometu (s alokáciou 496 98,60 Eur, z ktorých bolo vyčerpaných 496 98,60 Eur).

Tabuľka 20 MO SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2022

Realizovaná podpora (výsledky v oblasti podpory MSP)	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Medzirezortný program E60EI	980 401,99 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MO SR

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (MZVaEZ SR) realizovalo podporu prostredníctvom Projektovej schéma na podporu ekonomickej diplomacie. V rámci tejto podpory bola podpora poskytnutá pre 305 MSP, s celkovou alokáciou 150 000 Eur pre zahraničné úrady a 100 000 Eur na podporu projektov v spolupráci s SOPK. Celkové čerpanie predstavuje 211 039,69 Eur (179 657,53 Eur + 31 382,16 Eur projekty s SOPK).

Viazaný účelový fond „Slovak Challenge Fund“ zriadený v rámci UNDP má za cieľ zapájať podnikateľský sektor SR do udržateľného rozvoja vo vybraných partnerských krajinách (Moldavsko a Severné Macedónsko) cez realizáciu inovatívnych slovenských nápadov s potenciálom rastu a replikácie medzi sektormi a regiónmi. V rámci programu UNDP-SLOVAKIA PARTNERSHIP: EFFECTIVE DEVELOPMENT COOPERATION SOLUTIONS FOR THE SDGS Slovak Challenge Fund boli podporené 4 mikropodniky s čerpaním na úrovni 62 333,40 Eur¹⁴⁵.

¹⁴⁵Prepočítané z USD na základe kurzu 1 Eur = 1,06666 USD.

Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu, ktorá patrí pod Ministerstvo zahraničných vecí a Európskych záležitostí v rámci Programu podnikateľských partnerstiev podporila v roku 2022 3 MSP (2 mikropodniky a 1 malý podnik) v celkovej sume 375 304,63 Eur (246 604,37 čerpali mikropodniky a 128 700,26 malé podniky). Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) poskytuje v súlade s pravidlami štátnej pomoci de-minimis dotácie na podnikateľské zámery v partnerských krajinách rozvojovej spolupráce.

Tabuľka 21 **MZVaEZ SR: realizovaná podpora pre MSP v r. 2022**

Realizovaná podpora (výsledky v oblasti podpory MSP)	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Projektová schéma na podporu ekonomickej diplomacie	211 039,69 Eur
UNDP-SLOVAKIA PARTNERSHIP: EFFECTIVE DEVELOPMENT COOPERATION SOLUTIONS FOR THE SDGS Slovak Challenge Fund	62 333,40 Eur
SAMRS Program podnikateľských partnerstiev	375 304,63 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MZVaEZ SR

Bratislavský samosprávny kraj prostredníctvom Bratislavskej regionálnej dotačnej schémy na podporu ochrany životného prostredia a rozvoja vidieka podporil v roku 2022 13 MSP v celkovej sume 145 698 Eur.

Tabuľka 22 **BSK: vyčerpaná podpora MSP v oblasti BRDS v r. 2022**

Dotačný program Bratislavského samosprávneho kraja	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Bratislavská regionálna dotačná schéma na podporu ochrany životného prostredia a rozvoja vidieka	189 380 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od BSK

Nitriansky samosprávny kraj prostredníctvom vlastného finančného nástroja LEADER NSK miestny komunitný rozvoj svojho vidieckeho územia a trvalo udržateľný rozvoj a rozvoj MSP celého regiónu. NSK tiež prispelo k vybudovaniu Regionálneho inovačného centra. Na podporu inovácií MSP v NSK sú navrhnuté projektové zámery ako napríklad NitraBox, Demonštračné miesta pre inteligentné komunity a farmy, SocioFarm, HUB pre návrh, vývoj a výrobu výrobkov na báza biodegradovateľných polymérov.

Košický samosprávny kraj¹⁴⁶ podporil malé a stredné podniky prostredníctvom dotácií v oblasti cestovného ruchu.¹⁴⁷ Konkrétne išlo o podporu MSP prostredníctvom Programu Terra Incognita – Krajina nespoznaná. V zmysle tohto programu bolo rozhodnuté o podpore 9 mikropodnikov a pre 2 malé podniky. Reálne pomoc čerpalo 6 mikropodnikov a 1 malý podnik. Celková alokácia schválená na program predstavovala 453 380 Eur pre mikropodniky a 101 000 pre malé podniky (spolu 554 380 Eur). Reálne čerpanie predstavovalo 189 380 Eur (128 380 Eur pre mikropodniky a 61 000 Eur pre malé podniky).

Tabuľka 23: **KSK: podpora MSP v oblasti cestovného ruchu v r. 2022**

Dotačný program Košického samosprávneho kraja	Výška reálneho čerpania v r. 2022
Program Terra Incognita – Krajina nespoznaná (dotačný program Košického samosprávneho kraja)	189 380 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Košice Región Turizmus (KRT)

¹⁴⁶Vzhľadom na charakter podpory, uvedené aktivity sú súčasťou nepriamej podpory pre MSP.

¹⁴⁷Podpora bola realizovaná prostredníctvom Krajskej organizácie cestovného ruchu Košice.

Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s. (SZRB) aj v roku 2022 pokračovala v podpore malého a stredného podnikania prostredníctvom ponuky svojich produktov (t. j. poskytovaním úverov; poskytovaním bankových záruk na úvery; poskytovaním vkladových produktov pre podnikateľov; poskytovaním elektronického bankovníctva). Objem poskytnutých (čerpaných) priamych úverov, ktoré sú zamerané okrem iného na podporu financovania investičných a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov, dosiahol v roku 2022 výšku 111,48 mil. Eur.

Tabuľka 24 SZRB: priame úvery poskytnuté pre MSP v r. 2022

Ukazovateľ	Objem v tis. Eur	Počet
Poskytnuté úvery pre MSP	111 479	1 288
Portfólio	301 610	2 208

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SZRB

Slovak Investment Holding, a.s. (SIH) podporil v roku 2022 malé a stredné podniky prostredníctvom **úverového nástroja úverového nástroja OP II: Schéma DM – 14/2016 PRLS**. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2022) podporených spolu 98 MSP. Program má dopad na zlepšenie prístupu MSP k finančným zdrojom, pričom slúži na financovanie prevádzkových a investičných potrieb. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2022 bola (pre podporené MSP v monitorovacom roku) na úrovni 5,64 mil. Eur.¹⁴⁸

Tabuľka 25 SIH: úverový nástroj PRSL poskytnutý pre MSP v r. 2022

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
OP Integrovaná infraštruktúra schéma DM-14/2016- PRSL	5 639 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) podporuje segment MSP vhodnou kombináciou bankových a poisťovacích produktov, ako aj správnym natanením platobných a dodacích podmienok pre zahraničných kupujúcich, čím umožňuje slovenským exportérom úspešne realizovať vývozné kontrakty, a to aj v prípade ich slabšieho kreditného profilu. EXIMBANKA SR sa v roku 2022 zameriavala primárne na poskytovanie priamych úverov exportérom. EXIMBANKA SR neposkytla v roku 2022 mimoriadnu podporu pre segment MSP. V oblasti financovania počas roku 2022 nebola poskytovaná mimoriadna podpora pre segment MSP. Reálne čerpanie úverov za rok 2022 (pre podporené MSP) predstavovalo 67 846 tis. Eur.

Tabuľka 26 EXIMBANKA SR: priame úvery poskytnuté pre MSP – štruktúra pohľadávok k 31.12.2022

Bankové produkty
Investičné úvery
Priame vývozné úvery na podporu exportu so splatnosťou do 2 rokov
Priame vývozné úvery na financovanie investícií v zahraničí
Priame úvery na pohľadávky z vývozu
Priame zmenkové úvery
Úvery na podporu udržiavania prevádzky – COVID úvery
Priame úvery celkom

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od EXIMBANKA SR

¹⁴⁸Údaj o celkovom reálnom čerpaní vrátane objemu finančných prostriedkov zo zdrojov finančných sprostredkovateľov.

Klienti segmentu MSP najviac využívali investičné úvery na nákup a modernizáciu technológie a súvisiacej infraštruktúry. Vysoký podiel tvorili úvery na financovanie investícií v zahraničí, ako aj úvery na podporu vývozu so splatnosťou do dvoch rokov (predexportné financovanie), čo im umožnilo realizovať konkrétne vývozné kontrakty, a to aj v prípadoch ich slabšieho finančného ratingu. Financovanie pracovného kapitálu v súvislosti s realizáciou jednotlivých vývozných kontraktov prostredníctvom predexportného, ako aj prostredníctvom priameho úveru na pohľadávky z vývozu, ostávalo pre mnohé podniky zo segmentu MSP jedinou cestou, ako preniknúť na zahraničné trhy a realizovať vývozný kontrakt.

Slovenská sporiteľňa, a. s. (SLSP) poskytovala pre MSP a začínajúcich podnikateľov a podnikateľky v roku 2022 rôzne úverové a záručné programy v spolupráci s medzinárodnými, ako aj tuzemskými finančnými inštitúciami. SLSP financuje začínajúcich podnikateľov a podnikateľky rôznymi spôsobmi¹⁴⁹. V roku 2022 **s rozbehom podnikania a jeho financovaním** poradili špecialisti SLSP celkovo 1678 začínajúcim podnikateľom a podnikateľkám (biznis plán, cash flow, overenie dodávateľov, odberateľov a iných obchodných partnerov, riziká, financovanie) v rozsahu 2517 konzultačných hodín. V sledovanom období im bolo poskytnutých 104 úverov v objeme 2,56 mil. Eur na základe biznis plánu. V roku 2022 Slovenská sporiteľňa, a. s. poskytla 186 zvýhodnených úverov **z programu EIB na podporu malých a stredných podnikov** v objeme 144 405 431 Eur. **SLSP v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF)** umožňovala vďaka záruke EaSI financovanej EÚ v rámci programu „Zamestnanosť a sociálna inovácia“ získať mikropodnikateľom a začínajúcim podnikateľom investičné a prevádzkové úvery za výrazne výhodnejších podmienok oproti bežnému financovaniu. V roku 2022 poskytla mikropodnikateľom SLSP 112 úverov so zárukou EaSI v objeme 2 025 315 Eur.

Tabuľka 27 **SLSP: Špeciálne úverové programy poskytnuté pre MSP v r. 2022**

Úverové programy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Úvery na podporu začínajúcich podnikateľov	2 560 000,00 Eur
Zvýhodnené úvery z programu EIB na podporu malých a stredných podnikov	144 405 431,00 Eur
Úvery so zárukou EaSI pre mikropodniky a začínajúcich podnikateľov	2 025 315,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SLSP

V rámci podpory MSP v období pandémie, SLSP v spolupráci so SIH a NDF II. ponúka od roku 2020 úvery SIH antikorona / antikrizová záruka na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb MSP na odvrátenie bezprostredných dopadov krízy na fungovanie podnikov v dôsledku útlmu ich činnosti a výpadku ich príjmov. Od augusta 2022 tento záručný program slúži nielen na naplnenie finančných potrieb podnikateľského sektora v súvislosti s negatívnym vplyvom ochorenia COVID-19, ale zároveň aj v súvislosti s negatívnym vplyvom iných globálnych výziev, ako je napr. krízová situácia na Ukrajine. Investičné a prevádzkové splátkové úvery SIH AZ 1 spĺňajúce požadované kritériá oprávnenosti sú zabezpečené portfóliovou zárukou do výšky 80% poskytnutých úverov a do výšky 50% portfólia úverov. Toto financovanie slúži na podporu investičných projektov a

¹⁴⁹SLSP financuje začínajúcich podnikateľov a podnikateľky rôznymi spôsobmi (predschránené prevádzkové financie; úvery alebo kombinácie úverov). Začínajúci podnikatelia **môžu** v SLSP navyše bezplatne prekonzultovať svoje podnikateľské plány a svoje predpoklady na podnikanie so špecialistami banky; využiť špeciálne záručné programy, získať zvýhodnený úrok o 1,00 % ročne lacnejší za bezproblémové splácanie svojich úverov po dobu 12 mesiacov a ušetriť na poplatkoch za predčasné splatenie úveru a zmenu zmluvných podmienok; mať vedenie účtu na prvý rok podnikania bez poplatku a benefity navyše – napr. výhodný POS terminál alebo terminál v mobile bezplatne alebo za výhodnejších podmienok.

sprístupnenie nevyhnutného prevádzkového kapitálu s dôrazom na udržanie alebo tvorbu pracovných miest. Výhodou úveru je že banka nepožaduje dodatočné zabezpečenie úveru (úver je zabezpečený len portfóliovou zárukou), znížená úroková sadzba oproti bežnému úveru aj vďaka novej úrokovej dotácii až do výšky 4% p. a. Obdobie disponibility tohto záručného programu je do novembra 2023. V roku 2022 SLSP poskytla celkovo 307 úverov **zabezpečených antikrizovou zárukou** v objeme 45 278 140 Eur. V júni 2021 uzatvorila SLSP Dohodu o záruke s Európskym investičným fondom (EIF) na realizáciu **záručného nástroja z Pan-Európskeho záručného fondu (EGF)** v reakcii na COVID-19 na uľahčenie prístupu k úverom pre MSP prostredníctvom zvýhodnených podmienok financovania (t.j. znížených požiadaviek na zabezpečenie úveru a zníženej úrokovej sadzby oproti bežnému úveru krytím časti úverového rizika zo strany EIF)¹⁵⁰. Úvery zabezpečené zárukou EGF boli určené pre malé a stredné podniky a slúžili na sprístupnenie investičného a prevádzkového kapitálu za zvýhodnených podmienok. Poskytovanie tohto produktu bolo v SLSP ukončené 31. 12. 2022. V roku 2022 poskytla SLSP celkovo 346 úverov MSP v objeme 54 813 271 Eur. Väčšina prijímateľov pomoci z EGF bola z radov mikropodnikateľov.

Tabuľka 28 SLSP: Podpora MSP zameraná na zmiernenie dopadov COVID-19 v r. 2022

Záručné programy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Úver na zmiernenie negatívneho vplyvu globálnych výziev pre mikro, malé a stredné podniky, zabezpečený SIH antikrizovou zárukou (Schéma pomoci de minimis DM - 4/2020 – Záručný nástroj na zmiernenie obmedzení spôsobených chorobou COVID-19)*	45 278 140,00 Eur
Úvery zabezpečené zárukou EGF na podporu malých a stredných podnikov	54 813 271,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SLSP

*ide o sprostredkovateľa; viac v časti SIH antikorona záruky;

Všeobecná úverová banka, a.s. (VÚB) poskytovala v roku 2022 na podporu MSP na Slovensku úvery z rôznych zdrojov. Súhrnný prehľad poskytnutých úverov v sledovanom roku je uvedený v nasledujúcom texte. VÚB financovala v roku 2022 z **úverovej linky**, ktorá bola podpísaná v roku 2019 s **Európskou investičnou bankou** Luxemburg (EIB). Investičné úvery zo zdrojov EIB sú určené na podporu regionálneho rozvoja, sú zamerané na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie. V roku 2022 financovala VÚB zo zdrojov EIB 7 projektov malých a stredných podnikov v celkovom objeme 9 009 510 Eur. **Súčasťou podpory financovania MSP zo strany VÚB banky sú aj úvery poskytované prostredníctvom štrukturálnych fondov z OP II, KŽP, IROP a PRV.** Banka má uzatvorenú Zmluvu o spolupráci a spoločnom postupe medzi bankou a orgánmi zastupujúcimi SR¹⁵¹. Na financovanie projektov súvisiacich s čerpaním EÚ fondov, VÚB poskytuje dva druhy úverov: preklenovací úver (na predfinancovanie nenávratného finančného príspevku) a investičný úver (formou spolufinancovania). Preklenovací úver poskytuje VÚB banka na preklenutie časového nesúladu medzi potrebou úhrady oprávnených výdavkov žiadateľa,

¹⁵⁰Podpora poskytovaná zo strany EIF je umožnená vďaka Záručnému nástroju EGF, ktorý je implementovaný Európskym investičným fondom s finančným krytím členských štátov EÚ prispievajúcich do EGF. Záručný nástroj z Pan-Európskeho záručného fondu v reakcii na COVID-19 predstavuje portfóliovú záruku EIF, ktorá zabezpečuje cieľové portfólio úverov za stanovených podmienok. Miera záruky na úvere je 70 % a miera záruky na portfóliu je 100 %. Záruka EGF predstavuje štátnu pomoc.

¹⁵¹S Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Pôdohospodárskou platobnou agentúrou).

t. j. klienta a refundáciou týchto výdavkov do výšky schváleného nenávratného finančného príspevku (NFP). V roku 2022 poskytla banka finančnú podporu 95 klientom, v celkovej výške 30 043 556,58 Eur, stav čerpania k 31.12.2022 bol 17 922 424,50 Eur. Investičný úver (spolufinancovanie), predstavuje financovanie nad rámec vlastných zdrojov klienta a NFP do 100 % výšky projektových nákladov, banka poskytuje aj na dofinancovanie projektu nad rámec oprávnených nákladov, pokiaľ si to komplexnosť projektu vyžaduje. V sledovanom roku 2022 poskytla VÚB banka na účely spolufinancovania úvery 45 klientom v celkovej výške 17 490 719,17 Eur, stav čerpania k 31.12.2022 bol 11 969 569,80 Eur. VÚB banka poskytuje poľnohospodárom úver slúžiaci na preklopenie obdobia medzi potrebou financovania prevádzkových nákladov a vyplatením podpory/dotácií z PPA, ktoré sa vyplácajú zo štátneho rozpočtu SR a refundujú z rozpočtu EÚ (prostredníctvom **Flexi úveru pre podnikateľov**). Podnikateľ môže prostredníctvom tohto úveru získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb ešte pred ich vyplatením z Poľnohospodárskej platobnej agentúry, a to pri minimálnom zabezpečení, bezplatnom vedení osobitného účtu, pričom úver – istina, úroky, ako aj odplaty za dojednanie záväzku sú splatné až z poskytnutých dotácií. V roku 2022 podporila VÚB banka 455 podnikateľov v celkovom objeme 144 366 468,15 Eur. Objem finančných prostriedkov, ktoré budú použité pre poskytovanie FLEXI úveru pre poľnohospodárov v ďalších rokoch VÚB banka nelimituje. Prostredníctvom **PROFIÚVERU**, ktorý banka poskytuje pre poľnohospodárov pre klientov zo segmentu Small business s tržbami do 2 mil. Eur s výškou vyplatenej podpory z PPA za predchádzajúci, resp. posledný dotačný rok do 100 000 Eur. Banka poskytuje tento úver vo forme účelového kontokorentného úveru, ktorý je určený na financovanie krátkodobých prevádzkových potrieb klienta. V priebehu roka 2022 poskytla VÚB touto formou 20 úverov v celkovom objeme 471 630,00 Eur. V roku 2022 sa VÚB, a.s. opätovne zapojila do využívania finančného nástroja Antikورونا záruka. Tento záručný program má slúžiť nielen na naplnenie finančných potrieb podnikateľského sektora v Slovenskej republike v súvislosti s negatívnym vplyvom ochorenia COVID-19, ale zároveň aj v súvislosti s negatívnym vplyvom iných globálnych výziev, ako je napr. krízová situácia na Ukrajine. Využitím tohto finančného nástroja (okrem samotného zabezpečenia úveru) môžu podniky získať po splnení stanovených podmienok úrokovú dotáciu až do výšky 4% p. a. (schéma SIH1) alebo odpustenie záručného poplatku (schémy SIH 2a, SIH 2b a EXIM). Veľkou výhodou je aj ročný odklad splácania istiny a úrokov. Tieto úvery sa začali poskytovať v apríli 2020. Čerpané môžu byť vo forme revolvingových úverov alebo splátkových úverov. Z Garančnej schémy SIH1 sa v roku 2022 celkovo poskytlo **289** úverov v objeme **79 230 000,00 Eur**. Za rok 2022 bolo zo SIH1 čerpaných **314** úverov v objeme **85 252 544,96 Eur**.

Tabuľka 29 VÚB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2022

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB)	9 009 510,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od VÚB

Československá obchodná banka, a.s. (ČSOB) pokračovala v plnení programu COSME a poskytovaní úverov. V roku 2022 naďalej pokračoval predaj úverov programu COSME, ktorý zahŕňal aj predaj úverov s upravenými parametrami pod COSME COVID – pokračovanie nastavenej línie až do ukončenia predaja (30.6.2022) COSME úverov. V sledovanom roku 2022 využilo 321 malých a stredných podnikov na Slovensku dostupnejšie úvery ČSOB z programu COSME (vrátane programu COSME COVID), ktorý je súčasťou tzv. Junckerovho plánu. Výška skutočného čerpania v rámci podporených MSP bola na úrovni 12 059 643,50 Eur (z toho 84 % COSME COVID). Zároveň banka podporila 435 MSP prostredníctvom úverov zabezpečených zárukou v rámci finančného nástroja

SIHAZ1 v celkovom objeme 45 678 415,84 Eur. ČSOB poskytla v r. 2022 aj špeciálny produkt Agroúver (Program rozvoja vidieka), v rámci ktorého bolo podporených 74 MSP v celkovej výške 9 836 605 Eur.

Tabuľka 30 ČSOB: úverové linky poskytnuté pre MSP v r. 2022

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) Programu EÚ pre konkurencieschopnosť MSP (COSME vrátane COSME COVID)	12 059 643,50 Eur**
Úvery zabezpečené portfóliovou zárukou SIH antikورونا záruka*	45 678 415,84 Eur**

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od ČSOB

*ide o sprostredkovateľa; viac k SIH antikورونا zárukám v časti SIH;** ide o výšku čerpania na úrovni vlastných zdrojov banky.

Slovak Business Agency realizuje **Mikropôžičkový program**, ktorý je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 50 zamestnancov. Mikropôžičku je možné použiť na obstaranie hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj na nákup potrebných zásob, surovín či tovaru a iné investičné projekty. Minimálna výška mikropôžičky je 2 500 Eur a maximálna výška je 50 000 Eur.

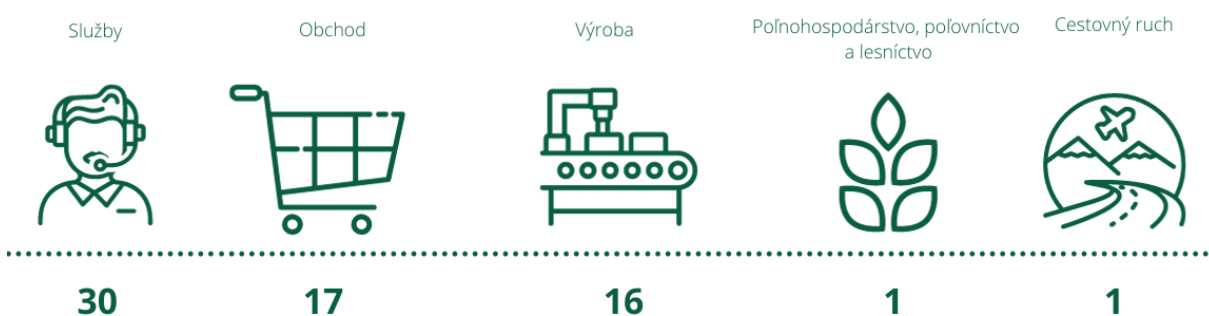
V sledovanom roku 2022 bolo poskytnutých 65 mikropôžičiek v objeme 1 504 500 Eur, pričom od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu bolo poskytnutých 2 440 mikropôžičiek vo výške za viac ako 46,5 Eur. Aj v roku 2022 sa v **snahe eliminácie dopadov pandémie COVID-19, vojenského konfliktu na Ukrajine a energetickej krízy na podnikateľov** a so zámerom stabilizácie, **realizovali** v rámci mikropôžičkového programu **odklady splátok a úpravy splátkového kalendára** v približne 10 % portfólia.

Tabuľka 31 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP z Mikropôžičkového programu v r. 2022

Úverové linky	Celkový objem podpory MSP
Mikropôžičkový program	1 524 500,00 Eur

Zdroj: SBA

Obrázok 1 SBA: poskytnuté mikropôžičky pre MSP v r. 2022 z pohľadu odvetví

Zdroj: SBA

Rizikový kapitál

Slovak Investment Holding, a.s. . podporil v roku 2022 malé a stredné podniky cez National Development Fund II: aj **prostredníctvom nástroja rizikového kapitálu OP integrovaná infraštruktúra – Rizikový kapitál**. Prostredníctvom predmetného programu

bolo v kumulatívnom období (od marca 2018 do decembra 2022) podporených 9 MSP.¹⁵² Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov bola v rámci veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov (podporených v roku 2022) v objeme 13 529 000. Podľa údajov SIH boli zároveň podporené malé a stredné podniky prostredníctvom **Schémy štátnej pomoci pre nástroj rizikového kapitálu pre začínajúce podniky – SEED/START UP CAPITAL** (OP Integrovaná infraštruktúra). Podpora je určená pre začínajúce podniky vo fáze „seed“ a startup. Prostredníctvom tohto bolo v kumulatívnom období (od októbra 2019 do decembra 2022) podporených 71 MSP.¹⁵³ Výška celkového reálneho čerpania finančných prostriedkov bola v roku 2022 na úrovni 20 835 000 Eur. V reakcii na ekonomické dopady pandémie koronavírusu SIH v spolupráci s MF SR a Slovenskou asociáciou pre inovatívnu ekonomiku (SAPIE) pripravili nástroj SIH antikورونا kapitál (SIHAK). Cieľom nástroja je napomôcť inovatívnym MSP, ktoré nemajú prístup k úverovému financovaniu, preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené pandemiou koronavírusu. SIHAK predstavuje konvertibilné úvery určené primárne inovatívnym spoločnostiam, ktoré sa financujú prostredníctvom rizikového kapitálu. Podpora prostredníctvom tohto nástroja bola ukončená k 31.12.2021.

Tabuľka 32 SIH: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2022

Nástroj rizikového kapitálu	Celkový objem podpory MSP
Rizikový kapitál	13 529 000,00 Eur
SEED/START-UP CAPITAL FUNDS (OP Integrovaná infraštruktúra)	20 835 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH

Slovak Business Agency realizuje podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností) prostredníctvom špecializovanej dcérskej spoločnosti Národný holdingový fond, s. r. o. (do 20. 03. 2014 pod obchodným názvom Fond fondov, s. r. o.). Dlhodobým poslaním spoločnosti je usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR, zhodnocoval sa objem finančných prostriedkov jednotlivých fondov a dosiahnuté zisky sa používali na realizáciu dlhodobého cieľa podpory MSP.

V roku 2022 boli prostredníctvom spoločnosti Národný holdingový spravované nasledovné fondy: Fond inovácií a technológií, a. s., Slovenský Rozvojový Fond, a. s., Eterus Capital, a. s..¹⁵⁴

V sledovanom roku 2022 bola prostredníctvom vyššie uvedených spravovaných fondov schválená celková výška investícií v objeme 6 500 000 Eur¹⁵⁵ (z Eterus Capital, a. s.). V porovnaní s rokom 2021 bol objem schválených investícií v roku 2022 vyšší o 3 800 000 Eur (v roku 2021 bol objem schválených investícií na úrovni 2 700 000 Eur). Výška realizovaných investícií bola na úrovni 1 684 000 Eur. Z toho z Fondu inovácií a technológií bola realizovaná investícia v objeme 350 000 Eur a z fondu Eterus Capital v objeme

¹⁵²Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ. Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003, alternatívne aj podnik nespĺňajúci definíciu MSP.

¹⁵³Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma štátnej pomoci pre nástroj rizikového kapitálu pre začínajúce podniky – Seed and startup Capital SA.56488). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014.

¹⁵⁴Pôvodne Slovenský rastový kapitálový fond, a. s..

¹⁵⁵Údaje dostupné k 31.7. 2023.

1 334 000 Eur. V medzoročnom porovnaní sa celková výška realizovaných investícií znížila o 2 516 000 Eur.

Tabuľka 33 SBA: rizikový kapitál poskytnutý pre MSP v r. 2022

Názov fondu	Schválené investície v roku 2022		Realizované investície v roku 2022	
	Počet	Výška (v Eur)	Počet	Výška (v Eur)
Fond inovácií technológií	0	0,00	1	350 000
Eterus Capital, a.s.	2	6 500 000	1	1 334 000
Spolu fondy	2	6 500 000	2	1 684 000

Zdroj: SBA

3.2.2 Nepriama forma podpory pre MSP

Bankové záruky

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. pokračovala v roku 2022 v podpore malého a stredného podnikania aj prostredníctvom poskytovania záručných programov. V monitorovacom roku 2022, SZRB schválila a poskytla pre malé a stredné podniky 54 záruk v celkovom objeme 4 545 900,00 Eur, z čoho približne 95,70 % tvorili rýchle záruky za úvery komerčných bánk.

Tabuľka 34 SZRB: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
Záručné programy (poskytnuté)	4 845 900,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od MF SR

Slovak Investment Holding, a.s. podporil v roku 2022 malé a stredné podniky aj cez záručný nástroj OP II: Schéma DM 15/2016 – FLPG. Prostredníctvom predmetnej schémy bolo v kumulatívnom období (od novembra 2018 do decembra 2022) podporených 100 MSP.¹⁵⁶ Výška skutočného čerpania (len pre podporené MSP v roku 2022) bola na úrovni 6 150 000 Eur. Prostredníctvom OP II: Schéma DM 16/2018 – FLPG VVI bolo v kumulatívnom období od novembra 2019 do decembra 2022 podporených 11 MSP. Výška skutočného čerpania (len pre podporené MSP v roku 2022) bola na úrovni 1 472 000 Eur. V roku 2022 bolo prostredníctvom Schémy štátnej pomoci na podporu podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky (Schéma SA.56332-FLPG SE; v znení dodatkov SA.63532, SA.101231) podporených 9 malých a stredných podnikov.¹⁵⁷ **V reakcii na pandémiu koronavírusu** boli v roku 2020 spustené viaceré záručné finančné nástroje - SIH antikورونا záruka (SIHAZ 1) a SIH antikورونا záruka 2 (SIHAZ 2). Cieľom oboch nástrojov je napomôcť MSP preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené pandémiou koronavírusu popri udržaní zamestnanosti. Do realizácie nástroja SIHAZ1 sa zapojilo 8 bánk. Do realizácie

¹⁵⁶Cieľovou skupinou podpory sú podniky v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ (viď príslušná schéma DM 15/2016 FLPG). Z hľadiska veľkostnej kategórie podnikov ide o „MSP“, ktorý spĺňa definíciu malých a stredných podnikov podľa prílohy I nariadenia Komisie č. 651/2014, z regiónov Slovenska mimo BSK.

¹⁵⁷Účelom pomoci je prostredníctvom podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky (ďalej len „SE“) opatreniami rizikového financovania zvýšiť v SR zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť znevýhodnených osôb s osobitným dôrazom na dlhodobu nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby, zlepšiť prístup na trh práce uplatnením účinných nástrojov na podporu zamestnanosti, vrátane podpory mobility pre získanie zamestnania, SZČ a aktivít vo vidieckych oblastiach, a špecificky na územiach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít (MRK) zvýšiť mieru zamestnanosti ich príslušníkov v týchto podnikoch.

nástroja SIHAZ 2 sa zapojilo 11 bánk. Prostredníctvom Schémy pomoci de minimis, záručného nástroja na zmiernenie obmedzení spôsobených chorobou COVID-19 (záruka a bonifikácia úroku) – DM-4-020-SIHAZ 1 bolo podporených v období od apríla 2020 do decembra 2022 celkovo 4 502 MSP. Skutočné čerpanie pre podporené MSP v roku 2022 bolo na úrovni 202 712 000 Eur.¹⁵⁸ Účelom podpory je poskytovanie zvýhodnených preklenovacích úverov pre MSP a úrokovej dotácie na zníženie úrokových sadzieb, a tým pomôcť MSP vysporiadať sa s obmedzeným prístupom ku kapitálu, ktorý je spôsobený krízovou situáciou mimo kontroly podnikov a umožniť im realizáciu sociálnych opatrení v podobe udržiavania pracovných miest aj napriek krízovej situácie. Prostredníctvom Schémy štátnej pomoci na podporu naplnenia základnej úrovne potrieb likvidity zdrojmi EŠIF v súvislosti s nákazou COVID-19 – SIH (SIHAZ 2A¹⁵⁹) bolo v kumulatívnom období od júna 2020 do decembra 2020 (podpora ukončená 31.12.2020) podporených 3 277 MSP. Účelom podpory je zmiernenie dopadov vyhlásenia mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 na území SR. Prostredníctvom schémy štátnej pomoci na podporu naplnenia základnej úrovne potrieb likvidity štátnymi zdrojmi v súvislosti s nákazou COVID-19 – SIH (SIHAZ 2B) bolo v kumulatívnom období od júna 2020 do júna 2021¹⁶⁰ podporených v rámci veľkostnej kategórie malých a stredných podnikov celkovo 3 960 MSP. Zámerom podpory bolo napomôcť MSP (a veľkým podnikom) a preklenúť nepriaznivé obdobie spôsobené pandémiou za účelom udržiavania zamestnanosti, urýchlene podporiť finančnú kondíciu, likviditu, ako aj peňažný tokov podnikov.

Tabuľka 35 SIH záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
FLPG (FIRST –LOSS PORTFOLIO GUARANTEE) – Schéma pomoci de minimis Portfóliová záruka prvej straty (Schéma DM-15/2016)*	6 150 000,00 Eur
FLPG – Schéma pomoci de minimis Portfóliová záruka prvej straty (Schéma DM-16/2018)*	1 472 000,00 Eur
SIH ANTIKORONA ZÁRUKA (SIHAZ 1)*	202 712 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od SIH; *údaj o celkovom čerpaní pre podporené MSP v r. 2022.

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR) pokračovala v roku 2022 v poskytovaní záručných programov. Celkovo boli vystavené bankové záruky pre segment MSP v objeme 1 883 000 Eur.

Tabuľka 36 EXIMBANKA SR: záručný program poskytnutý pre MSP v r. 2022

Záručné nástroje	Celkový objem podpory MSP
Vystavené bankové záruky v segmente MSP	1 883 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od EXIMBANKA SR

UniCredit Bank, a. s. poskytla v roku 2022 na podporu MSP na Slovensku program InnovFin SME Guarantee Facility v spolupráci s EIF. V rámci predmetného programu bolo v sledovanom roku 2022 celkovo podporený jeden MSP podnik v objeme 355 220 Eur. Medzi ciele podpory patrí zlepšenie prístupu k financiam a inováciám, zvýšenie zamestnanosti a zmiernenie dopadov v súvislosti s pandémiou COVID-19. Na konci roka 2018 spustila

¹⁵⁸Nástroj pozostáva zo záruk pre slovenské banky, ktorými NDF II. na seba preberá od bánk stanovené percento časti úverového rizika z nových úverov. V prípade SIHAZ ide o 80 % krytie individuálnych úverov z 50 % portfólia. Údaj o celkovom čerpaní vrátane finančných príspevkov zo zdrojov finančných sprostredkovateľov.

¹⁵⁹Nástroj pozostáva zo záruk pre slovenské banky, ktorými NDF II. na seba preberá od bánk percento časti úverového rizika z nových úverov. V prípade SIHAZ 2A ide o 90 % krytie všetkých nových úverov.

¹⁶⁰Podpora ukončená 30.6.2021.

UniCredit Bank, a. s., nový program od SZRB (portfóliovú záruku prvej straty - FLPG), ktorý bol aj v roku 2022 využívaný. Prostredníctvom programu bolo podporených celkovo 17 podnikov z veľkostnej kategórie MSP (z toho 4 mikropodniky, 8 malých podnikov a 5 stredných podnikov). Prostredníctvom zvýhodneného úveru je možné investovať do hmotného a nehmotného majetku alebo investovať do prevádzkového kapitálu, ktorý súvisí s rozvojom a rozširovaním podnikateľskej činnosti. Výška skutočného čerpania v roku 2022 bola na úrovni 6,1 mil. Eur. Programom pre úvery MSP prostredníctvom záruky EIF – EGF slúžiacim na zmiernenie dopadov pandémie podporila UniCredit Bank, a. s. 73 MSP v objeme 50,6 mil. Eur. Programom prostredníctvom záruky EIB – EGF sa v roku 2022 podporilo 19 MSP, pričom výška skutočného čerpania bola 41,1 mil. Eur.

Tabuľka 37: UniCredit Bank: záručné programy poskytnuté pre MSP v r. 2022

Záručné linky	Celkový objem podpory MSP
Úvery zaručené zárukou EIF z Programu INNOVFIN SME GUARANTEE FACILITY	355 220,00 Eur
FLPG (FIRST –LOSS PORTFOLIO GUARANTEE)*	6 105 000,00 Eur
EIF – EGF	50 600 000,00 Eur
EIB – EGF	41 101 800,00 Eur

Zdroj: UniCredit Bank, a. s.

*Pozn. išlo len o finančného sprostredkovateľa FLPG (celkové čerpanie je v zmysle záručných programov SIH DM15/2015)

Stimuly, úľavy na dani a iné úľavy

V zmysle údajov Finančného riaditeľstva SR bola v rámci daňových úradov poskytnutá pre MSP v roku 2022 úľava na dani pre príjemcom investičnej pomoci. Celkovo bolo podporených 10 MSP, z toho 1 malý podnik a 9 stredných podnikov. Výška celkovej úľavy na dani pre príjemcov pomoci bola 909 720 000,00 Eur z toho pomoc pre malý podnik bola v objeme 2 490,00 Eur a pre stredné podniky 907 203,00 Eur. Odpočet výdavkov na výskum a vývoj si uplatnilo 234 MSP vo výške 56 518 320,00 Eur, z toho 69 mikropodnikov vo výške 4 162 210 Eur, 102 malých podnikov vo výške 24 889 890,00 Eur a 63 stredných podnikov v objeme 27 466 220,00 Eur. Prostredníctvom úľavy na základe schémy minimálnej pomoci DM 12/2018 bolo podporených 24 MSP, z toho 16 mikropodnikov, 7 malých podnikov a 1 stredný podnik. Celková výška pomoci pre podporené MSP bola na úrovni 140 310,00 Eur., z toho výška pomoci pre mikropodniky bola na úrovni 32 060,00 Eur, pre malé podniky 107 950,00 Eur a pre stredné podniky 300,00 Eur. Prostredníctvom úľavy na dani z príjmov pre registrované sociálne podniky – MSP bolo podporených celkovo 151 MSP, z toho 65 mikropodnikov, 72 malých podnikov a 14 stredných podnikov. Výška podpory v zmysle predmetnej úľavy na dani pre MSP bola 1 382 850,00 Eur, z toho výška podpory pre mikropodniky 288 810,00 Eur, pre malé podniky 802 910,00 Eur a pre stredné podniky 291 130,00 Eur.

Tabuľka 38 Finančné riaditeľstvo: poskytnuté daňové úľavy pre MSP v r. 2022

Daňové úľavy	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Úľava na dani pre príjemcov investičnej pomoci - MSP	909 720,00 Eur
Odpočet výdavkov na výskum a vývoj, uplatnený MSP	56 518 320,00 Eur
Úľava na dani z príjmov pre registrované sociálne podniky - MSP	1 382 850,00 Eur
Úľava poskytnutá pre MSP na základe schémy DM 12/2018	140 310,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Finančného riaditeľstva SR

Colné úrady v roku 2022 poskytli štátnu pomoc pre MSP v zmysle príslušných schém štátnej podpory v celkovej výške 13,84 mil. Eur. V medziročnom porovnaní ide o nárast v objeme poskytnutej štátnej pomoci, ktorej poskytovateľom sú colné úrady. Pri schéme štátnej pomoci č. SA.49509 - Daňové zvýhodnenie biopalív nebola v roku 2022 poskytnutá žiadna štátna pomoc, a to v dôsledku legislatívnej zmeny v zákone č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 98/2004 Z. z.“) s účinnosťou od 01.01.2021, na základe ktorej došlo k zavedeniu jednej sadzby dane bez ohľadu na percentuálny podiel biopalív. Pri schéme štátnej pomoci č. SA.46046 - Oslobodenie od spotrebnej dane používané pri vnútrozemskej vodnej doprave bola v roku 2022 poskytnutá štátna pomoc vo výške 2,82 mil. Eur, čo znamená pokles v objeme 3 poskytnutej štátnej pomoci v porovnaní s rokom 2021, kedy bola MSP poskytnutá štátna pomoc v objeme 3,17 mil. Eur. Pri Opatrení - zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov bola v roku 2022 poskytnutá štátna pomoc vo výške 11,02 mil. Eur, čo znamená nárast v objeme poskytnutej štátnej pomoci v porovnaní s rokom 2021.

Tabuľka 39: **Finančné riaditeľstvo: poskytnutá podpora pre MSP prostredníctvom colných úradov v r. 2022**

Číslo pomoci	Účel pomoci	Celkový objem podpory MSP (v Eur)
Opatrenie – zákon č. 609/2007 Z. z.*	Ochrana ŽP	11 020 000,00 Eur
Schéma SA.49509	Ochrana ŽP	0,00 Eur
Schéma SA.46046	Odvetvová pomoc - doprava	2 820 000,00 Eur

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od Finančného riaditeľstva SR

* Pozn.: zákon č. 609/2007 Z. z. o spotrebnej dani z elektriny, uhlia a zemného plynu a o zmene a doplnení zákona č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov.

Iné (poradenstvo a služby)

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO) je príspevková agentúra v gescii Ministerstva hospodárstva SR zameraná na podporu prílevu investícií a podporu exportných aktivít slovenských spoločností.

Jej aktivity na podporu prílevu investícií a expanzných projektov etablovaných spoločností stimulujú nielen kvantitatívny, ale aj kvalitatívny nárast ekonomiky. Prílev investícií s vyššou pridanou hodnotou využívajúcich najnovšie technológie je v súčasnosti jedným z pozitívnych trendov, ktorý odráža výsledky činnosti agentúry.

Prostredníctvom Národného projektu môžu slovenské malé a stredné spoločnosti získať podporu na svoju činnosť vo forme nepriamych finančných dotácií zo zdrojov EÚ a štátneho rozpočtu SR. O podporu sa môžu uchádzať malé a stredné podniky s výnimkou podnikov so sídlom v Bratislavskom kraji. Partnerom agentúry SARIO pri realizácii projektu je Slovak Business Agency (SBA). Hlavným cieľom projektu je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich miery zapojenia do medzinárodnej spolupráce.

Podpora pre MSP je realizovaná prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- podpora účasti v národných stánkoch na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností prostredníctvom účasti na podnikateľských misiách v SR a v zahraničí,

- zvyšovanie miery kooperácie so zahraničnými partnermi, ktorá povedie k posilneniu postavenia, udržateľnosti a konkurencieschopnosti MSP, prostredníctvom účasti na sourcingových a kooperačných podujatiach,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP prostredníctvom účasti na seminároch Exportnej akadémie,
- sprehľadnenie situácie v dodávateľských reťazcoch jednotlivých odvetví priemyslu na Slovensku.

Najvýznamnejšou súčasťou aktivít Národného projektu je podpora účasti slovenských malých a stredných podnikov na zahraničných veľtrhoch a výstavách. Za rok 2022 agentúra SARIO zorganizovala 14 národných stánkov na medzinárodných výstavách v zahraničí, v teritóriách ako Spojené arabské emiráty, Nemecko, Francúzsko, Nórsko, Česká republika, Bulharsko, Rumunsko.

Národný projekt v rámci roka 2022 zorganizoval 8 podnikateľských misií v zahraničí a 1 podnikateľskú misiu prostredníctvom online platformy. Podnikateľské misie poskytli príležitosť 64 slovenským spoločnostiam nadviazať osobný kontakt a rozvinúť spoluprácu s podnikateľskými subjektami zo zahraničia v rôznych oblastiach hospodárstva najmä v sektoroch IKT, energetiky a zelených technológií. Účastníci podnikateľských misií mali možnosť absolvovať viac ako 750 bilaterálnych rokovaní.

Agentúra SARIO sa v roku 2022 v rámci Národného projektu „Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov“ venovala 26 sourcingovým dopytom nadnárodných spoločností z krajín: Maďarsko (3x), Česká republika (2x), Švajčiarsko (5x), Slovensko (9x), Fínsko (2x), Švédsko (3x), Spojené kráľovstvo (1x) a Nemecko (1x).

Z dôvodu uvoľnenia opatrení v súvislosti s covid-19, v druhej polovici roku 2022 prišlo v 12 prípadoch aj ku osobnej návšteve výrobnjej prevádzky MSP spoločnosti priamo zástupcami zahraničného klienta, za účelom osobného nakontaktovania sa a doladenia detailov vzájomnej spolupráce, o možnom zapojení slovenských MSP do ich dodávateľských reťazcov.

V rámci Exportnej akadémie bolo v roku 2022 zorganizovaných 19 webinárov a jeden prezenčný seminár v regióne Žilina, ktorých sa spolu zúčastnilo 494 malých a stredných podnikov.

Celkovo bolo v rámci Národného projektu Podpora internacionalizácie MSP zo strany SARIO podporených 326 jedinečných podnikov a čerpaná podpora v rámci Národného projektu dosiahla 2 100 014,50 Eur.

Slovak Business Agency

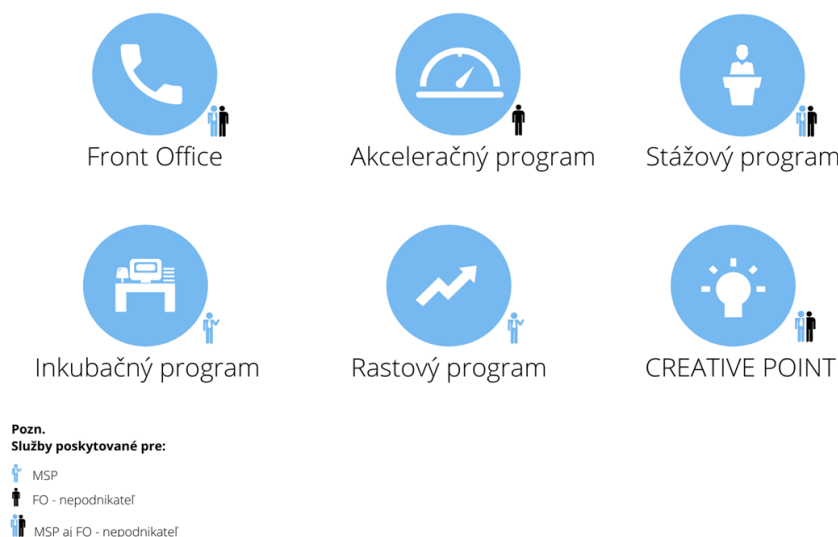
Slovak Business Agency, ako kľúčová špecializovaná inštitúcia z hľadiska podpory MSP na Slovensku pokračovala v roku 2021 vo svojich aktivitách. V nasledujúcej časti je bližšie špecifikovaná podpora určená malým a stredným podnikom, ako aj FO - nepodnikateľom.

• Služby

SBA pokračovala v roku 2022 v podpore MSP a FO - nepodnikateľov prostredníctvom poskytovania rôznych nefinančných služieb.

Podnikatelia mohli v roku 2022 využiť rôzne typy služieb (individuálne/skupinové poradenstvá; individuálne poradenstvo a koučing za účelom expanzie MSP na zahraničné trhy; poradenstvo pre zapájanie sa do komunitárnych programov EÚ; podpora startupov; členstvo v inkubátore /fyzické a virtuálne/; účasť na rôznych podujatiach zameraných na aktuálne témy pre budúcnosť, ale aj etablovaných podnikateľov, ako aj účasť na

medzinárodných konferenciách či odborných kurzoch; Creative Point; konzultácie; vzdelávacie kurzy; Akceleračný; podpora rodinného podnikania; podpora rozvoja alternatívnych foriem podnikania; podpora podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín; podpora podnikateľského vzdelávania¹⁶¹; EEN)¹⁶². Pandémia do marca ovplyvnila aj organizáciu podujatí aj v roku 2022. Preto sa prešlo čiastočne aj do online prostredia. Rovnako aj témy podujatí reflektovali potreby podnikateľov.

Stážový program

Prostredníctvom Stážového programu sa v sledovanom roku realizovali pre cieľovú skupinu MSP Medzinárodné podujatia. Celkovo bolo v roku 2022 podporených prostredníctvom programu 115 MSP (34 z projektu NPC Bratislavský kraj a 81 z projektu NPC v regiónoch)¹⁶³.

Inkubátor – Fyzické a virtuálne členstvo (Inkubačný program)

V rámci inkubačného programu sa realizovala služba a k nej príslušné odborné činnosti (poradenstvá) pre cieľovú skupinu MSP. V roku 2022 bolo prostredníctvom Inkubačného programu podporených 24 MSP¹⁶⁴.

Rastový program (RP)

V rámci rastového programu boli počas monitorovacieho obdobia pre cieľovú skupinu MSP realizované nasledovné nefinančné služby:

- krátkodobé individuálne poradenstvo RP,
- dlhodobé individuálne poradenstvo RP,
- odborné projektové poradenstvo pre zapájanie MSP do komunitárnych programov EÚ,
- motivačné a aktivačné tímové aktivity RP,
- informačné a popularizačné aktivity (konferencie, semináre, prezentácie príkladov úspešnej podnikateľskej praxe),

¹⁶¹Nová služba v portfóliu SBA. Cieľom tejto služby je budovanie podnikavosti a podnikateľských zručností naprieč všetkými stupňami vzdelávania od materských škôl až po vysoké školy.

¹⁶²Záujemcovia o podnikanie mohli využiť konzultácie, Akceleračný, služby Creative Pointu, ale mohli sa zúčastniť aj rôznych podujatí.

¹⁶³Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch.

¹⁶⁴Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch, nové podniky.

- skupinové odborné poradenstvo (prednášky, workshopy, odborné semináre),
- networking – podpora sieťovania,
- vzdelávacie podujatia,
- medzinárodné odborné podujatia.

Prostredníctvom RP bolo v rámci cieľovej skupiny MSP podporených celkovo 3 677 MSP¹⁶⁵.

Creative Point (CP)

V roku 2022 SBA pokračovala v aktivitách Creative pointu, ktoré boli najmä zo začiatku roka ovplyvnené pandemickou situáciou. Creative point ponúka klientom individuálne poradenstvo v trvaní 25 alebo 60 hodín ročne, ktorého súčasťou je prenájom technologického vybavenia a poradenstva zo strany odborných technických pracovníkov pri tvorbe projektov.

Medzi poskytované služby v roku 2022 poskytované pre MSP aj FO – nepodnikateľov patrili:

- Skupinové poradenstvá (Technické utorky CP¹⁶⁶; Špeciálne workshopy¹⁶⁷; Cyklus workshopov¹⁶⁸; Roadshow CP¹⁶⁹).
- Individuálne poradenstvo (Odborné individuálne poradenstvo).
- Exkurzie v Creative Pointe

Príklady podujatí, ktoré organizoval Creative Point Bratislava v roku 2022:

- Vytvor si vlastný web,
- Vytvor si logo v Adobe Illustrator,
- AutoCAD od A do Z,
- Programovacie jazyky a iné.

V rámci týchto druhov podpory bolo spolu podporených 220 MSP a 906 FO nepodnikateľov.¹⁷⁰

Akceleračný program

Realizácia aktivít Akceleračného programu podliehala do marca 2022 jednotlivým opatreniam, ktoré boli prijímané vo vzťahu k vývoju pandemickej situácii, a preto sa niektoré služby realizovali fyzicky, v priestoroch SBA, alebo aj online formou. V sledovanom roku 2022 sa zrealizovalo viacero skupinových poradenstiev (odborné jednorazové, motivačné aktivity, podpora sieťovania), odborných individuálnych poradenstiev, skupinových

¹⁶⁵Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch. V rámci NPC v regiónoch boli poskytnuté služby v rámci RP do 3 rokov celkovo 1 061 klientom a v rámci RP nad 3 roky boli poskytnuté služby 1 715 klientom.

¹⁶⁶Predstavujú jednorazové skupinové poradenstvo organizované štyrikrát mesačne v tvorivej dielni Creative Point.

¹⁶⁷Predstavujú besedy a prednášky, ktoré sú vykonávané externým expertom a sú organizované minimálne raz do mesiaca.

¹⁶⁸Predstavuje skupinové poradenstvo, ktoré sa skladá zo štyroch stretnutí v rozsahu 3 hodiny. Špecializuje sa na komplexnejšie a rozsiahlejšie poradenstvo na danú tému.

¹⁶⁹Patrí k informačným a popularizačným aktivitám určeným pre záujemcov o podnikanie z radov verejnosti. Pozostáva zo série aktivít, ktoré prebiehajú najmä na základných, stredných a vysokých školách v rámci Bratislavského samosprávneho kraja.

¹⁷⁰Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch na úrovni Creative pointu.

modulových poradenstiev. V roku 2021 bola realizovaná aj Letná škola, ako aj intenzívny program na rozbeh vlastného podnikania tzv. Akcelérátor. Realizovala sa aj Roadshow.

Prostredníctvom programu bolo v sledovanom roku 2021 celkovo podporených viac ako 3098 klientov¹⁷¹. Za rok 2022 Akceleračný program v Bratislavskom kraji zrealizoval viac podujatí ako v roku 2021 spolu až 66. Z toho išlo o 34 krát skupinové poradenstvo (odborné, jednorazové motivačné aktivity, podpora sieťovania), 5 krát o skupinové modulové poradenstvo (Kurz podnikateľských zručností), 24 krát odborné individuálne poradenstvo a jeden krát Letnú školu. K tomu fungovali služby Coworkingu, akcelérátora a 1 krát uskutočnili Roadshow. Klienti za najzaujímavejšie považovali tak, ako v uplynulých rokoch marketingové témy: *Google analytika pre začiatočníkov, Majte sociálne siete v hrsti – Instagram a Trendy na Instagrame II.*

V rámci programu Národného projektu NPC v regiónoch sa zrealizovalo 160 krát skupinové poradenstvo (odborné, jednorazové, motivačné aktivity), 25 krát skupinové modulové poradenstvo (Kurz podnikateľských zručností, 77 krát odborné individuálne poradenstvo, 6 krát letná škola, 1 krát akcelérátor a 12 krát roadshow). Klienti v regiónoch mali možnosť vyskúšať aj nový formát seminárov zameraných na odborné témy. Okrem klasických, jednorazových tém, Akceleračný program ponúkal počas celého roka podujatia na pokračovanie – prvý workshop znamenal úvod do danej problematiky a na druhom workshope si klienti prakticky precvičovali získané teoretické vedomosti z prvého workshopu. Medzi takto pripravované workshopy patrili napríklad témy: *Marketingová stratégia pre rok 2022 I. a II., Prieskum trhu a cenotvorba I. a II., Manuál úspešného podnikania I. a II. a iné.* Pokračovalo sa aj v roku 2021 spustenom programe *Škole podnikania.*

Podpora rozvoja alternatívnych foriem podnikania (AFP) a Podpora podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín (ZSS)

SBA pokračovala v roku 2022 v podpore rozvoja AFP a v pomoci pre podnikateľov zo ZSS. V roku 2022 SBA pokračovala v podpore rozvoja alternatívnych foriem podnikania (AFP) a v pomoci pre podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín (ZSS). Pri podpore AFP boli realizované aktivity na podporu podnikateľov v sociálnej ekonomike, sociálnych podnikov a tých MSP, ktorí mali zámer podnikáť za účelom naplnenia verejnoprospešných cieľov. Podnikatelia zo znevýhodnených sociálnych skupín využívali služby skupinového poradenstva s cieľom posilniť svoju udržateľnosť na trhu. Zároveň ženy podnikateľky využívali novú individuálnu službu špecificky zameranú na ich podnikateľské potreby.

¹⁷¹Údaj spolu za služby v rámci NPC II BA kraj a NPC v regiónoch na úrovni Akceleračného programu.

Tabuľka 40 Čerpanie služby Podpory rozvoja alternatívnych foriem podnikania a Podpory podnikateľov zo znevýhodnených sociálnych skupín v roku 2022

	Typ služby	Počet podujatí	Počet MSP (prijímateľov pomoci)
Skupinové poradenstvo	Podpora stimulovania podnikateľov zo ZSS	3	28
Individuálne poradenstvo	Krátkodobé individuálne poradenstvo poskytované v rámci Alternatívnych foriem podnikania	36	36
	Krátkodobé individuálne poradenstvo poskytované v rámci podpory podnikateľov zo ZSS	60	60

Zdroj: SBA

Tabuľka 41 Výsledky SBA v r. 2022 v rámci podpory MSP a FO – nepodnikateľov prostredníctvom uvedených nefinančných služieb - programov

	Počet podporených MSP	Počet podporených FO - nepodnikateľov	Výška reálneho čerpania (v Eur)
Súhrnné údaje	4036	4057	9 052 905,63 Eur

Zdroj: SBA

Podpora internacionalizácie MSP

SBA podporila v monitorovacom roku 2022 celkovo 863 MSP¹⁷², z toho bolo podporených 740 mikropodnikov, 113 malých podnikov a 10 stredných podnikov. Skutočné čerpanie bolo na úrovni 1 611 673,68 Eur (z toho 1 369 922,63 Eur zo zdrojov EÚ a 241 751,05 Eur zo štátneho rozpočtu).

Tabuľka 42 Výsledky SBA v r. 2021 v oblasti podpory internacionalizácie MSP¹⁷³

Súhrnné údaje	Počet podporených MSP	Výška reálneho čerpania (v Eur)
	863	1 611 673,68 Eur

Zdroj: SBA

V roku 2022 v projekte úspešne pokračovali aktivity poskytovania krátkodobého a dlhodobého poradenstva pre MSP v oblasti internacionalizácie. Najväčšou zmenou v projekte oproti minulosti bolo zvýšenie dôrazu na individuálne požiadavky klientov najmä prostredníctvom krátkodobého a dlhodobého odborného poradenstva na internacionalizačné témy marketing, manažment, legislatíva, financovanie a pod.

Spätné väzby od klientov naznačili, že hodnotia poskytnuté odborné poradenstvo na vysokej profesionálnej úrovni. Celkovo boli poskytnuté služby pozitívnym prínosom pre ich podnikanie. Najžiadanejšie témy boli: Ako na sociálne siete, marketingová automatizácia a zvyšovanie on-line predaja. Ukázalo sa, že po postupnom odznievaní pandémie podnikatelia veľmi vysoko hodnotia možnosť flexibilného využívania služieb či už osobne alebo on-line.

¹⁷²Výsledky v zmysle NP Podpora internacionalizácie MSP.

¹⁷³Údaj za NP Podpora internacionalizácie MSP.

Obrázok 2 Zameranie hlavných aktivít SBA realizovaných prostredníctvom NP Podpora internacionalizácie

- stimulovanie existujúcich a budúcich podnikateľov k internacionalizácii,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností, výsledkov výroby a služieb,
- zlepšovanie úrovne prezentačných aktivít, pozícií a konkurencieschopnosti slovenských MSP,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP a úrovne ich informovanosti,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do transnacionálnych a regionálnych subdodávateľských reťazcov,
- zvyšovanie miery zapojenia MSP do podporných programov EÚ,
- zvyšovanie miery povedomia o výhodách a možnostiach využitia alternatívnych obchodných platforiem,
- zvyšovanie znalostnej úrovne MSP v oblasti elektronického podnikania.

Zdroj: SBA

Medzinárodné projekty

Slovak Business Agency pokračovala počas roka 2022 v implementácii pilotných projektov na otváranie tém Small Business Act - medzinárodných projektov, ktoré sa dotýkali rôznych oblastí. V nasledujúcej časti sú uvedené sumárne informácie o jednotlivých projektoch.

1. Projekt „EU ECO-TANDEM PROGRAMME“

Hlavným cieľom projektu je podporiť malé a stredné podniky z oblasti cestovného ruchu a rozvoj trvalo udržateľného turizmu prostredníctvom nadnárodnej spolupráce a zdieľania poznatkov.

Zavádzanie inovácií v oblasti udržateľnosti bude podporované formou prepájaniu startupu zameriavajúceho sa na problematiku udržateľnosti a tradičného MSP pôsobiaceho v oblasti cestovného ruchu a finančnej podpory ich spolupráce.

Realizácia projektu trvá od júna 2020 do júla 2023. Projekt je finančne podporený EK, prostredníctvom programu COSME.

- V marci 2022 projekt v rámci jedného z pilierov EU ECO TANDEM Biz Program otvoril výzvu na prihlásenie, ktorá umožnila malým a stredným podnikom v oblasti cestovného ruchu a startupom/inovatívnym podnikom uchádzať sa o finančnú podporu na implementáciu zelených riešení v 5 rôznych oblastiach: šetrenie energie, vody, nakladanie s odpadmi, mobilita a kríza COVID – 19. V rámci Biz Programu účastníci následne vytvorili 56 dvojíc – TANDEMOV, pozostávajúce z tradičného MSP z odvetvia cestovného ruchu a startupu/inovatívneho podniku.
- Na podporu procesu vytvárania dvojíc sa v septembri uskutočnili matchmakingové podujatia v Taliansku, Nemecku a na Slovensku. Na Slovensku sa matchmakingové podujatie organizované SBA uskutočnilo 13.09.2022 hybridnou formou, čo umožnilo tým, ktorí sa ho nemohli zúčastniť osobne v hoteli Crowne Plaza, pripojiť sa online. Celkovo sa podujatia zúčastnilo 40 účastníkov, z ktorých 26 prišlo osobne a 14 sa pripojilo online.
- V závere roka pracovali vytvorené TANDEMY počas 45 dní na inovatívnych pilotných projektoch vo forme akčných plánov. 47 vypracovaných akčných plánov bolo na prelome rokov 2022/2023 posúdené odbornou externou komisiou – High Level Advisory Board, a v roku 2023 budú tie najlepšie z nich slávnostne ocenené počas záverečného podujatia projektu – Awarding Ceremony, kedy budú oficiálne oznámení víťazi programu, ktorí budú môcť získať finančný grant použiť na implementáciu svojho inovatívneho riešenia.

Viac informácií o projekte: <https://www.eu-ecotandem.eu/>

2. Projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“ (INNO INDUSTRY)

Medzinárodný projekt „Improving innovation delivery of policies within 4.0 industry in Europe“ je spolufinancovaný z programu Interreg Europe. Cieľom projektu je zvýšiť podiel klastrov, ktoré realizujú činnosti na podporu transformácie smerom k Priemyslu 4.0 do roku 2022.

K jeho naplneniu prispieva medzinárodná výmena skúseností, ktorej cieľom je dosiahnuť zlepšenie regionálnych a národných podporných politík.

Kľúčovými výstupmi projektu sú regionálne SWOT analýzy v 10 regiónoch EÚ, identifikácia a zdieľanie najmenej 30 príkladov dobrej praxe týkajúcich sa klastrov a Priemyslu 4.0 a 10 akčných plánov na zavedenie zlepšení relevantných politík.

- V januári 2022 SBA zorganizovala v spolupráci so Slovenskou inovačnou a energetickou agentúrou a Úniou klastrov Slovenska dvojdnové podujatie, tak na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Na národnej konferencii s názvom „Zlepšenie inovačných politík v oblasti priemyslu 4.0“ projekt predstavil akčný plán Slovensko a na medzinárodnej úrovni prezentoval v rámci výmeny skúseností slovenský príklad klastrovej podpory a prechodu na priemysel 4.0., a tým sa uzatvorila prvá fáza realizácie projektu.
- Vo februári 2022 sa začala druhá fáza projektu, ktorá trvá až do konca januára 2023. Táto fáza je za meraná na monitoring implementácie akčného plánu pre Slovensko. Počas druhej fázy projektu sa SBA zapojila do Európskeho prieskumu o stratégiách, ktoré sa používajú na zavádzanie politických zmien v kontexte politiky výskumu a inovácií, a o tom ako sa tieto stratégie líšia v rôznych regionálnych inštitucionálnych kontextoch.
- SBA zverejnila riešenia inovačných politík v oblasti priemyslu 4.0 v 10 EU regiónoch a monitorovala realizáciu akčného plánu pre Slovensko. Výmena skúseností medzi partnermi a hlavnými aktérmi projektu (stakeholdermi) prebiehala na medzinárodnej aj národnej úrovni a SBA sa zúčastňovala na videokonferenciách projektového konzorcia, na podujatiach pracovnej skupiny Cluster Stakeholder Working Group a na podujatiach organizovaných Policy Learning platformou programu Interreg Europe. SBA mobilizovala a kontaktovala všetkých relevantných partnerov zainteresovaných v realizácii akčného plánu, priebežné výsledky komunikovala formou letného projektového newslettera INNO INDUSTRY 2022 a záverečné výsledky bude komunikovať v roku 2023.

Viac informácií o projekte: <https://www.interregEurope.eu/innoindustry/>

3. Projekt „BRESE“

Skúsenosť jednotlivých krajín v oblasti podpory sociálneho podnikania je rôzna, rovnako ako portfólio opatrení, ktoré sa realizujú na národnej alebo regionálnej úrovni.

Ambíciou projektu „Border Regions in Europe for Social Entrepreneurship“ je identifikovať prekážky a na základe medzinárodnej skúsenosti a výmeny dobrej praxe prispieť k ich odstraňovaniu.

Konzorcium projektu, ktoré tvoria partneri z Nemecka, Holandska, Chorvátska, Poľska a Lotyšska, bolo zostavené s cieľom zapojiť sa do medziregionálneho procesu učenia sa v danej problematike.

- V roku 2022 pokračovali aktivity projektu s dôrazom na prípravu Akčného plánu. V januári 2022 sa uskutočnilo k tejto téme stretnutie hlavných aktérov / zúčastnených skupín v téme sociálneho podnikania. Prostredníctvom aplikácie slido.com mohli hlasovať, na

ktoré 2 témy by sa mal akčný plán zamerať. Najviac hlasov získala téma Vzdelávanie sociálnych podnikov.

- V roku 2022 sa tiež uskutočnilo medzinárodné stretnutie projektových partnerov, zástupcov ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVaR), Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny (UPSVAR), neziskových organizácií (PONTIS a EPIC), akademickej obce (Fakulta manažmentu), strešnej organizácie ASES (Aliancia pre sociálnu ekonomiku na Slovensku), zástupcov finančných inštitúcií a ďalších, ktorí priamo alebo nepriamo pracujú v tejto téme. V júni 2022 bol predstavený nový nástroj zameraný na investovanie do organizácií s pozitívnym spoločenským dopadom.
- **SBA** vo svojom akčnom pláne navrhla vytvoriť študijné programy na vysokých školách, pre záujemcov o tému sociálneho podnikania. Táto iniciatíva sa javí ako účinná vo vzťahu k chýbajúcim manažérskym zručnostiam sociálnych podnikateľov a prináša tak prvok systémovej zmeny.
- Pokračovala tiež spolupráca na úrovni samosprávy a snahou SBA je pomoc zástupcom vyšších územných celkov, aby sa sociálne podnikanie dostalo do regionálnych rozvojových plánov a tým, aby sa sociálne podniky dostali aj k finančnej pomoci. Druhú polovicu roka 2022 SBA monitorovala úspešnosť implementácie vypracovaného národného akčného plánu.

Viac informácií o projekte: <https://www.interregeurope.eu/BRESE/>

4. Projekt „COCO4CCI“

Cieľom projektu s názvom „Culture and Creative Industries COOPERATION COLLIDER“ je prepájanie kultúrneho a kreatívneho priemyslu (CCI) s technologicky orientovanými spoločnosťami (AVM – advanced manufacturing) a vytváranie menej tradičných foriem spolupráce.

Hlavným prínosom spolupráce medzi kreatívnym a výrobným priemyslom je podpora inovačného procesu v zapojených MSP.

Projekt, v ktorom je SBA zapojená ako jeden z 12 partnerov, je prostredníctvom programu Interreg Stredná Európa finančne podporený z Európskeho fondu regionálneho rozvoja.

- Aj v roku 2022 bola ambíciou projektu budovanie kapacít pre medzisektorovú spoluprácu a uľahčovanie väzieb medzi CCI a AVM.
- V roku 2022 boli v rámci konzorcia sfinalizované niektoré výstupy a dosiahnuté celkové výsledky projektu: 1 dokument: Odporúčanie nadnárodnej politiky týkajúce sa budúcnosti CCI a medzisektorovej spolupráce, 6 založených spoluprác zameraných na medzisektorové prepájanie CCI a AVM, 33 projektov, ktoré spoločne realizovali CCI a AVM podniky, 271 trénovaných ľudí.
- V rámci vzdelávania bola už v minulosti ukončená séria 6 podcastov „Creativity4Circularity“ na tému technológie, trendy a tzv. mindset v obehovom hospodárstve.¹⁷⁴

Viac informácií o projekte: <https://www.interreg-central.eu/Content.Node/COCO4CCI.html>

5. Projekt „Cross-border capacity building for developing circular regions“

Cieľom projektu „CircularRegions“ je urýchliť prenos princípov obehového hospodárstva do podnikateľského sektora v slovensko-maďarskom pohraničí.

¹⁷⁴ Dostupné online: <https://anchor.fm/omp-sba>

Partnerské organizácie zo Slovenska (SBA; Inštitút cirkulárnej ekonomiky) a Maďarska (IFKA a BCSDH) zrealizujú súbor aktivít zameraných na zlepšenie tejto situácie:

- a) mapovanie cezhraničných regiónov,
- b) príprava metodiky a vzdelávacích materiálov (o témach týkajúcich sa obehového hospodárstva a spôsoboch hodnotenia úrovne cirkularity MSP),
- c) vyškolenie konzultantov (umožní rozšíriť portfólio služieb pre MSP),
- d) vytvorenie služby pre MSP a jej testovanie vo vybraných podnikoch.

- V roku 2022 prebiehalo testovanie poradenskej služby, ktorá bola vytvorená v rámci projektu CircularRegions. Päť expertov, ktorí absolvovali tréningový program určený konzultantom v oblasti cirkulárnej ekonomiky a boli vyškolení v metodike, poskytli štyrom malým a stredným spoločnostiam testovaciu poradenskú službu, ktorá je založená na overenej metodike Circularity Check.

Viac informácií o projekte na webovej stránke projektu: <https://www.npc.sk/sk/projekty/medzinarodne-projekty/circularregions/o-projekte/>

6. Projekt „EIT Food HUB“

Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT) spolupracuje s SBA a Slovenskou poľnohospodárskou univerzitou v Nitre na iniciatíve EIT Food Hub.

Prostredníctvom tejto iniciatívy dochádza k prispievaniu k rozvoju nových podnikateľských talentov, k podpore ich inovatívnych nápadov a rozširovaniu aktivít v súlade s potravinovou stratégiou a podnikateľskými plánmi EIT.

EIT Food Hub na Slovensku prináša: podporu inovatívnej a inteligentnej politiky EÚ v oblasti potravín, poľnohospodárstva a zdravia; rozvoj spolupráce medzi obchodom, školami a výskumom; podporuje a vytvára priaznivé prostredie pre kreatívne myšlienky a nápady v agrifood biznise; napomáha pri kreovaní spolupráce medzi výskumnými organizáciami a podnikmi; poskytuje príležitosť pri dizajnovaní nových funkčných potravín, navrhovaní inovatívnych a netradičných prístupov pri vývoji moderných metód výroby potravín, ako aj pomáha definovať praktické príklady udržateľnosti v oblasti potravín a poľnohospodárstva a eliminácie rizikových faktorov potravinového reťazca, čím prispieva k znalostným a inovačným schémam.

- V 2022 SBA aktívne zapájala miestnych začínajúcich podnikateľov a podnikateľov v agropotravinárskom sektore do rôznych lokálnych a medzinárodných aktivít EIT Food HUB, propagovala a šírila informácie o činnosti a nástrojoch EIT pre potraviny (EIT Jumpstarter, Test Farms, TeamUp, Challenge Labs, Seedbed, FAN a Rising Food Stars), organizovala workshopy a diskusie na témy EIT programov, do ktorých sa zapojilo viac než 100 účastníkov. Aktivity roku 2022 sa zavŕšili:
- organizáciou 5-dňového workshopu Challenge Labs, počas ktorého vytvorené tímy na Slovensku prispeli svojimi nápadmi a výstupmi k riešeniu identifikovaného páľčivého problému obehovej ekonomiky v segmente FMCG (rýchloobrátkový spotrebný tovar) s dôrazom na zavádzanie nových produktov zdravej výživy na trh – od vytvorenia obalu, cez marketingovú stratégiu až po samotnú distribúciu. Tímy na podujatí vytváralo spolu 33 účastníkov, ktorí boli mentorovaní expertami zo spoločnosti McCarter s.r.o. (výrobca produktov zdravej výživy),
- organizáciou 1 dňového vzdelávacieho online workshopu „Inovácie pre vytvorenie zdravého a udržateľného potravinového systému“, ktorý bol zameraný na nové trendy v oblasti výroby a spracovania potravín, alternatívne zdroje výživy a aktuálne platnú EÚ

legislatívu v predmetnej oblasti. Predmetného podujatia sa zúčastnilo 24 osôb, prevažne z oblasti potravinárskeho priemyslu.

Viac informácií o projekte: <http://www.sbagency.sk/co-je-to-eit#.YtVDR3ZBxaR>

7. Projekt „Lost Millennials“

Projekt *Lost Millennials – Transnational research network for the evaluation of initiatives targeting 25+ NEETs* sa zameriava na skupinu mladých ľudí vo veku 25 – 29 rokov, ktorí sú nezamestnaní, nepokračujú v procese vzdelávania, ani sa nezúčastňujú na odbornej príprave (25+ NEETs).

Projekt sa začal realizovať v novembri 2021 a jeho aktivity budú trvať 27 mesiacov. SBA je v rámci projektu súčasťou 13 členného konzorcia združujúceho 13 partnerov z 13 rôznych krajín.

Hlavným cieľom projektu je prispieť k úspešnej integrácii 25+ NEETs na trh práce prostredníctvom zvyšovania vedomostí o účinkoch iniciatív pôsobiacich v oblasti zamestnanosti, budovaním siete stakeholderov, vypracovaním dopadových štúdií, čo zároveň pomôže zlepšovať kvalitu zásahov na trhu práce. Tento cieľ by mal byť dosiahnutý prostredníctvom vytvorenia nadnárodnej výskumnej siete za účelom zdieľania know-how a príkladov dobrej praxe, hodnotením vládnych a verejných iniciatív zameraných na 25+ NEETs, ako aj zapojením stakeholderov s cieľom zvýšiť politickú relevantnosť výsledkov projektu.

Projekt je financovaný Islandom, Lichtenštajnskom a Nórskom prostredníctvom grantov EHP a Nórska pre zamestnanosť mládeže.

- V roku 2022 bola vypracovaná a zverejnená prvá medzinárodná výskumná správa o 25+NEETs v EÚ a v prijímajúcich krajinách a zároveň boli vypracované a zverejnené národné správy zamerané na legislatívny rámec týkajúci sa 25+ NEETs v jednotlivých partnerských krajinách. V rámci projektu bol v časopise Youth Employment Magazine publikovaný článok o predčasnom ukončení školskej dochádzky a zamestnanosti mladých ľudí na Malte.
- Priestor na výmenu poznatkov a príležitosť prezentovať svoje skúsenosti výskumníkom a odborníkom z celej Európy projekt poskytol v roku 2022 v rámci svojich 2 online podujatí. Prvé zo série online podujatí projektu so zameraním na príklady dobrej praxe a metodologické výzvy v rámci hodnotenia iniciatív a opatrení týkajúcich sa mladých ľudí, najmä z kategórie NEETs bolo organizované poľským partnerom Evidence Institute Foundation.
- Cieľom druhého online podujatia bolo predstaviť prístupy k aktivácii 25+ NEETs v kontexte sociálneho systému v troch rôznych Európskych krajinách. Podujatie organizovala SBA za účasti expertov zo Švédska, Španielska a Nemecka.
- V roku 2022 sa uskutočnili aj dve medzinárodné stretnutia, počas ktorých sa mali možnosť partneri konzorcia stretnúť osobne. V júni sa partneri zúčastnili stretnutia v nórskom meste Bodo a v septembri v španielskom Burgo. Počas týchto stretnutí mali partneri možnosť zúčastniť sa na workshopoch zameraných na metódy hodnotenia a diskutovať o metodikách a vybraných iniciatívach.
- V priebehu roku 2022 boli pre partnerov tiež zorganizované aj online školenia zamerané na kvantitatívne i kvalitatívne metódy hodnotenia vplyvu.

Všetky aktivity a aktuality projektu budú zverejňované na sociálnych sieťach [Facebook: Lost Millennials Project - Home](#) | [Facebook](#) a [LinkedIn: Lost Millennials Project](#) | [LinkedIn](#)

8. Projekt „RESTART“

Hlavným cieľom projektu „RESTART - Resilience and Training for SMEs“ je vyvinúť inovatívne vzdelávacie riešenia a nástroje na zlepšenie a rozvoj podnikateľského vzdelávania a odbornej prípravy v celom ekosystéme odborného vzdelávania a prípravy prostredníctvom riešenia potrieb formovaných digitalizáciou a zmenou klímy.

RESTART je prispôsobený špecifickým potrebám vybraných cieľových skupín: MSP so zameraním na mikropodniky; pracovníci a odborníci, ktorí sa potrebujú prispôsobiť rýchlo sa vyvíjajúcim pracovným miestam a funkciám prostredníctvom získania inovatívnych a relevantných zručností a kompetencií; ekosystém odborného vzdelávania a prípravy v EÚ, ktorý pozostáva z množstva formálnych a neformálnych poskytovateľov odborného vzdelávania a prípravy, ktorí sa neustále snažia o relevantný a aktuálny obsah a kurzy, ktoré by sprevádzali MSP a pracovnú silu na týchto rýchlo sa vyvíjajúcich trhoch; systém podpory podnikania, ktorý je často stále ukotvený v „predpandemických“ ekonomických modeloch a potrebuje aktualizovať a modernizovať svoje poskytovanie.

- V roku 2022 partneri projektu zo Slovenska, Belgicka, Talianska, Maďarska, Chorvátska a Španielska pokračovali v naplňaní spoločných úloh. Medzi hlavné výstupy realizované v tomto roku patrí spustenie RESTART OER Platformy, v ktorej sa nachádzajú všetky projektové informácie, ako aj odborné výstupy. Jedným z nich je súbor reportov v oblasti mapovania dopadov pandémie COVID-19 na mikro, malé a stredné podniky v Slovenskej republike, Maďarsku, Chorvátku, Taliansku, Španielsku a v Európskej únii.
- V rámci projektu bola vytvorená Súhrnná správa o výsledkoch mapovania a z toho plynúca identifikácia finálnych tém a obsahu tréningov. Tie sa začali realizovať vo štvrtom kvartáli 2022 a budú finalizované a zdarma dostupné na webovej stránke projektu na jar 2023.
- Okrem uvedeného sa partneri konzorcia stretli aj na druhom medzinárodnom stretnutí v talianskej Pescare, kde diskutovali o jednotlivých výsledkoch národných analýz a príprave spoločnej metodiky pri vypracovaní tréningového obsahu.

Viac informácií o projekte www.restartproject.eu

9. Projekt „Game of Business“

Všeobecným cieľom projektu „Game of Business“ je predstaviť, zaviesť a inovovať metódy v podnikateľskom vzdelávaní v školských vzdelávacích zdrojoch, ktoré sú založené na najnovších technologických riešeniach.

Trvanie projektu: 1.september – 31. august 2023. Projekt je financovaný programom Erasmus+.

Medzi špecifické ciele projektu patrí: rozvoj integrovaných nástrojov na podporu tých študentov, ktorí majú inovatívne nápady a veľkú šancu uspieť; posilnenie postavenia učiteľov v školách poskytnutím nástrojov na digitálnu simuláciu vo výučbe podnikania a ekonomiky; posilnenie podnikateľskej iniciatívy a príprava školy k prechodu na inovatívny spôsob učenia prostredníctvom nových technológií a digitálneho obsahu.

- Počas roka 2022 sa uskutočnilo stretnutie projektových partnerov v Bratislave. IT projektový tím predstavil prvú verziu softvérovej platformy, jej užívateľskú aj administratívnu časť, aktuálne vyvinuté funkcionality a možnosti. Aktivita platformy prevedú študentov procesom učenia sa a pochopenia fungovania podnikania a vytvorenie podnikateľského plánu bude len jedným z výstupov týchto aktivít. Používaním platformy a plnením úloh, ktoré ponúka, študenti získajú konkrétne kompetencie. Splnenie úloh a

absolvovanie konkrétnych aktivít platformy skontroluje a schváli učiteľ. Každá schválená a podľa toho úspešne získaná kompetencia EntreComp udelí študentovi odznak alebo iný výrazný symbol úspechu s cieľom zvýšiť motiváciu študentov.

- V roku 2022 sa s pomocou partnerov vytvárali prepojenia medzi kompetenciami EntreComp a aktivitami platformy. Finalizoval sa vzdelávací obsah a jeho technické prevedenie, ktorého testovanie a validácia bude prebiehať v roku 2023.

Aktuality a noviny sú, resp. budú zverejňované na webovej stránke projektu: <https://www.gameofbusiness.eu/>

10. Projekt GREEN

Hlavným cieľom projektu GREEN je prostredníctvom interdisciplinárnej európskej spolupráce odborníkov vytvoriť súbor vzdelávacích materiálov, ktoré majú pripraviť manažment miestnej a regionálnej verejnej správy na prípravu implementácie akčných plánov vychádzajúc z Európskej zelenej dohody a iniciatívy Nový európsky Bauhaus.

Partnermi projektu sú think-tank organizácie, samospráva, súkromná spoločnosť a pedagogickí odborníci zo 6 európskych krajín - Rumunska, Grécka, Španielska, Islandu a Slovenskej republiky.

- Úspešná realizácia projektu GREEN začala vo februári 2022. Partneri konzorcia počas roka vytvorili odborné výstupy, ktoré mapovali kľúčových hráčov, politiky, príklady dobrej praxe a národnú podporu v iniciatívach Európska zelená dohoda a Nový európsky Bauhaus. Z jednotlivých národných výstupov bolo identifikovaných niekoľko nosných tém tréningového obsahu, ktorý je v procese tvorby a po dokončení bude zverejnený a zdarma dostupný v druhom kvartáli 2023 na webovej stránke projektu v šiestich jazykoch.
- Partneri konzorcia mali v priebehu roka 2022 možnosť stretnúť sa na dvoch medzinárodných stretnutiach. Prvé sa konalo v rumunskom meste Bistrita a druhé v španielskom Bilbau, kde partneri začali pripravovať aj druhý projektový výstup, ktorým je tvorba digitálneho nástroja Canvas, v ktorom si budú môcť všetky cieľové skupiny vytvoriť svoj vlastný akčný plán pre realizáciu projektu podľa princípov udržateľnosti, inklúzie a estetiky.

11. Projekt „Plastic Value“

Projekt PlasticValue je zameraný na podporu využitia plastového odpadu v podnikoch, ktoré generujú plastový odpad vo veľkých množstvách. Cieľom projektu je prostredníctvom spolupráce a prepájania takýchto podnikov s odborníkmi v oblasti spracovania plastového odpadu, zástupcami kreatívneho priemyslu a prostredníctvom šírenia príkladov dobrej praxe zvýšiť mieru materiálovej efektívnosti v podnikoch a znížiť náklady na spracovanie plastového odpadu.

- Počas roka 2022 pripravovala SBA spolu s partnermi projektu odborné výstupy – prieskum aktuálnej situácie súvisiacej s využitím a spracovaním plastu, vzdelávacie moduly a príklady dobrej praxe ako nakladať s plastom.
- Projekt Plastic Value je spolufinancovaný programom Erasmus+ v rámci kľúčovej aktivity 2 – strategické partnerstvá a jeho realizácia prebieha od marca 2022 do konca februára 2024.

12. Projekt „Joint University and Small and medium sized enterprises (SME) Training (JUST)“

Cieľom projektu je preklenúť nesúlad medzi svetom vzdelávania a praxe spojením univerzít, inštitúcií vysokoškolského vzdelávania, malých a stredných podnikov (MSP) vytvorením spoločných, relevantných a aktuálnych študijných programov v oblasti podnikateľských zručností. Projekt JUST (Joint University and Small and medium sized enterprises Training) vyvíja inovačné nástroje na sprostredkovanie udržateľnej spolupráce medzi vysokoškolskými inštitúciami a MPS. Projekt vytvára strategické partnerstvá pre vyššie vzdelávanie a zapája 9 partnerov z 5 európskych krajín (Slovinsko, Španielsko, Taliansko, Slovensko a Belgicko).

Na Slovensku realizuje projekt Slovak Business Agency spolu s Univerzitou Komenského Bratislava. Našou cieľovou skupinou sú univerzity, MSP pôsobiace v rôznych sektoroch a študenti 18+, ktorí budú po ukončení štúdia hľadať uplatnenie na pracovnom trhu.

- Projekt je financovaný Európskou komisiou prostredníctvom programu Erasmus+. Realizácia projektu prebieha v období 1.1.2022-30.6.2024.
- Projekt sa realizuje od januára 2022. Prvým obsahovým výsledkom projektu bola analýza a hodnotenie kritických faktorov úspechu, príkladov dobrej praxe, ako aj prípadových štúdií ako východisko pre tvorbu udržateľných modelov spolupráce, ktoré majú podporiť prepojenie teórie s praxou. Partneri projektu analyzovali východiská a predpoklady modelu spolupráce medzi univerzitami a MSP. V tomto procese vysokoškolské inštitúcie analyzovali najmä ich mechanizmy spolupráce s MSP, dokumenty, ktoré v tomto procese využívajú a zhrnuli príklady dobrej praxe. Partneri, ktorí zastupovali MSP zasa skúmali existujúce modely a dokumenty spolupráce MSP a vysokých škôl, identifikovali spôsoby iniciovania spolupráce s vysokoškolskými inštitúciami, ako aj príklady dobrej praxe. Všetky výstupy spoločnej práce a projektové novinky sme zverejnili na platforme JUST, ktorá je k dispozícii bezplatne online na <http://www.just-training.eu/>.

13. Projekt RE-FEM - „Upskilling pathways for RESiliency in the post-Covid era for FEMale Entrepreneurs“

Ženy podnikateľky stále tvoria iba 1/3 podnikateľov v členských štátoch EÚ pričom pandémie COVID-19 zhoršila ich situáciu pri udržiavaní ich podnikov a spôsobila ďalšie problémy pri zosúladzovaní pracovného a súkromného života. Aj preto sa v novembri 2022 začal projekt RE-FEM - “Upskilling pathways for RESiliency in the post-Covid era for FEMale Entrepreneurs” ako pokračovanie projektu iFEMPOWER realizovaného v rokoch 2018 - 2021. , ktorý je zameraný na pomoc ženám podnikateľkám. Projekt RE-FEM je financovaný zo zdrojov Európskej únie prostredníctvom programu Erasmus +.

Hlavným cieľom projektu RE-FEM je posilnenie postavenia žien podnikateľiek prostredníctvom odbornej prípravy a školení, ktoré by im pomohli udržať odolné podniky v post-kovidovej ére. Školitelia a mentori z oblasti podpory podnikania a vzdelávania dospelých vďaka projektu získajú dostupné a vysokokvalitné školiace nástroje.

- RE-FEM je prispôsobený špecifickým potrebám vybraných cieľových skupín, pričom sú to napríklad tréneri/mentori pôsobiaci v oblasti vzdelávania dospelých, ktorí prostredníctvom vzájomne prepojených výsledkov a aktivít projektu získajú nové vedomosti a zručnosti potrebné na úspešné školenie žien podnikateľiek. Druhá cieľová skupina sú ženy, ktoré už sú podnikateľkami a chcú zlepšiť svoje zručnosti v určitých

oblastiach a ďalej ich rozvíjať, boli nútené prerušiť svoju podnikateľskú činnosť, resp. zažili vážne ťažkosti v dôsledku pandémie a chcú sa stať odolnejšími počas krízových situácií. Chcú začať podnikat' alebo už začali podnikat', ale majú záujem svoje schopnosti rozvíjať aj naďalej.

- V roku 2022 Slovak Business Agency (SBA) spoločne s ďalšími 7 partnermi zo 6 krajín (Maďarsko, Fínsko, Srbsko, Španielsko, Rumunsko, Bulharsko) zahájili projekt. Pod vedením maďarského partnera HÉTFA partneri konzorcia projektu oficiálne zahájili spoluprácu a začali s prípravou a realizáciou prvých projektových úloh.

14. Projekt „Medzigeneračné podnikanie na Slovensku v dobe digitalizácie: pragmatický prístup“

Medzigeneračné podnikanie má potenciál napomôcť jednak prekonávaniu slabých stránok jednotlivých generácií (mladých, resp. seniorov) v procese vytvárania a rozvíjania podnikateľských aktivít vďaka vzájomnej synergii, ako aj napomôcť efektívnemu generačnému transferu poznatkov v existujúcich podnikateľských subjektoch.

Práve tejto téme sa SBA v spolupráci s hlavným riešiteľom Fakultou managementu Univerzity Komenského v Bratislave (FMUK) venuje v rámci výskumného projektu DIGICROSSGEN „Medzigeneračné podnikanie na Slovensku v dobe digitalizácie: pragmatický prístup“, ktorého hlavným cieľom je na základe analýzy stavu podnikania optikou generácií s dôrazom na medzigeneračné podnikanie, ako aj analýzy výziev digitalizácie v tomto kontexte:

- vytvorenie koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie;
 - podrobné metodické rozpracovanie jeho kľúčových modulov (začínajúci a etablovaní podnikatelia) s dôrazom na nástroje v nich aplikovateľné;
 - testovanie a validácia nástrojov v konkrétnych podmienkach praxe.
- Trvanie projektu: 01. júl 2020 - 30. jún 2024. Projekt je podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja.
 - V roku 2022 SBA pokračovala v aktívnom podieľaní sa na aktivitách Etapy II (júl 2021 - jún 2022): Analýza výziev digitálnej transformácie podnikania vzhľadom na súčasné trendy a charakteristiky skúmaných generácií, spoločne zahájila s FMUK Etapu III (január 2022 - jún 2024): Monitorovanie stavu medzigeneračného podnikania na Slovensku a neskôr aj Etapu IV (júl 2022 - jún 2024): Tvorba koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie, testovanie a validácia aplikačných nástrojov. SBA priebežne počas celého roka zabezpečovala mapovanie stakeholderov, politík a príkladov dobrej praxe v oblasti medzigeneračného podnikania a digitalizácie dopĺňajúc informácie o praxi vzdelávania. Popri mapovaní SBA spolupracovala so stakeholdermi na lokálnej, ako aj medzinárodnej úrovni.
 - SBA v roku 2022 hostila interaktívny workshop „Tvorba koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie“ s cieľom prezentovať návrh koncepčného modelu medzigeneračného podnikania na Slovensku v čase digitálnej transformácie pre začínajúcich a etablovaných podnikateľov; a interaktívne zapojiť účastníkov s cieľom získať spätnú väzbu na navrhnutý koncepčný model a podnety na zapracovanie.

- SBA taktiež zahájila prípravu Policy Briefu s názvom „Smerom k politickému rámcu pre medzigeneračné podnikanie vo veku digitálnej transformácie na Slovensku“ zameraného na medzigeneračné podnikanie v dobe digitalizácie.

• Enterprise Europe Network (EEN)

Na podporu rozvoja MSP a urýchlenia ich efektívneho fungovania v podmienkach jednotného európskeho trhu, vytvorila Európska komisia veľké množstvo podporných nástrojov. Jedným z nástrojov v oblasti podpory rozvoja internacionalizácie a medzinárodnej kooperácie MSP je medzinárodná sieť na podporu podnikania - sieť Enterprise Europe Network (EEN), ktorá funguje vo viac ako 60 krajinách sveta. Zastúpenie siete EEN Slovensko pozostáva z partnerov BIC Bratislava, Slovak Business Agency, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov), Centrum vedecko-technických informácií SR a Technická univerzita v Košiciach.

SBA ako partner siete EEN spája odborné skúsenosti v oblasti cezhraničnej spolupráce so znalosťami z lokálneho prostredia za účelom podpory prieniku inovácií na nové trhy. Pomáha tak podnikateľom rýchlejšie rásť, vytvárať nové obchodné partnerstvá a získať prístup k financiám.

Slovak Business Agency je v rámci siete Enterprise Europe Network národným koordinátorom súťaže Európska cena za podporu podnikania. Jej cieľom je každoročne oceňovať úspešné iniciatívy zamerané na podporu podnikania, zvýšiť povedomie o pridanej hodnote podnikania, ako aj povzbudiť a inšpirovať potenciálnych podnikateľov do ďalšej činnosti.

V roku 2022 bolo prostredníctvom SBA v rámci vyššie uvedeného projektu podporených 178 MSP. Na podporu MSP bolo vynaložených v rámci SBA 64 249,80 Eur, z toho príspevok EK bol vo výške 38 549,88 Eur (60 %).

Komplexné informácie o činnosti a službách siete Enterprise Europe Network na Slovensku sú dostupné na webovej stránke: <https://www.een.sk/>

Obrázok 3 Aktivita EEN

Inovačná podpora

- zlepšovanie inovačného manažmentu; zdokonaľovanie inovačných procesov, riadenia a implementácie inovácií.

Poradenské, podporné a informačné aktivity

- regionálne informačné semináre a školenia na rôzne témy; odpovede na otázky podnikateľov (prístup k trhom a podnikanie na zahraničných trhoch, nariadenia a regulácia EÚ, programy EÚ a prístup k financiám, eko-inovácie a zelené podnikanie, inovácie a transfer technológií a know-how, práva duševného vlastníctva); návštevy klientov; hĺbkové konzultácie; podnikateľské a technologické audity.

Medzinárodné partnerské aktivity

- hľadanie partnerov v zahraničí, resp. medzinárodné podnikateľské podujatia, tzv. kooperačné podujatia a podnikateľské misie; databáza partnerských príležitostí – obchodné, technologické a Val profily (spolupráca v programoch EÚ).

Spätná väzba od MSP pre EK

- zber pripomienok MSP k legislatíve a predpisom EÚ v oblasti podnikania; - informovanie Európskej komisie o problémoch MSP prostredníctvom rôznych nástrojov typu SME Feedback databáza, online konzultácie, panely pre MSP a iné.

Zdroj: SBA

• Podpora rodinných podnikov

Slovak Business Agency pokračovala v roku 2022 aj v podpore rodinných podnikov. Podpora bola realizovaná v súlade s podmienkami Schémy na podporu rodinného podnikania na obdobie 2021-2023¹⁷⁵ (DM- 20/2021).

Začiatkom roka 2022 pomoc rodinným podnikom pokračovala vo forme bezplatného odborného poradenstva (ide o jeden z piatich komponentov vyššie uvedenej schémy). Vo februári 2022 bolo ukončených 32 projektov, ktoré boli schválené a zazmluvnené na jeseň 2021 a ktoré začali čerpať pomoc koncom roka 2021. Za mesiac január a február bolo odkonzultovaných 1 919 hodín.

Rodinné podniky sa o podporu uchádzali aj v dvoch ďalších výzvach na predkladanie žiadostí o poskytnutie nefinančnej podpory formou odborného poradenstva v zmysle uvedenej schémy. Výzvy boli zverejnené v máji 2022. Ich hlavným cieľom bolo pomôcť rodinným podnikom pri riešení otázky nástupníctva a generačnej výmeny z hľadiska riadenia rodinného podniku (manažérske nástupníctvo) a z hľadiska majetku (transfer vlastníctva). Generačná výmena a transfer majetku sú kľúčové pre ďalšie fungovanie rodinného podniku. Jeho úspešné zvládnutie je nevyhnutná podmienka pre udržateľnosť rodinného podniku a jeho ďalší rozvoj.

V rámci výzvy bolo doručených 47 žiadostí rodinných podnikov z celého Slovenska. Výberová komisia schválila 19 žiadostí. Podporu čerpali všetci úspešní žiadatelia, a to od mesiaca august do konca decembra 2022. Podpora bola opäť poskytnutá formou odborných poradenských služieb bez spolufinancovania firiem. Do poskytovania poradenstva sa zapojilo 33 expertov – špecializovaných externých spolupracovníkov SBA. Do konca roka bolo zrealizovaných ďalších 2 579 konzultačných hodín.

Finančné vyčíslenie poskytnutej pomoci pre podporené rodinné podniky (spolu 51 MSP) predstavovala v roku 2022 celkovo 478 750 Eur.

¹⁷⁵Cieľom schémy je vytvárať vhodné podmienky na životaschopné podnikanie rodinných podnikov na Slovensku, pomôcť rodinným podnikom nastaviť ekonomicky vhodnejšie svoje podnikateľské zámery a na úspešné zvládnutie významných míľnikov v ich podnikoch v ich podnikaní, ako sú proces generačnej výmeny, zvládanie rodinných a pracovných vzťahov, ako aj transfer vlastníckych vzťahov.

Obrázok 4 Oblasti podpory v rámci odborného poradenstva pre podporené rodinné podniky

- manažérske zručnosti,
- podnikateľské zručnosti,
- odborné zručnosti,
- oblasť komunikačných zručností,
- riešenie dopadov krízy na rodinný podnik, v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19.

Zdroj: SBA

Pozn. **Manažérske zručnosti** – rozvoj kapacít rodinných podnikov, vedenie rodinného podniku a ľudí, nastavenie kariérnych plánov rozvoja pre kľúčových členov rodiny a vrcholového vedenia firmy. **Podnikateľské zručnosti** – udržanie a rozvoj podnikania, podpora generačnej výmeny a rozvoja firmy, nastavenie dlhodobého plánovania. **Odborné zručnosti** – zefektívnenie procesov v rodinnom podniku, definovanie a realizácia stratégií nástupníctva. **Komunikačné zručnosti** – zamerané na internú komunikáciu v rodinnom podniku (riadiaci pracovníci, zamestnanci, rodinní príslušníci), ako aj na externú komunikáciu (výber zamestnancov, inštitúcie, obchodní partneri a zákazníci, zvládanie interných náročných situácií a konfliktov, nastavenie podnikovej kultúry).

• Podpora startupov

V roku 2021 SBA pokračovala v podpore startupov, a to v súlade so Schémou minimálnej pomoci: Schéma na podporu startupov (DM-16/2021)¹⁷⁶, prostredníctvom poskytovania nepriamej podpory v rámci troch komponentov, ktoré sú uvedené v prehľadnej tabuľke.

Tabuľka 43 SBA: podpora MSP prostredníctvom programu a schémy na podporu startupov v r. 2022

Komponent 1	Komponent 2	Komponent 3
V rámci Komponentu 1 je poskytovaná nepriama podpora formou organizovania vzdelávacích aktivít, zabezpečenia účasti záujemcov o podnikanie a začínajúcich podnikateľov na domácich a medzinárodných podujatiach zameraných na inovácie, technológie a startupy a individuálne odborné poradenstvo. V r. 2022 bola podpora v rámci tohto komponentu poskytnutá 4 prijímateľom (MSP). Inovatívne spoločnosti mali v r. 2021 najväčší záujem o účasť na podujatiach v Európe (86 %).¹⁷⁷	V rámci Komponentu 2 je poskytovaná nepriama podpora formou konzultácie a odborného poradenstva i. V r. 2022 sa opäť konali dve prihlasovacie kolá. Komisia schválila poskytnutie pomoci 10-tim žiadateľom (10 MSP a 1 FO, ktorý nakoniec podporu nčerpá z dôvodu zakladania spoločnosti). V tomto ročníku bol, rovnako ako v minulom roku, u prijímateľov najväčší záujem o dokončenie funkčného prototypu/dokončenie vývoja produktu a na druhom mieste registrujeme vysoký záujem aj o expertov z oblasti marketingu, konkrétne vypracovanie marketingových stratégií a testovania myšlienky s reálnymi potenciálnymi klientami.	V rámci Komponentu 3 je poskytovaná nepriama podpora vo forme konzultácií, poradenstva súvisiaceho so sťažou a odborného posúdenia Žiadosti (projektu) a vo forme absolvovania zahraničnej stáže začínajúcim podnikateľom. V r. 2022 nebol Komponent 3 realizovaný.

Zdroj: SBA

¹⁷⁶Schéma DM-16/2021 bola zverejnená v Obchodnom vestníku 109/2021 dňa 08.06. 2021.

¹⁷⁷Na podujatiach do Ázie sa prihlásilo 7 % žiadateľov, 7 % malo záujem o účasť na startupových podujatiach do USA.

V monitorovacom roku 2022 bol realizovaný, aj vzhľadom na vyššie uvedené informácie, len Komponent 1 a Komponent 2 Programu a Schémy na podporu startupov, pričom celkové čerpanie pre podporené subjekty z radov malých a stredných podnikov (konkrétne 14 MSP¹⁷⁸) bolo 324 959,74 Eur.

• Podpora úspešnej podnikateľskej praxe

Hlavnou podstatou podpory úspešnej podnikateľskej praxe (PUPP) je nepriamo sa podieľať na kreovaní priaznivého podnikateľského prostredia, podporovať vytváranie nielen nových podnikov, ale aj startupov (najmä v oblasti technológií a inovácií) a rozvíjať u širokej verejnosti povedomie o podnikaní ako o atraktívnej a výhodnej alternatíve k pracovnému úväzku.

Obrázok 5 Zameranie podpory úspešnej podnikateľskej praxe

- stimulácia podnikateľských ambícií,
- rozvoj podnikateľských zručností,
- propagácia úspešných podnikateľov/podnikateľiek a ich podnikov, produktov či myšlienok,
- verejno-súkromné partnerstvá a iniciatívy na podporu rozvoja podnikania a podnikateľského myslenia.

Zdroj: SBA

Prostredníctvom vyššie uvedených aktivít sa podporujú rôzne projekty realizované najmä nasledujúcou formou:

- organizácia a spoluorganizácia podujatí, konferencií a iných aktivít zameraných na **prezentovanie príkladov úspešnej podnikateľskej praxe**,
- organizácia a spoluorganizácia **informačných kampaní** a zabezpečenie potrebného mediálneho priestoru,
- organizácia, spoluorganizácia a propagácia **odborných a informačných podujatí/webinárov** zameraných na problematiku podnikania,
- organizovanie a spoluorganizovanie **sút'aží, stretnutí s investormi a podnikateľskými anjelmi** (napr.: Mladý inovatívny podnikateľ, Slovak University Startup Cup 2021) a iné.

V roku 2022 v rámci Podpory úspešnej podnikateľskej praxe SBA realizovala a/alebo spoluorganizovala viac ako 30 projektov a aktivít za celkovú sumu 186 511,51 Eur.

Príklady aktivít v roku 2022, pri ktorých SBA bola partnerom alebo ich sama realizovala:

Via Bona Slovakia

Nadácia Pontis usporiadala aj v roku 2022 ďalší ročník podujatia, na ktorom sa udeľujú ocenenia firmám za ich zodpovedný a inšpiratívny prístup k podnikaniu aj za firemnú filantropiu. Hlavným cieľom spomínaného podujatia je zviditeľniť príklady zodpovedného podnikania a inšpirovať tak širokú verejnosť, aby myslela na zodpovedné podnikanie už od prvých počiatkov svojho vlastného biznisu.

¹⁷⁸V období od 1. apríla 2021 do 31.12.2021.

SlovakiaTech Forum – Expo

Niekoľkodňové podujatie zamerané na novinky zo sveta inovácií, technológií a priemyslu 4.0 sa každoročne koná na jeseň v Košiciach. Hlavným cieľom bolo stretnutie slovenských a zahraničných odborníkov v oblasti inovácií v priemysle, priemyselných technológiách, dopravy a logistiky, energetiky, životného prostredia a vo vzdelávaní, a vytváranie priestoru na prezentáciu inovatívnych projektov a keynote prezentáciu úspešných podnikateľov. Verejnosť mala taktiež možnosť si na podujatí vypočuť diskusné fóra, z ktorých sa mohla dozvedieť praktické spôsoby ako uspieť v podnikateľskom prostredí.

3.ročník medzinárodného kongresu rodinných firiem

V septembri 2022 bolo podporené aj podujatie zamerané na rodinné podnikanie, a to už 3. ročník medzinárodného kongresu rodinných firiem, ktoré napomáha k zviditeľneniu rodinného podnikania na Slovensku, ako významnej skupiny podnikateľských subjektov s nezanedbateľným prínosom v spoločnosti. Cieľom kongresu bola profesionalizácia riadenia rodinného podnikania a vytvorenie priestoru, kde sa stretávajú budúci podnikatelia s rodinnými podnikateľmi z celej Slovenskej republiky.

Perspektívy živnostenského podnikania

Pri príležitosti 30. výročia prijatia živnostenského zákona a zriadenia živnostenského podnikania v podmienkach Slovenskej republiky sa uskutočnila odborná konferencia, ktorej hlavným cieľom bola propagácia dobrých príkladov podnikateľskej praxe a zlepšenie dostupnosti informácií o živnostenskom podnikaní. Organizátor podujatia Slovenský živnostenský zväz sa usiluje o zlepšovanie sociálneho postavenia a sociálnej ochrany živnostníkov, ktorí tvoria významnú súčasť ekonomiky v krajine.

Mladý inovatívny podnikateľ

Každoročne na jeseň SBA podporuje podujatie, ktoré organizuje občianske združenie JCI - Slovensko. Cieľom podujatia je podporiť chuť mladých ľudí do podnikania na Slovensku, ako aj kreativitu a uplatňovanie nových prístupov a technológií v oblasti podnikania.

Podcasty na tému kompetencie pre 21. storočie

Podnikateľská kompetencia alebo podnikavosť je jednou z kľúčových kompetencií pre 21. storočie. Spoločným menovateľom všetkých kompetencií je, že prevažná väčšina z nich dáva do popredia mäkké zručnosti, ktoré sa dajú rozvíjať v akomkoľvek veku. V súčasnosti sa o nich veľa rozpráva, ale napriek tomu majú mnohí rozličné predstavy o tom, čo podnikavosť vlastne znamená. Rozhodli sme sa preto o ich priblíženie na základe podcastov so zaujímavými a najmä kompetentnými ľuďmi, ktoré si môžete vypočuť ako audio záznam alebo video záznam cez YouTube stránku. Najpočúvanejšie témy sú: Pochváliť zamestnanca, ktorí pracoval 14 hodín je veľmi zlý benchmark pre celý tím, Je dôležité na školy priniesť nielen kritické myslenie, ale aj mediálnu gramotnosť.

Ďalšími podporenými projektami boli vydané publikácie: „Nástupníctvo v rodinných firmách – ako začať, Prvý zamestnanec – povinnosti zamestnávateľa. Ďalej sú to podujatia ako napríklad Cechové dni 2022; Slovak University Startup Cup 2022; Ľudové umelecké remeslá 2022; Metro ON Line 2022, Študentská podnikateľská cena 2022, Medzinárodný veľtrh cvičných firiem, Budúcnosť strojárkej výroby, Európska noc výskumníkov, Catching the Investor a mnohé iné.

• Podpora internetovej ekonomiky

Aktivity realizované v rámci podpory internetovej ekonomiky (IE) boli účinným nástrojom na vyškolenie a informovanie širokej verejnosti v oblasti používania online nástrojov. Taktiež prispeli k vylepšeniu online zručností, ktoré sú v dnešnej dobe už neodmysliteľnou súčasťou podnikania. Podujatia z tohto programu sú určené pre každého, kto sa zaujíma o biznis v online svete. Zameriavajú sa na informácie, ako podporiť potenciálnych podnikateľov používajúcich internetové nástroje pri podnikaní a jeho rozvoji, či ako vyškoliť budúcich podnikateľov v používaní internetových nástrojov.

V rámci podpory internetovej ekonomiky SBA nielenže tvorí náučný obsah na webe www.podnikaj.online, organizuje podujatia, kde sa dajú získať nové informácie o podnikaní v online priestore, ale aj finančne podporuje témy a projekty, ktoré širokej verejnosti ukazujú čo znamená digitalizácia a internetová ekonomika v praxi a aké výhody prináša. Táto webová stránka prešla v roku 2022 celkovou rekonštrukciou. Široká verejnosť bude mať k dispozícii množstvo odborných článkov a návodov v kategóriách: ako začať, ako rásť, kybernetická bezpečnosť a digitalizácia.

Okrem týchto článkov webová stránka obsahuje štyri e-booky zamerané na sociálne siete, crowdfunding, content marketing v kocke a príručku začínajúceho e-shopistu.

V rámci Podpory internetovej ekonomiky SBA v roku 2022 podporila jedno podujatie za 3 000 Eur. Väčšia časť aktivít aj financií bola orientovaná na technickú a obsahovú aktualizáciu webového sídla, avšak finančné prostriedky boli na tento projekt vynaložené až v roku 2023.

Obrázok 6 Podpora internetovej ekonomiky: poskytovanie služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb

- informačné aktivity,
- aktivity na propagáciu a popularizáciu internetovej ekonomiky,
- tvorba nástrojov na zavádzanie elektronických služieb,
- vytvorenie elektronických platforiem.

Zdroj: SBA

• Podpora podnikateľského vzdelávania

V roku 2021 pridala SBA do svojho portfólia aj aktivity na podporu podnikateľského vzdelávania¹⁷⁹. Cieľom týchto aktivít bolo budovanie podnikavosti a podnikateľských zručností naprieč všetkými stupňami vzdelávania. Tieto aktivity sú určené pre deti MŠ, žiakov ZŠ a študentov SŠ a VŠ, ako aj pedagogických pracovníkov. Budovanie podnikavosti a mäkkých zručností potrebných pre 21. storočie, medzi ktoré patria predovšetkým kreativita, kritické myslenie, videnie príležitostí, či komplexné riešenie problémov, sa u tejto cieľovej skupiny realizuje prostredníctvom projektových zámerov.

¹⁷⁹Prostredníctvom Schémy na podporu podnikateľského vzdelávania (DM-9/2021). Výzva na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory v rámci Komponentu 1 písm. a) Schémy na podporu podnikateľského vzdelávania – Podnikateľské vzdelávacie kurzy, ktoré sa zameriavajú predovšetkým na rozvoj podnikateľských zručností, kompetencií a potenciálu cieľovej skupiny. Ide o priamu pomoc (dotáciu), ktorá je určená na projektové zábery.

V roku 2022 boli vyhlásené 2 výzvy na podporu podnikateľského vzdelávania, na ktoré bola vyhradená finančná čiastka v sume 250 000 Eur.

Do „jarnej“ výzvy na podporu podnikateľského vzdelávania, ktorá bola vyhlásená v júni minulého roka bolo prihlásených celkovo 40 projektových zámerov - 32 hodnotených Komisiou, spomedzi ktorých dotáciu na realizovanie aktivít na podporu podnikateľského vzdelávania naprieč všetkými stupňami vzdelávania získalo 13 projektov, ktoré boli podporené celkovou sumou 147 029 Eur. Maximálna suma, ktorú bolo možné získať na realizáciu projektového zámeru bola vo výške 10 000 Eur alebo 20 000 Eur v závislosti od typu zvolenej aktivity. Realizácia podporených aktivít prebiehala v mesiacoch október 2022 až marec 2023.

Do „jesennej“ výzvy na podporu podnikateľského vzdelávania, ktorá bola vyhlásená na v septembri minulého roka, bolo prihlásených 34 projektových zámerov - 33 hodnotených Komisiou, spomedzi ktorých dotáciu na realizovanie aktivít na podporu podnikateľského vzdelávania naprieč všetkými stupňami vzdelávania získalo 12 projektov, a to konkrétne po 1 projekte na podporu detí v MŠ, študentov SŠ a študentov VŠ, 2 projekty na podporu žiakov ZŠ, 3 projekty na podporu pedagogických pracovníkov, ale zároveň aj študentov ZŠ a SŠ a 4 projekty čisto na podporu pedagogických, prípadne odborných pracovníkov. Maximálna suma, ktorú bolo možné získať na realizáciu projektového zámeru bola vo výške 30 000 Eur. Projektové zámery v tejto výzve boli podporené celkovou sumou 102 696 Eur. Cieľové skupiny schválených projektov sú žiaci materských a základných škôl, študenti stredných a vysokých škôl, tak aj absolventi, učitelia a pedagogickí zamestnanci. Realizácia podporených aktivít prebiehala v mesiacoch január až marec 2023.

Ako príklady projektov, ktoré sa realizovali v roku 2022 je možné uviesť:

- **21 Hrdinov** – cieľom bolo vytvoriť moderný a atraktívny edukačný program, ktorý prispeje na jednej strane k mobilizácii aktívnych študentov rôznych ročníkov a ich pedagógov na jednej strednej škole, čím synergizuje kreatívny a podnikavý potenciál školy a na strane druhej prispeje k osobnostnému rozvoju zapojených študentov a pedagógov. Študenti počas programu vytvorili pod vedením facilitátora 3 projekty pre rozvoj školy, ktorých cieľom bolo zlepšiť atmosféru či imidž školy.
- **Remeslo má zlaté dno** - zámerom bolo vytvoriť v priestoroch MŠ remeselný kútik, v ktorom mohli deti, pod vedením školeného personálu, ale aj odborníkov z jednotlivých oblastí, realizovať svoj tvorivý potenciál a pretaviť ho do konkrétného produktu. Výsledné produkty následne ponúkali na škôlkarskom jarmoku, čím získali skúsenosť s finančným ohodnotením vlastnej práce, s organizáciou takéhoto podujatia, prezentácie výrobkov, a zároveň získali spätnú väzbu v podobe finančného obnosu, ktorý mohli využiť na vopred vybrané účely.
- **Moderná cesta rozvoja učiteľa** – projekt zameraný na pedagógov, ktorí mali možnosť získať prostredníctvom tejto aktivity praktické skúsenosti s interaktívnymi formami výučby, kam patrí napríklad práca s myšlienkovými mapami, slovnými cloudmi, výučba na základe vlastného príbehu, ktoré v žiakoch zvyšujú kreativitu. Prostredníctvom tréningov si vyskúšali, ako v deťoch rozvíjať sociálno emocionálnu inteligenciu, ako vytvárať zdravý vzťah s deťmi a posilňovať spoluprácu medzi nimi. Cieľom projektu bolo, aby pedagóg v sebe prebudil vlastnú kreatívnu cestu, vďaka ktorej budú jeho aktivity originálne a žiak bude odchádzať nielen s novými vedomosťami, ale aj zážitkom, či osobnou skúsenosťou, že sám prispel k tvorbe obsahu aktivity.
- **Základy aktívneho poľnohospodárstva v základnej škole** - projekt bol zameraný na spoznanie ekonomických modelov, ktoré súvisia s udržateľným poľnohospodárstvom

a ich aplikáciou v praxi. Žiaci 2. stupňa základnej školy Jolly HOMESCHOOL sa prostredníctvom neho naučili nové ekonomické zručnosti a získajú schopnosť efektívne a zodpovedne plánovať, realizovať a vyhodnocovať ich samostatnú podnikateľskú činnosť na farme. Účelom tohto vzdelávania bolo oboznámiť žiakov s odborom sociálneho poľnohospodárstva a holistického manažmentu, ktoré sú v súčasnej environmentálnej kríze jedným z hlavných kľúčov k udržateľnej ekonomike.

• Budovanie podnikateľského prostredia prostredníctvom monitorovania podnikateľského prostredia

Aj v roku 2022 SBA pokračovala v monitorovaní podnikateľského prostredia. V súlade s uvedeným bolo v sledovanom roku plánované, resp. vykonávané:

Obrázok 7 Monitorovanie podnikateľského prostredia a aktivity realizované v r. 2022

- kontinuálne monitorovanie podnikateľského prostredia,
- spracovávanie analýz a prieskumov, vytváranie a udržiavanie bázy dát ukazovateľov MSP,
- mapovanie skutkového stavu a situácie MSP z pohľadu uplatňovania princípov iniciatívy SBA,
- identifikovanie a analyzovanie bariér rozvoja podnikania MSP,
- porovnávanie situácie v SR s podmienkami podnikania v ostatných krajinách (s dôrazom na susediace krajiny EÚ),
- identifikovanie vhodných príkladov opatrení pre prenos do podmienok SR.

Zdroj: SBA

V monitorovacom roku 2022 bolo spracovaných viacero správ, analýz a informačných materiálov zameraných na hodnotenie kvality podnikania na Slovensku z pohľadu agendy SBAfe a uplatňovania princípu „Think Small First“. Medzi pravidelne publikované, resp. zverejnené analytické výstupy patria napríklad: „Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku“, „Malé a stredné podnikanie v číslach“, či „Analýza rodového a vekového zloženia FO – podnikateľov“ a iné. Príprava nepravidelných výstupov bola v roku 2022 čiastočne zameraná na doznievajúcu pandémiu COVID – 19 a prebiehajúci vojnový konflikt na Ukrajine. Preto agentúra vydala dokument „Analýza zmien na trhu práce a zamestnávania cudzincov na Slovensku v rokoch 2019 – 2021“. SBA sa tiež čiastočne zamerala na problematiku e-commerce, a to najmä preto, že pandémia zmenila niektoré nákupné zvyklosti občanov Slovenska. Výsledkom je analýza „Prevádzkovanie e-shopu v podmienkach SR“. Ďalej boli spracované témy ako napríklad „Porovnanie národných plánov obnovy a odolnosti vybraných krajín EÚ“, „Aktuálne podmienky zastretých pracovných pomerov na Slovensku a iné.“¹⁸⁰ Takisto sú zverejňované aj informačné materiály, ktoré boli v roku 2022 sústredené na priblíženie základných legislatívnych predpisov a povinností. Od roku 2019 sú súčasťou publikovaných, resp. zverejňovaných informačných materiálov aj tematicky štruktúrované dokumenty. Okrem toho je na mesačnej báze publikovaný Kalendár podnikateľa, ktorý na mesačnej báze podnikateľov informuje o aktuálnych daňových a odvodových povinnostiach vyplývajúcich zo zákonov.

Počas roka 2022 sa SBA podarilo zorganizovať dve regionálne podujatia, ktoré sa uskutočnili 02.06. v Prešove a 07.06. v Trenčíne tentokrát na tému: Zamestnávanie v MSP v kontexte zmien na trhu práce. Trh práce predstavuje dôležitú súčasť fungovania ekonomiky každej krajiny. Každoročne trh práce podlieha vývoju, zmenám, ktoré sa odrážajú či už na rôznych ponukách práce, dopyte po práci, ale i v požiadavkách firiem na pracovnú silu. Na podujatiach sa diskutovalo aj o tom aký dopad má aktuálny vývoj situácie na Ukrajine,

¹⁸⁰ K niektorým vybraným záverom z realizovaných analýz viac v časti 4.1.

pandémia či nedávny BREXIT na zamestnávanie pracovníkov z EÚ a cudzincov z tretích krajín z pohľadu malých a stredných podnikateľov. Pozvanie prijali zástupcovia MSP, pracovné agentúry a organizácie podporujúce riadenú migráciu a integráciu cudzincov. Zároveň sa uskutočnilo podujatie zamerané práve na tému „E-shop v podmienkach SR“. Podujatie sa konalo dňa 20.05.2022 online. Cieľom krátkého diskusného podujatia bolo identifikovať prekážky elektronického obchodu vo všeobecnosti a tiež s dôrazom na vybrané regulačné aspekty. Pozornosť bola venovaná aj vplyvu pandémie COVID-19 na podnikateľskú činnosť zúčastnených zástupcov e-shopov.

Komplexné informácie o realizovaných výstupoch, aktivitách a podujatiach sú dostupné na web stránke www.monitoringmsp.sk.

• CLR činnosť

Rok 2022 bol siedmym rokom fungovania predmetného analyticko-právneho odboru SBA, ktoré vzniklo za účelom plnenia cieľov agendy lepšej regulácie pre mikro, malé a stredné podniky (zastrešovanou Iniciatívou Európskej Komisie „Small Business Act“ pre Európu spolu s Odporúčaním „Lepšia regulácia“, ako aj Odporúčanie Rady OECD pre regulačnú politiku a vládnutie).¹⁸¹ Sprievodným heslom agendy je vytváranie regulačných pravidiel podľa zásady „najskôr myslieť v malom“, t. j. aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP a prispôbobi nástroje verejnej politiky práve ich potrebám. V roku 2022 doznievali následky pandémie ochorenia COVID – 19, no hlavnou udalosťou roka bola bezpochyby vojna na Ukrajine, ktorá mala zásadný vplyv na tvorbu legislatívy s cieľom minimalizovať škody na podnikateľských subjektoch vyplývajúce zo sankcií uvalených na Ruskú federáciu, a to najmä na dovoz kľúčových energetických surovín.

Člen Stálej pracovnej komisie pre posudzovanie vybraných vplyvov

Vzhľadom na členstvo v Stálej pracovnej komisii pre posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR (ďalej len „Stála pracovná komisia“) CLR zastrešuje hodnotenie posudzovania vplyvov na MSP v súlade s podmienkami ustanovenými v základnom procesnom dokumente, prijatom v podobe uznesenia vlády SR – tzv. Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. Rok 2022 priniesol výrazné pozitívne zmeny v Jednotnej metodike, ktorých cieľom je znížiť byrokráciu a náklady podnikateľského prostredia – s účinnosťou od 10.06.2022 vstúpilo do praxe **ex-post hodnotenie** účelnosti a opodstatnenosti existujúcich regulácií, ktorého cieľom je vyhodnotiť regulácie, resp. ustanovenia právnych predpisov, po určitom čase ich pôsobenia v prostredí, či spĺňajú účel, za ktorým boli prijaté, aké sú ich skutočné vplyvy a či sa počas pôsobenia regulácii v prostredí nevyskytli nezamýšľané dôsledky, nepredvídané v čase ich tvorby. S účinnosťou od 31.12.2022 vstúpila do praxe taktiež reforma s názvom **ochrana pred neopodstatneným goldplatingom**, ktorej cieľom je zabrániť neprimeranému rozširovaniu obsahu národných právnych predpisov nad rámec minimálnych požiadaviek legislatívy EÚ. Predkladateľ legislatívnych materiálov bude v zmysle novely Legislatívnych pravidiel vlády SR (schválenej uznesením vlády SR č. 787/2022) v rámci legislatívneho procesu, ktorý začne najskôr od 1.1.2023 v tabuľke zhody identifikovať, či pri transpozícii smernice dochádza k využitiu goldplatingu a ak áno, identifikuje jeho kategóriu a v ktorých oblastiach má

¹⁸¹Výstupy jednotlivých aktivít CLR **prezentovalo** nielen na svojej *webovej stránke* www.lepsiezakony.sk či *prostredníctvom sociálnych sietí* (Facebook + LinkedIn), ale aj *v médiách*. CLR sa okrem toho **zúčastňovalo konferencií a seminárov** s dôrazom na problematiku podnikania na Slovensku, aktívne sa zapájalo do diskusií na nich vedených a pravidelne informovalo o ich obsahu.

goldplating vplyv a o aký vplyv ide. Zároveň predkladateľ v tabuľke zhody odôvodní goldplating z hľadiska jeho opodstatnenosti a uvedie ďalšie požadované informácie týkajúce sa jeho charakteristiky. Ak sa návrhom zákona pri implementácii nariadenia Európskej únie alebo rozhodnutia Európskej únie navrhuje goldplating, osobitne sa zhodnotí rozsah takejto implementácie vo všeobecnej časti dôvodovej správy. V zmysle zmien jednotnej metodiky platných a účinných od 31.12.2022 (uznesenie vlády SR č. 383/2022), bude Ministerstvo hospodárstva SR v rámci predbežného pripomienkového konania vykonávať farebné rozlíšenie informatívneho konsolidovaného znenia právneho predpisu tak, že budú farebne odlíšené ustanovenia alebo ich časti, ktoré majú vplyvy na podnikateľské prostredie, ktoré sú transpozíciou práva EÚ v jej minimálnej miere (modrou farbou) a ktoré sú goldplatingom (červenou farbou). Farebne rozlíšené informatívne konsolidované znenie právneho predpisu následne predloží predkladateľ ako samostatnú prílohu materiálu predkladaného do medzirezortného pripomienkového konania. Cieľom tohto prístupu je sprístupniť a sprehľadniť proces prípravy transpozície alebo implementácie legislatívy EÚ

Posudzovateľ vplyvov na MSP

V priebehu roka 2022 CLR na dennej báze posudzovalo informácie o príprave materiálu, na základe vyžiadania si podrobných informácií (formou konkrétnych otázok) k ich obsahu identifikovalo potrebu vykonať konzultácie s dotknutými podnikateľskými subjektmi, ktorých sa CLR následne aktívne zúčastňovalo. V spolupráci s podnikateľskými organizáciami zastupujúcimi MSP CLR predkladalo návrhy alternatívnych riešení už počas prípravy materiálov, pričom tieto vychádzali najmä zo zásady „najskôr myslieť v malom“, princípu znižovania administratívnej záťaže a finančnej záťaže, či príkladom najlepšej praxe (tzv. best practices) zo zahraničnej právnej úpravy. CLR pri tomto procese zohľadňovalo najmä podnety Združenia podnikateľov Slovenska, Slovenského živnostenského zväzu ako aj ďalších podnikateľských organizácií a tiež voľne dostupné podnety podnikateľskej obce.

V rámci svojej právomoci zverenej horeuvedenými právnymi aktmi posudzovalo reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie a poskytlo celkovo 147 stanovísk, pričom 42 stanovísk obsahovalo návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie.

Z vecného hľadiska sa CLR z vlastnej iniciatívy aktívne zapájalo do obsahového pripomienkovania návrhov nových regulácií (konzultácie), následne bolo prizývané na prediskutovanie bodov navrhovaných regulácií, výsledkom čoho bolo zapracovanie niektorých dôležitých podnetov CLR do vlastného materiálu navrhovanej regulácie, v dôsledku čoho sa nakoniec v určitej miere podarilo znížiť negatívne regulačné dopady na MSP. V rámci konzultačného procesu k projektu Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR) „Životné situácie podnikateľa“ CLR prispelo takmer 20 návrhmi na zlepšenie podmienok podnikania. CLR sa takisto v rámci rozporového konania s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVaR SR) k úprave rodinných podnikov podarilo docieľiť zníženie požiadaviek nevyhnutných pre získanie označenia „registrovaný rodinný podnik“.

Vykonávateľ testu MSP

V rámci zverených úloh zákonom č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a Jednotnou metodikou CLR hodnotí posudzované vplyvy, okrem iného, aj prostredníctvom Testu MSP ex ante (t. j. v predstihu, vo fáze prípravy danej regulácie), ako aj ex post (t. j. následne, tzv. analýzou prínosov a nákladov už účinnej regulácie).

V roku 2022 vypracovalo CLR jeden Test MSP vo fáze ex-post. Test MSP k zákonu o č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave sa zaoberal súčasným systémom odborného vzdelávania (SOV) a prípravy na Slovensku a zhodnotil jeho efektívnosť s ohľadom na potreby zamestnávateľov. Test MSP identifikoval problematické aspekty, na ktoré je potrebné sa zamerať pri ďalšom rozvoji SOV a ponúkol viacero potenciálnych riešení s cieľom zvyšovať dostupnosť a kvalitu kvalifikovanej pracovnej sily v kľúčových odvetviach národného hospodárstva a prispievať tak k hospodárskemu rastu.

Odborný konzultant projektu Byrokratický nezmysel roka

CLR posúdilo po odbornej stránke celkovo 67 podnetov doručených občanmi do ankety Byrokratický nezmysel roka za rok 2022. CLR sa tiež venovalo vyhodnoteniu dopadu ankety. Z finalistov ankety za roky 2012-2022 predstavuje počet vyriešených, resp. čiastočne vyriešených podnetov približne 50 %. Súčasťou hodnotenia je aj vypracovanie návrhov vecných opatrení na optimalizáciu regulačného zaťaženia. Rozbory individuálnych právnych inštitútov zaťažujúcich MSP uskutočnilo CLR aj mimo ankety, pričom iniciatíva vychádzala v týchto prípadoch zo strany zástupcov podnikateľov alebo z vlastnej vyhľadávacej činnosti. Právna podpora pre konkrétne prípady bola poskytnutá zakladateľom SBA – Združeniu podnikateľov Slovenska a Slovenskému živnostenskému zväzu.

Iné aktivity

Okrem vyššie uvedených činností, CLR v roku 2022 poznačenom nielen pandemiou COVID – 19, ale najmä vojnou na Ukrajine, na dennej báze monitorovalo prijaté vládne opatrenia s cieľom informovať podnikateľov nielen z radov MSP o možnostiach pomoci pre ich podnikanie, pričom o týchto aktuálnych opatreniach CLR informovalo podnikateľov aj prostredníctvom sociálnych sietí a svojej webovej stránky. V nadväznosti na ruskú inváziu na Ukrajinu CLR publikovalo 3 informačné materiály, pričom prvé dva sa týkali zamestnávania a podnikania cudzincov z tretích krajín na Slovensku a posledný priniesol prehľadný zoznam všetkých sankcií uvalených zo strany na EÚ na Ruskú federáciu a Bielorusko.

CLR taktiež v roku 2022 vypracovalo Výročnú správu lepšej regulácie v sektore MSP za rok 2021, ktorá priniesla zhodnotenie činnosti CLR v roku 2021, vyhodnotenie plnenia princípov lepšej regulácie pri tvorbe legislatívy, ako aj návrhy na zlepšenie regulačného rámca a zníženie regulačnej záťaže MSP.

CLR vypracovalo konkrétne návrhy opatrení v rámci tzv. **Pobrexitovej adaptačnej rezervy** s cieľom znížiť negatívne dopady odchodu Veľkej Británie z EÚ na slovenské podnikateľské subjekty. CLR takisto počas roka 2022 vytváralo obsahovú náplň **aplikácie Biznisinfo** Združenia podnikateľov Slovenska, ktoré predstavuje jedinečnú platformu s cieľom informovať podnikateľov o aktuálnych legislatívnych novinkách.

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Príspevková organizácia v gescii MH SR, ktorá je zameraná na podporu prílevu investícií a podporu exportných aktivít slovenských spoločností. Poskytuje služby malým, stredným podnikom zo Slovenska a zo zahraničia so záujmom o investície či internacionalizáciu. Prostredníctvom Národného projektu „Podpora internacionalizácie MSP“ v zmysle opatrenia (OP Integrovaná infraštruktúra, oblasť Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP) bolo v roku 2022 podporených 786 MSP¹⁸². Reálne čerpanie finančných prostriedkov bolo v sledovanom roku 2022 pre podporené malé a stredné podniky na úrovni 2 100 014,50 Eur. V zmysle sledovanej cieľovej skupiny MSP je podpora určená pre MSP s výnimkou podnikov so sídlom v Bratislavskom kraji a je cielená na posilnenie konkurencieschopnosti MSP, zvýšenie zručností prostredníctvom prezentácie MSP na podujatiach v zahraničí, ako aj na zvýšenie exportu a zvýšenie zručností prostredníctvom proexportného poradenstva.

Podpora MSP je realizovaná prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- podpora účasti v **národných stánkoch na zahraničných veľtrhoch a výstavách**,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností prostredníctvom účasti na **podnikateľských misiách v SR a zahraničí**,
- zvyšovanie miery kooperácie so zahraničnými partnermi, ktorá povedie k posilneniu postavenia, udržateľnosti a konkurencieschopnosti MSP, prostredníctvom účasti na **sourcingových a kooperačných podujatiach**,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP prostredníctvom účasti na **seminároch Exportnej akadémie**,
- sprehľadnenie situácie v dodávateľských reťazcoch jednotlivých odvetví priemyslu na Slovensku.

V zmysle implementácie NP „Podpora internacionalizácie malých a stredných podnikov“ agentúra SARIO zorganizovala v roku 2022 spolu 14 národných stánkov na medzinárodných výstavách v zahraničí (v teritóriách ako napr. Spojené arabské emiráty, Nemecko, Francúzsko, Nórsko, Česká republika a iné). Možnosť prezentovať svoju výrobnú činnosť v rámci spoločnej expozície vo vizuále značky GOOD IDEA SLOVAKIA malo viac ako 128 slovenských spoločností z rôznych sektorov hospodárstva. Spoločnosti absolvovali celkovo viac ako 4 000 bilaterálnych stretnutí s potenciálnymi obchodnými partnermi. Agentúra SARIO realizovala v roku 2022 aj 8 podnikateľských misií v zahraničí a 1 podnikateľskú misiu prostredníctvom online platformy. Cieľom podnikateľských misií bolo uviesť slovenské spoločnosti na zahraničný trh, predstaviť príležitosti pre obchod a investície v danej krajine a nadviazať užšiu spoluprácu so zahraničnými partnermi. Účastníci podnikateľských misií mali možnosť absolvovať viac ako 750 bilaterálnych rokovaní. Agentúra SARIO sa v rámci NP venovala v roku 2022 aj 26 sourcingovým dopytom nadnárodných spoločností (napr. z Maďarska, Českej republiky, Švajčiarska, Švédska a iných krajín). Vo viac ako 55 prípadoch MSP pozitívne zareagovali na kooperačné ponuky a požiadali SARIO o predstavenie ich výrobného profilu zahraničnému klientovi za účelom začatia rokovaní o potenciálnej obchodnej spolupráci. V druhej polovici roku prišlo v 12 prípadoch aj ku osobnej návšteve výrobnjej prevádzky MSP spoločnosti priamo zástupcami zahraničného klienta, za účelom osobného nakontaktovania sa a doladenia detailov vzájomnej spolupráce, o možnom zapojení slovenských MSP do ich dodávateľských reťazcov.

¹⁸²V zmysle všetkých účastí MSP na podujatiach NP.

V rámci organizácia podujatí v rámci Exportnej akadémie bolo v roku 2022 zorganizovaných 19 webinárov a jeden prezenčný seminár v regióne Žilina, ktorých sa spolu zúčastnilo 494 malých a stredných podnikov. Tematické zameranie sa týkalo colnej, daňovej oblasti, z oblasti priameho marketingu a e-commerce až po témy zamerané na vybrané teritória ako Čína, Rakúsko, Nemecko, Poľsko, Slovinsko a Chorvátsko.

Najväčší záujem zo strany MSP bol o tému INTRASTAT, ďalej o problematiku zmien v daňovej legislatíve a DPH, ale aj o aktuálnu tému venujúcu sa povinnostiam exportérov a importérov v odpadovom hospodárstve.

Pridanou hodnotou zorganizovaných webinárov boli predovšetkým informácie z praxe, vysvetlenie problematiky na konkrétnych príkladoch a v neposlednom rade skúsení lektori, ktorí vedeli vždy promptne reagovať na otázky zúčastnených a pomôcť im tak lepšie sa zorientovať v danej problematike.

Cieľom Exportnej akadémie je zvýšiť úroveň znalostí techník a praktík v oblasti zahraničného obchodu slovenských MSP z radov vývozcov, a tým podporiť ich ďalšiu expanziu na nové a rizikovejšie zahraničné trhy. Proexportné semináre Exportnej akadémie sa zameriavajú na „hard skills“, t. j. techniky a operácie v zahraničnom obchode, ako aj „soft skills“, napr. negociačné zručnosti v styku so zahraničným partnerom, komunikácia, prezentácia a kultúrne odlišnosti a zvyklosti v záujmových teritóriách. Súčasťou Exportnej akadémie je aj poradenstvo na základe zdieľaných informácií, praktických tréningov a úspešných príkladov z praxe.

Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo (ÚNMS SR) – ktorý je ústredným orgánom štátnej správy pre oblasť technickej normalizácie, metrológie, kvality posudzovania zhody a akreditácie orgánov posudzovania zhody, vypracúva koncepciu štátnej politiky a vykonáva metodickú činnosť, ako aj dozerá na plnenie úloh v oblasti normalizácie, metrológie, kvality, posudzovania zhody a akreditácie orgánov posudzovania zhody. ÚNMS SR realizoval v roku 2022 stanovené úlohy zamerané na podporu MSP na Slovensku len zo schválených prostriedkov rozpočtovej kapitoly. Okrem obvykle vykonávaných aktivít, vychádzajúcich z kompetencií, sa podarilo ÚNMS SR uskutočniť viacero významných krokov, ktoré majú pozitívny dopad a podporujú MSP. V technickej normalizácii išlo o nasledovné: skrátenie času sprístupnenia slovenských technických noriem (ďalej len „STN“) bez prekladu na priame použitie o 59 dní oproti roku 2021; skrátenie času sprístupnenia STN v štátnom jazyku do 13 mesiacov od sprístupnenia európskej alebo medzinárodnej normy; dosiahnutie najväčšieho percenta preložených STN za posledných niekoľko rokov (11,91 %); získanie 6 nových spracovateľov a 5 odborníkov do európskych a medzinárodných pracovných skupín s cieľom podpory podnikateľského prostredia v rámci národnej a medzinárodnej legislatívy.

V rámci metrológie sa novelou zákona znížila administratívna záťaž pre podnikateľské subjekty a zrovnoprávnilo sa postavenie subjektov vykonávajúcich overovanie určených meradiel, racionalizoval a zefektívnil sa výber a ukladanie pokút, zaviedol sa inštitút štatistickej kontroly určených meradiel. Digitalizoval sa zoznam autorizovaných osôb so zverejnením vydaných rozhodnutí za účelom zvýšenia informovanosti odbornej i laickej verejnosti.

Podriadené inštitúcie ako Slovenský metrologický ústav realizoval vzdelávacie podujatia a Slovenský metrologický inšpektorát posudzoval v uplynulom roku pokuty miernejšie a vzhľadom na energetickú krízu udeľoval v správnom konaní pokuty na dolnej hranici sadzby. Možnosť splatnosti ukladaných sankcií zvýšil z 15 na 60 dní.

Úrad priemyselného vlastníctva (ÚPV SR) prostredníctvom Informačného centra, ktoré prevádzkuje od roku 2006, vykonáva odbornú konzultačnú činnosť. V roku 2022 vybavilo informačné centrum úradu viac ako 4800 žiadostí o poskytnutie informácií. Informačné centrum poskytuje aj rôzne typy rešerší, ktoré pomáhajú sprostredkovať konkrétne informácie o priemyselných právach pre klienta. V roku 2022 bolo vykonaných 301 rešerší EUTM, 1155 rešerší (patentové rešerše, rešerše na dizajn, na ochranné známky a bibliografické rešerše) a 15 patentových rešerší s komentárom. ÚPV SR poskytuje pre MSP službu s názvom Prediagnostika priemyselných práv. Úlohou prediagnostiky je poskytnúť základné informácie z oblasti priemyselnoprávnej ochrany tak, aby boli firmy schopné vytvoriť si základnú stratégiu aj v tejto oblasti. Cieľovou skupinou sú mikropodniky, malé a stredné podniky, ktoré v dôsledku nedostatočných znalostí nevyužívajú možnosti priemyselnoprávnej ochrany. V roku 2022 bola služba poskytnutá 35 klientom z celého Slovenska. ÚPV SR sa aj prostredníctvom svojich partnerov – informačno-poradenských miest úradu pre inovácie INNOINFO snaží zorientovať MSP v oblasti priemyselnoprávnej ochrany. INNOINFO sú zriadené v podnikateľských inkubátoroch, regionálnych poradenských a informačných centrách, v regionálnych komorách SOPK a univerzitách technického zamerania.¹⁸³ ÚPV SR v roku 2022 pokračoval aj vo vzdelávaní o význame ochrany duševného vlastníctva pre žiakov, akademickú obec a podnikateľov. Z dôvodu COVID -19 sa stihli zrealizovať 3 výstavy, 2 prednášky prezenčnou formou pre stredné školy, 2 prednášky uskutočnené prezenčnou formou a 2 prednášky uskutočnené online formou pre vysoké školy. Tiež sa realizovala 1 online prednáška pre Úrad Slovenskej akadémie vied.

Agroinštitút Nitra mal v roku 2022 uzatvorenú zmluvu o spolupráci s MPRV SR financovanú zo štátneho rozpočtu na celkovú čiastku 47 565 Eur. Zazmluvnené aktivity zahŕňali Spravovanie Pôdohospodárskeho poradenského systému, prevádzku informačného systému pre Pôdohospodársky poradenský systém a implementáciu Spoločnej poľnohospodárskej politiky a právnych predpisov do pôdohospodárskej praxe prostredníctvom odborného vzdelávania. Tiež bola realizácia vzdelávacích programov, ktoré súvisia s rozvojom MSP. Okrem odborných článkov pre oblasť pôdohospodárstva to bolo napríklad aj 80 vzdelávacích aktivít, ktorých sa zúčastnilo 2 611 osôb. Pre rozvoj MSP sú relevantné nasledovné:

Pre mladých farmárov, ktorí nemajú ukončené stredoškolské alebo vysokoškolské vzdelanie s poľnohospodárskym, potravinárskym alebo veterinárnym zameraním, žiadajúcich o navýšenie priamej platby bol realizovaný kurz Základy podnikania a podporné opatrenie a v agrosektore, ktorého sa zúčastnilo 172 mladých poľnohospodárov. Na získanie odbornej spôsobilosti na prevádzkovanie liehovarníckeho závodu na pestovateľské pálenie ovocia boli realizované dva kurzy, ktorých sa celkovo zúčastnilo 31 osôb. Rozsah kurzu je 80 hodín. Kurz je akreditovaný Ministerstvom školstva vedy výskumu a športu SR.

Agroinštitút v Nitre tiež v roku 2022 ukončil Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 Opatrenie 2 Poradenské služby, podopatrenie 2.3 - Podpora na odbornú prípravu poradcov. V rámci projektu bola zabezpečená odborná príprava pre poľnohospodárskych poradcov, ich preskúšanie a následne ich zápis do Centrálného registra pôdohospodárskych poradcov SR. V rámci roku 2022 sa do projektu zapojilo 52 poľnohospodárskych poradcov. Cieľom projektu bolo vytvoriť kvalifikačné predpoklady pre výkon poradenských služieb v poľnohospodárstve, a to vzdelávaním a následnou certifikáciou poradcov.

¹⁸³Partnermi ÚPV SR v rámci INNOINFO je v súčasnosti päť regionálnych komôr SOPK – Bratislavská, Trenčianska, Banskobystrická, Prešovská a Košická. Aktívnu spoluprácu má ÚPV SR aj s ďalšími regionálnymi komorami, ktoré síce do siete nepatria, ale prejavili záujem stať sa jej členmi v budúcnosti.

V roku 2022 sa pristúpilo k realizácii projektu Vzdelávanie mladých farmárov prispievajúcich ku generačnej výmene v agrosektore. Cieľom projektu je uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva, generačná výmena, ale aj transfer znalostí a inovačnej výkonnosti v pôdohospodárskom sektore u začínajúcich a mladých poľnohospodárov, a s tým súvisiace posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora, vytváranie nových pracovných miest a rozvoj vidieka.

Agroinštitút Nitra sa k 1. 1. 2023 transformoval na Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií a zlúčil sa s ARVI.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR) podporilo malé a stredné podniky prostredníctvom **projektovej schémy ekonomickej diplomacie**, ktorá prispieva k posilneniu exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky a k internacionalizácii MSP. Rok 2022 znamenal uvoľnenie protipandemických opatrení, čo malo pozitívny vplyv na zintenzívnenie aktivít v oblasti ekonomickej diplomacie. Súčasťou Exportnej akadémie je aj poradenstvo na základe zdieľaných informácií, praktických tréningov a úspešných príkladov z praxe.

Podnikateľské centrum MZVEZ SR ako miesto prvého kontaktu pre podnikateľov spracovalo v roku 2022 viac ako 1000 telefonických a e-mailových dopytov.

V roku 2022 bolo zrealizovaných 36 projektov ekonomickej diplomacie v celkovej hodnote 179 657,53 Eur, do ktorých bolo zapojených 305 MSP. SOPK v spolupráci s MZVEZ SR a ZÚ SR zrealizovala štyri projekty v hodnote 31 382,16 Eur. Celkovo sa na projekty ekonomickej diplomacie vynaložila suma 211 039,69 Eur.

Vlajkovou loďou medzi profilovými podujatiami Podnikateľského centra v roku 2022 bol druhý ročník **Exportného fóra** – už osvedčená platforma ekonomickej diplomacie určená prioritne slovenským exportérom, ktorá im umožňuje priamy osobný kontakt *s ekonomickými diplomatmi a ďalšími aktérmi štátnej správy. Zástupcovia 145 MSP na podujatí realizovali 415 konzultácií s ekonomickými diplomatmi.*

Podnikateľské centrum MZVEZ SR v roku 2022 pokračovalo v organizácii podujatí z cyklu **Z regiónov do sveta (ZRDS)** predstavujúcich interaktívnu prezentáciu ponuky spolupráce pre malé a stredné podniky, s cieľom zvýšiť zapojenie súkromného sektora, malých a stredných podnikov, výrobných spoločností, vedeckých a vzdelávacích inštitúcií z jednotlivých samosprávnych krajov do zahraničných aktivít organizovaných MZVEZ SR. V roku 2022 sa uskutočnili 4 podujatia z cyklu ZRDS (Nitriansky samosprávny kraj, Prešovský samosprávny kraj, Banskobystrický samosprávny kraj, Košický samosprávny kraj), na ktorých sa celkovo zúčastnilo 209 zástupcov MSP.

Pod záštitou štátnej tajomníčky MZVEZ SR Ingrid Brockovej pokračovalo podnikateľské centrum MZVEZ SR v roku 2022 aj v organizovaní **Inovačných dní**. Ide o pravidelné návštevy zahraničných veľvyslancov akreditovaných v SR v slovenských inovatívnych firmách a vedecko-výskumných inštitúciách so silným medzinárodným potenciálom s cieľom podpory expanzie slovenských inovácií do zahraničia. V roku 2022 sa uskutočnilo 10 Inovačných dní, v rámci ktorých sa predstavilo 16 firiem.

Od roku 2022 sa na mesačnej báze organizujú **Firemné dni** pre ekonomických diplomatov, zameraných vždy na konkrétne vybrané odvetvie výroby alebo oblasť služieb. Na každom Firemnom dni sa spravidla predstavia štyri slovenské exportné firmy. V roku 2022 sa uskutočnilo 10 Firemných dní, na ktorých participovalo 37 slovenských firiem.

Prostredníctvom **Programu podnikateľských partnerstiev** (SAMRS) boli v roku 2022 podporené 3 podniky z veľkostnej kategórie MSP (z toho 2 mikropodniky a jeden malý podnik). Výška skutočného čerpania pre podporené MSP predstavovala 375 304,63 Eur (z toho mikropodniky čerpali podporu vo výške 246 604,37 Eur a malé podniky 128 700,26 Eur). Celé zdroje boli pokryté zo zdrojov štátneho rozpočtu. Uvedené nástroje sa okrem iného usilujú postupne motivovať podnikateľov k realizácii väčších rozvojových projektov súkromného sektora, ako aj nadobudnúť skúsenosti v rámci viazaných programov UNDP využiteľné pri ich zapájaní sa do všeobecných tendrov medzinárodných organizácií.

Prostredníctvom **Rozvojového programu OSN** (Partnerstvo pre efektívne riešenia v oblasti rozvojovej spolupráce so zameraním na ciele udržateľného rozvoja „SDGs“) podporilo MZVEZ SR (cez Slovak Challenge Fund¹⁸⁴) v roku 2022 pokračovala realizácia štyroch projektov slovenských spoločností z oblasti zelenej ekonomiky, podporených na základe výsledkov výzvy z roku 2021 čím boli podporené 4 MSP (z toho 4 mikropodniky). Reálne čerpanie pre podporené podniky bolo na úrovni 62 333,40 Eur. V roku 2022 zároveň boli schválené dva projekty.

Oblasť zlepšovania podnikateľského prostredia

• Združenie mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS)

Aktivity Združenia mladých podnikateľov Slovenska boli aj v roku 2022 ťažiskovo zamerané na nasledovné oblasti:

1. Odborné aktivity súvisiace s umožnením podnikania neplnoletých
2. Vzdelávacie a networkingové podujatia
3. Identifikácia a odstraňovanie bariér v podnikaní mladých ľudí

V roku 2022 ZMPS organizovalo niekoľko odborných a networkingových podujatí a pokračovalo tiež v organizácii podujatia Business Walks, ktoré sa konalo v Nových Zámkoch. Zástupcovia združenia sa zúčastnili aj na podujatí FIN 2022.

V oblasti legislatívy a podnikateľského prostredia ZMPS pokračovalo vo vyhlasovaní každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka a v prevádzkovaní aplikácie BiznisInfo, ktorá používateľov včas a ľudskou rečou upozorní na zmeny v legislatívnych povinnostiach. Najmä počas pandémie, kedy sa nemalá časť opatrení a legislatívnych zmien prijímala v skrátenejších konaniach, šlo o vyhľadávaný podporný nástroj.

ZMPS zároveň aktívne spolupracovalo na návrhoch opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia a akcentovaní tých, ktoré sú prioritné z pohľadu mladých podnikateľov.

• Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS)

Združenie podnikateľov Slovenska chráni podnikateľský stav pred obmedzovaním podnikateľských práv a slobôd a zabráňuje všetkým politickým a ekonomickým opatreniam vedúcim k zhoršovaniu rovnoprávného trhového podnikateľského prostredia. ZPS realizovalo v roku 2022 nasledovné aktivity:

¹⁸⁴Viazaný program UNDP „Slovak Challenge Fund“ má za cieľ spájať podnikateľský sektor SR do udržateľného rozvoja vo vybraných partnerských krajinách (Moldavsko a Severné Macedónsko) cez realizáciu inovatívnych slovenských nápadov s potenciálom rastu a replikácie medzi sektormi a regiónmi.

Pripomienkovanie legislatívy a zvyšovanie konkurencieschopnosti ekonomiky

ZPS so znepokojením sleduje dlhodobé obmedzovanie podnikateľských slobôd, zvyšovanie finančného zaťaženia podnikania a nárast regulácií, ktorý komplikuje podnikanie. ZPS sa preto aktívne zapájalo do tvorby legislatívy s dôrazom na ochranu podnikateľských slobôd, obmedzenie regulácií a zjednodušenie regulačného rámca.

ZPS tiež uvítalo aktivity MHSR súvisiace so zavedením systémových nástrojov na zníženie regulačnej záťaže, na ktorých príprave spolupracovalo, a ktorých fungovanie v praxi dôsledne vyhodnocuje. Svoju pozornosť ZPS upriamovalo nielen na regulácie na celoštátnej úrovni, ale aj na úrovni samospráv a rovnako na úrovni EÚ, pretože vzhľadom na široké dopady rozhodnutí prijímaných na úrovni EÚ je pre firmy čoraz dôležitejšie zapájať sa do procesu tvorby regulácií ešte pred ich schválením a implementáciou.

Zástupcovia ZPS sa tiež aktívne zapájali do diskusie o zvyšovaní konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky a efektívnom využití zdrojov z Plánu obnovy SR, najmä v rámci Rady vlády SR pre Plán obnovy a odolnosti SR a Rady vlády SR pre konkurencieschopnosť a produktivitu, ktorá bola zriadená za účelom zlepšovania vnútornej konkurencieschopnosti a produktivity, podnikateľského prostredia, podpory investícií a inovácií v domácej ekonomike, ale aj medzinárodnej konkurencieschopnosti vrátane podpory exportu, zahraničných investícií a medzinárodnej spolupráce v oblasti inovácií.

Konflikt na Ukrajine a energetická kríza

Významnú pozornosť venovalo ZPS v roku 2022 riešeniu tém súvisiacich so skokovitými zmenami cien energií a riešeniu širokej škály dopadov konfliktu na Ukrajine na podnikateľské subjekty v SR, ako aj zapojeniu slovenských podnikateľských subjektov do povojnovej obnovy Ukrajiny.

Byrokratický nezmysel roka 2022

ZPS bolo odborným garantom každoročnej ankety Byrokratický nezmysel roka. Ide o anticenu, ktorú vyhlasuje Združenie mladých podnikateľov Slovenska. Cieľom ankety je identifikovať nezmyselné byrokratické opatrenia zbytočne zaťažujúce podnikateľov a upriamiť na ne pozornosť kompetentných, s cieľom odstrániť ich z legislatívy. Z 57 nominovaných opatrení v roku 2022, na prvom mieste skončila nová administratívna záťaž pri výpočte daňového bonusu na dieťa, ktorá je dôsledkom zmien schválených počas roka 2022. Výpočet je po novom značne komplikovanejší a prácnejší – závisí po novom aj od výšky základu dane konkrétnej osoby. Druhé miesto reprezentovala povinnosť, ktorá bola počas nominácií do 11. ročníka najčastejšie sa opakujúcim podnetom. Išlo o povinnosť zápisu rodných čísel do obchodného registra. Napriek tomu, že štát sľuboval automatické zápisy týchto údajov, v praxi z podnikateľov aj naďalej robil „poštárov“ a žiadal údaje, ktoré už má. Tretiu priečku obsadili administratívne povinnosti vyplývajúce z novej mediálnej legislatívy. Tá je na jednej strane nejednoznačná a na nové povinnosti majú protichodné názory aj predstavitelia štátnych inštitúcií a zároveň sa môže týkať množstva firiem, napríklad tých, ktoré v rámci svojho marketingu vydávajú podcasty.

Podpora aktivít Centra lepšej regulácie SBA

Vďaka iniciatíve ZPS vzniklo a funguje v Slovak Business Agency Centrum lepšej regulácie, ktoré pripomienkuje legislatívu, vyčísluje náklady pre MSP a vykonáva test vplyvov na malé a stredné podniky, čím napomáha zvyšovať kvalitu regulačného rámca z pohľadu malých a stredných podnikov (viac informácií v časti týkajúcej sa CLR).

Mladý inovatívny podnikateľ 2022

ZPS sa v spolupráci s Junior Chamber International – Slovakia podieľa na organizovaní a vyhlasovaní výsledkov súťaží, ktorých cieľom je vyhľadávať a oceňovať mladých podnikateľov. Predmetná súťaž je súčasťou celosvetovej súťaže „Creative Yong Entrepreneur Award“.

Rodinné podnikanie, inovácie v školstve a vzdelávaní

ZPS pokračovalo vo svojich aktivitách zameraných na akcentovanie tém rodinného podnikania a generačnej výmeny. V nadväznosti na dlhodobé aktivity v oblasti rodinného podnikania a vytvorenú Platformu Združenia podnikateľov Slovenska pre rodinné podniky „s víziou stať sa v oblasti rodinného podnikania dôveryhodným, transparentným a dlhodobým partnerom pre všetky rodinné firmy na slovenskom trhu a podčiarknuť tak význam rodinného podnikania“, ZPS venovalo intenzívnu pozornosť podnikaniu rodinných firiem.

V tejto súvislosti sa ZPS aktívne zapájalo do prípravy legislatívnych zmien predkladaných rezortom financií a práce a sociálnych vecí. Rovnako ZPS pokračovalo v spolupráci na podujatiach, na ktorých mali rodinné firmy možnosť získať a zdieľať know-how v oblasti generačnej výmeny a nástupníctva – tretí ročník Medzinárodného kongresu rodinných firiem, séria regionálnych seminárov pre majiteľov rodinných firiem a ZPS tiež spolupracovalo na vzniku príručky pre rodinné firmy „Nástupníctvo v rodinných firmách – ako začať“, v ktorej experti na rodinné podnikanie zdieľajú svoje skúsenosti a praktické tipy s cieľom pomôcť rodinným firmám vyhnúť sa zbytočným chybám pri generačnej výmene.

A rovnako aj v uplynulom roku ZPS spolupracovalo na viacerých aktivitách, ktoré pomáhajú rozvíjať podnikavosť na všetkých stupňoch škôl a tiež na aktivitách zdôrazňujúcich riešenie kľúčových problémov v školstve, medzi ktoré patrí aj systém odmeňovania učiteľov.

Ďalšie aktivity

ZPS v roku 2022 spolupracovalo na projekte Deň daňového odbremenia, ktorý približuje výšku celkovej záťaže v dôsledku daní, odvodov a zákonom vynútených platieb na priemernej mzde zamestnanca.

Z PS tiež spolupracovalo na rôznych odborných podujatiach, z ktorých najvýznamnejším bola prednáška "Ekonomia, právo a sloboda" s renomovaným americkým ekonómom a právnym teoretikom Davidom Friedmanom.

• Slovenský živnostenský zväz (SŽZ)

Aj v monitorovacom roku 2022 pokračoval SŽZ vo svojich aktivitách, ktorých cieľom je zlepšenie podmienok na podnikanie pre živnostníkov a MSP.

Slovenský živnostenský zväz neposkytoval finančnú podporu v súvislosti s COVID – 19 alebo energetickou krízou, napriek tomu je však jeho prínos pre rozvoj podnikateľského prostredia a živnostenského podnikania zásadný.

Stručný prehľad činností SŽZ v r. 2022

1. Podpora podnikania a vyváženého podnikateľského prostredia

SŽZ vyvíjal tlak na vládu a ministerstvá v rámci legislatívneho procesu s cieľom zlepšiť podmienky na podnikanie živnostníkov a MSP. Za týmto účelom:

- zástupcovia SŽZ sa zúčastňovali na rokovaní Rady vlády SR pre súdržnosť k príprave Partnerskej dohody SR na roky 2021-2027; členom tejto rady je prezident SŽZ,
- podieľali sa na programe konferencie k hodnoteniu stavu podnikateľského prostredia, organizovanej Slovak Business Agency (SBA) v januári 2022,
- stali členom Rady vlády SR pre konkurencieschopnosť a produktivitu, ktorú zriadil a vedie minister hospodárstva SR,
- organizovali stretnutie so zástupcami Ministerstva vnútra SR (MV SR) k podmienkam výkonu remeselných živností v stavebníctve, ktorej podkladom bola odborná analýza súčasného stavu,
- zúčastnili sa na konzultáciách so zástupcami Ministerstva hospodárstva SR a Ministerstva financií SR (MF SR) k návrhom opatrení z Akčného plánu rodinného podnikania,
- pripomienkovali návrhy na zlepšenia podnikateľského prostredia zaradené do tzv. Podnikateľského kilečka III a predložili nesúhlasné stanovisko s uvoľnením regulácie podnikania v realitnej činnosti,
- iniciovali stretnutie so zástupcami MV SR a Štátneho inštitútu odborného vzdelávania (ŠIOV) k overovaniu odbornej spôsobilosti pre živnosť podkúvač,
- dostali pri príležitosti 30. výročia založenia SŽZ ocenenie – Medailu za zásluhy o verejnú správu z odboru živnostenského podnikania MV SR.

2. Podpora odborného vzdelávania

SŽZ upozorňuje na dlhodobý nedostatok absolventov SOŠ a pracovnej sily v remeselných povolaniach a pretrvávajúci nezájem o vzdelávanie v remeslách.

V tejto oblasti:

- v spolupráci so Slovak Business Agency došlo k vypracovaniu Analýzy stredného odborného vzdelávania na Slovensku, ktorá mapuje problematické oblasti v odbornom vzdelávaní a navrhuje riešenia pre zlepšenie stavu. Analýza bola predložená Rade zamestnávateľov pre duálne vzdelávanie na implementáciu,

- zástupcovia SZZ sa zúčastňujú na odborných konferenciách venovaných vzdelávaniu
- zorganizovali stretnutie s tajomníkom Rady zamestnávateľov pre duálne vzdelávanie k nadpodnikovým vzdelávacím centrá a kariérnym centrá, kde vidíme potenciál pre propagáciu remeselných profesií vykonávaných formou živností,
- pokračovala spolupráca so súkromnou sférou v rámci projektu Systém overovania kvalifikácií.

3. Daňové podmienky

Predstavitelia SZZ sa opakovane v médiách vyjadrovali k daňovým otázkam. Okrem toho v tejto oblasti:

- zástupcovia SZZ sa zúčastnili na konzultáciách k novele zákona o dani z príjmov a následne aj zaslali naše hlavné požiadavky v oblasti daní ministrovi financií,
- zástupcovia SZZ sa zúčastnili rokovania Komisie pre podnikateľské prostredie pri Výbore NR SR pre hospodárske záležitosti k problematike druhotnej platobnej neschopnosti a možností zlepšenia pozície malých dodávateľov pri verejných zákazkách,
- zaslali list riaditeľovi Úradu pre verejné obstarávanie so žiadosťou o nastavenie procesov verejného obstarávania tak, aby prispievali k ochrane malých subdodávateľov pred rizikom vzniku druhotnej platobnej neschopnosti.

4. Sociálna situácia živnostníkov a MSP

SZZ sa usiluje o zlepšovanie postavenia živnostníkov v spoločnosti, keďže tvoria významnú súčasť ekonomiky a pracovnej sily v krajine. Za týmto účelom:

- SZZ oslovil listom ministra práce so žiadosťou o prehodnotenie úrazového poistenia vo vzťahu k SZČO, ktorí nemajú prístup do štátneho systému úrazového poistenia,
- zúčastnili sa medzinárodného odborného podujatia na Milánskej univerzite, na tému posilňovania sociálnej ochrany SZČO, aj v nadväznosti na prijatie smernice EÚ o pracovných podmienkach pracovníkoch tzv. platforiem (zdieľaná ekonomika, digitálne služby), ktoré organizovalo konzorcium projektu s názvom SHARE,
- zástupcovia SZZ diskutovali s predstaviteľmi Konfederácie odborových zväzov, o potrebe posilnenia sociálnej ochrany SZČO pri súčasnom zachovaní statusu nezávislého podnikateľského subjektu,
- pokračovala činnosť zástupcu SZZ v tzv. Stakeholder Group pri Európskej agentúre práce (ELA) so sídlom v Bratislave, kde zastupujú MSP vo vzťahu k potrebe mobility pracovnej sily v rámci EÚ,
- pokračovala činnosť reprezentanta SZZ v Monitorovacom výbore Operačného programu Ľudské zdroje II pri MPSVaR, pričom zasadnutia sa nekonali a rozhodnutia o zámeroch Národných projektoch financovaných z OP ĽZ boli prijímané formou per rollam,

5. Podpora zapojenia živnostníkov a MSP do aktivít Priemyslu 4.0

Pre informovanie o príležitostiach MSP, ktoré môžu priniesť eurofondy a pre zlepšenie prístupu k podporným aktivitám nadväzujúcich na koncepciu Priemysel 4.0 sa zástupcovia SZZ v roku 2022:

- zúčastnili konferencie „Zlepšovanie poskytovania inovačných politík v oblasti priemyslu“ a webináru ITAPA „Moderné technológie pre mestá a obce“, organizovali 2022 podujatie projektu XPRESS na tému „Obnoviteľná energia ako dôležitá súčasť klimaticky adaptívnych striech a energetickej hospodárnosti budov“, podieľali sme sa na činnosti pracovnej skupiny pre vytvorenie Akčného plánu digitálnej transformácie pod vedením MIRRI,
- podporili sme spoločné vyhlásenie slovenských inštitúcií zo sektora stavebníctva a energetiky, aby SR urýchlene pristúpila k znižovaniu závislosti na ruskom plyne a prijala opatrenia na lepšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie,

Okrem uvedených aktivít zástupcovia SZZ upozornili na problémy s prudkým rastom cien energií z hľadiska MSP a živnostníkov.

6. Podpora ochrany verejného zdravia a ochrany životného prostredia

Živnostníci a MSP nie sú ľahostajní k problematike ochrany verejného zdravia a dodržiavaniu BOZP.

V tejto oblasti:

- Zástupcovia živnostníkov sa pravidelne zúčastňujú tvorby Národnej platformy kvalifikácií pre stavebné profesie, či členstva v komisii pri Monitorovacom výbore pre Operačný program Kvalita životného prostredia,
- Pravidelne pripravujú stanoviská do Rady vlády pre Európsku zelenú dohodu,
- monitorujú legislatívny proces k zmene zákona o ochrane verejného zdravia

7. Požiadavky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci

Požiadavky SZZ v oblasti BOZP smerujú predovšetkým k potrebe zvyšovania informovanosti a ochrany zdravia živnostníkov. V tejto oblasti

- živnostníci predložili požiadavky členských organizácií SZZ v oblasti BOZP do návrhu opatrení tzv. Kilečka III z dielne Ministerstva hospodárstva SR,
- uvítali vytvorenie Komplexného auditu povinností v oblasti BOZP zo strany Slovak Business Agency, materiál je dostupný podnikateľskej verejnosti,
- pokračovali v členstve v koordinačnom výbore pre BOZP, ktorého riadnym členom je viceprezident SZZ.

• Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK)

Kladie dôraz na nasledujúce oblasti:

- zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky,
- skvalitňovanie podnikateľského prostredia s dôrazom na legislatívne prostredie,
- zefektívnenie činnosti pri spolupráci s EÚ,
- podpora slovenskej výroby a exportu,
- posilnenie postavenia a skvalitnenie činnosti SOPK.

Činnosti SOPK podľa druhu poskytovaných služieb:

- legislatívna, poradenská a konzultačná činnosť,
- činnosť v oblasti koordinácie ATA systému a akreditovaného systému vydávania osvedčení o pôvode tovaru,

- podnikateľské misie,
- vzdelávacie aktivity.

Zlepšenie epidemiologickej situácie sa v roku 2022 prejavilo rastúcim počtom uskutočnených podnikateľských misií. Okrem účasti boli na Slovensku zorganizované podnikateľské misie z Rakúska, Holandska, Ukrajiny (online), Poľska a pod.

Tabuľka 44 **SOPK: podnikateľské misie realizované v r. 2022**

Misie do/zo zahraničia v rámci krajín EÚ	Misie do/zo zahraničia mimo krajín EÚ
Podnikateľská misia z Rakúska (máj 2022) Podnikateľská misia z Holandska (september 2022) Podnikateľská misia z Poľska (jún 2022) Podnikateľská misia z Rumunska (máj 2022) Podnikateľská misia z Českej republiky (máj 2022) Podnikateľská misia do Bulharska (september 2022) Podnikateľská misia do Fínska a do Talianska a Francúzska (september 2022), Podnikateľská misia do Španielska (apríl 2022) Podnikateľská misia do Nemecka (jún 2022), Českej republiky (marec, október), Bulharska a Rumunska (september 2022)	V máji a júni 2022 sa uskutočnila podnikateľská misia do Kanady, okrem toho sa online formou uskutočnila podnikateľská misia v Izraeli (august).

Zdroj: SBA, spracované na základe Výročnej správy SOPK 2022.

Okrem uvedených aktivít sa členovia SOPK zúčastnili niekoľkých výstav v zahraničí a na Slovensku.

• Americká obchodná komora v Slovenskej republike

Americká obchodná komora v SR (AmCham) sa v rámci svojich činností zameriava aj na podporu MSP, pričom ide predovšetkým o nefinančnú podporu v podobe realizácie rôznych odborných a vzdelávacích podujatí. V roku 2022 sa niekoľko svetových megatrendov (pandémia, vojna na Ukrajine a pod.) prejavilo aj v činnosti komory na tematickom zameraní podujatí.. V monitorovacom roku 2022 boli realizované nasledovné podujatia pre MSP¹⁸⁵.

- Tax Seminars: Changes in Tax legislation
- Speed Business Meeting (január 2022) Tento typ podujatia ponúka účastníkom jedinečnú možnosť prezentovať svoju firmu, produkty a služby v 10-minútovom „one to one“ a prediskutovať možnú spoluprácu. Po jednotlivých stretnutiach nasleduje biznis koktail.
- Plán obnovy ako príležitosť pre digitalizáciu MSP (február 2022) - AmCham Slovakia v spolupráci so SAPIE presadzuje tému so Slovenskou alianciou pre inovačnú ekonomiku (SAPIE) s cieľom riešiť tému digitalizácie malých a stredných podnikov prostredníctvom série podujatí v rámci novovzniknutej iniciatívy SAPIES League for Digital Boost, ktorá má ambíciu vytvoriť širokú koalíciu aktérov v oblasti

¹⁸⁵Všetky verejne dostupné záznamy z podujatí AmCham, vrátane oficiálnych konferencií, sú dostupné na AmCham YouTube kanáli, ako aj na webstránke AmCham.

digitálnej ekonomiky v strednej a východnej Európe. Podujatie bolo organizované v nadväznosti na nedávno zorganizovanú diskusiu na tému Digitalizácia: Čo je kľúčom k úspešným malým a stredným podnikom? Cieľom podujatia bolo diskutovať o kľúčových témach a výzvach digitalizácie so silným zameraním na Plán obnovy a jeho príležitosti pre digitalizáciu MSP.

- Business and Global Impact of the Ukraine – Russia Crisis (marec 2022).
- Restructuring Day: Business Breakfast (marec 2022) Ide o reakciu na vládny návrh zákona o riešení hroziaceho úpadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Ide o dôležitú úpravu, ktorej cieľom je poskytnúť dlžníkom možnosť vyhnúť sa hrozbe úpadku formou verejnej alebo neverejnej preventívnej reštrukturalizácie. Cieľom podujatia bolo poskytnúť priestor na odborné vstupy, ako aj panelovú diskusiu s tvorcami legislatívy, zástupcami pracovnej komisie AmCham, ktorá legislatívu pripomienkovala, či zástupcami správcov, veriteľov, dlžníkov, daňových poradcov, transakčných poradcov a investorov a sprostredkovať ucelený obraz o danej téme.
- Ako zostať v bezpečí online? Digitálna bezpečnosť naprieč generáciami (apríl 2022) Téma digitálnej bezpečnosti je teraz, keď sa čoraz viac aktivít presúva do online priestoru, je aktuálnejšia ako kedykoľvek predtým. Na tomto online stretnutí budú odborníci z rôznych oblastí diskutovať o najväčších hrozbách v online priestore pre každú generáciu, od detí a tínedžerov, cez dospelých v až po seniorov. Rečníci sa podelia o úspešné iniciatívy zamerané na vzdelávanie smerom k digitálnej bezpečnosti a väčšej zdvorilosti na internete a podelia sa o osvedčené postupy, ako sa vyhnúť nebezpečnej činnosti. Po každom paneli bude nasledovať diskusia.
- Pravidelne organizované Business Breakfast, pravidelne zamerané na rôzne problematiky.
- Funding Opportunities for Technological Companies (jún 2022) Podujatie sa zameriavalo na nové príležitosti, ktoré môže programové obdobie 2021-2027 poskytnúť prostredníctvom financií dostupných špeciálne pre „digital natives“ – digitálne a technologické spoločnosti, ktorých digitálne technológie je možné využiť na digitalizáciu zvyšku slovenského priemyslu.
- Networking as a Business Strategy (október 2022) AmCham Slovakia pripravila tento zaujímavý workshop v úzkej spolupráci so Slovak Business Agency (SBA). Workshop odpovedal na otázku, prečo sú obchodné vzťahy také dôležité a ako nájsť rovnováhu medzi udržiavaním vzťahov s existujúcimi klientmi a budovaním a hľadaním nových kontaktov pre vašu databázu.
- Business Ladies Day (október 2022) podujatie určené najmä aktívnym ženám na manažérskych pozíciách, resp. podnikateľkám.
- HR Learning Circle in Košice (november 2022) – Podujatie reagujúce na pandemickú krízu a vojnový konflikt, ktoré destabilizovali globálny trh s priamym dopadom na ceny energií a mieru inflácie. Podujatie pre personalistov aj z MSP, s cieľom priblížiť techniky a spôsoby udržania zamestnancov.
- New Construction Law: Main Changes & Challenges (október 2022) Podujatie zamerané na problematiku stavebného zákona.

• Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku (ASPEK)

ASPEK je mimovládne, nezávislé a neziskové združenie, ktoré je založené s cieľom prispievať svojimi aktivitami k riešeniu znižovania vplyvov výrobných a ďalších činností na životné prostredie. V roku 2022 ASPEK realizovala najmä informačnú úlohu v podobe organizácie odborných konferencií, ako napríklad PRIEMYSELNÉ EMISIE 2022, zameranú na aktuálne témy pre podnikateľov, či udelila Národnú podnikateľskú cenu za životné prostredie.

Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku združuje:

- priemyselné podniky, ktoré majú záujem o znižovanie negatívnych vplyvov svojich činností na ŽP,
- výskumné, výrobné, konzultačné, projektové a iné subjekty,
- vysoké a stredné školy, ako aj fyzické osoby, ktoré sa zaoberajú riešením environmentálnych vplyvov súvisiacich s priemyselnou výrobou a ďalšími hospodárskymi činnosťami.

• Republiková únia zamestnávateľov (RÚZ)

Od svojho vzniku (30. marca 2004) sa stala najvýznamnejšou a najreprezentatívnejšou organizáciou zastupujúcou záujmy svojich členov a zamestnávateľov na Slovensku. Vznikla s cieľom chrániť spoločné zamestnávateľské záujmy svojich členov, ich podnikateľské práva a slobody a ochraňovať ich pred opatreniami vedúcimi k zhoršovaniu rovnoprávného trhového podnikateľského prostredia. Je súčasťou najvyššieho orgánu tripartity – Hospodárskej a sociálnej rady SR, v rámci ktorej sa prerokúvajú návrhy najvýznamnejších noriem predtým, ako sú predložené vláde SR. RÚZ sa aktívne zapája do celého legislatívneho procesu vo všetkých jeho fázach a zároveň prichádza s vlastnými návrhmi na zlepšenie podnikateľského prostredia. V rámci aktivity RÚZ, v rámci ktorých obhajuje záujmy svojich členov realizuje formou analýz a vyhodnocovania legislatívnych podmienok podnikania s dôrazom na praktické poznatky svojich členov, koordinuje ich postup, pričom medzi jej hlavné úlohy patrí aktívna účasť na tvorbe a realizácii hospodárskej a sociálnej politiky štátu a pri príprave a tvorbe právnych predpisov, týkajúcich sa dôležitých spoločných záujmov zamestnávateľov (s dôrazom na oblasť pracovnoprávnu, sociálnu, daňovú, mzdovú, životné prostredie či vzdelávania). Zároveň spolupracuje so štátnymi orgánmi a orgánmi územnej samosprávy, s reprezentatívnymi združeniami odborových zväzov, s obchodnými a priemyselnými komorami, ako aj s inými organizáciami, zastupujúcimi podnikateľov a zamestnávateľov doma i v zahraničí.¹⁸⁶

• Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky (AZZZ SR)

Je vrcholovou zamestnávateľskou organizáciou v Slovenskej republike, pričom jej členmi sú zamestnávateľské a podnikateľské zväzy a združenia s pôsobnosťou na celom území SR takmer vo všetkých odvetviach hospodárstva. V rámci svojej činnosti AZZZ SR najmä:

- koordinuje aktivity svojich členov pri riešení otázok spoločného záujmu a pri príprave spoločných stanovísk,

¹⁸⁶Viac informácií o aktivitách a pôsobení RÚZ na stránke: <https://www.ruzsr.sk/sk/activities/>

- vyjadruje sa k návrhom zákonov a ostatných právnych záväzných predpisov, týkajúcich sa záujmov zamestnávateľov,
- predkladá vlastné návrhy a lobuje v procese prípravy a prijímania závažných politicko-hospodárskych rozhodnutí na národnej i medzinárodnej úrovni a iné.

• **Asociácia priemyselných zväzov a dopravy (APZD)**

V odbornom dialógu a aktívnej spolupráci s partnermi kladie APZD dôraz na spoločné záujmy priemyslu a jeho konkurencieschopnosť. Asociácia priemyselných zväzov a dopravy je zamestnávateľskou organizáciou, ktorá združuje najväčších zamestnávateľov z automobilového, strojárkeho, elektronického, dopravného hutníckeho a banského priemyslu v sociálnom dialógu vedenom v Hospodárskej a sociálnej rade SR.¹⁸⁷

• **Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS)**

Je asociáciou, ktorá združuje podnikateľov a tretí sektor, pričom hlavnou črtou aktivít PAS je, že sleduje záujmy podnikateľského sektora ako celku v kontexte celospoločenského rozvoja. Medzi pravidelné aktivity PAS patrí (okrem iného): sledovanie vývoja názorov podnikateľov na stav podnikateľského prostredia v SR (Index podnikateľského prostredia), realizácia analýz a prieskumov a iné.¹⁸⁸

V rámci **Ekonomickej univerzity v Bratislave (ďalej len “EUBA”)** – sa v roku 2022 aktivity týkali najmä výučby súvisiacej s problematikou MSP (v predmetnej infografike sú uvedené konkrétne vybrané príklady sledovaných vzdelávacích aktivít). Okrem toho sa odborníci z vybraných podnikov z radov MSP dlhodobo podieľajú na spolupráci s univerzitou. Odborníci z praxe sa aktívne zúčastňujú na vyučovacom procese pre študentov (prostredníctvom odborných prednášok, seminárov a rôznych workshopov na jednotlivých fakultách). EUBA v predchádzajúcom roku zintenzívnila odbornú prax študentov, ktorú zväčša vykonávajú v MSP. Z pohľadu pripravovaných aktivít v roku 2023 plánuje EUBA pokračovať v prehľbovaní spolupráce s podnikmi, ako aj s ďalšími odborníkmi z praxe pri výučbe či už odborných prednášok, seminárov a rôznych workshopov.

Žilinská univerzita v Žiline (ďalej len “UNIZA”) aj v roku 2022 pokračovala v realizácii vzdelávacích aktivít zameraných na rozvoj podnikateľských zručností, organizovanie vzdelávacích aktivít pre podnikateľov a v rozvíjaní spolupráce formou realizácie spoločných projektov v oblasti vedy a výskumu. Taktiež UNIZA pokračovala s podporou vzdelávania v oblasti podnikania vo všetkých stupňoch vysokoškolského vzdelávania.

V roku 2022 podporila Žilinská univerzita prostredníctvom svojich aktivít 9 MSP (najmä formou účasti MSP na realizácii vedeckých a odborných projektoch). Okrem toho UNIZA zrealizovala v priebehu roka 2021 rôzne kurzy a školenia, či vydala monografiu zameranú na hodnotenie výkonnosti malých a stredných podnikov. UNIZA v roku 2022 pokračovala v realizovaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov, ktoré podporovali spoluprácu s malými a strednými podnikmi, zameranými na dopravu, podporu mobilizácie, či podporu inovatívnych technológií, alebo v oblasti energetiky.

¹⁸⁷Členovia APZD: Zväz automobilového priemyslu SR, Zväz strojárkeho priemyslu SR, Zväz elektronického priemyslu SR, Zväz hutníctva, ťažobného priemyslu a geológie SR, Slovenská elektromechanická asociácia, Zväz stavebných podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz, Zväz logistiky a zasielateľstva SR, Asociácia železničných dopravcov Slovenska – AROS, Zväz autobusovej dopravy. Zdroj: Doručené podklady od APZD.

¹⁸⁸Viac informácií na: <https://www.alianciapas.sk/>.

UNIZA úspešne pokračovala v realizácii unikátneho predmetu Povolanie podnikateľ v aktualizovanej verzii *Startup program*, ktorý je zameraný na podporu teoretických znalostí, ale aj na výmenu praktických skúseností medzi študentmi a expertmi z praxe. Zároveň univerzita pokračovala v realizovaní projektov financovaných zo štrukturálnych fondov, ktoré podporovali spoluprácu s malými a strednými podnikmi. Pokračovala spolupráca prostredníctvom dohody o spolupráci medzi UNIZA, Žilinským samosprávnym krajom a mestom Žilina v rámci regionálneho inovačného centra INOVIA, ktoré bolo mentorom v rámci predmetu Povolanie podnikateľ, pričom rieši pomoc v rôznych oblastiach pre firmy, ktorým pomáha prekonávať prekážky v podnikaní, poskytuje služby pre startupy, pre samosprávu ponúka pomoc s definovaním cieľov projektu, pre výskumné tímy ponúka zviditeľnenie výsledkov výskumu a vývoja.

V rámci Strojníckej fakulty boli realizované aktivity súvisiace s malým a stredným podnikaním zameraným na podnikanie, vzdelávanie spoluprácu s podnikmi strojárenského priemyslu.

Fakulta elektrotechniky a informačných technológií spolupracovala v odborných školeniach, či prípravu a podanie dvoch výskumných projektov s dvoma MSP.

Na **Slovenskej poľnohospodárskej univerzite v Nitre** – (ďalej len “SPU”) sa podporuje prepojenie teórie a praxe. Spolupráca s praxou zahŕňa najmä účasť odborníkov z praxe na vzdelávacom procese v podobe výberových prednášok, cvičení a workshopov. V súčasnosti je na SPU v Nitre akreditovaných 46 modulových a nemodulových programov a kurzov ďalšieho vzdelávania, ktoré sú vyučované v spolupráci s odborníkmi z praxe.

V rámci projektu dopytovo – orientovaného výskumu pre udržateľné a inovatívne potraviny (Drive4SIFOOD) bola podpora realizovaná formou spolupráce s dvoma partnermi z radov stredne veľkých podnikov, a to najmä formou účasti MSP na realizácii vedeckých a odborných projektov.

D rámci projektu Udržateľných systémov inteligentného farmárstva zohľadňujúce výzvy budúcnosti (Smartfarm) boli podporení traja partneri z veľkostnej kategórie malých podnikateľov a traja partneri z oblasti stredne veľkých podnikateľov.

Podporou SUPER UNI COWORK CENTRA sa podarilo podporiť 37 MSP, formou účasti MSP na odborných aktivitách v univerzitnom coworkingovom centre.

V roku 2022 pokračovala SPU ako EIT FOOD HUB, čím mohla prispievať k rozvoju nových podnikateľských talentov, podporovať ich inovatívne nápady a rozširovať aktivity v súlade s potravinovou stratégiou a podnikateľskými plánmi EIT (Európsky inovačný a technologický inštitút). Rozhodujúcim atribútom pre úspešné pokračovanie EIT FOOD HUB bola deklarovaná spolupráca so Slovak Business Agency.¹⁸⁹ V roku 2022 bolo prostredníctvom EIT FOOD HUB podporených 13 MSP. SPU v Nitre má zriadené špecializované celouniverzitné pracovisko, ktoré prepája výskum s praxou. Jeho úlohou je najmä transfer poznatkov a technológií do praxe a ochrana duševného vlastníctva (primárne v sektore poľnohospodárstva a potravinárstva).

V rámci projektu Inovačné zoskupenie na podporu Udržateľných potravinových systémov bolo podporených šesť mikropodnikov (startupov), a to formou účasti na realizácii vedeckých a odborných projektov a poskytnutím podpory inkubátora.

Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne – spolupracovala v roku 2022 s viacerými malými a strednými podnikmi v oblasti sklárskeho, chemického, gumárskeho

¹⁸⁹ Viac informácií dostupných online: <https://www.uniag.sk/sk/aktualne-informacie/spu-pokracuje-ako-eit-food-hub-aj-v-roku-2021/>

a strojárského priemyslu. Išlo predovšetkým o pomoc v oblasti zabezpečenia skúmania vlastností materiálov, analýzy vzoriek materiálov. Taktiež išlo o spoluprácu pri podávaní a riešení projektov. Celo-univerzitné pracovisko FunGlass spolupracovalo s tromi podnikmi z radov MSP.

Okrem toho, Fakulta špeciálnej techniky zabezpečila spoluprácu na projekte CEDITEK II. – Rozvoj a podpora výskumno – vývojových aktivít Centra pre testovanie kvality a diagnostiku materiálov v oblastiach špecializácie RIS3 SK (Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR) s tromi podnikmi.

Fakulta Priemyselných technológií Púchov sa spolupráca s MSP realizovala formou podpory vo výskume a vývoji v oblasti gumárskeho a strojárského priemyslu. Výskum bol zameraný najmä na vývoj, prípravu a technológie spracovania nových polymérnych zmesí a elastomérnych kompozitov so špecifickými vlastnosťami pre konkrétne priemyselné aplikácie, optimalizáciu zloženia a štúdium reologických, dynamickomechanických a fyzikálno-mechanických vlastností polymérnych kompozitných materiálov. Ďalší výskum bol zameraný na štúdium mikroštruktúry a fraktografickú analýzu strojných komponentov a rôznych materiálov podľa požiadaviek praxe. V rámci spolupráce s praxou bol výskum zameraný aj na povrchové úpravy materiálov plazmou v kombinácii s inými fyzikálnymi metódami a na štúdium povrchových vlastností daných materiálov vo vzťahu k ich úžitkovým vlastnostiam. Išlo o spoluprácu so tromi MSP. Finančnú pomoc MSP Trenčianska univerzita neposkytla.

Technická univerzita Zvolen – realizovala podporu prostredníctvom spolupráce účasťou na realizácii vedeckých a odborných projektov zameraných na drevársky priemysel. Technická univerzita vo Zvolene má rozvinutú spoluprácu s agentúrou SARIO, v rámci nej ide o realizáciu vedeckých a odborných prác študentov na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania, ako aj spolupráca na projekte Prax pre univerzity, riešenia pre firmy.

Technická univerzita vo Zvolene poskytuje vzdelávanie na I. , II. a III. stupni vysokoškolského vzdelávania okrem iného aj v rámci študijných programov Ekonomika a manažment prírodných zdrojov, Ekonomika a manažment drevospracujúceho priemyslu, Ekonomika a manažment lesnícko-drevárskeho komplexu (relevantné predmety napr.: Ekonomika podniku, Podnikanie v MSP a pod.)

• Slovenská technická univerzita (STU)

Univerzitný technologický inkubátor STU (UTI STU) od svojho vzniku (v roku 2005) poskytuje vhodné podmienky na vývoj projektu a validáciu produktu alebo služby (3-mesačný program ŠTART a nadväzujúci program UP) formou vzdelávania vďaka edukačnému systému, poskytovaním individuálneho, ako aj skupinového mentoringu, networkingu medzi startupistami a mentormi atď. V rámci poskytovania individuálneho a skupinového mentoringu, prepájania, networkingu, spolupráce s partmermi, investormi a spriaznenými organizáciami v programe Štart (INQB) bolo podporených 8 startupov (mikropodnikov).

Tabuľka 45 Vybrané aktivity realizované UTI STU v r. 2022

Realizované aktivity	 Vzdelávanie v oblasti podnikania	 Vzdelávanie podnikateľov	 Spolupráca s MSP	 Iné aktivity
Univerzitný technologický inkubátor STU (INQB)	✓	✓	✓	✓

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od STU

Tabuľka 46 Vybrané aktivity realizované univerzitami v r. 2022

Realizované aktivity	Ekonická univerzita v Bratislave (EUBA)	Žilinská univerzita v Žiline (UNIZA)	Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	Technická univerzita vo Zvolene	Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne
Vzdelávanie v oblasti podnikania	✓	✓	✓	✓	✓
Vybrané príklady	- Podnikanie v malých a stredných podnikoch. - Sociálne podnikanie. - Podnikateľské financie. - Úvod do podnikateľských financií. - Simulátor pracovných pohovorov. - Vedenie záverečných prác v spolupráci s prácou.	- Povolenie podnikateľ v aktualizovanej verzii Startup program. - Motivačné a vzdelávacie podujatia, ktoré sú zamerané na podporu teoretických znalostí, ale tiež na výmenu praktických skúseností medzi študentmi a expertmi z praxe. - Spolupráca s partnermi SBA, SBA, PowerHub a Google.	MBA Agribusiness and Commerce - vzdelávací program je akreditovaný medzinárodnou sieťou AACSB, a poskytuje kvalitné manažérske vzdelávanie a najnovšie informácie z oblasti agroobchodu a podnikania.	Vzdelávanie v oblasti podnikania v rámci študijných programov manažment prírodných zdrojov, Ekonomika a manažment drevospracujúceho priemyslu, Ekonomika a manažment lesnícko-drevozpracujúceho priemyslu (v rámci predmetov ako napríklad Ekonomika podniku, Podnikanie v MSP a pod.)	N/A
Vzdelávanie podnikateľov	✓	✓	✓	✓	✓
Vybrané príklady	Prebiehala spolupráca s SBA, SARIO, či BIC Bratislava.	Rôzne školenia realizované formou prednášok.	Podnikateľská a konzultačná činnosť pre MSP.	Podnikateľská a konzultačná činnosť pre MSP v lesnom hospodárstve a drevospracujúcom priemysle.	N/A
Spolupráca s MSP	✓	✓	✓	✓	✓
Vybrané príklady	- Budovanie princípov praktického vzdelávania na báze systému odbornej praxe. - Spolupráca s odborníkmi z praxe, ktorí sa aktívne zúčastňujú na vyučovaní procesov pre študentov (prostredníctvom odborných prednášok, seminárov a rôznych workshopov). Časť študentov absolúje prax priamo v spoločnostiach. - Vypracovanie zadání z praxe.	- Univerzitný vedecký park UNIZA realizoval spoluprácu v rámci podpory vzdelávania k podnikaniu, ako aj podpory podnikania MSP v regióne a startupov. - Riešenie projektov v spolupráci s prácou.	- Kreatívne centrum SPU. - Výskumné centrum AgroBio Tech. - Základy agropodnikania v špecializovanej rastlinnej a živočíšnej výrobe.	N/A	- pracovník FunClass pokračoval v spolupráci s MSP zameranými na testovanie bezpečnosti v jadrových elektrárňach, rozboru nových vzoriek materiálu, optiky, fyzikálnych vlastností skla a pod. - Spolupráca na projekte CEDITEK II. v oblasti skúmania materiálov. - Spolupráca aj s podnikmi v oblasti gumárskeho priemyslu.
Iné aktivity	✓	✓	✓	✓	✓
Vybrané príklady	- Vedeckovýskumné a publikačné aktivity, t.j. publikovanie vedeckých a odborných prác zaberajúcich sa problematikou MSP. - Popularizácia ekonomických vied a ekonomického vzdelania. Príprava celožijnej súťaže v účtovníctve - "Olympiáda Mladí účtovníci 2022".	Účast učeľov na riešení rôznych vedeckých a odborných projektov vďaka sa k MSP v rámci rôznych projektových schém.	Pôsobenie v sieti Danube Transfer Centres.	Pokračuje spolupráca so SARIO, v rámci ktorej ide o realizáciu vedeckých a odborných prác študentov na všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania, ako aj spolupráca na projekte Prax pre univerzity, riešenia pre firmy.	N/A

Zdroj: SBA, spracované na základe doručených podkladov od vyššie uvedených univerzít. *Pozn. N/A - nemusí nevyhnutne znamenať, že univerzita nerealizovala príslušné aktivity. Informácie nemuseli byť súčasťou dodaných podkladov

4 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz a prieskumov

Slovak Business Agency prostredníctvom tvorby analytických dokumentov a realizácie prieskumov, zameraných na podnikanie malých a stredných podnikov v SR, každoročne prispieva k celkovému monitorovaniu kvality podnikateľského prostredia. Cieľom týchto aktivít je skúmanie jednotlivých aspektov podnikateľského prostredia v danom roku, ktoré výrazne ovplyvňujú podnikanie MSP. Nasledujúca časť správy stručne prezentuje zistenia vybraných analytických výstupov a výsledkov vybraných kvantitatívnych prieskumov, ktoré boli v priebehu roka 2022 realizované.

4.1 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných analýz

Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2022 boli analýzy spracovávané v SBA zamerané na identifikáciu a analýzu bariér rozvoja podnikania MSP v Slovenskej republike a tiež na mapovanie aktuálnych trendov v podnikaní MSP. Každá zo spracovaných analytických tém je odlišná. Cieľom každej analýzy je okrem mapovania stavu a trendov, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti dotýkajúcej sa sektora MSP a zároveň navrhnúť v jednotlivých oblastiach optimálne riešenia identifikovaných bariér. V nasledujúcej časti tejto kapitoly sú sumarizované hlavné zistenia z vybraných analytických

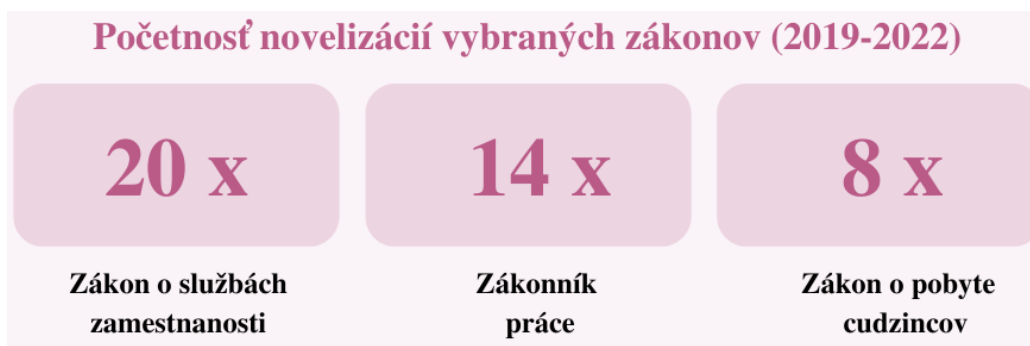
výstupov, ktoré sú primárne určené pre potreby kreovania politík zameraných na zvyšovanie konkurencieschopnosti MSP.

Analýza zmien na trhu práce a zamestnávania cudzincov na Slovensku v rokoch 2019 - 2021

Problematica zamestnávania cudzincov a zmeny na trhu práce boli v predchádzajúcom období ovplyvnené reakciou na situáciu spojenou s pandémiou COVID-19. Ďalším faktorom, ktorý ovplyvnil vývoj na trhu práce bol vojenský konflikt na Ukrajine, ktorý vypukol vo februári 2022. Vzhľadom na vznik uvedených situácií reagovala aj Vláda SR prostredníctvom legislatívnych zmien.

Dlhodobým problémom slovenskej regulácie v oblasti pracovného prostredia je jej **častá novelizácia**. Z [analýzy](#) vyplynulo, že medzi najčastejšie novelizované zákony od roku 2019 patrili Zákonník práce (novelizovaný 14 krát), Zákon o službách zamestnanosti (novelizovaný 20 krát). Veľký počet novelizácií sa dotýka aj zákona o pobyte cudzincov (8 krát).

Systém prijímania zákonov v SR je navyše poznačený **obchádzaním štandardných pravidiel**¹⁹⁰ **legislatívneho procesu** a rôznymi účinnosťami pracovnoprávnej legislatívy počas roka. Všetky tieto faktory prispievajú k rastu administratívnych a tým aj finančných nákladov zamestnávateľov. Slovenská legislatíva je stále nastavená v prospech zamestnávania štandardnou formou zamestnania prostredníctvom trvalých úväzkov a v dostatočnej miere neberie do úvahy možnosti skrátených úväzkov, práce na diaľku, či vykonávanie viacerých prác prostredníctvom jedného zamestnanca.

V období 2019 – 2022, a to najmä v súvislosti s pandémiou COVID – 19 bolo výsledkom novelizácie Zákonníka práce legislatívne vymedzenie pojmu a podmienok vykonávania práce z domu (tzv. home – office).

Jedným z opatrení bolo v roku 2020 prostredníctvom schváleného balíka tzv. „Prvej pomoci“ zavedenie možnosti využitia skrátenej práce s finančnou podporou štátu tzv. dočasného kurzarbeitu. Následne novoprijatý zákon č. 215/2021 Z. z. o podpore v čase skrátenej práce, ktorý v roku 2022 nahradil schému „Prvej pomoci“, zaviedol tzv. trvalý kurzarbeit (trvalý systém ochrany pracovných miest).

¹⁹⁰Dochádza najmä k využívaniu skrátených legislatívnych konaní, ktoré nie sú potrebné, vládne návrhy zákonov, ktoré je nutné posudzovať v MPK sú nahrádzané priamo legislatívnymi návrhmi v parlamente. Ďalším neduhom je novelizácia medzi sebou nesúvisiacich právnych predpisov, tzv. prílepkov.

Novelizáciou Zákona o službách zamestnanosti došlo v roku 2020 k zrušeniu udeľovania sankcií (vo výške do 300 Eur) v súvislosti s nedodržaním povinnosti zamestnávateľa nahlásiť voľné pracovné miesto a jeho charakteristiku na príslušný úrad práce, v územnom obvode ktorého sa dané pracovné miesto nachádza. Uvedená povinnosť bola v roku 2019 nominovaná na Byrokraticky nezmysel.

Okrem týchto opatrení boli v čase mimoriadnej situácie prijaté opatrenia pri úprave pracovného času, čerpaní dovolenky, ochrany zamestnanca pred skončením pracovného pomeru, či prekážok na strane zamestnávateľa a náhrady mzdy (najmä z dôvodu rozhodnutí príslušných orgánov o zatvorení prevádzky), či o predlžovaní pracovného pomeru na dobu určitú (s cieľom udržania pracovných miest).

Zamestnávanie občanov z krajín EÚ/EHP je upravované rovnako ako zamestnávanie občanov SR, zamestnávanie cudzincov je dlhodobo komplikovanejšie. Výsledkom legislatívnych zmien v roku 2022 v súvislosti so zamestnávaním cudzincov z krajín EÚ/EHP bolo zavedenie možnosti zasielania informačnej karty elektronickou formou. Cudzinci z krajín EÚ/EHP nachádzajú uplatnenie na takých pracovných pozíciách, ktoré zodpovedajú ich deklarovanému vzdelaniu, pričom v ich prípade je jednoduché aj uznávanie dokladov, resp. kvalifikácií naprieč členskými štátmi EÚ.

Ďalším z opatrení bolo umožnenie okamžitého vstupu odídencom z Ukrajiny na pracovný trh SR. Napriek tomu, komplikovaný proces uznávania vzdelania limituje ich možnosti zamestnať sa na pracovných pozíciách zodpovedajúcim ich dosiahnutému vzdelaniu. V prípade zamestnávania cudzincov z tretích krajín došlo v období 2019 – 2022 k čiastočnému zníženiu byrokratickej záťaže a skráteniu doby pri ich zamestnávaní. Napriek tomu získavanie modrej karty pre cudzincov tretích krajín v lehote minimálne 130 dní sa v podmienkach SR považuje za najnáročnejší a najdlhší proces pri zamestnávaní.

V prípade zamestnávania cudzincov z tretích krajín došlo v období 2019 – 2022 k čiastočnému zníženiu byrokratickej záťaže a skráteniu doby pri ich zamestnávaní. Napriek tomu získavanie modrej karty pre cudzincov tretích krajín v lehote minimálne 130 dní sa v podmienkach SR považuje za najnáročnejší a najdlhší proces pri zamestnávaní.

Medzi navrhované odporúčania vypracovanej analýzy patrí aj naďalej zvyšovanie flexibility legislatívy regulujúcej trh práce a zamestnávania (najmä Zákonníka práce a nadväzujúcich právnych predpisov), pričom jedným z konkrétnych odporúčaní je vyššia flexibilita pracovných úväzkov a znižovanie daňovo-odvodového zaťaženia práce. Rovnako dôležité je dodržiavať štandardné pravidlá legislatívneho procesu a znížiť množstvo neprediskutovaných poslaneckých návrhov bez riadne vyčíslených dopadových štúdií a neodôvodnených skrátených legislatívnych konaní.

Z dôvodu demografických zmien sa zamestnávanie cudzincov na Slovensku stáva pre podnikateľov čoraz viac naliehavejšou potrebou. Jedno z navrhovaných odporúčaní je zjednodušenie a skrátenie procesu uznávania dokladov o vzdelaní, pričom veľký dôraz sa kladie na zjednodušenie podmienok získavania uznania o odbornej kvalifikácii cudzinca. Rovnako dôležitá bude zmena systému predlžovania pracovných povolení a tiež integrácia cudzincov do spoločenského života.

Aktuálne podmienky zastretých pracovných pomerov na Slovensku

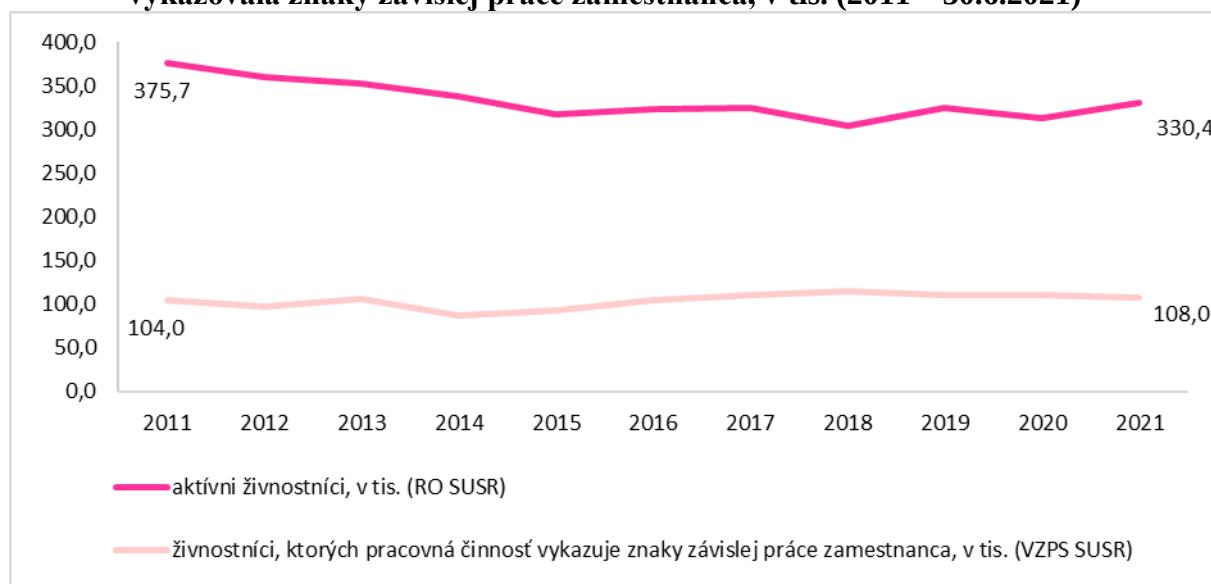
V [analytickom dokumente](#) zameranom na aktuálne podmienky zastretých pracovných pomerov v podmienkach SR je osobitná pozornosť venovaná zamestnávaniu prostredníctvom tzv. švarcsystému. Následne sú v rámci analýzy prezentované jeho výhody a nevýhody ako pre SZČO tak aj pre zamestnávateľa. Súčasťou vypracovanej analýzy je stručný prehľad

vybraných krajín EÚ s využívaním tzv. švarcsystému v praxi a opatreniami resp. nástrojmi na zamedzenie nelegálneho zamestnávania (vrátane tzv. švarcsystému).

Medzi dôvody vzniku nelegálneho zamestnávania v podmienkach SR patrí okrem iného komplikovaná legislatíva (existencia 14 rôznych právnych predpisov upravujúcich uzatvorenie pracovného vzťahu s prvým zamestnancov, 40 záväzných právnych predpisov, 136 povinností vyplývajúcich pre zamestnávateľa a zamestnanca) a tiež vysoké daňovo odvodové zaťaženie práce.

Švarcsystém vnímaný aj ako zastretý pracovný pomer, nútená živnosť a v širšom kontexte nedeklarovaná práca predstavuje jednu z foriem **obchádzania** štandardných zamestnaneckých pomerov a môže byť posúdený aj ako porušenie právnych predpisov. Dôvodom je, že zamestnanec vykonáva prácu pre zamestnávateľa formou živnosti, ktorá má všetky znaky závislej činnosti. **Formálne** tieto subjekty vystupujú ako samostatne zárobkovo činné osoby, avšak v skutočnosti sa nachádzajú vo vzťahu podriadenosti voči svojmu zamestnávateľovi. Aj keď zamestnanec/fiktívny živnostník vníma najmä pozitíva, ktorými sú napríklad vyšší čistý mesačný príjem, flexibilnejšie zamestnanie, nižšie daňové zaťaženie, možnosť uplatňovania paušálnych nákladov, či viac slobody pri vykonávaní práce, takýto spôsob práce má významné riziká. Nevýhodami môže byť vyššia administratívna záťaž, nižšia právna ochrana, keďže sa na neho nevzťahuje Zákonník práce, nižšie pokrytie sociálnym systémom (napríklad v nezamestnanosti, dôchodkových nárokoch a pod.). V prípade existencie vzťahu nadriadenosti a podriadenosti je tiež nevýhodou nižšia miera slobody ako pri štandardnom prevádzkovaní živnosti. Zamestnávateľovi plynú výhody najmä z nižšieho daňovo – odvodového zaťaženia, či prenosu časti administratívy na zamestnanca a flexibility pri zamestnaní (napríklad v prípade dovolenky, PN a pod.). Naopak, zamestnávateľ na druhej strane balansuje na hrane legálnosti takéhoto pracovného pomeru.

Graf 14 Vývoj celkového počtu živnostníkov a živnostníkov, ktorých pracovná činnosť vykazovala znaky závislej práce zamestnanca, v tis. (2011 – 30.6.2021)

Zdroj: ŠUSR, Register organizácií a VZPS

Z analýzy vyplynulo, že za obdobie 2018 – 2021 bol v SR zaznamenaný mierny pokles živnostníkov, ktorých pracovná činnosť vykazovala znaky závislej činnosti zamestnanca. Napriek tomu v roku 2021 išlo o každého tretieho živnostníka s uvedenou charakteristikou pracovnej činnosti.

Z pohľadu analyzovaných krajín EÚ (Česká republika, Poľsko, Nemecko, Holandsko, Švédsko), jedným z opatrení v podobe nástroja na zamedzenie nelegálneho zamestnávania je **udeľovanie pokút** (finančných, administratívnych sankcií), a to ako pre zamestnanca, tak aj pre zamestnávateľa. Ďalším z opatrení na zlepšenie odhaľovania nelegálnej práce patrí využívanie **inšpekcie na pracovnom mieste**. Na predchádzanie nelegálnemu zamestnávaniu sa využívajú **preventívne opatrenia** (napr. redukovanie predpisov, nariadení, zavádzanie technologických inovácií, zjednodušenie procesu prechodu z nezamestnanosti do SZČO atď.), **nápravné opatrenia** (napr. servisné poukážky, cielené daňové stimuly, cielené nepriame dane) a **posilňovanie záväzku ohlasovať prácu** (realizácia kampaní a vzdelávacích aktivít, využívanie normatívnych výziev atď.).

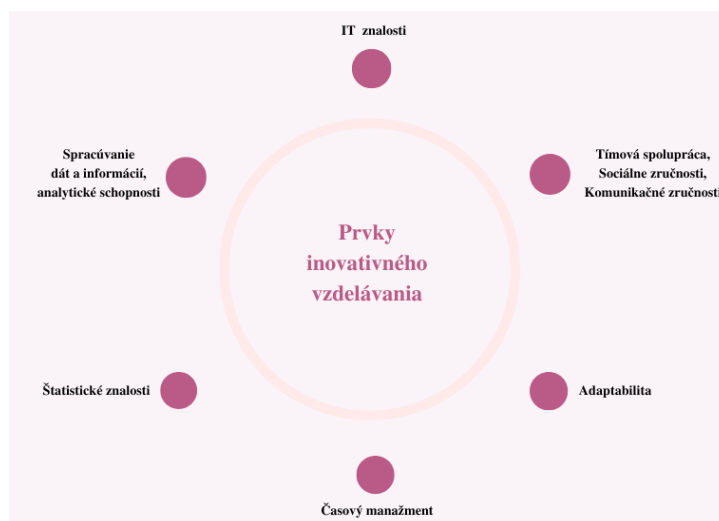
Viaceré z využívaných opatrení vo vybraných krajinách Európy môžu byť pre Slovenskú republiku vhodným **príkladom** dobrej praxe.

Inovatívne vzdelávanie v kontexte Priemyslu 4.0.

Štvrtá priemyselná revolúcia, známa aj ako **Priemysel 4.0**, určuje smerovanie svetovej ekonomiky. Tento proces optimalizuje postupy a aplikuje nové technológie na systém produkcie. Prechod na formu priemyslu, ktorá bude založená na digitálnych technológiách, vyžaduje veľkú zmenu, vrátane zmeny vzdelávacieho systému.

Ako sme zistili v [analýze](#) zameranej na posúdenie inovatívnosti slovenského vzdelávacieho systému, v súvislosti s postupnou technologickou revolúciou sa menia požiadavky zamestnávateľov na zručnosti zamestnancov. Menej je vyžadovaná jednoduchá kancelárska práca, či fyzická práca, väčší tlak sa kladie na analytické myslenie, schopnosť aktívne sa učiť, komplexne riešiť problémy, rozvoj kritického myslenia, kreativity a pod. Vo všeobecnosti ide o rozvoj tzv. mäkkých zručností a aspoň základnú schopnosť zamestnancov pri práci s počítačom a základným softvérom, ktorá je dnes už vyžadovaná prakticky na všetkých, aj výrobných pozíciách. Menej dôležité je dnes, aby zamestnanci disponovali veľkým rozsahom teoretických znalostí, keďže informácie sú ľahko a rýchlo dostupné.

Slovenské školstvo je stále zamerané skôr na memorovanie obsahu. Čitateľská gramotnosť slovenských študentov v hodnotení PISA kontinuálne klesá a klesajúce výsledky dosahujú slovenskí žiaci aj v matematike. Do značnej miery je problémom aj preregulovanosť školstva, ktorá začína už reguláciou obsahu vzdelávania. Vzdelávacie štandardy, ktoré nahradili učebné osnovy, sú v mnohom príliš podrobné a znemožňujú zavádzať dostatočne inovatívne spôsoby výučby. Určité pozitívne zmeny v oblasti regulácie obsahu vzdelávania sa podarilo v posledných rokoch prijať. Napriek týmto trendom v systéme ostávajú prvky centralizácie (najmä v oblasti direktívneho riadenia v oblasti výučby, nariadenia o rozmeroch školského nábytku, nariadeného trvania hodín, dĺžky trvania a poradia prestávok a pod.). Školy majú striktné určené časy vyučovania, prestávok, či počty žiakov v triedach, ktoré sú nariadené vyhláškou. Regulované, a to do veľkých podrobností, sú napríklad aj požiadavky na vzdelávacie priestory či vybavenie škôl, čo v mnohých prípadoch neumožňuje vytvoriť dostatočne podnetné prostredie pre vzdelávanie.

Viacerým školám takáto regulácia znemožňuje vytvárať triedy, ktoré by reflektovali modernejšie spôsoby výučby. Problematické je tiež vzdelávanie učiteľov, pričom legislatívne požiadavky na učiteľov sú pomerne striktné. Získavať odborníkov z praxe na výučbu nie je jednoduché nielen z dôvodu nižších plátov v školstve, ale i z dôvodu vysokých kvalifikačných predpokladov, ktoré musia splniť. Súčasné legislatívne nastavenie umožňuje pedagógom zvýšiť si pedagogickú kompetenciu. Rizikom je implementácia reforiem zvyšovania pedagogických kompetencií učiteľov a motivácia učiteľov nemusí byť nutne v zvýšení pedagogickej erudície ale len v získaní vyššieho platového ohodnotenia. Súčasný systém hodnotenia študentov najmä vo vyšších ročníkoch nepodporuje získavanie spätnej väzby. Nové poznatky vyžadujú, aby bol učiteľ viac mentorom ako učiteľom, avšak na to, aby žiak získal komplexnejšiu spätnú väzbu od učiteľa nie sú vytvorené dostatočné legislatívne podmienky. Vo väčšine prípadov je stále najdôležitejším tzv. klasické známkovanie od 1 po 5, ktoré je v súčasnosti už považované za prekonané.

Pandémia COVID – 19 mala nepochybne negatívny vplyv na slovenský vzdelávací systém. Napriek všetkým negatívam, ktoré pandémia priniesla, podarilo sa v prípade škôl zrýchliť niektoré procesy digitalizácie školstva (napríklad digitalizácia obsahu vzdelávania, zavedenie online nástrojov vzdelávania a pod.). Rovnako dôležité sú aj iné projekty, ktoré sa v súčasnosti aplikujú v školstve, ako napríklad projekt IT akadémie, duálneho vzdelávania a pod. Pozitívom je, že na potreby trhu práce reaguje aj Vláda SR strategickými materiálmi, ktoré nové trendy berú do úvahy. (Programové vyhlásenie vlády, Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030, Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022). Potreba digitalizácie školstva sa dostala aj medzi priority v Pláne obnovy.

Analýza regulačnej záťaže vyplývajúcej z legislatívy v oblasti verejného obstarávania a jej dopadov na MSP na Slovensku

Proces verejného obstarávania je na Slovensku dlhodobo považovaný za jednu z najväčších prekážok v podnikaní, ktorá často odrádza podnikateľské subjekty od účasti na verejných zákazkách. Analýza sa zaoberá regulačným rámcom verejného obstarávania, jeho zmenami a právnymi rámcami verejného obstarávania. Cieľom analýzy bolo preto preskúmať a zhodnotiť dopady legislatívnych zmien na malé a stredné podniky na Slovensku, vrátane regulačnej záťaže, ktoré priniesla novela zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov účinná od 31. 3. 2022. Pri samotnej komparácii novely zákona o verejnom obstarávaní s jej predchádzajúcou právnou úpravou sme definovali až 14 rozdielov, ktoré sa týkali úpravy pravidiel verejného obstarávania.

Okrem toho bolo spoločne identifikovaných 13 pozitívnych a negatívnych dopadov/vplyvov spomínanej novely zákona z pohľadu regulačnej záťaže. Jednou z najvýznamnejších zmien/právnych úprav bola **úprava finančných limitov a zúženie aplikácie zákona o verejnom obstarávaní vo vzťahu k dotovaným subjektom**. Uvedená zmena priniesla MSP (ako zadávateľom tak aj uchádzačom o verejné zákazky) zrýchlenie procesov nákupu. Negatívny vplyv uvedenej zmeny sa ukazuje v súvislosti s kvalitou hospodárskej súťaže. Ide najmä:

- o úpravu finančných limitov v zákone o verejnom obstarávaní a zúženie aplikácie zákona verejnom obstarávaní vo vzťahu k dotovaným subjektom v zmysle § 8 zákona o verejnom obstarávaní,
- rozšírenie okruhu podnikateľov, s ktorými verejný obstarávateľ a obstarávateľ nesmie uzavrieť zmluvu, koncesnú zmluvu alebo rámcovú dohodu,
- rozšírenie možností na odstúpenie od zmluvy, koncesnej zmluvy alebo rámcovej dohody.).

Analýzou zákona o verejnom obstarávaní bolo identifikovaných 224 povinností, resp. ustanovení zákona, vo vzťahu k MSP, pričom viac ako 35 % z nich (79) súviselo s vyššie uvedenou novelou. Celkové náklady na dodržiavanie 224 povinností boli vyčíslené na úrovni viac ako 630 tis. Eur, pričom takmer 8 % z nich boli vyčíslené na dodržiavanie povinností súvisiacich so spomínanou novelou zákona o verejnom obstarávaní.

Medzi najviac zaťažujúce povinnosti MSP patrili žiadosť o zápis do zoznamu hospodárskych subjektov, preukazovanie finančného a ekonomického postavenia subjektu, prípadne povinnosť poskytnúť verejnému obstarávateľovi či obstarávateľovi riadnu súčinnosť potrebnú na uzavretie zmluvy, koncesnej zmluvy alebo rámcovej dohody.

Výsledky kvalitatívneho prieskumu vybraných zástupcov MSP prispeli k ucelenou prezentovanej problematike, pričom za najväčšie prekážky v procese verejného obstarávania považovali neadekvátne podmienky pre účasť vo verejnom obstarávaní, nadmernú byrokratickú záťaž a časté legislatívne zmeny, nízka úroveň digitalizácie a zdĺhavosť procesu verejného obstarávania.

Navrhované odporúčania smerujú k úprave procesu verejného obstarávania, najmä v oblasti zlepšenia identifikácie dopadov na právnu reguláciu vo vzťahu k podnikateľom, dodržiavanie pravidla 1 IN – 2 OUT, dodržiavanie lehôt a pripomienok alebo pravidiel jednotlivých verejných obstarávaní, či zlepšenie stanovísk v rámci predložených pripomienok do MPK. Okrem toho bude dôležité zamerať sa na zníženie dĺžky procesu verejného obstarávania na strane verejného obstarávateľa, či zavádzanie systémových opatrení v oblasti lehôt na vykonanie konkrétného úkonu v procese verejného obstarávania.

Analýza vybraných poplatkových povinností MSP a ich kvantifikácia

Podnikatelia sa pri výkone podnikateľskej činnosti stretávajú okrem daňových a odvodových povinností aj s veľkým počtom správnych, súdnych a ostatných poplatkových povinností, ktoré negatívne ovplyvňujú finančné zaťaženie podnikania.

Cieľom tejto analýzy bolo nadviazať na predchádzajúcu analýzu poplatkových povinností MSP a kvantifikovať najviac zaťažujúce poplatkové povinnosti pre MSP v rokoch 2015 až 2020. Vypracovaná analýza prezentuje štruktúru a regulačný rámec poplatkového zaťaženia MSP na Slovensku, spolu s kvantifikáciou poplatkového zaťaženia a identifikáciou najviac zaťažujúcich poplatkov.

Realizáciou analýzy boli zistené aj nedostatky v poskytovaní dát zo strany relevantných inštitúcií. Kvantifikácia poplatkov iba pre kategóriu MSP nie je možná. Štát nevedie evidenciu zaplatených poplatkov podľa veľkostných kategórií poplatníkov z radu podnikateľov, resp. subjektov poplatkovej povinnosti. Z uvedeného dôvodu nie je možné stanoviť poplatky zaplatené právnickými alebo fyzickými osobami - podnikateľmi, či rozdeliť poplatky medzi podnikateľov a nepodnikateľov podľa veľkostnej kategórie podnikov. Napriek tomu však analýza priniesla relevantné závery, ktoré umožňujú vidieť zložitosť poplatkových povinností a ich dopad na podnikanie.

Najvyšší podiel na celkovej hodnote poplatkov podľa typu poplatku tvoria „správne“ poplatky (typicky ide napríklad o udeľovanie oprávnení, osvedčení, licencií, vydanie rozhodnutia a pod.), nasledované „súdnyimi poplatkami“ (vyberané súdmi, za úkon súdu). Podiel správnych poplatkov na celkovej hodnote poplatkov je dlhodobo viac ako 80 %, pričom zvyšok tvoria práve súdne poplatky. Výsledky analýzy poukazujú na rastúci trend v objeme vybraných poplatkov od roku 2015 až do roku 2019 (nárast o 57,72 %, resp. o 84,161 mil. Eur). V roku 2020 nastal pokles v objeme vybraných poplatkov o 19,9 % z dôvodu pandémie COVID-19. Celkovú hodnotu vybraných poplatkov za rok 2020 sme identifikovali na úrovni viac ako 184 mil. Eur, pričom rekord dosiahla hodnota poplatkov v roku 2019 na úrovni 229 mil. Eur. Najväčšia kumulatívna hodnota všetkých správnych poplatkov bola v roku 2020 evidencia vozidiel, nasledovaná kategóriou kataster nehnuteľností – konania, prevádzkovanie hazardných hier, doklady a ďalšie.

Počet jednotlivých typov poplatkov, ktoré sa uhrádzajú štátu vzrástol celkovo z 1 098 v roku 2015 na 3 536 v roku 2022. Najvyšší podiel na celkovom počte poplatkov majú opäť správne poplatky (a to viac ako 90 %). Nasledujú súdne poplatky s podielom asi 10 % na celkovom počte poplatkov (ostatné poplatky sú nezaraďované). Najvyšší nárast v absolútnom vyjadrení pozorujeme medzi rokmi 2015 až 2017, kedy vzrástol počet poplatkov o 92,26 %.

Hodnota vybraných súdnych poplatkov vybraných Ministerstvom vnútra SR a Ministerstvom spravodlivosti SR v období 2015 až 2020 vzrástla o 43,76 % z 24,1 mil. Eur na 34,7 mil. Eur. Najvyšší podiel v sledovanom období na celkovom identifikovanom poplatkovom zaťažení mal súdny poplatok za výpis z registra trestov a odpis z registra trestov. Špecifickú kategóriu tvoria poplatky vyplývajúce zo zákona č. 30/2019 Z. z. o hazardných hrách, ktoré patria medzi tie jednotkovo najvyššie poplatky v sadzobníku správnych poplatkov, avšak počas sledovaného obdobia boli vyberané iba jednotkovo.

MSP na Slovensku určite pomôže postupné znižovanie a nie zvyšovanie poplatkového zaťaženia. Preto sú aj konkrétne odporúčania zamerané na znižovanie poplatkov (napríklad za vydanie osvedčenia o živnostenskom podnikaní, či za vklad práva k nehnuteľnosti do katastra). Oceňujeme, že parlament rozhodol o zrušení koncesionárskych poplatkov, ktoré zaťažovali podnikateľov. Dôležitými systémovými návrhmi sú vytvorenie nových pravidiel tvorby poplatkov, teda aby zavádzanie a zvyšovanie poplatkov bolo prijímané po posúdení všetkých vplyvov, s riadnym vyčíslením dopadov na štátny rozpočet. Navrhujeme tiež pravidelné prehodnocovanie účelnosti a výšky poplatkov a diferenciáciu výšky poplatkov podľa veľkosti podniku, čo by mohlo výrazne pomôcť MSP.

Analýza pripomienkového konania vybraných zmien s významným dopadom na MSP

Dôležitú súčasť legislatívneho procesu predstavuje pripomienkové konanie. Analýza pripomienkového konania sa venuje pripomienkovému konaniu a analýze noviel zákona z hľadiska akceptácie pripomienok v MSP, či pripomienkových konaní a dôsledkov akceptácie alebo neakceptácie pripomienok na stabilitu podnikateľského prostredia. Cieľom analýzy bolo zistiť, do akej miery je prípadná nízka miera akceptácie vznesených

pripomienok problematická pre podnikateľské prostredie a aký je následný vplyv na novelizácie zákonov.

Posúdených bolo 11 priamych novelizácií kľúčových zákonov¹⁹¹ ovplyvňujúcich podnikanie v období rokov 2018 – 2022. Išlo o porovnanie 82 priamych noviel. Zistenia vedú k tomu, že MPK vôbec neprebehlo v 8 (9,76 %) prípadoch, pričom išlo o priame poslanecké novely zákonov, kde nie je zo zákona povinné. Taktiež neprebehlo MPK v 14 prípadoch (17,07 %), pričom išlo o priame vládne novely zákonov, ktoré boli schvaľované v skrátanom legislatívnom konaní. Pripomienkovanie návrhu zákona prebehlo, avšak nedošlo k jeho vyhodnoteniu v 21 prípadoch (25,61 %), pričom išlo o priame poslanecké novely zákonov a MPK prebehlo vrátane jeho vyhodnotenia v 39 prípadoch (47,56 %).

V prípade noviel, ku ktorým prebehlo MPK a dostupné je tiež vyhodnotenie MPK, sa miera akceptácie pripomienok pohybuje v širokom intervale od 0 % do 54,55 % v prípade zásadných pripomienok a od 8,67 % do 100 % v prípade všetkých pripomienok spolu (v oboch prípadoch v pomere ku všetkým vzneseným pripomienkam). Priemerná akceptácia zásadných pripomienok za analyzované priame novely zákonov v rokoch 2018 – 2022 je na úrovni 11,40 %. Priemerná akceptácia pripomienok (zásadných aj obyčajných) celkovo predstavuje 46,11 %.

Problém predstavujú predovšetkým novely, pri ktorých MPK vôbec neprebehlo (26,83 %), príp. prebehlo, avšak neprebehlo vyhodnotenie MPK (25,61 %). Uvedené problémy sa vyskytujú najmä pri poslaneckých novelách zákonov, resp. pri vládnych novelách zákonov schvaľovaných v skrátanom legislatívnom konaní. Tie majú častokrát za následok praktické aplikačné problémy a následne spravidla dochádza k ďalším novelizáciám zákona, ktoré by dôslednejšou prípravou pravdepodobne neboli potrebné. V niektorých prípadoch sú takto schválené ustanovenia s časovým odstupom z legislatívy úplne odstránené. Ako problematické sa javia aj niektoré termíny pripomienkových konaní, napríklad vo vianočnom období, príp. skrátané MPK, kedy pripomienkujúce subjekty nestihnú pripomienky zaslať včas.

Jedným zo spoločných znakov analyzovaných noviel bola relatívne **nízka miera akceptácie pripomienok** (Zákonník práce 14 %, Obchodný zákonník 46 %, zákon o dani z príjmov 26 %, zákon o sociálnom poistení 51 %). Ďalším spoločným znakom bola **krátka legiskvakačná lehota** (najdlhšia 70 dní, najkratšia 21 dní). Predstavuje čas, ktorý majú

¹⁹¹Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, Zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov, Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, Zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov, Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov, Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov, Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov, Zákon č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov.

podnikatelia na prípravu, resp. zabezpečenie stavu, aby od účinnosti zákona plnili jeho ustanovenia. Rovnako aj **akceptovanie vznesených pripomienok** (čiastočné alebo úplné) až v **d'alšom štádiu legislatívneho konania** nastalo v prípade každej z analyzovaných noviel.

Navrhované odporúčania s cieľom zlepšenia kvality pripomienkovacieho procesu sú rozdelené na dve skupiny. Na riešenie problémov **technického charakteru**, je navrhovaným odporúčaním zlepšenie prehľadnosti pripomienkovania, systémové prepojenie jednotlivých fáz legislatívneho procesu, dôslednejšia aktualizácia právnych predpisov a legislatívnych procesov v informačných systémoch.

Dodržiavanie lehôt, participácia rôznych subjektov pri tvorbe zákona, vecné vyhodnocovanie pripomienok, stanovenie a dodržiavania dlhodobých legislatívnych cieľov, primeraná legisvakčná lehota, jednoznačných a individuálny výklad právnej normy predstavujú navrhované odporúčania na riešenie problémov **vecného charakteru** legislatívneho procesu.

Dopady rastu cien vstupov na podnikanie MSP v jednotlivých odvetviach hospodárstva SR

Rast cien mal významný dopad na sektor MSP už v roku 2022. Existuje niekoľko príčin rastu cien v rokoch 2021 a 2022, na ktoré reflektujeme prostredníctvom analýzy zameranej na zvýšenie cien a jej dopadov na sektor MSP.

Prvým je pandémia COVID – 19. Karanténne opatrenia vo viacerých krajinách sveta priniesli niekoľko problémov, medzi inými aj veľké inflačné tlaky (spôsobené najmä politikou nulového covidu v Číne), keďže výroba niektorých kľúčových komponentov, ktoré sa dajú lacnejšie vyrobiť práve v tejto ázijskej krajine môže byť v iných častiach sveta nielen nedostupná ale tiež podstatne drahšia. Všeobecne prijímaný je fakt, že na infláciu má vplyv najmä ponuka peňazí. Reakcia centrálnych bánk počas krízy COVID – 19 znamenala ďalšie uvoľnenie už predtým voľnej menovej politiky. Vo februári 2022 vypukla vojna medzi Ruskom a Ukrajinou. Po vypuknutí vojny boli zavedené výrazné sankcie voči Ruskej federácii, ktoré obmedzili svetový obchod a spôsobili nárast cien niektorých materiálov, ktorých je Rusko veľkým exportérom na svetové trhy.

Okrem vojny medzi Ruskom a Ukrajinou je dôležitým faktorom rastu cien najmä elektrickej energie bezprecedentná situácia v oblasti klimatických podmienok, ktoré nastali v Európe počas roka 2022. Keďže sa viac presadila výroba elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov (v roku 2021 tvorila približne 25 %, pričom v roku 1990 bol jej podiel zanedbateľný) a zvýšil sa podiel energie produkovanej prostredníctvom spaľovania plynov (najmä zemného plynu), ceny elektrickej energie a plynu sa stali previazanými.

Cena elektrickej energie, na spotovom trhu, obchodovanej na Pražskej burze vzrástla medzi januárom 2021 a októbrom 2022 o 980 %. Ku koncu roka 2022 došlo ku krátkodobému nárastu cien elektrickej energie na spotovom trhu na 1000 Eur za MWh. V časoch pandémie cena plynu dosiahla úroveň asi 14 Eur za MWh. Cena plynu prekročila na burze v Amsterdame (ktorá je do značnej miery určujúca pre slovenský trh) v októbri 2021 hodnotu 100 Eur za MWh a postupne cena plynu presiahla úroveň 200 Eur za MWh. Veľmi výrazný medziročný nárast v roku 2022 je evidovaný pri cenách kľúčových stavebných materiálov, ako sú napríklad plasty, železo, oceľ, ferozliatiny, hliník, cement. Okrem toho rástli aj ceny stavebných prác. Rast cien sa však dostatočne nepremietol do úpravy ukazovateľov, ako sú napríklad hranice odpisov, hranice škody, výšky paušálnych výdavkov, oslobodenia zamestnancov od odvodov pri práci na dohodu a pod.

Na dosiahnutie poklesu inflácie sú preto dôležité kompenzačné opatrenia vlád. V Španielsku vláda zasiahla priamo na rôzne zložky ceny elektrickej energie, na ktoré mala dosah. Pozastavila tiež platnosť niektorých daní, znížila spotrebnú daň z výroby elektriny. Francúzsko sa zameralo na hlavného dodávateľa elektrickej energie a zastropovalo zvýšenie taríf elektrickej energie a podporu dodávateľov elektrickej energie. Nemecko znížilo odvod z ceny elektriny a tiež odložilo odstávku posledných dvoch jadrových elektrární. Rakúsko sa zameralo na investície do veternej energie a fotovoltaiky, dekarbonizácie vozového parku a tiež znížilo niektoré dane na energiu. V ČR vláda napríklad presadila odstránenie povinností primiešavať do pohonných hmôt biopalivá prvej generácie a odložila účinnosť povinnosti prevádzkovať vybrané spaľovacie stacionárne zdroje. V Poľsku došlo k zníženiu DPH na palivá.

Výsledky kvalitatívneho prieskumu medzi MSP potvrdili, že za posledné dva roky pred rokom 2022 dochádzalo k pravidelnému nárastu cien vstupov, resp. k zmene cien. MSP bez ohľadu na odvetvie, v ktorom pôsobia. MSP sa nezávisle zhodli, že súčasné zmeny a turbulencie v zmene cien sa neobjavili ani v 90. rokoch, kedy po zmene režimu z centrálne plánovej ekonomiky na trhovú ekonomiku, boli síce vysoké úrokové miery (niekedy aj 20 % až 30 %), ale zmeny cien boli relatívne stabilné. Súčasná situácia tak vedie k určitej nestabilite a nemožnosti MSP plánovať do budúcnosti a realizovať svoje investičné aktivity, vzhľadom na to, že ceny sa menia zo dňa na deň. Súčasný rast cien tak MSP vnímajú omnoho zásadnejšie ako v minulosti. Rastúce ceny vstupov si vyžiadali hľadanie nových odberateľov a využívanie nových marketingových nástrojov. MSP v prieskume uvádzali, že pre udržanie nízkych nákladov prijímajú rôzne opatrenia, ako napríklad sledovanie neplatičov, nákup materiálu viac vopred a pod. Navrhované odporúčania sa zameriavajú na kompenzačné opatrenia, zníženie regulovaných taríf zo strany štátu a komplexné reformy podnikateľského prostredia, ktoré by mohli pomôcť znížiť aj iné, ako len energetické náklady. Jedno z ďalších odporúčaní je valorizovať dlhodobu nevalorizované sumy¹⁹², stanovené taxatívne v legislatíve (napríklad odvodové úľavy, hranicu pre platenie DPH, sumy životného minima a pod.).

Technická normalizácia a bariéry z nej vyplývajúce pre MSP

Technická normalizácia predstavuje dôležitú súčasť činnosti malých a stredných podnikov na Slovensku. Jej úlohou je podporovať rozvoj inovácií a zlepšenie ekonomických výsledkov sektora MSP na Slovensku. Preto sme sa v analytickej činnosti zamerali aj na úlohy technickej normalizácie, a to s ohľadom na zákonné východiská, jej definíciu, využitie, či vplyvu na hospodárstvo. Dôležitú súčasť analýzy tvorí aj identifikácia bariér pre využívanie technických noriem v MSP.

V analýze bolo zistené, že otázka povinnosti používania technických noriem je v niektorých prípadoch definovaná nejednoznačne. Podľa jednej časti legislatívy je jej používanie dobrovoľné, hoci iná časť legislatívy isté normy označuje za povinné. Príkladom je legislatíva v oblasti BOZP.

Z analýzy vyplýva, že pri uplatňovaní technických noriem je dôležitou otázkou ich dostupnosť, ktorá súvisí s bezplatnosťou technických noriem. Aj keď prevláda názor, že používanie technických noriem, ktoré sú povinné by mali byť poskytované bezplatne, nie je tomu tak. Bezplatnými sú len tie, kde to určí normalizačná autorita, a to iba počas trvania mimoriadnej situácie v súvislosti s COVID – 19.

¹⁹²Ide napríklad o sumy registračnej povinnosti na DPH, hranice odpisovania majetku, hranica škody, ktorá je určená ako trestný čin, hranica nezdaniteľnej časti základu dane pre príspevky do tretieho piliera, výška paušálnych výdavkov, oslobodenie zamestnancov pracujúcich prostredníctvom dohôd a pod.

Ďalej bolo v rámci analýzy identifikované, že sadzobník poplatkov za prístup k technickým normám je na Slovensku v porovnaní s inými krajinami EÚ prehnane komplikovaný a neprehľadný. Miesto ponuky jednotkových cien sa prístup k normám, či predplatné na portál, vypočítavajú podľa vzorcov s viacerými premennými. Znemožňuje to predvídať náklady podnikateľa na prístup k technickým normám a ďalším normalizačným informáciám, či kontrolu oprávnenosti požadovaných poplatkov, a nevhodne je nastavené aj financovanie normalizačnej autority, pričom jej jediným príjmom sú práve poplatky.

Pozitívom je, že z analýzy vyplynulo, že dĺžka tvorby technickej normy sa neodlišuje od praxe v zahraničí. Samotný proces tvorby technickej normy je však pomerne komplikovaný a pre malé a stredné podniky neprístupný. Analýza bola venovaná aj tomu, aký vplyv na technickú normalizáciu mala pandémia COVID-19. Paradoxom je, že elektronizácia komunikácie a ďalšie opatrenia počas mimoriadnej situácie vyvolanej pandémie, prispeli k pozitívnym legislatívnym zmenám a širšiemu zapojeniu MSP do procesov technickej normalizácie.

Ako z analýzy vyplýva, používanie technických noriem pozitívne ovplyvňuje aj rast národného hospodárstva, podporuje inovácie a prenos znalostí v jednotlivých sektoroch. Malé a stredné podniky sa vďaka tomu dostávajú k cennému know-how, profitovať môžu z rastu zisku a pridanej hodnoty, alebo skvalitnením výrobných procesov, bezpečnostných opatrení či vzdelávania zamestnancov.

Z analýzy vyplýva, že malé a stredné podniky na Slovensku majú možnosť využívať aj spoluvytvárať technické normy, no pre pasívny prístup aktérov technickej normalizácie či neprehľadnosť systému technickej normalizácie túto možnosť dostatočne nevyužívajú. Pre komplikovanosť procesov technickej normalizácie, neprehľadnosť týchto procesov a slabú informovanosť podnikateľského sektora sa veľká časť malých a stredných podnikov o technickú normalizáciu nezaujíma.

Medzi najväčšie bariéry, ktoré sme identifikovali v prieskume a ktoré znemožňujú vstup malých a stredných podnikov do technickej normalizácie patria napríklad vysoké ceny verzií technických noriem v angličtine, komplikovaný sadzobník za prístup k technickým normám, obmedzujúce parametre pre využívanie zakúpených noriem, či nízky počet technických noriem v slovenčine. Medzi menej vážne, ale obmedzujúce bariéry patria napríklad nedostatočná funkčnosť „Portálu noriem“, či pasívny postoj autorít technickej normalizácie, ktoré so sektorom MSP nekomunikujú v dostatočnej miere.

Pozitívne je zistenie, že niektoré z krokov na zlepšenie technickej normalizácie v SR je možné realizovať v krátkodobom horizonte. Ide o zmenu sadzobníka poplatkov za prístup k technickým normám, zvýšenie počtu technických noriem v slovenčine, odstránenie nadbytočných sankčných hrozieb, zaručenie kvalitnej prípravy technických špecifikácií vo verejnom obstarávaní, vykonanie auditu zamerania technických komisií, aktívnejšie oslovovanie malých a stredných podnikov, či zjednodušenie povinností pre používanie zakúpených produktov na Portáli noriem. Ďalšie navrhované opatrenia, sú formulované s dôrazom na zlepšenie prístupu MSP do procesov technickej normalizácie, úprava funkčnosti Portálu noriem, zmena štýlu komunikácie s MSP, zisťovanie potrieb používateľov technických noriem, zvýšenie transparentnosti a zodpovednosti zástupcov podnikateľov v technických komisiách, zosúladenie STN s Európskymi a medzinárodnými normami a dopytom užívateľov, zaručenie kontroly dodržiavania technických noriem a odbornej spôsobilosti kontrolórov, zmena formy voľby členov Rady pre technickú normalizáciu a zlepšenie prehľadu o jej činnosti, podpora profesionálnych organizácií aj pre medzinárodné pripomienkovanie, zosúladenie slovenských predpisov s Európskymi normami po uvedení do prevádzky, úprava vzdelávania na stredných a vysokých školách, či úprava organizačnej

štruktúry slovenskej normalizačnej autority s apelom na zabezpečenie možnosti vonkajšej kontroly.

Analýza regulačných bariér podnikania v súkromnej bezpečnosti

Z hľadiska sektorových analýz je dôležitý aj sektor súkromných bezpečnostných služieb, ktoré sú z veľkostného pohľadu zväčša charakteru MSP. Aj v tomto segmente vieme identifikovať niekoľko byrokratických prekážok.

Analýza regulačných bariér podnikania v súkromnej bezpečnosti je zameraná na posúdenie legislatívnej úpravy, porovnania podmienok poskytovania služieb za odplatu Policajným zborom a SBS, mechanizmy kontroly, či regulácia licencovaných subjektov SBS. Súčasťou analýzy je aj kvalitatívny prieskum medzi SBS.

Identifikovali sme rozsiahle bariéry, ktoré sa dotýkajú napríklad podmienok zamestnávania, oprávnení Policajného zboru a Obecnej polície, regulácie licencovaných subjektov v SBS voči iným neregulovaným častiam súvisiacim s ochranou majetku a osôb. Taktiež sme v rámci analýzy zisťovali právnu úpravu v porovnateľných krajinách (Česká republika, Poľsko). Na základe takto rozsiahlej analýzy navrhujeme zväžiť komplexnú zmenu legislatívy.

Výsledkom legislatívneho procesu by mohli (mali) byť zmeny aktuálnej právnej úpravy, ktoré by reflektovali nami navrhované odporúčania. Medzi navrhované odporúčania patria napríklad návrh na odstránenie podmienky udelenia licencie na prevádzkovanie technickej služby, príp. liberalizáciu jej získania, úpravu podmienok, za ktorých môžu poskytovať služby v oblasti súkromnej bezpečnosti nelicencované subjekty, skrátenie rozsahu odbornej prípravy pre získanie preukazu odbornej spôsobilosti a predĺženie jeho platnosť na dlhšie časové obdobie, prípadne úprava podmienky pre jeho opätovné získanie/vydanie po uplynutí jeho platnosti, odstránenie povinnosti prevádzkovateľov bezpečnostnej služby vyžadovať u zamestnancov bezpečnostnej služby povinnosť predkladať každé dva roky doklady preukazujúce bezúhonnosť a zdravotnú spôsobilosť, úpravu podmienok týkajúcich sa predkladania správy o činnosti bezpečnostnej služby s cieľom zníženia byrokracie. Navrhované opatrenia sú cielené tak, aby nedošlo k zvýšeniu bezpečnostného rizika vo vzťahu k bezpečnostnej architektúre SR. Navrhované odporúčania prispievajú k zlepšeniu podmienok podnikania v oblasti bezpečnostných služieb, odstrániť zbytočnú byrokratickú záťaž, zrovnoprávniť postavenie licencovaných a nelicencovaných subjektov a v neposlednom rade aj zlepšiť situáciu na trhu práce.

4.2 Zhrnutie záverov z vybraných realizovaných prieskumov

Za účelom lepšieho poznania a pochopenia podnikateľského prostredia sa využíva množstvo rôznych výskumných prístupov a metód. Medzi najčastejšie používané metódy patrí aj kvalitatívny a kvantitatívny prieskum, vďaka ktorým možno získať komplexnejší pohľad na rôzne oblasti a špecifiká podnikateľského prostredia. Nasledujúca časť správy prezentuje stručné zhrnutie vybraných kvantitatívnych prieskumov, ktoré sa počas roka 2022 realizovala Slovak Business Agency.

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu

Projekt Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor združuje výskumníkov z celého sveta a stojí za jednou z najvýznamnejších svetových štúdií o dynamike podnikania. **GEM si stanovuje tri prioritné ciele:** merať rozdiely v úrovni podnikateľskej aktivity medzi krajinami, odhaľovať faktory, ktoré ovplyvňujú úroveň podnikania v jednotlivých krajinách a navrhovať politiky, ktoré môžu zvýšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Informácie sú aktualizované s ročnou periodicitou na dvoch úrovniach. Prvá predstavuje prieskum na dospeljej populácii (APS) s reprezentatívnou vzorkou minimálne 2 000 respondentov. Druhú úroveň tvorí prieskum národných expertov (NES). Slovensko je súčasťou Globálneho monitora podnikania nepretržite od roku 2011. Hlavným koordinátorom GEM prieskumu na Slovensku je Fakulta manažmentu UK.

Výsledky prieskumu GEM dospeljej populácie (APS) z roku 2022 **poukazujú na pretrvávajúci pokles vnímania dobrých príležitostí na podnikanie vo svojom okolí.** Zastúpenie respondentov, ktorí vnímajú vhodné príležitosti na podnikanie dosiahlo 29,4 %. V medziročnom porovnaní pokleslo o 4,0 p. b.

Pozitívny vývoj zaznamenalo sebavedomie Slovákov, ktoré odráža vnímanie svojich vedomostí a zručností potrebných pre začatie podnikania. Po predchádzajúcom poklese zaznamenalo **vnímanie vlastných vedomostí a zručností na začatie podnikania nárast na 42,9 %.**

Polovica (50,6 %) obyvateľov Slovenska považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry. V medziročnom porovnaní došlo k zhoršeniu spoločenských postojov k podnikaniu. Dosiahnutá hodnota sa však nachádza nad priemerom výsledkov zaznamenaných v strednodobom horizonte.

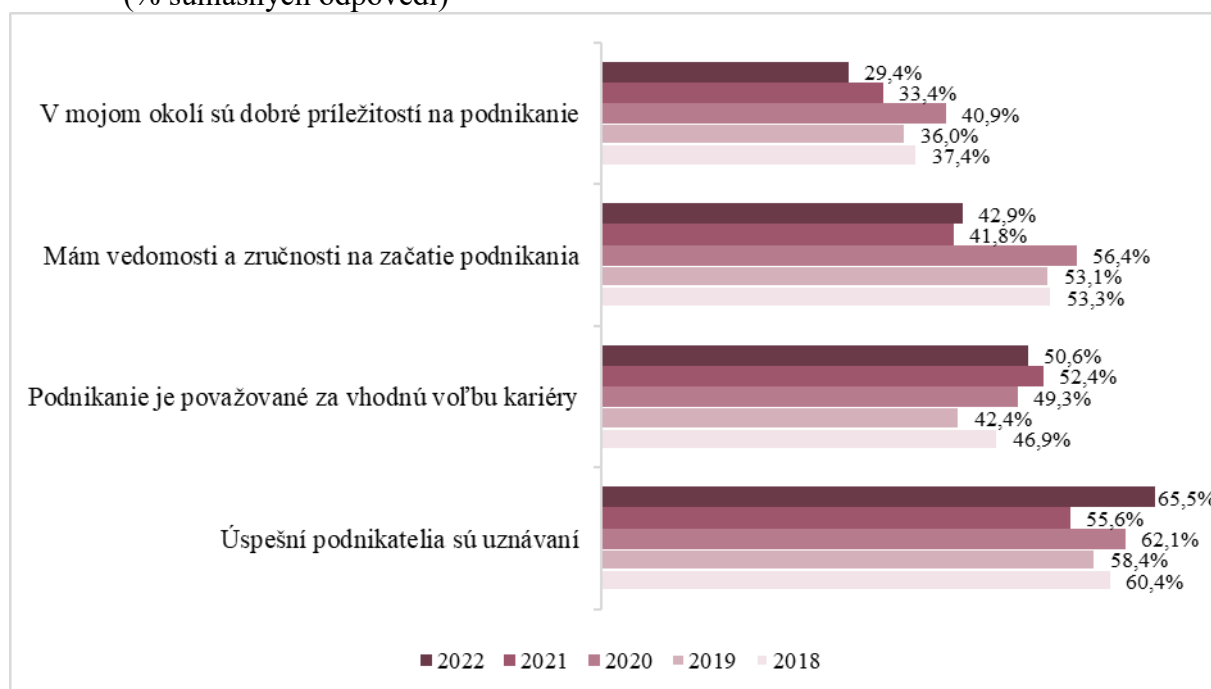
Vnímanie úspešných podnikateľov a s tým spojený spoločenský status sa podstatne zlepšilo. To, že **s úspechom v podnikaní sa spája aj spoločenské uznanie si myslí takmer dve tretiny (65,5 %) Slovákov.** V predchádzajúcom roku si to, že úspešní podnikatelia sú uznávaní myslela viac ako polovica (55,6 %) obyvateľov.

Na Slovensku by **strach zo zlyhania odradil od podnikania 42,9 %** populácie, ktorá vidí príležitosti podnikat'. Ako pozitívnu skutočnosť možno hodnotiť pretrvávajúci pokles zastúpenia obyvateľstva, ktorých by strach zo zlyhania odradil od podnikania.

Väčšina ľudí na Slovensku (56,1%) osobne pozná aspoň jedného človeka, ktorý začal podnikat' v priebehu posledných 2 rokov, pritom každý tretí obyvateľ pozná začínajúcich podnikateľov viac.

Výsledky prieskumu ďalej poukazujú na potrebu ďalšieho zjednodušenia podmienok pre začatie podnikania, nakoľko takmer **dve tretiny (64,0 %) Slovákov je presvedčených, že na Slovensku nie je jednoduché začať podnikat'.**

Graf 15 **Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM**
(% súhlasných odpovedí)

Zdroj: Global Entrepreneurship Monitor, spracované SBA

Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku

Kvalitné podnikateľské prostredie je vo všeobecnosti považované za kľúčovú podmienku, ktorá determinuje zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti a rast každej trhovej ekonomiky. Z dôvodu potreby systematického hodnotenia kvality podnikateľského prostredia na Slovensku, Slovak Business Agency pravidelne realizuje prieskum medzi MSP, ktorý sa zameriava na posúdenie spokojnosti s podmienkami na podnikanie na Slovensku a mapovanie najzávažnejších prekážok. Posledný prieskum bol realizovaný na konci roka 2022 na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov. Podrobné výsledky sú spracované a dostupné v správe z prieskumu¹⁹³.

Podľa výsledkov prieskumu je viac ako polovica (55,7%) predstaviteľov malých a stredných podnikov nespokojná so súčasnými podmienkami pre podnikanie na Slovensku. Maximálnu spokojnosť vyjadrilo len 2,8 % opýtaných a naopak maximálnu mieru nespokojnosti až 11,6 % podnikateľov. Index spokojnosti malých a stredných podnikateľov so súčasným stavom podnikateľského prostredia dosiahol na stupnici od 1 - najvyššia spokojnosť po 6 - najnižšia spokojnosť hodnotu 3,9 bodu.

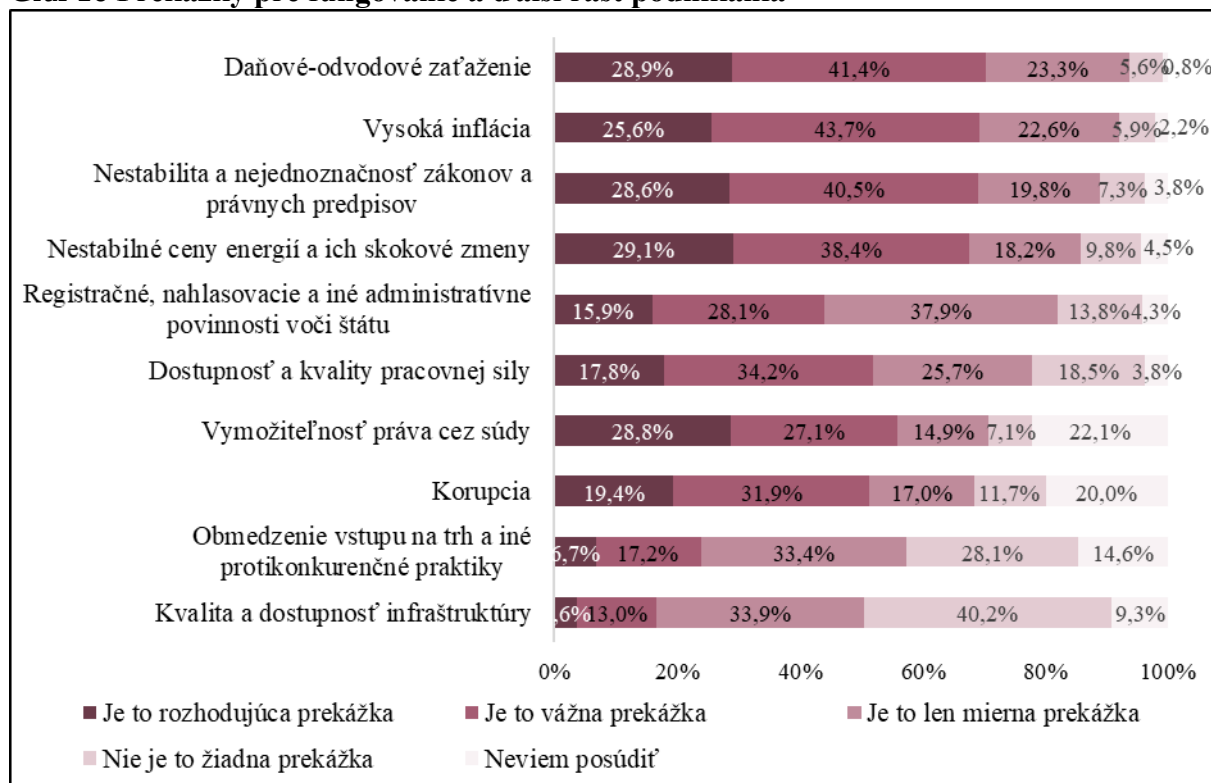
Podnikatelia vnímali **priaznivejšie podmienky na podnikanie v období na začiatku** ich podnikania. Výrazná väčšina (67,4 %) podnikateľov bola s podmienkami pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania spokojnejšia.

Pre MSP je **najvýznamnejšou prekážkou** pri fungovaní a ďalšom raste podnikania **daňové-odvodové zaťaženie** (93,6 %). Z výsledkov ďalej vyplynulo, že MSP vnímajú ako významnú prekážku aj vysokú mieru inflácie (91,9 %). Treťou významnou prekážkou je

¹⁹³Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/03/N%C3%A1zory-MSP-na-kvalitu-podnikate%C4%BESk%C3%A9ho-prostredia-na-Slovensku-2022-1.pdf>

nestabilita a nejednoznačnosť zákonov a právnych predpisov (88,9 %). Za významnú prekážku vidia podnikatelia aj nestabilné ceny energií a ich skokové ceny (85,7 %).

Graf 16 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania

Zdroj: SBA

Výsledky prieskumu ďalej indikujú, že **prekážky v podnikaní predstavujú pre malých a stredných podnikateľov aj zásahy štátu**. Problémom je najmä regulácia pracovno-právnych vzťahov (63,4 %). V prípade polovice oslovených MSP (50,7 %) je prekážkou ochrana spotrebiteľa. Zásahy štátu v oblasti ochrany životného prostredia, sú prekážkou pre takmer polovicu MSP.

Medzi inštitúcie, ktoré z aspektu deklarácie respondentov alebo ich zamestnancov nútia **vypĺňať zbytočné podania**, zúčastnení najčastejšie zaradili: Sociálnu poisťovňu (49,3 %) a Finančnú správu SR (45,2 %). Treťou byrokratickou inštitúciou zaradili MSP inštitúciu poskytujúcu dotácie, resp. rozhodujúce o eurofondoch (42,3 %).

Podnikatelia na Slovensku dlhodobo poukazujú na problém súvisiaci s dodržiavaním platnej legislatívy pri svojom podnikaní. Takmer tretina malých a stredných podnikateľov (30,4 %) si myslí, že podnikateľ na Slovensku **sa nedá bez toho, aby ste nikdy neporušili žiadny zákon**. Naopak, 37,1 % podnikateľov je presvedčených, že **podnikateľ sa dá aj bez porušenia zákonov**.

Podnikatelia považujú za **najväčšiu prekážku** pri dodržiavaní zákonov ich časté zmeny a nemožnosť pravidelného sledovania (71,1 %). Druhou výraznou prekážkou podľa podnikateľov je zložité zistiť, aké zákony a predpisy sa konkrétneho podnikania dotýkajú (63,2 %). Treťou prekážkou je, že zákony sú prijímané bez dostatočnej konzultácie s podnikateľmi (61,5 %).

Väčšine MSP (71,0 %) na konci roka 2022 vysoká inflácia zvyšovala náklady na podnikanie. Až (34,7 %) malých a stredných podnikateľov muselo zvýšiť mzdy

zamestnancom, až tretine MSP (33,7 %) klesol dopyt po tovaroch/službách. U viac ako pätiny MSP (26,7 %) sa zhoršila platobná disciplína odberateľov.

Z pohľadu uľahčenia podnikania na Slovensku, oslovení podnikatelia do budúcnosti **preferujú zásadné zníženie daňového (30,7 %) a odvodového zaťaženia (24,9 %)**. Zasadne zníženie administratívneho zaťaženia preferuje viac ako desatina (10,6 %) podnikateľov. Menej časté zmeny v legislatíve preferuje takmer desatina (9,3 %) podnikateľov. Za opatrenia na stabilizáciu cien energií je 8,7 % podnikateľov.

Prieskum prekážok v podnikaní mladých

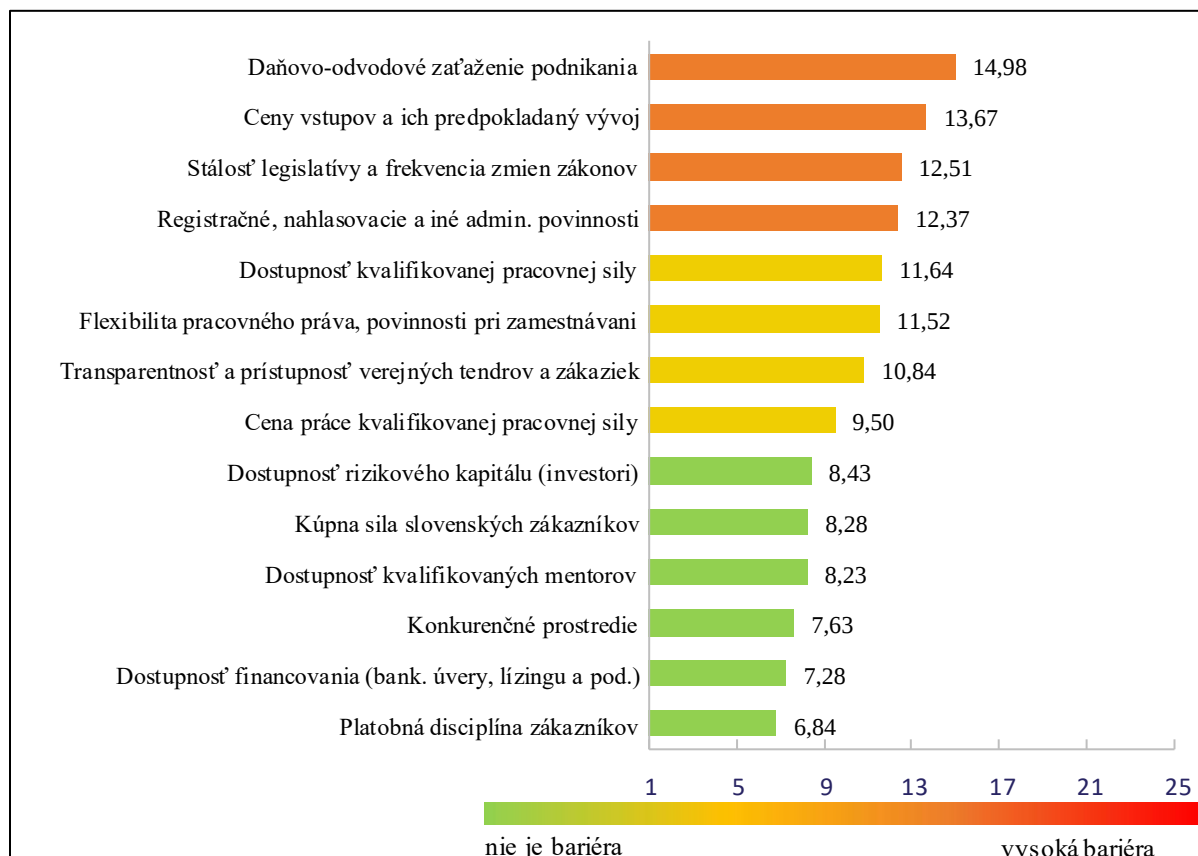
Za účelom identifikácie hlavných prekážok v podnikaní mladých na Slovensku realizovala Slovak Business Agency v spolupráci so Združením mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS) kvantitatívny prieskum, ktorého podrobné výsledky sú prezentované v samostatnej správe z prieskumu¹⁹⁴. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 1000 mladých podnikateľov vo veku 18 až 39 rokov, ktorých firmy spĺňajú kritéria platné pre kategóriu malých a stredných podnikov. Zameranie prieskumu na najmladšie skupiny podnikateľov potvrdzuje zastúpenie podnikateľov vo veku do 29 rokov, ktorí tvorili 70 % z celkového počtu respondentov.

Najvýznamnejšiu prekážku v podnikaní mladých podnikateľov na Slovensku podľa výsledkov prieskumu predstavuje daňovo-odvodové zaťaženie. Najnegatívnejšie vnímajú túto oblasť mladí podnikatelia podnikajúci v odvetví pôdohospodárstvo, podnikatelia s 10 a viac zamestnancami a reprezentanti spoločností s ručením obmedzeným. Medzi ďalšie významné bariéry v podnikaní mladí podnikatelia radia aj **ceny vstupov a ich predpokladaný vývoj, stálosť legislatívy a frekvenciu zmien zákonov, či registračné, nahlasovacie a iné administratívne povinnosti.**

Ako nízke bariéry v podnikaní hodnotili mladí podnikatelia dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, flexibilitu pracovného práva a povinnosti pri zamestnávaní, transparentnosť a prístupnosť verejných tendrov a zákaziek a cenu práce kvalifikovanej pracovnej sily.

¹⁹⁴Dostupné na: <https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2022/09/Prieskum-prek%C3%A1%C5%BEdok-v-podnik%C3%AD-mlad%C3%BDch-na-Slovensku.pdf>

Graf 17 Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2022

Zdroj: SBA

Z hľadiska zamestnávania možno označiť **firmy mladých podnikateľov za stabilné s nízkou mierou fluktuácie zamestnancov**. Miera fluktuácie zamestnancov sa v prípade mladých podnikateľov zvyšovala s rastúcim počtom zamestnancov a zároveň aj s rastom tržieb. Vyššiu mieru fluktuácie vykazujú aj mladí podnikatelia podnikajúci v ubytovaní a stravovaní, resp. v stavebníctve. Najčastejšie využívaným opatrením na udržanie zamestnancov je podľa výsledkov prieskumu pravidelné zvyšovanie platu. Toto opatrenie vo svojich firmách realizuje takmer tretina (32,1%) mladých podnikateľov.

Takmer **štyridsať percent mladých podnikateľov plánuje v nasledujúcich 12 mesiacov investovať do digitalizácie alebo automatizácie** vo svojej firme. Takmer tretina podnikateľov, ktorí určite plánujú investovať do procesov digitalizácie/automatizácie, sú zamestnávateľmi s 10 a viac zamestnancami, najmä v sektore obchodné služby.

Najvýznamnejšou bariérou v zavádzaní digitalizácie a automatizácie sú podľa výsledkov prieskumu vysoké vstupné náklady. Druhá bariéra je časová náročnosť pri zavádzaní procesov.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že v skupine mladých podnikateľov **na Slovensku je stále najčastejšie používaná reklama na sociálnych mediach**, ktorú uprednostňuje viac ako polovica respondentov. V porovnaní s výsledkami predchádzajúceho prieskumu sa zvýšilo využívanie všetkých foriem reklamy s výnimkou reklamy v lokálnych alebo regionálnych tlačových periodikách, ktorej využívanie sa naopak mierne znížilo.

Do marketingových aktivít mladí podnikatelia ročne investujú prevažne nižšie finančné prostriedky. **Necelá polovica z oslovených mladých podnikateľov investovala na marketingové aktivity svojej firmy finančné prostriedky do 500 Eur ročne**. V porovnaní s

prieskumom v roku 2018 sa výška investícií mladých podnikateľov na marketingové aktivity zvýšila.

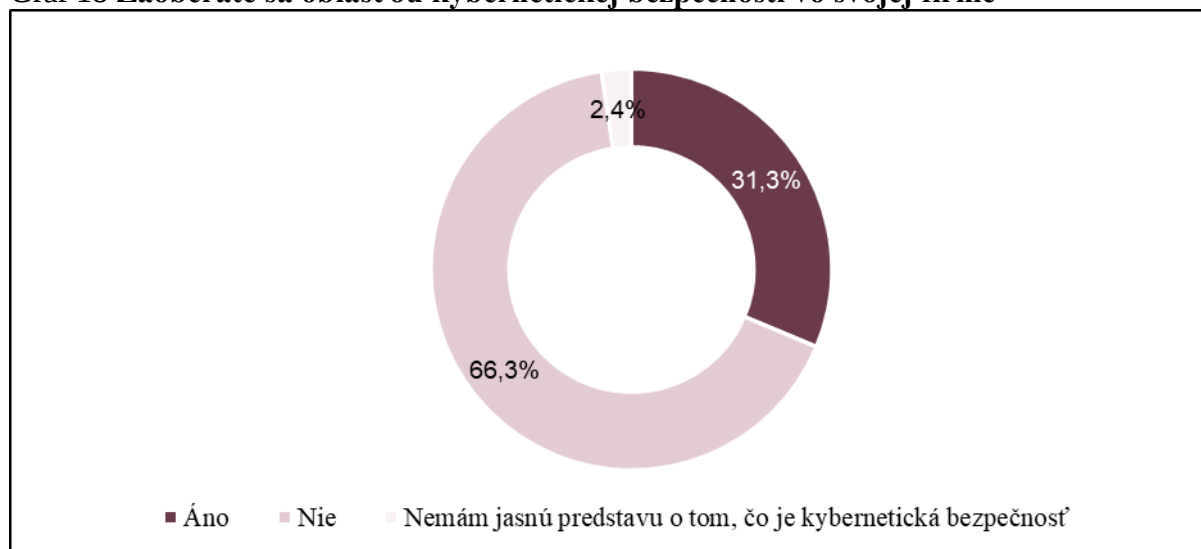
Mladí podnikatelia v prieskume zároveň poskytli svoje návrhy na podporné opatrenia, ktoré by mali prispieť k uľahčeniu ich podnikania. **Medzi navrhovanými zmenami a opatreniami dominuje požiadavka na zníženie daňového a odvodového zaťaženia podnikov na Slovensku.** V poradí druhá najčastejšia požiadavka mladých podnikateľov smerovala na **zníženie administratívnej záťaže spojenej s podnikaním.**

Stav kybernetickej bezpečnosti v sektore MSP

Podnikateľský je sektor obľúbeným cieľom útočníkov v kyberpriestore. Práve prevencia a pripravenosť zareagovať na aktuálne ohrozenia sa ukazuje byť rozhodujúci faktor pri udržiavaní dôvernosti, integrity a dostupnosti údajov a informácií. Nakoľko podnikatelia disponujú veľkým množstvom údajov s variabilným obsahom, bezpečnosť v tomto sektore je mimoriadne dôležitá. Významným cieľom kybernetických útočníkov sú práve malé a stredne veľké firmy, kde sa predpokladá nižšia úroveň zabezpečenia. Problematikou kybernetickej bezpečnosti v sektore MSP sa zaoberal aj prieskum SBA, ktorý sa uskutočnil v máji 2022.

Na Slovensku sa **kybernetickou bezpečnosťou zaoberá v súčasnosti takmer tretina malých a stredných podnikateľov** napriek tomu, že im to legislatíva neprikazuje. Dve tretiny MSP sa kybernetickou bezpečnosťou nezaoberajú. Najpočetnejšou skupinou podnikateľov, ktorí sa zaoberajú kybernetickou bezpečnosťou sú stredné podniky.

Graf 18 Zaoberáte sa oblasťou kybernetickej bezpečnosti vo svojej firme

Zdroj: SBA

Najvýraznejším faktorom na zvyšovanie úrovne kybernetickej bezpečnosti medzi MSP, ktorí sa zaoberajú kybernetickou bezpečnosťou, je uvedenie si rizík, pričom tento faktor uviedla viac ako polovica opýtaných v prieskume. Druhým najvýraznejším faktorom je hrozba incidentu. Tretí faktor s najväčším vplyvom na zvyšovanie kybernetickej bezpečnosti je uvedenie si hodnoty firemných aktív

Podľa aktuálnych trendov a hrozieb definuje až **60,6 % MSP smerovanie priorit v oblasti kybernetickej bezpečnosti.** Odporúčania a požiadavky odberateľsko-dodávateľského reťazca považuje za prioritné v oblasti kybernetickej bezpečnosti takmer tretina MSP.

Viac ako polovica malých a stredných podnikateľov (54,1 %) nezaznamenala žiadne kybernetické incidenty. Pätina MSP zaznamenala zlomyseľné konanie. 13,5 % MSP zaznamenala ľudskú chybu a desatina MSP zaznamenala systémové zlyhanie, resp. uviedla iné incidenty.

Podľa výsledkov prieskumu **viac ako polovica malých a stredných podnikateľov nemá pracovníkov kybernetickej bezpečnosti. Väčšina MSP nemá vypracovanú analýzu rizík.** Viac ako pätina ju má vypracovanú a aktualizovala ju počas posledného roka. Menej ako desatina opýtaných ju aktualizovala posledný mesiac. Takmer dve tretiny malých a stredných podnikateľov nemá vypracované plány kontinuity činností.

U viac ako polovice malých a stredných podnikateľov je rozpočet na kybernetickú bezpečnosť súčasťou rozpočtu na IT. Až 47,1 % malých a stredných podnikateľov nemá rozpočet na kybernetickú bezpečnosť alebo nie je súčasťou rozpočtu na IT.

Z prieskumu ďalej vyplýva, že u väčšiny MSP tvoria náklady na kybernetickú bezpečnosť menej ako jedno percento z celkového rozpočtu. Najväčšiu časť nákladov na kybernetickú bezpečnosť tvoria náklady na hardvér a softvér (41,7 %). Druhou významnou položkou je zálohovanie (12,2 %).

Pätina malých a stredných podnikateľov hodnotí informačné aktivity zo strany štátu v oblasti kybernetickej bezpečnosti za nedostatočné. 62,8 % malých a stredných podnikateľov nepozná informačné aktivity štátu v kybernetickej bezpečnosti.

Malí a strední podnikatelia by **najviac privítali na zlepšenie kybernetickej bezpečnosti opatrenia vo forme grantov, poukazov na nákup technológií** a na zabezpečenie školení a vzdelávacích kurzov. Druhým podporným opatrením, ktoré by MSP uvítali, by boli **informačné služby** a tretím preferovaným opatrením by bolo **poradenstvo, mentoring a školenia.**

Regionálny inovačný potenciál MSP

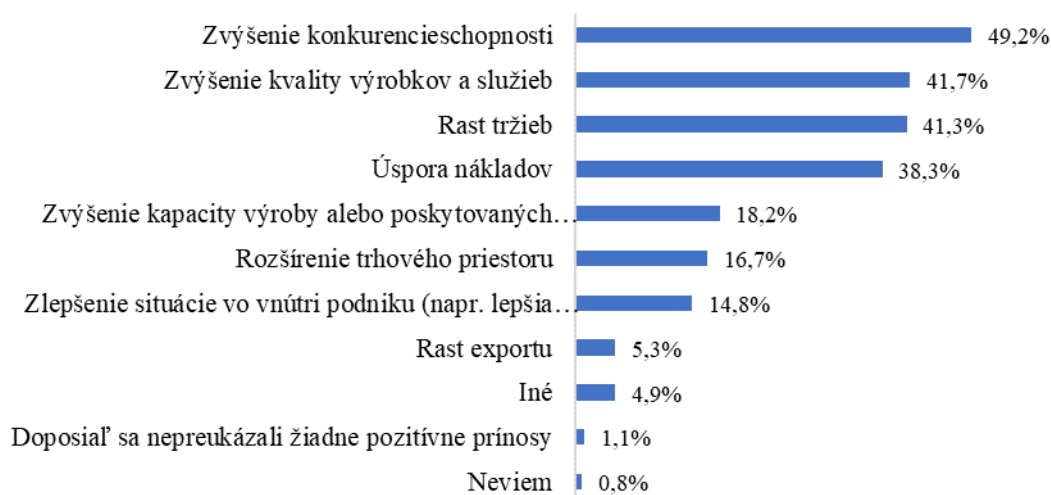
S cieľom preskúmať úroveň inovačných aktivít malých a stredných podnikov zrealizovala SBA v mesiaci október 2022 kvantitatívny prieskum medzi malými a strednými podnikateľmi. Prieskum sa uskutočnil formou telefonických rozhovorov na celkovej vzorke 1006 reprezentantov MSP.

Podľa výsledkov prieskumu takmer tri štvrtiny mikro, malých a stredných firiem nevykonávalo v uplynulých 12 mesiacoch žiadny druh inovačnej aktivity, 54,6 % ich dokonca neplánuje vykonávať ani v budúcnosti a 16,8 % ich síce nevykonáva, ale v budúcnosti o nich uvažuje. Inovačné aktivity počas uplynulých 12 mesiacov deklarovala viac ako štvrtina mikro, malých a stredných firiem (26,3 %).

Najčastejším zdrojom inovačných aktivít v sledovaných firmách sú priamo ich majitelia alebo manažment. Pre takmer polovicu mikro, malých a stredných firiem (45,5 %) funguje ako dôležitý stimul podnet od odberateľov alebo zákazníkov.

Podľa výsledkov prieskumu takmer polovica mikro, malých a stredných firiem (49,2 %) uviedla, že inovačné aktivity zvýšili ich konkurencieschopnosť. Zvýšenie kvality výrobkov a služieb a rast tržieb uviedlo 41,7 %, resp. 41,3 % firiem. Na štvrtom mieste sa umiestnila úspora nákladov.

Graf 19 Prínosy zo zavedenia inovačných aktivít pre firmu

Zdroj: SBA

Viac ako polovica firiem (50,8 %) nevynakladá na financovanie inovácií viac ako 10 % zo svojich tržieb. Necelá štvrtina firiem (24,2 %) vynakladá na financovanie inovácií 11 % až 20 % zo svojich tržieb. V sumáre tak tri štvrtiny firiem (75 %) nevynakladali na financovanie inovácií viac ako 20 % zo svojich tržieb.

Pri zdrojoch financovania inovačných aktivít bezkonkurenčne dominuje používanie vlastných zdrojov, ktoré používa 92,8 % mikro, malých a stredných firiem. Na druhom mieste je bankové úverovanie, ktoré využilo 18,2 % mikro, malých a stredných firiem. Štrukturálne fondy EÚ využilo 3,4 % mikro, malých a stredných firiem.

Výsledky prieskumu ďalej indikujú, že takmer polovica mikro, malých a stredných firiem (47,1 %) inovuje sama, bez spolupráce niekoho iného. Viac ako tretina mikro, malých a stredných firiem (35,6 %) spolupracuje pri zavádzaní inovácií so súkromným sektorom (podniky, súkromné výskumné inštitúcie).

Ako hlavnú bariéru pre zavádzanie inovácií uviedla takmer polovica oslovených subjektov (49 %) nedostatok finančných zdrojov. Na druhom mieste, o takmer 20 percentuálnych bodov menej, boli uvádzane nevhodné legislatívne podmienky (30,0 %) a nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily (29,4 %).

Pri zavádzaní inovačných aktivít v podniku za podpory zo strany štátu a EÚ je ako prekážka najsilnejšie pociťovaná mikro, malými a strednými podnikmi náročná administratíva súvisiaca s podporou (uviedlo 25,4 % respondentov). Tesne na druhom mieste je pocit alebo presvedčenie podnikateľov, že podpora je zameraná hlavne na veľké podniky a finančne náročné operácie.

Pre zvýšenie inovačnej schopnosti vlastného podniku by polovica mikro, malých a stredných podnikateľov zvýšila informovanosť o existujúcich formách podpory inovácií podniku zo strany štátu alebo EÚ. Viac ako štvrtina (25,9 %) by zefektívnilo podporu inovatívnych podnikov, takmer štvrtina (24,2 %) by organizovala viac odborných podujatí s možnosťou výmeny know-how.

Záver

Rok 2022 bol charakterizovaný najmä tromi geopolitickými udalosťami, ktoré mali významný vplyv aj na slovenské MSP. V prvom rade ide o doznievanie pandémie COVID – 19, ktorá mala vplyv na ekonomické prostredie najmä v prvom kvartáli roka 2022. Vpád ruských vojsk na Ukrajinu vo februári 2022 a ohrozenie súvisiace s dodávkami energií, ktoré mali výrazný vplyv na ich ceny zase charakterizovali zostávajúcu časť roka.

Malé a stredné podniky sa považujú za významnú hnaciu silu hospodárstva najmä z dôvodu ich príspevku na tvorbe pracovných miest, pridanej hodnoty, čím prispievajú k ekonomickému rastu. V roku 2022 dosiahol podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike 74,7 % (oproti roku 2021 sa zvýšila o 0,3 p. b.) a 59,3 % na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR (taktiež rast o 0,3 p. b.).

Dôležitou súčasťou podnikania MSP je aj zahraničný obchod. Malé a stredné podniky zaznamenali významný nárast vývozu aj v roku 2022. Podľa predbežných výsledkov sa oproti predchádzajúcemu roku zvýšil vývoz MSP o 18,5 %. Vplyvom výraznejšieho rastu vývozu malých a stredných podnikov ako veľkých podnikov, narástol podiel MSP na celkovom vývoze Slovenska na 29,5 %. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov na Slovensku sa vyznačuje dominanciou spoločného trhu EÚ, pričom v roku 2022 predstavoval podiel vývozu malých a stredných podnikov do členských krajín EÚ 86,7 % z celkového vývozu MSP. Podiel vývozu MSP do krajín mimo EÚ sa medziročne zvýšil o 4,0 p. b. na 13,3 %.

Obdobne ako vývoz, aj dovoz MSP sa zvýšil o 18,5 %. Až tri štvrtiny z celkového dovozu MSP tvoril dovoz z členských krajín EÚ-27. Dovoz sa zvýšil vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Nárast dovozu medzi jednotlivými kategóriami podnikov však nevykazoval významné odlišnosti.

Význam malých a stredných podnikov možno sledovať aj v štruktúre ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov. Podobne ako v predchádzajúcom roku, aj v roku 2022 dosiahli MSP 99,9 % podiel na celkovom počte ekonomicky aktívnych podnikateľských subjektov.

Z hľadiska čistého prírastku podnikateľských subjektov bol podobne ako 2021 aj rok 2022 úspešný. V roku 2022 došlo k opätovnému medziročnému nárastu počtu vzniknutých podnikateľských subjektov.

Podľa údajov došlo v roku 2022 k zvýšeniu počtu vzniknutých MSP o 2,2 % na 94 603 subjektov. Počet zaniknutých podnikateľských subjektov sa tiež zvýšil o 3,9 % (na 53 721). Z celkového počtu zrušených firiem tvorili podniky – právnické osoby 12,8 % (6 880). Najväčšiu skupinu medzi zaniknutými podnikateľskými subjektami predstavovali živnostníci s podielom 79,2 %. Vzhľadom na vyšší počet vzniknutých podnikateľských subjektov ako zaniknutých bol v roku 2022 evidovaný čistý prírastok podnikateľských subjektov (40 882), a to na úrovni roka 2021. Zvýšený počet ukončených podnikateľských aktivít sa v roku 2021 prejavil aj na výsledkoch konkurznej štatistiky. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti SR sa v roku 2022 zvýšil počet vyhlásených konkurzov o asi 8 % na 290. Počet povolených reštrukturalizácií narástol na 24.

Slovensko sa vo všeobecnosti zaraďuje medzi krajiny s nadpriemerne vysokým podielom vzniknutých a zaniknutých subjektov, ktorý vypovedá o relatívne vysokej dynamike podnikania na Slovensku.

V sledovanom roku 2022 bola z pohľadu veku najviac zastúpená veková kategória podnikateľov vo veku od 40 do 49 rokov. V rámci vývoja rodovej štruktúry fyzických

osôb – podnikateľov nedošlo k výraznejšej zmene. Zastúpenie žien – podnikateliek bolo v roku 2021 na úrovni 27,5 %.

Z hľadiska regionálnej štruktúry podnikania je najviac malých a stredných podnikov evidovaných so sídlom v Bratislavskom kraji. Aj napriek tomu, že nejde o najväčší kraj ani počtom obyvateľov ani veľkostí, v roku 2022 mal v Bratislavskom kraji sídlo každý piaty MSP (23 % podiel). S výrazným odstupom nasleduje Žilinský kraj, kde malo sídlo 13,5 % aktívnych MSP a Prešovský kraj s 13,2 %. V ostatných krajoch je zastúpenie MSP rovnomernejšie. Najmenej, len 9,1 % MSP bolo registrovaných v Trenčianskom kraji.

Z pozície malých a stredných podnikov, ako významných prispievateľov k vytváraniu pracovných miest, k tvorbe pridanej hodnoty a prispievateľov k ekonomickému rastu a rozvoju regiónov, je nevyhnutné, aby sa kontinuálne pokračovalo v procese zlepšovania podnikateľského prostredia, a to najmä vo väzbe na potreby a požiadavky MSP. Jedenásť najdôležitejších zákonov, ktoré by mali MSP pravidelne sledovať, nakoľko sa ich úzko dotýkajú, bolo v uplynulom roku zmenených celkovo 56-krát (počet zmien s účinnosťou v roku 2022). V porovnaní s rokom 2022 ide o nárast o 35 %. Kým v roku 2021 bola situácia ešte značne ovplyvnená dopadmi pandémie COVID – 19, na vyšší počet legislatívnych zmien v roku 2022 mala vplyv najmä energetická a ukrajinská kríza. V roku 2022 boli prijaté (a účinné) viaceré dôležité právne predpisy.

Podpora podnikania je pre sektor malých a stredných podnikov významným nástrojom smerujúcim k stabilizácii, ako aj rozvoju podnikateľského sektora. Prijaté podporné opatrenia pre podnikateľský sektor mali na Slovensku pozitívny vplyv na dostupnosť financií. Podnikom čiastočne pomáhali aj nástroje na zmiernenie dopadov pandémie, pričom vo roku 2022 sa prvýkrát prejavili aj nástroje na zmiernenie energetickej krízy.

Finančné nástroje zohrali významnú úlohu pri riešení výpadku likvidity podnikov v dôsledku poklesu tržieb. Úvery so štátnou garanciou pomohli najmä malým a stredným podnikom. Celkový objem podpory MSP bol v roku 2022 v súvislosti s pandemiou COVID-19 už ale výrazne nižší ako v roku 2021. Z hľadiska štruktúry foriem financovania bežnej podpory (mimo tzv. COVID podpory) dominovala priama forma podpory, ktorá dosiahla 85,6 % na celkovej podpore MSP (mierny medziročný nárast nepriamej formy podpory). Nepriama forma podpory v prípade bežnej podpory dosiahla 14,4 %. Oproti minulému roku sa zvýšilo čerpanie bežnej formy podpory. Dôvodom je skutočnosť, že ústup pandémie sa prejavil v štandardných schémach podpory. Najvýznamnejší podiel na podpore MSP z hľadiska jednotlivých kategórií bežnej podpory, mala kategória úvery alebo pôžičky (40,1 % na celkovej podpore poskytnutej MSP) a kategória dotácie, NFP, granty (41,5 %). V súvislosti s vyhodnotením COVID podpory, ktorá bola v roku 2022 poskytnutá sektoru MSP, je možné konštatovať, že prevládala finančná, resp. priama podpora. Medzi najvýznamnejších poskytovateľov COVID podpory patrili MPSVaR SR, MDV, MH SR a SIH.

Dôležitým ukazovateľom je kontinuálne zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom financovania. Napriek tomu, MSP zo Slovenska aj naďalej zaostávajú za krajinami EÚ vo využívaní grantov alebo rizikového kapitálu.

V priebehu roka 2022 Slovak Business Agency monitorovala stav a vývoj podnikateľského prostredia, pričom výsledky svojich zistení uverejnila v množstve analytických výstupov, ktoré sa svojou podstatou dotýkali špecifických otázok podnikateľov. Tak ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2022 boli analýzy spracovávané v SBA zamerané na identifikáciu a analýzu bariér rozvoja podnikania MSP v Slovenskej republike a tiež na mapovanie aktuálnych trendov v podnikaní MSP. V každej z realizovaných analýz, ako aj realizovaných prieskumov sú vyjadrené postrehy a odporúčania, ktoré by vo svojej

podstate mali prispieť k prehĺbeniu poznania a možnosti rozvoja, ako aj k zlepšeniu podmienok podnikania malých a stredných podnikov.

Z realizovaných analýz a prieskumov možno identifikovať ďalšie problematické oblasti, ktorým malé a stredné podniky čelili v monitorovacom období. Vplyv vojny na Ukrajinu sa prejavil v spracovaní analýzy zameranej na zmeny na trhu práce a zamestnávania cudzincov. Analýza okrem iného preukázala aj to, že legislatívne prostredie sa v oblasti regulácií trhu práce často mení. Avšak aj pod tlakom vojny na Ukrajinu došlo k uvoľneniu podmienok zamestnávania cudzincov práve z tejto krajiny. Problematické podmienky a vysoká preregulovanosť prostredia je tiež dôvodom na obchádzanie štandardného zamestnaneckého pomeru a nahrádzanie formou fiktívnych živností. Analýze týchto podmienok sme sa v uplynulom roku taktiež venovali. Okrem toho boli analýzy zamerané aj na problematiku vzdelávania, ktorá má dosah na výchovu kvalifikovanej pracovnej sily, problematiku verejného obstarávania, poplatkovú politiku štátu, legislatívny proces ale tiež vplyv inflácie na podnikanie MSP.

Z prieskumov vyplynulo, že viac ako polovica (55,7%) predstaviteľov malých a stredných podnikov nespokojná so súčasnými podmienkami pre podnikanie na Slovensku. Pre MSP je najvýznamnejšou prekážkou pri fungovaní a ďalšom raste podnikania daňové-odvodové zaťaženie (93,6 %). Z výsledkov ďalej vyplynulo, že MSP vnímajú ako významnú prekážku aj vysokú mieru inflácie (91,9 %). Treťou významnou prekážkou je nestabilita a nejednoznačnosť zákonov a právnych predpisov (88,9 %). Za významnú prekážku vidia podnikatelia aj nestabilné ceny energií a ich skokové ceny (85,7 %).

Aj pre mladých podnikateľov predstavujú najvýznamnejšiu prekážku v podnikaní na Slovensku podľa výsledkov prieskumu vysoké daňovo-odvodové zaťaženie. Medzi ďalšie významné bariéry v podnikaní mladí podnikatelia radia aj ceny vstupov a ich predpokladaný vývoj, stálosť legislatívy a frekvenciu zmien zákonov, či registračné, nahlasovacie a iné administratívne povinnosti. Takmer štyridsať percent mladých podnikateľov plánuje v nasledujúcich 12 mesiacoch investovať do digitalizácie alebo automatizácie vo svojej firme.

Z pohľadu uľahčenia podnikania na Slovensku, podnikatelia preferujú (okrem iného) aj zásadné zníženie odvodového a daňového zaťaženia, zmeny v legislatíve, zníženie administratívneho zaťaženia a v neposlednom rade i dostupnejšiu podporu pre rozvoj podnikania. Oproti minulosti je problémom vysoká inflácia a podnikatelia požadujú kroky, ktoré by pomohli znížiť ceny vstupov.

Pozitívny vývoj zaznamenalo sebedoverie Slovákov, ktoré odráža vnímanie svojich vedomostí a zručností potrebných pre začatie podnikania. Po predchádzajúcom poklese zaznamenalo vnímanie vlastných vedomostí a zručností na začatie podnikania nárast na 42,9 %. **Polovica (50,6 %) obyvateľov Slovenska považuje podnikanie za vhodnú voľbu kariéry.** V medziročnom porovnaní došlo k zhoršeniu spoločenských postojov k podnikaniu. Výsledky prieskumu ďalej poukazujú na potrebu ďalšieho zjednodušenia podmienok pre začatie podnikania, nakoľko takmer dve tretiny (64,0 %) Slovákov je presvedčených, že na Slovensku nie je jednoduché začať podnikáť.

Veľkou témou MSP je kyberbezpečnosť. Na Slovensku sa kybernetickou bezpečnosťou zaoberá v súčasnosti takmer tretina malých a stredných podnikateľov napriek tomu, že im to legislatíva neprikazuje. Dve tretiny MSP sa kybernetickou bezpečnosťou nezaoberajú. Najvýraznejším faktorom na zvyšovanie úrovne kybernetickej bezpečnosti medzi MSP, ktorí sa zaoberajú kybernetickou bezpečnosťou, je uvedomenie si rizík, pričom tento faktor uviedla viac ako polovica opýtaných v prieskume.

V *Správe o stave MSP* aj tento rok prezentujeme aj výsledky snahy o zlepšenie podmienok podnikania na Slovensku, ku ktorej už šiestym kalendárnym rokom prispieva Centrum lepšej regulácie. Z pozície člena Stálej pracovnej komisie na posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR a vyplývajúcich úloh z členstva, CLR registrovalo 147 predložených unikátnych návrhov regulácie s vplyvom na podnikateľské prostredie. Aj v roku 2022 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov, pričom len v 54 materiáloch boli vyčíslené náklady na reguláciu z už vyššie uvedeného počtu - 147 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie.

CLR vidí priestor v nasledovných oblastiach, ktoré by viedli k zníženiu regulačnej záťaže: lepšia regulácia pre MSP najmä v oblastiach ako pracovné právo a zamestnávanie, dane a účtovníctvo, obchodné právo, nadmerná byrokracia, neúmerná finančná záťaž a právna neistota. V *Správe o stave MSP* sa venuje aj konkrétnym opatreniam, resp. návrhom. Priestor na prezentáciu návrhov na zlepšenie podnikateľského prostredia dostali v *Správe* aj iné organizácie, ktoré navrhujú odstrániť množstvo jednotlivých partiálnych nedostatkov, ktoré sa ukrývajú v právnych predpisoch.

Z pozície MSP ako jedného z kľúčových aktérov v národnom hospodárstve, ktorí sa podieľajú na tvorbe zamestnanosti, pridanej hodnote a raste, je žiaduce, aby dochádzalo ku kontinuálnemu sektorovému rozvoju. Vo všeobecnosti sú malé a stredné podniky citlivejšie na časté legislatívne zmeny v porovnaní s veľkými podnikmi. Pre potreby zabezpečenia rozvoja podnikania MSP je preto nevyhnutné, aby na Slovensku naďalej dochádzalo k zlepšovaniu podmienok podnikania vrátane presadzovania legislatívnych návrhov z oblasti MSP, zvyšovania transparentnosti, najmä v procese verejného obstarávania a prijímania ďalších opatrení smerujúcich k znižovaniu administratívnej a regulačnej záťaže.

Rok 2022 bol charakterizovaný postupným spamätávaním sa svetovej ekonomiky z následkov COVID – 19, pričom však do vývoja významne zasiahla vojna na Ukrajine a energetická kríza. Aj z tohto dôvodu bolo hospodárske oživenie pomerne slabé a rast HDP dosiahol len 1,7 %. Pozitívny vývoj zaznamenali v roku 2022 aj všetky výdavkové zložky HDP. Zahraničný dopyt sa v medziročnom porovnaní zvýšil o 1 %. Nárast zaznamenal aj dovoz výrobkov a služieb (o 3 %). Domáci dopyt narástol o 3,6 %. Tvorba hrubého kapitálu narástla o 6,3 %, z toho tvorba hrubého fixného kapitálu bola vyššia o 6,5 %. Investície vzrástli vo väčšine sektorov priemyselnej výroby, najvýraznejšie vo výrobe počítačových, elektronických a optických výrobkov (o 46 %).

Spomalenie ekonomickej aktivity u našich hlavných obchodných partnerov (či už z dôvodu doznievajúceho COVID-u alebo energetickej krízy) znížilo aj dopyt po slovenských výrobkoch a službách. V medziročnom porovnaní sa zvýšil vývoz tovarov a služieb o 1,0 %. Zo Slovenska sa vyviezli tovary a služby v celkovej hodnote 107 047,3 mil. Eur. Dovoz tovaru a služieb sa zvýšil výraznejšie (o 3,0 %) ako vývoz, objem dovezeného tovaru a služieb predstavoval 113 850,9 mil. Eur. Záporné saldo zahraničného obchodu tovarov a služieb bolo na úrovni 6 803,6 mil. Eur.

Vývoj spotrebiteľských cien bol v roku 2022 dynamický. Inflácia kontinuálne rástla od začiatku minulého roka a na konci roka dosiahli ceny tovarov a služieb 22-ročné maximum (15,2 %). Dynamický rast cien má negatívne následky nielen na obyvateľstvo, ale aj na ekonomickú aktivitu podnikateľského sektora. Razantný cenový nárast zaznamenala väčšina najvýznamnejších výrobkov. Ceny priemyselných výrobcov pre tuzemský trh v roku 2022 medziročne vzrástli až o 43,3 %. Z cien priemyselných výrobcov pre tuzemsko najvyšší rast dosahovali ceny koksu a rafinovaných ropných produktov (o 70,4 %) a chemikálií a chemických produktov (o 50,4 %). Ceny priemyselných výrobkov pre export sa zvýšili

o jednu pätinu. V stavebníctve došlo k nárastu cien materiálov a výrobkov o takmer jednu štvrtinu. Mierne nižším tempom (o 18,3 %) sa zvýšili ceny stavebných prác. Významný nárast zaznamenali aj ceny poľnohospodárskych výrobkov, ktoré sa zvýšili o viac ako jednu tretinu.

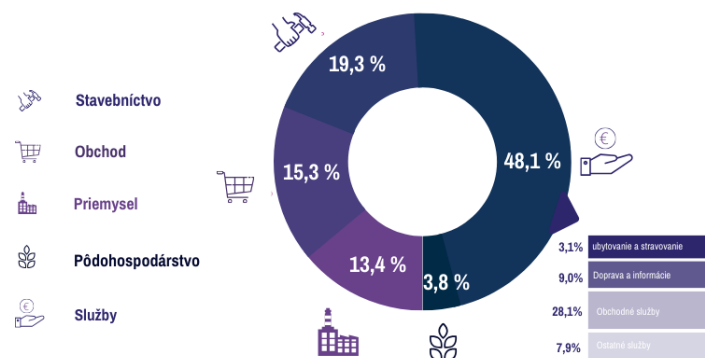
Úverová aktivita podnikov bola počas roka 2022 charakterizovaná rôznymi tendenciami. Pomerne silný medziročný rast dosahovalo čerpanie podnikových úverov do konca tretieho kvartálu. Utlmenie čerpania podnikových úverov nastalo v poslednom štvrtroku 2022 a pokračovalo aj začiatkom roka 2023. Spomalenie úverovej aktivity malo plošný charakter naprieč jednotlivými kategóriami úverov, ako aj vo všetkých veľkostných kategóriách podnikov. Rastúce úrokové sadzby na podnikových úveroch vyvolávajú tlak na značnú časť podnikového sektora v súvislosti s rastúcimi nákladmi na obsluhu dlhu. Zhoršené podmienky čerpania podnikových úverov sa zatiaľ nepremietli do nárastu podielu zlyhaných úverov. Podiel ako aj objem zlyhaných úverov sa vyznačoval poklesom, pričom podiel zlyhaných úverov klesal vo väčšine odvetví. K nárastu tohto ukazovateľa došlo len v prípade ubytovacích a stravovacích služieb, ktoré boli najviac poznačené pandémiou.

V roku 2022 zaznamenala priemyselná produkcia po predchádzajúcom náraste pokles o 4,7 %. Priemyselná produkcia poklesla vo väčšine priemyselných odvetví.

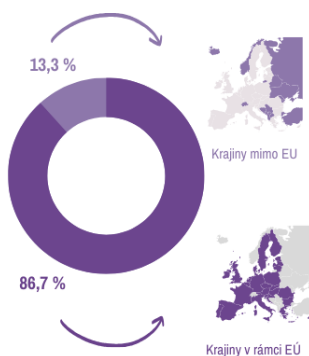
Aj v súlade s vyššie uvedenými skutočnosťami je potrebné pokračovať v zmysle potrieb malých a stredných podnikov v zefektívňovaní podpory MSP. Pri napĺňaní cieľov v rozvoji podnikania vzniká potreba kontinuálne pokračovať v systematickej spolupráci a v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov vo vzťahu k zlepšovaniu podmienok podnikania pre MSP.

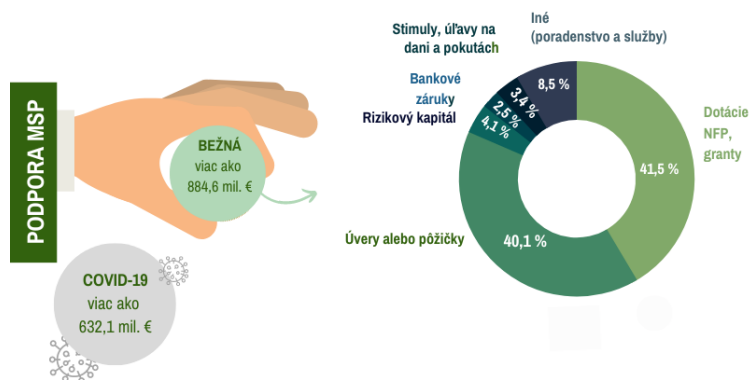

ODVETVOVÁ ŠTRUKTÚRA MSP

TERITORIÁLNA ŠTRUKTÚRA VÝVOZU MSP

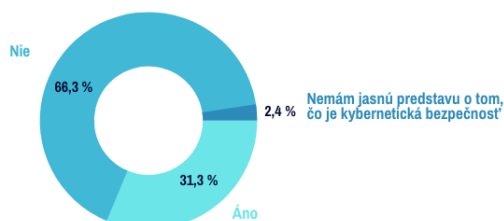

ZHRNUTIE ZÁVEROV Z VYBRANÝCH REALIZOVANÝCH PRIESKUMOV

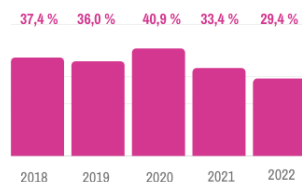
Stav kybernetickej bezpečnosti v sektore MSP

Zaoberáte sa oblasťou kybernetickej bezpečnosti vo svojej firme?

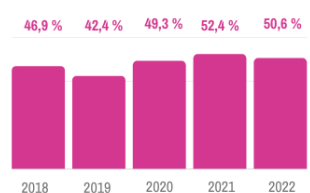

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu (možnosť viacerých odpovedí; % súhlasných odpovedí)

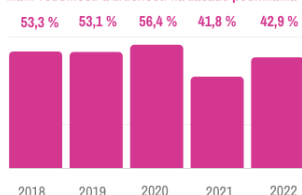
V mojom okolí sú dobré príležitosti na podnikanie

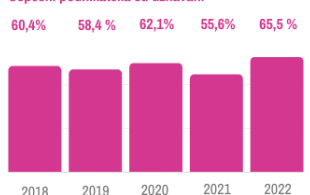
Podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry

Mám vedomosti a zručnosti na začatie podnikania

Úspešní podnikatelia sú uznávaní

REGULÁCIA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

Zdroj: Centrum lepšej regulácie, lepsiezakony.sk